

Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 9 тамыздағы № 814 қаулысы.
Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 қазандағы № 870 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 31.10.2015 № 870 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

РҚАО-ның ескертпесі.

ҚР мемлекеттік басқару деңгейлері арасындағы өкілеттіктердің аражігін ажырату мәселелері бойынша 2014 жылғы 29 қыркүйектегі № 239-V ҚРЗ Заңына сәйкес ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 7-1/587 бұйрығын қараңыз.

«Ветеринария туралы» 2002 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы 5-бабының 16) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі
Қ А У Л Ы **Е Т Е Д І :**

1. Қоса беріліп отырған Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидалар бекітілсін.

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Премьер-Министрі *Қазақстан Республикасының*
С. Ахметов
Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и қ а с ы н ы ң
Ү к і м е т і н і ң
2 0 1 3 ж ы л ғ ы 9
№ 8 1 4 қ а у л ы с ы м е н
9 т а м ы з д а ғ ы
9 т а м ы з д а ғ ы
№ 8 1 4 қ а у л ы с ы м е н
бекітілген

Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидалар

1. Жалпы ережелер

1. Осы Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидалар (бұдан әрі – Қағидалар) «Ветеринария туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 16) тармақшасына сәйкес әзірленді әрі жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті болып табылатын ветеринариялық нормативтердің негізінде ветеринариялық іс-шараларды жүргізу тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағидаларда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) аймақ – жануарлардың жұқпалы аурулары бойынша эпизоотия жағдайымен сипатталатын, әкімшілік-аумақтық бөлінісіне қарамастан шартты түрде шектелген аумақ;

1-1) алдын ала міндетті медициналық тексеріп-қарау - жұмысқа тұрған немесе оқуға түскен кезде кәсібі немесе оқуы бойынша міндеттерін орындауға жарамдылығын анықтау, сондай-ақ жалпы, кәсіптік аурулардың алдын алу әрі инфекциялық және паразиттік ауруларды таратпау мақсатында жүргізілетін тексеріп-қарау;

2) ауру бойынша қолайсыз пункт (қолайсыз пункт) – эпизоотия ошағы белгіленген аумақ;

3) ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидалар – мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау объектілеріне қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық, зоогигиеналық) талаптарды белгілейтін, сондай-ақ ветеринариялық нормативтердің негізінде ветеринариялық іс-шараларды жүргізу тәртібін айқындайтын, жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті болып табылатын нормативтік құқықтық акті;

4) ветеринариялық-санитариялық сараптама – жануарлардан алынатын өнімдері мен шикізатының, жемшөп пен жемшөп қоспаларының ветеринариялық нормативтерге сәйкестігін уәкілетті орган белгілеген тәртіппен органолептикалық, биохимиялық, микробиологиялық, паразитологиялық, уыттық және радиологиялық зерттеулер кешені арқылы айқындау;

5) ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханасы – ішкі сауда объектілерінде және (немесе) басқа орындарда өткізілетін жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатқа, жемшөп пен жемшөп қоспаларына ветеринариялық-санитариялық сараптаманы жүзеге асыратын заңды тұлға немесе заңды тұлғаның мамандандырылған бөлімшесі;

б) ветеринариялық іс-шаралар – жануарлар ауруларының профилактикасын, оларды емдеуді немесе диагностикасын қоса алғанда, олардың пайда болуын, таралуын болғызбауға немесе оларды жоюға; жануарлар мен адамның денсаулығына қауіп төндіретін аса қауіпті аурулар жұқтырған жануарларды залалсыздандыруға (зарарсыздандыруға), алып қоюға және жоюға; жануарлардың өнімділігін арттыруға; жануарлар мен адамның денсаулығын

жұқпалы, оның ішінде жануарлар мен адамға ортақ аурулардан қорғау мақсатында, бірдейлендіру рәсімін қоса алғанда, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттың, жемшөп және жемшөп қоспаларының қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған эпизоотияға қарсы, ветеринариялық-санитариялық р ә с і м д е р к е ш е н і ;

7) ветеринария саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – ветеринария саласында басшылықты және мемлекеттік саясатты іске асыруды, сондай-ақ өз өкілеттігі шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

8) жануарды ветеринариялық тексеріп қарау – жануар саулығының жалпы жай-күйін айқындау мақсатында ветеринариялық дәрігердің, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың оны клиникалық тексеріп қарауы;

9) жануарлар ауруларын қоздырушылар – вирустар, бактериялар, риккетсиялар, хламидиялар, микоплазмалар, приондар, қарапайым жәндіктер, саңырауқұлақтар, гельминттер, кенелер, жәндіктер;

9-1) жеке медициналық кітапша - халықтың декреттелген тобының өкіліне берілетін, жұмысқа жіберу туралы белгі қойылып, міндетті медициналық тексеріп-қараулардың нәтижелері енгізілетін жеке құжат;

10) карантин – эпизоотия ошағын жою және аурудың таралуына жол бермеу мақсатында эпизоотия ошағы, қолайсыз пункт пен ветеринариялық-санитариялық тұрғыдан қолайлы аумақ арасындағы шаруашылық байланыстарды шектеуге немесе тоқтатуға және орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдауды (орнын ауыстыруды) тоқтата тұруға бағытталған ветеринариялық және өкілшілік-шаруашылық іс-шаралар жүйесін көздейтін құқықтық режим;

10-1) мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау - халықтың денсаулығын, мекендеу ортасын және өнімдердің, процестердің, көрсетілетін қызметтердің қауіпсіздігін қорғау мақсатында санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдарының Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңнамасын бұзудың алдын алу, оларды анықтау, олардың жолын кесу жөніндегі қызметі, сондай-ақ халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің және гигиеналық нормативтердің с а қ т а л у ы н б а қ ы л а у ;

10-2) мерзімдік міндетті медициналық тексеріп-қарау - жұмыс істеушілердің денсаулық жағдайын динамикалық байқауды қамтамасыз ету, аурулардың бастапқы белгілерін уақтылы анықтау, жалпы, кәсіптік аурулардың алдын алу мен инфекциялық және паразиттік ауруларды тараптау мақсатында жүргізілетін і с ш а р а л а р ;

10-3) санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс-шаралар - мекендеу ортасы факторларының адамға зиянды әсерін жоюға немесе азайтуға, инфекциялық және паразиттік аурулардың пайда болуы мен таралуының, жаппай уланудың алдын алуға және оларды жоюға бағытталған шаралар;

11) шаруашылық жүргізуші субъект – жануарлар өсірумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар ;

12) шектеу іс-шаралары – жануарлар ауруларының таралуына жол бермеу және ветеринариялық-санитариялық қолайлы жағдайға қол жеткізу мақсатында эпизоотия ошағы мен қолайсыз пунктте шаруашылық байланыстарды ішінара шектеуге және орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдауды (орнын ауыстыруды) тоқтата тұруға бағытталған ветеринариялық, әкімшілік-шаруашылық іс-шаралар жүйесін көздейтін құқықтық режим;

12-1) эпидемия - инфекциялық аурулардың әдетте тіркелетін ауыру деңгейінен айтарлықтай жоғары деңгейде жаппай таралуы;

13) эпизоотия ошағы – инфекцияны қоздырушы көздер, тарататын факторлар және ауруға бейім жануарлар тұрған шектеулі аумақ немесе қора-жай.

Ескерту. 2-тармаққа өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 08.11.2013 № 1191 қаулысымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

2. Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілеріне қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық, зоогигиеналық)

талаптар

3. Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау объектілеріне қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық, зоогигиеналық) талаптар бұл мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау объектілерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін оларға қойылатын міндетті талаптардың жиынтығы.

Ауыл шаруашылығы жануарларына, жануарлардың жыныс және дене жасушаларына қойылатын талаптар

4. Ауыл шаруашылығы жануарлары клиникалық тұрғыдан сау және ветеринария саласындағы әдістемелік ұсыныстар мен нұсқауларда көзделген негізгі физиологиялық көрсеткіштерге сәйкес болуы тиіс.

5. Жыныс және дене жасушалары жануарлардың жұқпалы аурулары таралмаған аумақтарда орналасқан субъектілердегі клиникалық сау жануарлардан алынады .

6. Жануарларға, жануарлардың жыныс және дене жасушаларына қойылатын талаптар «Кеден одағындағы ветеринариялық-санитариялық шараларды қолдану туралы» Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 18 маусымдағы № 317 шешімімен бекітілген ветеринариялық бақылауға (қадағалауға) жататын тауарларға қойылатын бірыңғай ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптармен белгіленеді.

Жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатқа қойылатын талаптар

7. Жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатқа қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Жұмыртқа және жұмыртқа өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентін бекіту туралы» 2010 жылғы 5 қарашадағы № 1161, «Балдың және ара шаруашылығы өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентін бекіту туралы» 2010 жылғы 5 қарашадағы № 1160, «Ет және ет өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентін бекіту туралы» 2008 жылғы 8 сәуірдегі № 336, «Сүт және сүт өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентін бекіту туралы» 2008 жылғы 11 наурыздағы № 230 қаулыларымен және «Кеден одағындағы ветеринариялық-санитариялық шараларды қолдану туралы» Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 18 маусымдағы № 317 шешімімен бекітілген ветеринариялық бақылауға (қадағалауға) жататын тауарларға қойылатын бірыңғай ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптармен белгіленеді.

Ветеринариялық препараттарға, жемшөп пен жемшөп қоспаларына қойылатын талаптар

8. Заңның 24-бабына сәйкес ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын тіркеу сынақтарын жүргізу үшін қажетті көлемде өндіру, әкелу (импорттау) жағдайларын қоспағанда, оларды мемлекеттік тіркеуден өткізгеннен кейін ғана өндіруге, әкелуге (импорттауға), өткізу мен қолдануға (пайдалануға) рұқсат етіледі.

Ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіруді, әкелуді (импорттауды), тасымалдауды (орнын ауыстыруды), өткізуді, қолдануды (пайдалануды) қоса алғанда, олардың айналысы міндетті мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауға және қадағалауға жатады.

9. Дәрілік заттардың, сондай-ақ химиялық және микробиологиялық синтезделген жемшөп қоспаларының сапасы мен қауіпсіздігін растайтын, шығарушы кәсіпорын беретін ілеспе құжат бар болса, оларды әкелу, тасымалдау ветеринариялық сертификатсыз жүзеге асырылады.

Диагностика және ветеринариялық-санитариялық сараптама үшін орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің және биологиялық материалдың сынамаларына қойылатын талаптар

10. Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің және биологиялық материалдың сынамаларына қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 21 желтоқсандағы № 1576 қаулысымен бекітілген Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің және биологиялық материалдың сынамасын іріктеу қағидаларымен белгіленеді.

Жануарлар профилактикасы, оларды емдеу, дауалау және бірдейлендіру, жануарлар ауруларының диагностикасы, ветеринариялық-санитариялық сараптама үшін пайдаланылатын ветеринариялық және зоогигиеналық мақсаттағы бұйымдар мен атрибуттарға қойылатын талаптар

11. Жануарлар профилактикасы, оларды емдеу, дауалау және бірдейлендіру, жануарлар ауруларының диагностикасы үшін пайдаланылатын ветеринариялық және зоогигиеналық мақсаттағы бұйымдар мен атрибуттарға қойылатын талаптар оларды пайдалану кезіндегі іс-шараларға байланысты, сондай-ақ қандай да бір бұйымдар мен атрибуттарды қолдану бойынша нұсқаулар мен нұсқаулықтарға сәйкес айқындалады.

12. Ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру үшін пайдаланылатын ветеринариялық және зоогигиеналық мақсаттағы бұйымдар мен атрибуттарға қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 31 желтоқсандағы № 2331 қаулысымен бекітілген Ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру ережесімен белгіленеді.

Жануарлар ауруларының қоздырушыларын тарататын факторлар болуы мүмкін көлік құралдарына, ыдыстың барлық түрлеріне, буып-түю материалдарына қойылатын талаптар

13. Жануарлардың аса қауіпті ауруларының шығуы тіркелген шектес мемлекеттердің шекара маңындағы аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына келетін көлік құралдары Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында белгіленген кезеңге және тәртіппен міндетті түрде дезинфекциялануға тиіс.

14. Тасымалданатын жүктің сипатына және олардың ветеринариялық-санитариялық бағасына байланысты көлік құралдары үш санаттың бірі бойынша өңделеді:

- 1) бірінші ;
- 2) екінші ;

3) ү ш і н ш і .

1 5 . М ы н а :

1) ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтағы пункттерден шыққан дені сау жануарларды (оның ішінде құс, аң, зоопарк жануарларын, араларды, бауырымен жорғалаушыларды);

2) дені сау жануарлардан алынған өнімдер мен шикізатты тасымалдаған көлік құралдары бірінші санат бойынша өңдеуге жатады.

Үймемен тасымалданатын сойылған малдарды, етті, ет өнімдерін, жемдік астық пен құнарлы жемді тиеуге берілетін көлік құралдары да бірінші санат бойынша өңдеуге жатады.

1 6 . М ы н а :

1) тасымалдау кезінде арасында ауру немесе жұқпалы ауруы бар деген күдік туған, сондай-ақ жұқпайтын немесе жұқпалы аурулардан өлген жануарлар (құстар) табылған жануарлар мен құстарды;

2) жұқпалы аурумен ауыратын жануарлардан және құстардан алынған немесе жұқпалы аурулар бойынша қолайсыз пункттерден дайындалған өнімдер мен шикізатты;

3) өсіру және жерсіндіру мақсатында тауарлық тірі балықтарды, сондай-ақ тиеуге берілетін балықты, ұрықтандырылған уылдырықты, шаяндарды;

4) экспорттаушы елде ыстық жуудан өткен импорттық жүн тасымалдағаннан кейін көлік құралдары екінші санат бойынша өңдеуге жатады.

Асыл тұқымды, күнделікті пайдаланылатын, цирктегі, зоопарктегі және спорттық жануарларды, сондай-ақ ет пен ет өнімдерін экспорттау үшін тиеуге арналған көлік құралдары да бірінші санат бойынша ветеринариялық-санитариялық өңдеуге жатады.

1 7 . М ы н а :

1) жолда болған кезде немесе түсіру кезінде Халықаралық эпизоотиялық бюроның тізіміне енгізілген аса қауіпті ауруларға шалдыққаны белгіленген немесе күдік тудырған немесе арасында осы аурулардан өлген жануарлар болған жануарларды;

2) сібір жарасына зерттелмеген тері-былғары шикізатын;

3) қолайсыз елдерден түсетін жануарлардан алынған импорттық шикізатты;

4) камералық өңдеуден өтпеген және ыстықпен жуылмаған импорттық жүнді, қылшықты, қылды, мамықты, қауырсынды, түбітті, қабықты және басқаларын;

5) ветеринариялық-санитариялық шығу тегі белгісіз мал шаруашылығы жүктерін;

6) жануарлардың Қазақстан Республикасының аумағында кездеспейтін жұқпалы аурулары бойынша қолайсыз елдерден әкелінген жануарлардан алынған шикізат пен жартылай фабрикаттарды;

7) жиналған және даладағы сүйектерді тасымалдағаннан кейін көлік құралдары үшінші санат бойынша өңдеуге жатады.

18. Бірінші санат бойынша ветеринариялық-санитариялық өңдеуге жататын көлік құралдары алдымен қидан, қоқыстан, жүк қалдықтарынан және басқа да ластанудан тазартылады, содан кейін жуады. Жуу ыстық сумен жүргізіледі. Жуылатын беткі қабаттардағы су ағысының температурасы 60°C төмен болмауға және брендспойттан шыққан кездегі қысымы 2 атмосферадан кем болмауға тиіс. Бастапқыда еден мен құрал-жабдықтарды, содан кейін қабырғаларды, төбені және есіктің ішкі жағы мен торларды жуады. Жуылмай қалған кірді қырғыштың, щетканың және сыпырғыштың көмегімен кетіреді. Содан кейін екінші қайтара еден мен құрал-жабдықтарды аққан су лайланудан толық тазартқанша жуады. Жууды қабырғаны өңдеумен аяқталады.

19. Екінші санат бойынша ветеринариялық-санитариялық өңдеуге жататын көлік құралдары механикалық әдіспен тазартылып, жуылады және дезинфекцияланады. Механикалық тазарту алдында ішкі қабырғалар мен еден немесе қидың үстіңгі қабаты, сондай-ақ көлік ішіндегі барлық құрал-жабдықтар дезинфекциялаушы ерітіндімен ылғалдандырылады.

20. Ылғалды дезинфекциялау үшін шашыратқыш ұшы бар қондырғылар пайдаланылады. Алдымен еден, содан кейін қабырғалар мен төбе дезинфекцияланады, осыдан кейін еден екінші рет дезинфекцияланады.

Дезинфекциялаушы ерітінді мүмкіндігінше тік бұрышпен шашылады, ол көлік құралының ішіндегі барлық үстіңгі беттерге бірқалыпты жағылады. Ерітінді, әсіресе бұрыштарға, тесіктерге, есіктерге мұқият шашылады. Көлік құралдарының сыртқы қабырғалары міндетті түрде дезинфекцияланады.

Дезинфекциялаушы тосқауылда (дезинфекциялаушы блок) көліктің қозғалғыш бөлігін ветеринариялық-санитариялық өңдеу мынадай операцияларды қ а м т и д ы :

- 1) қозғалғыш бөлігі мен түбін механикалық әдіспен тазарту және жуу;
- 2) дезинфекциялаушы ваннаға дезинфекциялаушы жұмыс ерітіндісін толтыру ;
- 3) шашырату арқылы көлікті (дөңгелектері мен түбін) дезинфекциялаушы б л о к т а ө н д е у ;
- 4) қозғалғыш бөліктің бетін дезинфекциялаушы ерітіндінің қалдықтарынан т а з а р т у .

21. Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерге арналған ыдыс пен буып-түю материалдары таза, құрғақ, бөгде иістерсіз, суға және майға төзімді, ерімейтін және сіңірмейтін, өнімнің химиялық құрамын өзгертпейтін, оған дәм мен иіс бермейтін болуы тиіс.

Ветеринария саласындағы жеке және заңды тұлғалардың қызметіне қойылатын талаптар

22. Жеке және заңды тұлғалар ветеринария саласындағы мынадай талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді:

1) осы Қағидаларды сақтай отырып, жануарлар ауруларының алдын алуды және орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ветеринариялық және әкімшілік-шаруашылық іс-шараларды жүзеге асырады;

2) зоопарктердегі, цирктердегі, омарталардағы, аквариумдардағы жануарларды қоса алғанда, жануарларды ветеринариялық нормативтерге сәйкес асырауды, өсіруді және пайдаланылуын жүзеге асырады;

3) аумақтарды, мал шаруашылығының қора-жайларын, сондай-ақ жемшөпті, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты сақтауға және өңдеуге арналған құрылыстарды осы Қағидалар мен ветеринариялық нормативтерге сәйкес ұстауды жүзеге асырады, қоршаған ортаның ластануына жол бермейді;

4) орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді ұстауға, өсіруге, пайдалануға, өндіруге, дайындауға (союға), сақтауға, қайта өңдеу мен өткізуге байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілерін орналастыру, салу, қайта жаңғырту және пайдалануға беру кезінде, сондай-ақ оларды тасымалдау (орнын ауыстыру) кезінде зоогигиеналық және ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарды сақтайды;

5) ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіруді және оларға ветеринариялық паспорттарды ресімдеуді қамтамасыз етеді;

6) мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдарын жаңадан сатып алынған жануарлар, туған төлдер, олардың сойылғаны мен сатылғаны туралы хабардар етеді;

7) ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін өз жануарларына уақтылы вакцина егуді және олардың диагностикасын қамтамасыз етеді;

8) бірнеше жануар кенеттен өлген, бір мезгілде ауырған немесе олардың жүріс-тұрысы әдеттегіден өзгерген жағдайлар туралы ветеринар мамандарды хабардар етеді және ветеринар мамандар келгенге дейін ауру деп күдік тудырған жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шара қолданады;

9) мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларға орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді ветеринариялық тексеру үшін кедергісіз береді;

10) мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың жануарлардың және адамның денсаулығына қауіп төндіретін орны

ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді залалсыздандыру (зарарсыздандыру), өңдеу жөніндегі талаптарын орындайды;

11) өткізу үшін сойылатын жануарларды союдың алдында ветеринариялық тексеру жүргізбей союға және сойғаннан кейін ұшалары мен мүшелеріне ветеринариялық-санитариялық сараптама жасамай өткізуге жол бермейді;

12) кейіннен өткізуге арналған ауыл шаруашылығы жануарларын ет өңдейтін кәсіпорындарда, сою пункттерінде немесе ауыл шаруашылығы жануарларын сою алаңдарында союды Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүзеге асырады ;

13) ветеринар мамандарға өздерінің қызметтік міндеттерін орындауына жәрдем көрсетеді ;

14) диагностикалық зерттеу және ветеринариялық өңдеу жүргізу мақсатында жаңадан келіп түскен, әкелінген, сатып алынған жануарларды күнтізбелік отыз күн бойы оқшаулап ұстайды ;

15) жаңа, жетілдірілген ветеринариялық препараттарға, тамақ өнімін, жемшөп , жемшөп қоспаларын өндіруге арналған нормативтік-техникалық құжаттаманы уәкілетті органмен келіседі.

Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді өсіретін, дайындайтын, сақтайтын, өңдейтін, өткізетін немесе пайдаланатын, сондай-ақ ветеринария саласындағы ғылыми қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың аумақтарына, өндірістік үй-жайлары мен қызметіне қойылатын талаптар

23. Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді өсіретін, дайындайтын, сақтайтын, өңдейтін, өткізетін немесе пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың аумақтарына, өндірістік үй-жайлары мен қызметіне қойылатын талаптар «Жануарларды өсіруді және өткізуді жүзеге асыратын өндіріс объектілеріне қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 13 қарашадағы № 1439, «Жануарлардан алынатын өнім мен шикізатты дайындауды (мал союды), сақтауды, қайта өңдеуді және өткізуді жүзеге асыратын өндіріс объектілеріне қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 13 қарашадағы № 1444, «Жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және өткізу жөніндегі ұйымдарға қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 19 қазандағы № 1327 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларымен белгіленеді.

24. Жануарларды пайдалану рәсімдерін, сондай-ақ ветеринария саласындағы

ғылыми зерттеулер жүргізілетін үй-жайлар мен аумақтарды қоса алғанда, ветеринария саласындағы ғылыми зерттеулер Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарына сай болуға тиіс.

Ғылыми зерттеулер нәтижесінде әзірленген немесе жетілдірілген ветеринариялық препараттардың, жемшөп пен жемшөп қоспаларының ветеринариялық нормативтерге сәйкестігін анықтау мақсатында олар байқаудан өткізілуге тиіс.

Микроорганизмдердің Қазақстан Республикасында бар, сондай-ақ жануарлар ауруларының диагностикасы кезінде ғылыми зерттеулер нәтижесінде алынған штаммдары ветеринарияда пайдаланылатын сақтаулы микроорганизмдер штаммдарының Ұлттық коллекциясында сақталуға тиіс.

Ветеринария саласындағы мамандарды даярлау және олардың біліктілігін жоғарылату жөніндегі бағдарламалар уәкілетті органмен міндетті түрде келісілуге тиіс.

Мал айдалатын жолдарға, маршруттарға, мал жайылымдары мен суаттардың аумақтарына қойылатын талаптар

25. Ауыл шаруашылығы жануарларын тасымалдау (орнын ауыстыру) маршруттарын (мал айдау жолдарын) тиісті аумақтардың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларымен келісім бойынша ауданның (қаланың) жергілікті атқарушы органдары айқындайды.

Ауылдық тауар өндірушілердің малын маусымдық жайылымдарға, ет комбинаттары мен мал сатып алу орындарына айдап апару үшін ұзақ мерзімді пайдаланылатын мал айдау жолдарына, әдетте, айдалатын малдың жолдағы азығын қамтамасыз ететін мөлшерде жер пайдалану шекарасының бойындағы жайылымдық алқаптардан жер учаскелері беріледі.

26. Бір ауданның шегінде мал айдауға арналған ұзақ мерзімді пайдаланылатын мал айдау жолдарына жер учаскелерін аудандық (қалалық) атқарушы орган береді.

Бірнеше ауданның аумағы арқылы мал айдау үшін мал айдайтын жолдарға жер учаскелерін беру туралы шешімді облыстық атқарушы орган қабылдайды.

27. Ұзақ мерзімді пайдаланылатын мал айдайтын жолдардың жер пайдаланушылары болып табылатын тұлғалар қажетті мөлшерде құдықтар мен малды суаруға және малды дамылдануға арналған алаңдар, экологиялық талаптардың сақталуын және жолдардың қалыпты пайдаланылуын қамтамасыз ететін құрылыстар мен ғимараттар салуға, айдалатын малды белгіленген тәртіппен ветеринария саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісілген мерзімдерде кедергісіз өткізуге міндетті.

Ветеринариялық есеп пен есептілік, ветеринариялық анықтама, ветеринариялық-санитариялық қорытынды, сараптама актісі жөніндегі құжаттамаға қойылатын талаптар

28. Ветеринариялық есеп пен есептілік жөніндегі құжаттамаға қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 қарашадағы № 1259 қаулысымен бекітілген Сәйкестендіру есебін қоса алғанда, ветеринариялық есепке алу мен есептілікті жүргізу, табыс ету қағидаларымен белгіленеді.

29. Ветеринариялық анықтама мен ветеринариялық-санитариялық қорытындыға қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 22 қыркүйектегі № 1230 қаулысымен бекітілген Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілеріне ветеринариялық құжаттарды беру қағидаларымен белгіленеді.

30. Сараптама актісіне қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 2 қазандағы № 1-3/490 бұйрығымен бекітілген Ауыл шаруашылығы саласындағы мемлекеттік қызмет регламенттерімен белгіленеді.

М а л к ө м і н д і л е р і н е
(б и о т е р м и я л ы қ ш ұ н қ ы р л а р ғ а)
қойылатын талаптар

31. Мал көмінділеріне (биотермиялық шұңқырларға) қойылатын талаптар ветеринария саласындағы уәкілетті орган бекіткен Ветеринариялық объектілерді технологиялық жобалау нормаларымен көзделеді.

І ш к і с а у д а о б ъ е к т і л е р і н е қ о й ы л а т ы н
талаптар

32. Ішкі сауда объектілеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау міндетті болып табылады.

33. Орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілер ішкі сауда объектілеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауға және қадағалауға жатады.

34. Ішкі сауда объектілеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау:

1) орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің ветеринариялық ілеспе құжаттарға сәйкестігін тексеруді;

2) жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты ветеринариялық тексеріп қарауды;

3) жеке және заңды тұлғалардың ветеринария саласындағы заңнаманың талаптарын сақтауын тексеруді;

4) жануарлардың саулығына және адамның денсаулығына ерекше қауіп

төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес алып қоюды және жоюды;

5) ветеринария саласындағы заңнаманың талаптарына сәйкес келмейтін, орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді залалсыздандыруды (зарарсыздандыруды), өңдеуді ұйымдастыруды қамтиды.

35. Ішкі сауда объектілерінде орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілердің ветеринариялық нормативтерге сәйкестігін айқындауды ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханалары жүзеге асырады.

36. Жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты ветеринариялық-санитариялық сараптама өткізбей сатуға тыйым салынады.

37. Жануарлардан алынатын өнімге және шикізатқа ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібін уәкілетті орган айқындайды.

38. Ішкі сауда объектілерінің әкімшіліктері Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында көзделген жағдайларда, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалауды және ветеринариялық-санитариялық сараптаманы жүзеге асыру үшін мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларға, ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханаларына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шарттық негізде ветеринариялық нормативтерге сәйкес келетін қызметтік үй-жайлар береді.

Процессингтік орталыққа қойылатын талаптар

39. Процессингтік орталыққа қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 шілдедегі № 959 қаулысымен бекітілген Процессингтік орталықтың жұмыс істеу қағидаларымен белгіленеді.

3. Аурулардың профилактикасы және оларды жою жөніндегі ветеринариялық іс-шараларды өткізу тәртібі

40. Ветеринариялық іс-шаралар:

1) жануарлар мен адамға ортақ ауруларды қоса алғанда, жануарлар ауруларының пайда болуы мен азықтан улануының алдын алу, жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты, ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын ұстаудың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында ветеринариялық-санитариялық тұрғыдан қолайлы аумақта өткізілетін іс-шаралар;

мониторингтік зерттеулердің көлемін жыл сайын ветеринария саласындағы уәкілетті орган аяқындайды.

44. Диагноз эпизоотологиялық, клиникалық, аллергиялық, гельминтологиялық және патологиялық-анатомиялық деректерді ескере отырып, зертханалық зерттеулер нәтижелерінің негізінде белгіленеді.

45. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынуы бойынша карантин немесе шектеу іс-шараларын белгілеу туралы шешім қабылдайды.

46. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынуы бойынша карантинді немесе шектеу іс-шараларын тоқтату туралы шешім қабылдайды.

47. Қазақстан Республикасында немесе Кеден одағына қатысушы мемлекеттерде тіркелген препараттарды қолдана отырып, дезинфекция, дератизация және дезинсекция, сондай-ақ ветеринария саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат еткен және Кеден одағына мүше мемлекеттерде қолдануға рұқсат етілген арнайы профилактика құралдарын пайдалана отырып, аурудың диагностикасы, өзіндік профилактикасы жүргізіледі.

4. Сойылатын жануарларды сояр алдындағы ветеринариялық Тексеріп қарау және сойылғаннан кейін ұшалары мен ішкі ағзаларын ветеринариялық-санитариялық сараптау, оларды санитариялық бағалау

Сойылатын жануарларды сояр алдындағы тексеріп қарау тәртібі

48. Сойылатын жануарлардың санатына жататындар: ірі қара мал (енеке мен қодасты қоса алғанда) шошқа, қой, ешкі, үй қояны, жылқы, есек, қашыр, түйе, үй құстарының барлық түрлері.

49. Союға сау үй жануарлары жіберіледі.
50. Етке мынадай:

1) сібір жарасы, қарасан, ірі қара мал обасы, түйе обасы, құтырма, тырысқак, зілді домбығу, брадзот, қой энтеретоксемиясы, ірі қара мал мен қойдың клегейлі қызбасы (шошқаның африкалық обасы, ботулизм, маңқа, эпизоотиялық лимфангоит, мелоидоз (жалған маңқа), үй қоянының миксоматозы, құстардың классикалық обасы тиген және тиді деп күдік туған;

2) аласұрып жүрген;

3) вакцина егілген, сондай-ақ, сібір жарасына қарсы емдеу жүргізілген

жануарларды екпеден (емделгеннен) кейін күнтізбелік 14 күн бойы, аусылға қарсы инактивацияланған вакцина егілген жануарларды 21 күн бойы, сондай-ақ емдік және профилактикалық мақсатта антибиотиктер қолданылған жануарларды ;

4) маңқаға маллеинизация өткізілмеген жылқыны;

5) туғанына күнтізбелік 14 күн толмаған жануарларды, клиникалық ауру жануарларды, ауруының диагнозы белгіленбеген жануарларды; дене температурасы төмен немесе жоғары, ауруы жұқпалы емес жануарларды;

6) сояр алдында тексеріп қарамай;

7) ветеринариялық препараттармен өңделген жануарлардың етіндегі рұқсат етілетін ең төменгі мөлшерге (РЕТМ) және сою мерзіміне сәйкес келмейтін жануарларды союға жол берілмейді.

51. Жануарлар мен құс саудасы жүзеге асырылатын сауда объектілерінде жануарлар тірідей сатылған кезде де олар ветеринариялық тексеріп қарауға жатады.

Сойылғаннан кейін ірі қара малдың ұшасы мен ішкі ағзасын тексеріп қарау

52. Сойылғаннан кейін ірі қара малдың ұшасы мен ішкі ағзасын тексеріп қарауда зерттеудің мынадай тәртібін белгіленеді:

1) басын зерттеу: басты ұшадан бөліп алады, тіл жақ астындағы кеңістіктен еркін шығып тұратындай етіп оны ұшынан және екі жанынан тіледі. Ерінді, тілді және ауыз қуысының шырышты қабықтарын қарап, қолмен ұстап тексереді. Тілді ашамен ұстатып, жем-шөп қалдықтары мен сілекейден пышақтың сыртымен тазалайды. Егер тілде көзге көрініп тұрған патологиялық өзгерістер болмаса, оны кеспейді. Жақтың, жұтқыншақтың (орта және шеткі) құлақ түбінің лимфа түйіндерін ашып тексереді.

Жақтың бұлшық еттерін екі жағынан да олардың сыртына қарама-қарсы бүкіл ені бойынан жалпақ етіп (сыртқысын – екі, ішкісін – екі тілікпен) тіліп, т е к с е р і п қ а р а й д ы ;

2) іш құрылысын (кеңірдегімен бірге өкпесін, жүрегін, өтімен бірге бауырын, диафрагмасы мен өңешін) зерттеу: өкпесін сыртынан қарап, ұстап көреді. Қабырға ортасындағы краниальдық, орта, каудальдық және бронхылық, сол жақтағы, оң жақтағы, тархеобронхылық лимфа түйіндерін ашады. Кеңірдек пен бронхты және өкпе паренхимасын әрбір өкпені ұзына бойына ірі бронхтардың бағытына қарай кесу арқылы тексереді;

3) жүректі зерттеу: жүрек қабын ашады, жүректің сыртқы сірі қабығы және жүрек қабынның жай-күйін тексереді. Содан кейін жүректің оң және сол бөлігін қиғашы бойынан тіледі, бір уақытта жүрек қарыншасымен қабығын ашады. Жүректің бұлшық ет қабатын, эндокарддың, жүрек қан қалқаны мен қанының

жай-күйін қарайды. Жүрек бұлшық еттерін тесіп алмай ұзына бойына және көлденеңінен бірнеше тіліктер жүргізеді (цистицеркозға);

4) бауырды зерттеу: бауырды қарап тексереді, көк ет және висцералды жағынан ұстап қарайды. Көк ет бауырға кіріге өскен жағдайда, оны ажыратып, патологиялық өзгерістердің (абцестердің) бар-жоғы тұрғысынан паренхиманы тексереді. Порталды лимфа түйіндерін тіліп қарайды және висцералды жағынан өт жолына қарай тесіп алмай 2–3 рет тіледі;

5) көк бауырды зерттеу: көк бауырды сыртынан қарап тексереді, содан кейін бойлай тіледі және оның сыртқы түрі мен пульпаның консистенциясын анықтайды ;

6) бүйректі зерттеу: бүйректі капсуладан шығарады, қарап тексереді және ұстап көреді, патологиялық өзгерістер табылған жағдайда, тіледі, сонымен бір уақытта бүйректің лимфа түйіндерін ашады;

7) желінді зерттеу: желінді қолмен мұқият тексереді, қарама-қарсы 1-2 жерден терең тілік жасайды. Шатының үстіндегі лимфа түйіндерін ашып тексереді ;

8) асқазан мен ішек-қарынды зерттеу: оны сірі қабығы жағынан қарайды. Асқазан мен шажырқайдың бірнеше лимфа түйіндерін кесіп көреді. Керек болған жағдайда, шырышты қабығын ашып қарайды;

9) жатырды, аталық ұрық бездерін, қуықты және ұйқы безін зерттеу: қарап тексереді, керек болған жағдайда ашып кеседі;

10) ұшаны зерттеу: ісінудің, қан ұюының, өсінділердің, сүйек сынықтарының және басқа да патологиялық өзгерістердің болуына көңіл аударып отырып, ұшаны сыртқы және ішкі жағын қарайды. Қабық пен ішперденің жай-күйін айқындайды. Қажет болған жағдайда, лимфа түйіндерін сырттай және кесіп қарайды, сондай-ақ жекелеген (цистицеркозға – мойынның, белдеменің, анконеустың) бұлшық еттерді кеседі ;

11) ұшаның негізгі лимфа түйіндерін тексеру: мойынның артқы терең безі, қабырға-мойын, топшы асты, бірінші қабырға, топшы астының өзін (қолтық асты немесе жауырын асты), мойынның сырты, төстің алдыңғы (жұп немесе тақ), төстің үсті (қабырға арасындағы), қабырға аралық, үстіңгі орта қабатты, астыңғы орта қабатты, тізе қатпарларындағы (тізе тобындағы), белдің, бүйірінің сыртқы (жамбастың кемік басы) лимфа түйіндері, бел, бүйірінің сыртқы (домалақ жілік), бүйірдің медиалды, бүйірдің латералды (жамбас алды), терең шап, жамбас лимфа түйіндері .

Бұзаулардың кіндігін де қарайды және аяқ буындарының бастарын (алдыңғы және артқы сирақ сүйектері) тіліп ашады.

Ұсақ малдың ұшасы мен ішкі мүшелерін
сойғаннан кейінгі
тексеру

53. Ішкі мүшелер мен ұшаны ірі қара малдікі сияқты тексереді. Казеозды лимфаденитті анықтау үшін мойынның сыртқы және тізе қатпарларындағы лимфа түйіндері тексеріледі.

Шошқаның ұшасы мен ішкі мүшелерін сойғаннан кейінгі тексеру ерекшеліктері

54. Шошқаның ұшасы мен ішкі мүшелерін сойғаннан кейінгі зерттеу әдістемесі ірі қара малдікі сияқты, бірақ мынадай ерекшеліктері бар:

1) шошқаның жақ асты лимфа түйіндерін, көмейінің шырышты қабығын, көмей қақпашығы мен бадамшаны (сібір жарасының ангинозды түріне) мұқият зерттейді. Цистицеркозға зерттеу жүргізу үшін қосымша желке бұлшық еттерін және көк етін, қажет болған жағдайда, жауырын-шынтақ (анконеус), бел, жамбас буындарын кесіп қарайды. Көк етін алады және трихинеллоскопияға тексереді;

2) басында негізгі жақ асты лимфа түйіндерінен басқа қосымша лимфа түйіндері де бар. Олар жақтың арт жағындағы сілекей лимфа түйіндерінің күре тамырға бөлінген жерінде орналасқан;

3) ортаңғы қабатты астыңғы лимфа түйіндерден тек краниалдық түрі ғана болады. Олар саны жағынан өте құбылмалы (1 – 5), аорта доғасының алдында орналасқан. Шошқада оң жақ және сол жақ бронхиалдық лимфа түйінінен басқа, ортаңғысы (астыңғысы) да бар. Ол кеңірдектің бронхқа бөлінетін бұрышында орналасқан, кейде сол жақтағы бронхиалды лимфа түйінімен бірігіп кетеді де бірыңғай конгломерат түзеді;

4) ірі қара малдан айырмашылығы шошқаның көк бауыр артериясын жағалай орналасқан көкбауыр лимфа түйіндері бар;

5) шошқада төс, қабырға аралық және қолтық асты (жауырын асты) лимфа түйіндері болмайды. Мойын үсті лимфа түйіндері үш топқа бөлінеді: үстіңгі, астыңғы және ортаңғы;

6) шошқаның тізе асты лимфа түйіндері екі топқа бөлінеді: терең және сыртқы. Сыртқысы жиі кездеседі.

Шошқаның бірінші қабырғасының лимфа түйіндері ірі қара малға қарағанда жақсы жетілген. Бүйірдегі және ортаңғы белдегі, құйымшақтағы, бүйректегі, жамбастағы лимфа түйіндері үлкен семіз шошқалардың май ұлпаларынан көрінбейді және ол сау малда қиындықпен табылады.

Жылқының ұшасы мен ішкі мүшелерін сойғаннан кейінгі тексеру ерекшеліктері

55. Жылқыларда лимфа түйіндері көптеген ұсақ түйіндерден тұратын қапшық түрінде көрінеді. Жылқыда астыңғы жақ бөлінетін бұрыштағы жақ арасындағы

кеңістікте қосымша тіласты лимфа түйіндері, шынтақ буынына жақын иық сүйекте, иықтағы екі басты бұлшықет пен үш басты бұлшықеттің ішкі жағының арасында шынтақ лимфа түйіндері болады.

Жылқының басын зерттеу кезінде жақтың астындағы және тілдің астындағы лимфа түйіндерін тіледі, танау қуысы мен мұрынның шабылған жерін қарайды. Массетерді ашпайды. Өкпе-бауырды тексерген кезде кеңірдекті, ірі бронхты ашып кеседі және шырышты қабықты қарайды. Барлық бронхиалды, сондай-ақ кеңірдекті бойлай орналасқан мойынның терең лимфа түйіндерін кеседі. Өкпенің екі жағынан да екі қисық тіліктер кеседі, тексеріп қарайды және сол кесілген жерді ұстап көреді. Жылқы ұшасын зерттегенде қосымша жауырынның ішкі жағынан бұлшық еттерді меланомаға тексереді (әсіресе, сұр жылқыларда). Мүшелер мен ұшаны тексерудің қалған әдістемесі ірі қара малдікі сияқты. Жануарлардың инфекциялық ауруларын ветеринариялық-санитариялық сараптау кезінде жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты ветеринариялық-санитариялық бағалау

56. Аусыл. Сойылған өнімдер жойылуға тиіс.

57. Ауыздың бөртіп уылуы. Ауырған, ауырады деп күдік тудырған және амалсыз сойылған малдан алынған ет пен басқа да өнімдер одан әрі өндірісте қайта өңдеу үшін пісіріледі. Терісі дезинфекцияланады.

58. Шошқаның бөртпе ауруы. Ауырған, ауырады деп күдік тудырған және жұқты деп күдік тудырған шошқаны союдан алынған ет пен басқа да өнімдер пісірілген, пісіріліп-ысталған және ысталған-піскен шұжық өнімдері мен консервілер дайындау үшін пайдаланылады. Субөнімдерін қабылданған технологиялық режимдерді сақтай отырып, зельцтер, сілікпе, пісірілген шұжық пен консервілер жасау үшін пайдаланылады.

Майы ерітіп алғаннан кейін сүйек, асқазанның шырышты қабығы, тұяқтар сол шошқа сойылған кәсіпорында жануарлардың құрғақ жемшөбі етіп қайта өңделеді.

Ішектер, қуық пен өңеш 0,5 %-дық формальдегид ерітіндісімен бір сағат бойы өңделіп, кейін сумен шайқар жуылады, содан кейін өндірістің ішінде пайдаланылады. Көрсетілген тәсілмен зарарсыздандырылмаған ішек-қарын мен басқа да шикізат жоюға жіберіледі.

Ауырған, ауырады деп күдік тудырған және жұқты деп күдік тудырған жануарлардың терісі дезинфекцияланады.

59. Ірі қара малдың оба ауруы. Ұсақ күйіс малының оба ауруы. Осы аурулар анықталған жағдайда, сойылған малдың ұшасын, қанын, терісін және барлық қалған өнімдерін өртеп жояды.

Обадан ауырып жазылған малды сойған кезде, оның еті мен субөнімдерін

пісірілген шұжық немесе консерві дайындауға жібереді.
Терісі дезинфекцияланады.

60. Түйе обасы. Ауру анықталғаннан кейін түйе ұшасын және басқа өнімдерді (оның ішінде терісін) жояды.

Басқа жануарларды сойғаннан кейін алынған, ауру жануардың немесе онымен қатар болған жануардың сойылған өнімдерімен араласып кеткен белгісіз өнімдердің бәрі (аяқ, желін, құлақ, қан және басқалары) жойылады.

61. Ірі қара малының жұқпалы (контагиозды) плевропневмониясы.

Ұшасы және зақымданбаған ішкі мүшелері қайнатуға немесе пісірілген шұжықтар мен консерві жасау үшін қайта өңдеуге жіберіледі.

Патологиялық өзгерістері бар мүшелері жойылуға жіберіледі.

Ішектері тазаланып, тұздықпен консервіленген соң, жалпы негізде пайдаланылады.

Ауру ірі қара малдан алынған тері дезинфекцияланады.

62. Қой мен ешкінің түйінді жұқпалы дерматиті (контагиозды эктима). Ауру зарарсыз ісік түрінде болса, патологиялық өзгерістер болған жерін, ісіп кеткен тіндерін алып тастағаннан кейін, мал ұшасы мен ішкі мүшелері өндірістік қайта өңдеуге жіберіледі.

Геморрагиялық және гангреналы түрі болса, ұшаны ішкі мүшелерімен бірге жоюға жібереді.

Терісі дезинфекциялануға тиіс.

63. Блутанг (көк тіл, инфекциялық катаралды безгек).

Аурудың бірлі-жарым жағдайлары алғаш рет анықталған кезде сойылған барлық өнім жойылады.

Жануарлар жаппай ауырған кезде сойылған жағдайда, сойылған ет пен басқа мүшелері өндірістік қайта өңдеуге немесе қайнатуға жіберіледі. Ұшасы дистрофиялық өзгеріске ұшыраған, тері асты өзегіне қан ұйыған немесе қатты арық ұшалар, ішкі мүшелері, басы мен аяқтары жоюға жіберіледі.

Блутангпен ауырған немесе ауырды деген күдік тудырған малдың терісі дезинфекцияланады.

64. Малдың шешек ауруы. Залалсыз ісік түрінде ауырған болса және пустулалар жазыла бастаса, ірі қара малдың, қойдың, ешкінің және жылқының патологиялық өзгерістері бар, ісіп кеткен тіндері алып тасталғаннан (тазалағаннан) соң, өнеркәсіптік қайта өңдеуге жіберіледі.

Тұтастып кеткен және гемморгиялық түрдегі ауру малдың сойылған ұшасы, сондай-ақ басқа да өнімдері жоюға жіберіледі.

Терісі дезинфекцияланады.

65. Жылқының африкалық обасы (дара тұяқты жануарлардың африкалық обасы).

Ауру сойылғаннан кейінгі сараптамада анықталған жағдайда, сойылған өнімнің бәрі өртеліп жойылады.

Ауырып жазылған мал сойылған жағдайда, оның еті мен субөнімдері пісірілген шұжық немесе консерві дайындауға жіберіледі.

66. Шошқаның африкалық обасы. Шошқаның африкалық обасының белгілері анықталған жағдайда, ұшаны ішкі мүшелерімен және терісімен бірге өртеу арқылы жояды.

Африкалық шошқа обасы бойынша бірінші қауіпті аймақтағы сойылған шошқадан алынған ет және басқа да өнімдер пісірілген, пісіріліп-қақталған шұжық, консерві өнімдеріне өңделеді немесе қайнатылады. Дайын өнім қолайсыз аймақ аумағында сатылады.

Дистрофикалық өзгерістері бар, бұлшық ет ұлпасында және ішкі құрылысында қан құйылған ұшаларды барлық сойылған өнімдерімен бірге өртеу арқылы жояды.

Сүйектерді, қанды және субөнімдерді, сондай-ақ сойылған конфискаттарды етті-сүйекті ұнға өңдейді немесе 2,5 сағат бойы қайнатады және қауіпті аймақ шегінде құс жеміне пайдаланады. Терілері дезинфекцияланады.

67. Шошқаның классикалық обасы. Ауырған немесе ауырды деп күдік туған малдан алынған ұша мен өнімдерді шикідей шығаруға тыйым салынады.

Мүшелерінде дистрофиялық немесе басқа да (күрделенген) патологиялық өзгерістер бар болса ұшаны ішкі мүшелерімен бірге жоюға жібереді.

Ұша мен ішкі мүшелерде патологиялық өзгерістер болмаған жағдайда, оларды пайдалану туралы шешім сальмонелланың бар-жоғына бактериологиялық зерттеу өткізілгеннен кейін қабылданады. Бұл ретте етте немесе ішкі мүшелерде салмонелла бар екені анықталған жағдайда, ішкі мүшелері кәдеге жаратуға жіберіледі немесе жойылады, ал ұшасы қайнатылғаннан кейін шығарылады немесе консерві, етті азық дайындауға жіберіледі. Іш майы қорытылады.

Сальмонелла болмаған жағдайда, ұша, шпик және ішкі мүшелер пісірілген, пісіріліп қақталған шұжық өнімдеріне, консервіге және етті азыққа қайта өңделеді немесе қайнатуға жіберіледі.

68. Сібір жарасы. Сібір жарасы ауруы анықталған жағдайда, малдың ұшасын, ішкі мүшелерін және терісін бактериологиялық зерттеу нәтижелерін алуды күтпей-ақ өртеп жояды. Сібір жарасымен ауырған малдан алынған өнімдермен араласып кеткен басқа малды сойғаннан кейін алынған өнімдердің бәрі өртеледі, терісі дезинфекцияланады.

69. Ауески ауруы (жалған құтыру).

Малдың ұшасында дегенеративті өзгерістер немесе бұлшық еттерінде,

ұшасында және мүшелерінде патологиялық өзгерістер болған жағдайда, ұшаны және мүшелерін кәдеге жаратуға жібереді. Ұшасы мен ішкі мүшелерінде патологиялық өзгерістер болмаған жағдайда, оларды пайдалану туралы шешім сальмонеллаға бактериологиялық зерттеуден кейін қабылданады. Сальмонелла болмаған жағдайда, мал ұшасын және ішкі мүшелерін қайнатады немесе пісірілген, пісіріліп қақталған шұжық, төс еттер мен төстіктер дайындау үшін п а й д а л а н а д ы .

70. Туберкулез. Туберкулез процесі шоғырланған жағдайда, яғни, бір уақытта төсі мен ішкі мүшелері зақымдалып, лимфа түйіндеріне таралған жағдайда, қоңдылығының жай-күйіне қарамастан, ішкі мүшелерін (оның ішінде і ш е к - қ а р н ы н) ж о я д ы .

Лимфа түйіндері, ішкі мүшелерінің бірі немесе басқа ұлпасы туберкулезбен зақымдалған қоңдылығы қалыпты ұша (шошқа ұшасынан басқасы), сондай-ақ зақымдалмаған басқа мүшелері қайнатылады немесе қайта өңделіп консерві немесе етті азық жасалады, ал іш майы қорытылып алынады. Туберкулезбен зақымданған мүшелері мен ұлпалары зақымдану нысанына қарамастан, ж о й ы л а д ы .

Шошқа ұшасында жақ астындағы лимфа түйіндерінде ғана ағарған туберкулезбен зақымдану анықталған жағдайда, оларды алып тастайды, ал басын ішкі мүшелерімен бірге шектеусіз шығарады.

Туберкулезбен шажырқай лимфа түйіндері ғана зақымданған жағдайда, ішекті жояды, ал ұшасы мен қалған ішкі мүшелерін шектеусіз шығарады.

Жақ астындағы немесе шажырқай лимфа түйіндерінде қатайған, ағармаған ошақтар түріндегі (олардың түріне қарамастан) зақымдану немесе жақтың астында және шажырқай тораптарында бір уақытта туберкулез ошақтары анықталған жағдайда, олар ішегімен бірге жойылады, ал ұшасы мен қалған мүшелері қайнатылады немесе қайта өңделіп, консерві дайындалады.

Шошқа ұшасының лимфа түйіндерінен коринебактериялар немесе атипиялы микобактериялар тудырған туберкулез ауруы анықталған кезде шошқа ұшасы мен мүшелері шектеусіз шығарылады, ал зақымданған лимфа түйіндері алып т а с т а л ы п , ж о й ы л а д ы .

Туберкулез ауруымен ауырған малдан алынған тері шектеусіз шығарылады (д е з и н ф е к ц и я л а н б а й д ы) .

71. Бруцеллез. Бруцеллезге оң әсер берген ірі қара мал мен шошқаның, түйенің, жылқының еті ұшасы мен мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер болмаған кезде ет 12 сағат тұрғаннан кейін шектеусіз шығарыла береді. Ұша мен мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер анықталған жағдайда, шұжық және консерві бұйымдарына арнап шығарылады.

Бруцеллезге оң әсер берген қой мен ешкіні санитариялық союдан алынған ет

ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды сақтай отырып, пісірілген шұжықтарға немесе консервілерге қайта өңделеді.

72. Ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеиті. Ринотрахеит ауруымен ауырған және ауырды деп күдік тудырған мал сойылғаннан кейін алынған оның ұшасы мен субөнімдерін шикі түрінде шығаруға тыйым салынады. Патологиялық өзгерістері бар мүшелері жойылады. Малдың ұшасы мен ішкі мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер болған жағдайда, сальмонелланың бар-жоғаны бактериологиялық зерттеу жүргізіледі. Сальмонелла анықталған жағдайда, ішкі мүшелері жойылады, ал ұшасы пісіріледі.

Басы, кеңірдегі, өңеші, мүйізі, тұяғы және басқа да қалдықтары кәдеге жаратуға жіберіледі. Терісі дезинфекцияланады.

73. Лейкоз. Бұлшық еттер, лимфа түйіндері және бірнеше ішкі мүшелері зақымданған жағдайда немесе шырышты қабықтарында лейкоздық өскіндер (жара) болған жағдайда, ұша және сойылған басқа да өнімдер кәдеге жаратуға жіберіледі. Жеке лимфа түйіндері немесе ішкі мүшелері зақымданған жағдайда, бірақ қанқадағы бұлшық еттерде өзгеріс болмаса, зақымданған мүшелері кәдеге жаратуға жіберіледі, ал зақымданбаған мүшелері мен етін пайдалану туралы мәселе бактериологиялық зерттеуге байланысты шешеді.

Жануарларды лейкозға гематологиялық зерттеу кезіндегі нәтиже оң болса, бірақ осы ауруға тән патологиялық өзгерістер болмаса, ұша мен мүшелер к е д е р г і с і з ж і б е р і л е д і .

74. Пастереллез. Дегенеративтік немесе патологиялық өзгерістер немесе азғындық болған кезде, ұша мен ішкі мүшелер кәдеге жаратылады.

Ұшасы мен ішкі мүшелерінде патологиялық өзгерістер болмаса, етін пайдалану туралы шешім сальмонеллезға бактериялогиялық зерттеуден кейін қабылданады. Сальмонеллез табылған жағдайда, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады, ал ұшасы қайнатылады. Салмонелла болмаса, ұшасы мен ішкі мүшелері пісіріледі немесе пісірілген, пісіріліп қақталған шұжық, төстік, төс ет немесе консерві дайындау үшін пайдаланылады. Терісі дезинфекцияланады.

75. Қой мен ешкінің инфекциялық ағалактиясы. Патологиялық өзгерістерге ұшыраған мүшелер кәдеге жаратылады. Зақымданбаған ішкі мүшелері мен ұшасы қайнатылады немесе шұжық немесе консерві дайындау үшін қайта ө н д е у г е ж і б е р і л е д і .

76. Қойдың инфекциялық энтеротоксемиясы. Ұшасы, ішкі мүшелері мен терісі жойылады. Ұшасы мен зақымданбаған ішкі мүшелері пісіріледі немесе пісірілген шұжық немесе консерві дайындау үшін пайдаланылады.

77. Вирусты (трансмиссивті) гастроэнтерит. Ауырған және ауырды деген күдік тудырған малдың, сондай-ақ жұқтырды деген күдік тудырған шошқаның ұшасы мен ішкі мүшелері қайнатылады немесе пісірілген, пісіріліп-қақталған

шұжық бұйымдары мен консерві дайындау үшін қайта өңдеуге жіберіледі. Арық ұша кәдеге жаратылады. Терісі дезинфекцияланады.

78. Шошқаның энзоотиялық энцефаломиелиті (Тешен ауруы). Бұлшық еттерінде дегенеративті өзгерістер болса, ұша мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Бұлшық еттерінде дегенеративті өзгерістер болмаса, ұша мен ішкі мүшелері қайнатады немесе пісірілген, пісіріліп-қақталған шұжықтар немесе консерві дайындау үшін пайдаланады. Терісі дезинфекцияланады.

79. Эмфизематозды көршиқан. Ұшаны ішкі мүшелерімен және терісімен бірге жояды (өртейді).

80. Маңқа. Маңқа ауруы анықталғанда, ұшасы, ішкі мүшелері және терісі жойылады.

Маңқа ауруын қоздырушы бар деп күдік тудырған ұша қайнатылады, ал мүмкін болмаған жағдайда, кәдеге жаратуға жібереді. Ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

Маңқа ауруымен ауырған немесе маллеинге оң әсері бар малдар союға жіберілмейді және жойылады.

81. Актиномикоз. Малдың актиномикозбен ауырған басы бұлшық еттерімен және сүйегімен бірге кәдеге жаратуға жіберіледі. Бастың лимфа түйіндері ғана зақымданса, олар алып тасталып, басы қайнатуға жіберіледі.

Тілі мен ішкі мүшелерінің аздаған бөлігі жарақаттанса, жарақаттанған жерін алып тастап, оларды шектеусіз шығарады.

Зақымдану ауқымды болса, тілді және ішкі мүшелерді кәдеге жаратуға жібереді. Актиномикоз кеңінен таралып сүйекті зақымдаған болса, ішкі мүшелері, ұшасы және бұлшық еттері, мүшелері кәдеге жаратуға жіберіледі.

82. Некробактериоз. Белгілі бір мүшелер зақымданған болса, кәдеге жаратуға жібереді. Ұшасын шектеусіз шығарады. Септикалық процесс кезінде ұшасы мен мүшелерін кәдеге жаратуға жібереді.

83. Стахиботриксикоз. Ұша мен ішкі мүшелердің бір бөлігінің некрозды бөлшектері болса, кәдеге жаратуға жібереді. Ұшада патологоанатомиялық өзгерістер байқалмаса, сальмонеллезге бактериологиялық зерттеулер жүргізеді. Сальмонеллез анықталмаған және патологиялық өзгеріс болмаған жағдайда, ұшасы мен сойғаннан кейін алынған өнімдері шектеусіз шығарылады.

84. Фузариотоксикоз. Ұшасы қайнатылады, ішкі мүшелері кәдеге жаратуға жіберіледі.

85. Туляремия. Ауру немесе ауруға күдіктенген жануарлардан алынған ұша, мүшелер мен тері кәдеге жаратылады.

Туляремиямен ауыратын сойылған жануарлардың өнімдерімен бірге болған ет пен ет өнімдері қайнатылады.

86. Паратуберкулезді энтерит. Ішекте, шажырқайда, лимфа түйіндерінде патологиялық өзгерістер және баста ісік болған жағдайларда, өзгертіске ұшыраған мүшелер мен шажырқайы бар ішек кәдеге жаратылады, ал ұшасы мен басқа мүшелерді шектеусіз шығарылады. Паратуберкулезбен зақымдалған жағдайда, арық ұша мен оның мүшелері кәдеге жаратылады.

87. Жалған туберкулез (Псевдотуберкулез) Лимфа түйіндері көп жерден жарақатталған және бұлшық ет жарақатталған жағдайда, сондай-ақ арық болған жағдайда, ұша мен мүшелерді кәдеге жаратады.

88. Шошқалардың инфекциялы атрофиялық риниті. Мұрынның, бас пен тілдің, өкпенің, өңештің шырышты қабығында үсіген және жансызданған өзгерістер анықталған кезде, оларды жояды. Ұша мен ішкі мүшелерде дегенеративтік өзгерістер болмаған жағдайда, олар шектеусіз шығарылады.

Арық болмаса және тек қана ішкі мүшелер мен лимфа түйіндері зақымдалған жағдайда, ішкі мүшелер, зақымдалған лимфа түйіндерді кәдеге жаратылады, ал ұшасы шектеусіз шығарылады.

89. Лептоспироз. Дегенеративті өзгерістер байқалған жағдайда немесе бұлшық еттердің сарғыштануы 2 тәулік арасында кетпесе ұшаны және ішкі мүшелерді кәдеге жаратуға жібереді.

Бұлшық еттерде дегенеративті өзгерістер байқалмаған жағдайда, бірақ сарғайған түсі бар болып, ол сарғыш түсі 2 тәулік арасында кетсе, ұша және ішкі мүшелер патологиялық өзгерістерге ұшырамаса, қайнатуға жіберіледі. Ішек-қарны кәдеге жаратуға жіберіледі.

Ұшасы мен ішкі мүшелері лептоспирозға оң қорытынды берген малдардан алынса, бірақ бұлшық еттерде, ішкі мүшелерде патологиялық өзгерістер болмаса шектеусіз шығарылады. Лептоспирозбен ауыратын жануарлардың терілері дезинфекцияланады.

90. Ку-безгек (Ку-лихорадка). Ку-безгек анықталған жағдайда, ұша мен мүшелерді қайнатады. Өзгеріске ұшыраған мүшелері мен қаны кәдеге жаратылады, терісі дезинфекцияланады.

Инвазиялық аурулар кезінде еттің және жануарларды сойғаннан кейін алынатын өнімдердің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

91. Трихинеллез. Еті адамдардың тағамына немесе жануарлардың азығына пайдаланылатын шошқалардың (3 аптаға толмаған торайлардан басқа), сондай-ақ қабанның, борсықтың, аюдың, саз құндыздың, басқа талғаусыз және етпен қоректенетін жануарлардың ұшасы міндетті түрде трихинеллезге зерттелуі керек.

Тілікте бір ғана трихинелла табылатын болса да, оның тіршілікке қабілетіне

карамастан, ұша мен бұлшық ет ұлпасы бар субөнімдері, сондай-ақ жарамсыз қалған ет өнімдері кәдеге жаратылады.

Сыртқы майын сылып алады да, шыжғырады. Ішкі майы шектеусіз шығарылады.

Терісі еттің қалдығы алынғаннан соң, шектеусіз шығарылады. Қалдықтарды кәдеге жаратуға жібереді.

92. Цистицеркоз (ірі қара мал мен шошқаның финнозы). Бастың, жүректің бұлшық еттерінің тіліктерінен цистицеркоз (массетер) табылған жағдайда, мойынның, сондай-ақ жауырын-шынтақ, жон, жамбас буындары мен диафрагманың бұлшық еттерін қосымша екі қатар тіліп қарайды.

Бастың немесе жүректің етінің тілігінде 40 шаршы сантиметрден үштен төмен тірі немесе өлі финн болса және үштен жоғары тірі немесе өлі финн басқа бұлшық еттер кесіндісінен табылса, ұшаны, басты және ішкі мүшелерді кәдеге жаратады.

Іш майларын және шпикты тағамда пайдалану мақсатында қайта өңдейді немесе тұздап немесе мұздатып залалсыздандырады.

Бастың немесе жүректің етінің тілігінің 40 шаршы сантиметрінде кемінде үш тірі немесе өлі финн табылған жағдайда және еттің басқа тіліктерінде үштен аспайтын финн болмағанда немесе болған кезде басты және жүректі кәдеге жаратады, ұшасы мен қалған мүшелерін пісіріп, тұздап немесе мұздатып залалсыздандырады.

Іш майларын және шпикті тағамда пайдалану мақсатында қайта өңдейді немесе тұздап немесе мұздатып залалсыздандырады. Тұздап не мұздатылып залалсыздандырылған ұшалар фаршты шұжық немесе консерві дайындау үшін пайдаланылады, ал субөнімдері өндірістік қайта өңдеуге жіберіледі.

93. Жіңішке мойынды (тениукольды) цистицеркоз немесе сірі қабықтың финнозы. Зақымданған мүшелердің маңындағы ұлпалармен бірге көпіршіктер жойылады. Ұшасы, зақымданбаған және тазартылған ішкі мүшелері шектеусіз шығарылады.

94. Қой мен ешкінің, бұғының цистицеркозы (финнозы). Қойлардың, ешкілердің және бұғылардың ұшалары мен мүшелерінде 40см^2 тілікте 5-тен аспайтын финн анықталған жағдайда және бұлшық еттерде өзгерістер болмаған жағдайда, ұша мен мүшелерді мұздату арқылы залалсыздандырады, содан кейін шұжық өнімдері немесе консервілерге қайта өңдеуге жібереді. Ұшада 40 шаршы сантиметр кесімінде 5 финнан артық анықталған және бұлшық еттерде өзгерістер байқалған жағдайда, ұша мен мүшелерді кәдеге жаратады, ал ішкі және құйрық майын шыжғырады.

95. Эхинококкоз. Бұлшық еттер және ішкі мүшелері көптеп зақымданған

болса, сондай-ақ ұша арықтаған болса, ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Бөлек мүшелер немесе тіндер зақымданған жағдайда, оларды кәдеге жаратады, ал ұшаның зақымданбаған бөлшектері және мүшелері кедергісіз жіберіледі.

96. Фасциоллез. Зақымданған мүшелердің бөлшектерін кәдеге жаратады. Ұша мен ішкі мүшелердің зақымданбаған бөлшектерін кедергісіз жібереді. Мүшенің 2/3 бөлігі зақымданған болса, мүшені толық кәдеге жаратады.

97. Дикроцелиоз. Бауырдың жарақатталған бөлшектерін кәдеге жаратады. Бауырдың 2/3 бөлігі зақымданған болса, толық кәдеге жаратады. Ұша мен ішкі мүшелердің зақымданбаған бөлшектерін кедергісіз жібереді.

98. Диктиокаулез. Өкпенің зақымданған бөлшектерін кәдеге жаратады. Ұша мен ішкі мүшелердің зақымданбаған бөлшектерін кедергісіз жібереді. Өкпенің 2/3 бөлігі зақымданған болса, толық кәдеге жаратылады.

99. Шошқаның метостронгилезы. Өкпенің зақымданған бөлшектерін кәдеге жаратады. Ұша мен өкпенің зақымданбаған бөлшектерін кедергісіз жібереді.

100. Аскаридоз. Ұша мен мүшелерді патологиялық өзгерістер жоқ болса к е д е р г і с і з ж і б е р е д і .

101. Пироплазмидоздар (пироплазмоз, тейляриоз, бабезиоз, анаплазмоз). Сары түс жайылмаған және дегенеративтік өзгерістер болмаған жағдайда, ұша мен ішкі мүшелерді кедергісіз жібереді. Ұшаларда сарғыш түс 2 күн арасында кетпейтін болса, ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. 2 күн арасында сарғыш түс кетсе, салмонеллезге бактериологиялық зерттеу жүргізеді, ұша мен өзгермеген мүшелерді кедергісіз жібереді.

102. Токсоплазмоз. Ұшаны қайнатады, ішкі мүшелерді кәдеге жаратады.

103. Саркоцистоз. Бұлшық етте саркоциста болған және патологиялық өзгерістер болмаған жағдайда ұша мен мүшелерді кедергісіз жібереді.

Бұлшық еттерде өзгеріс болса (гидремия, түссіздену, ағару, дегенеративтік өзгерістер), ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады.

Шошқаның шпигін және ішкі майын кедергісіз жібереді.

104. Гиподерматоз. Инфильтраттан, жансызданған ошақтардан, өзгерген бөлшектерден тазартылған соң, ұша мен басқа өнімдерді кедергісіз жібереді.

Жұқпалы емес аурулармен ауырған, санитариялық маңызы бар нормалардан ауытқыған жануарлар етінің және одан алынатын өнімдердің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

105. Тыныс жолы мүшелерінің аурулары (бронхит, бронхопневмония, пневмония, плевропневмония). Инфекциялық ауруларды бар-жоғын анықтау керек. Зақымданған мүшелерді кәдеге жаратады. Пневмония, плеврит болған жағдайда және процеске лимфа түйіндері тартылған жағдайда, етті және басқа сойылған өнімдерді санитариялық бағалау туралы шешім бактериологиялық

зерттеу нәтижесіне қарай шешіледі. Өкпенің аспирацияланса, оны кәдеге
ж а р а т а д ы .

106. Қан айналым мүшелерінің ауруы (созылмалы перикардит), шошқаның жас төлінің ауруы. Перикард қабырғасының фибриоздық қабынуы және қалындауы байқалады, фибриннің әсерінен үстіңгі беті кедір-бұдыр болады, перикард эпикардпен ішінара тұтасып кетеді.

Жарақатты перикардит – ересек ірі қара малдың ауруы – жүрек қалтасының фиброздық немесе іріндеп қабынуы. Перикардит қуысында фибрин көп болады және иісі жағымсыз ірінді сұйықтық болады. Перикардит қабырғасы қалыңдайды (2-4 сантиметр), кейде эпикардпен дәнекерленіп кетеді, бөзде зат (сым, шеге және басқалары) болады. Лимфа түйіндері зорайып, ісінген.

107. Миокардит. Ірінді перикард, қоршаған тіндерде және төс қабырғасында іріндер, ісік, гидремия мен сарғыштану байқалған жағдайда, ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Перикардта, эпикардта, өкпеде, төс қабырғасында патологиялық өзгерістер байқалған жағдайда, жарақатталған мүшелерді кәдеге жаратады, ал ет пен союдан алынған басқа өнімдерін қолдану мәселесі бактериологиялық зерттеуден кейін шешіледі.

108. Бауырдың ауруы (цирроз, капиллярды экстазия, майлы дистрофия іріндер). Бауыр циррозында, сары ауруда, ісіктерде және өкпе паренхимасының патологиялық өзгерістерінде бауырды кәдеге жаратады. Өкпенің бірлі-жарлы зақымданған жерлерін алып тастайды. Өкпенің зақымданбаған бөлшектерін, сондай-ақ капиллярлық экстазиясы анық білінбейтін болса, бауырды кедергісіз ж і б е р е д і .

109. Бүйрек ауруы (нефрит, нефроз, киста, бүйрекке тас тұру, ісік, бұзаулардың «ақ бауыр» ауруы). Нифриттің, нефроздың, көптеген кистаның, ісіктердің, бүйрек тастарының барлық түрлерінде бүйректерді кәдеге жаратады.

«Ақ бауыр» ауруында, ірінді нефритте, басқа мүшелерде патологиялық өзгерістер анықталған жағдайда, етті қолдану мәселесі бактериологиялық з е р т т е у д е н к е й і н ш е ш і л е д і .

110. Ас қорыту мүшелерінің аурулары. Патологиялық өзгерістері бар ұша мен мүшелер кәдеге жаратылады. Патологиялық өзгерістері жоқ ет пен сойылғаннан кейін алынған басқа өнімдерді санитариялық бағалау бактериологиялық зерттеудің нәтижесіне қарап жүргізіледі.

111. Перитонит. Патологиялық өзгерістері бар ішкі мүшелер мен тіндерді кәдеге жаратады. Союдың басқа өнімдерін қайнатады.

112. Жаңадан шыққан ісіктерді зерттегенде оларды зиянсыз (фиброма, миксома, миома, неврома және тағы да басқалары) және зияндыларға (саркома, карцинома және тағы да басқалар) бөледі. Зиянды, сондай-ақ зиянсыз көптеген жаңадан шыққан ісіктері бар мүшелер мен ұшаның бөлшектерін кәдеге жаратады

. Зақымданбаған ұша бөлшектерін қайнатуға жібереді, зақымдану ауқымды болса және зақымданған жерлерін алып тастау мүмкін болмаса, ұша мен мүшелерді кәдеге жаратылады.

Бірлі-жарым зиянсыз ісіктер кездесе, зақымданған жерлерін алып тастайды, ал ұша мен мүшелерді кедергісіз жібереді.

113. Зат алмасуда пайда болатын аурулар (гидремия). Бұлшық етте ісік болған жағдайда, ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады.

114. Ауыл шаруашылығы жануарларының төлдері мен құстардың ақ ет ауруы . Бұлшық етте дегенеративті өзгерістер (ісік, түссіздену, босау) анықталған жағдайда, ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Бұлшық еттегі өзгерістер нашар байқалатын болса (түсі ақшыл-қызғылтым) немесе мүшелерде және бұлшық ет бөлшектерінде патологиялық өзгерістер байқалған жағдайда, етті бағалау сальмонеллезге бактериологиялық зерттеуден кейін іске асырылады. Сальмонеллез болмаса ұша мен зақымданбаған мүшелерді қайнатылған немесе қайнатылып-қақталған шұжықтарға қайнатады, ал зақымданған мүшелерді кәдеге жаратады.

115. Уремия. Ұша мен сойылғаннан кейін алынған басқа өнімдері кәдеге жаратылады.

116. Сарыауру. Сары түс 2 күн арасында кетпейтін болса ұша мен ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Сары түс кеткен жағдайда, етті санитариялық бағалау бактериологиялық зерттеу нәтижесіне қарап жүргізіледі. Азықтық және жасына қарай болған сары ауруға ұшыраған етті кедергісіз жібереді.

117. Іріңді қабынулар. Жайылған флегмон, ауқымды некроздар байқалғанда, мүшелерде, ұлпаларда, лимфа түйіндерде абсцесс болса, мүшелерді кәдеге жаратады. Паринхематозды мүшелерде көптеген абсцесс байқалса, зақымданған мүшелерді кәдеге жаратады, ал ұшаның бағалауын бактериологиялық зерттеудің нәтижесіне қарап жүргізеді. Бірлі-жарым абсцесс және шамалы іріңді жара болса және қоршаған ұлпалар мен лимфа түйіндерде патологиялық өзгерістер болмаған жағдайда, зақымданған мүшелер жарамсыз деп табылады, ал еті бактериологиялық зерттеуге жіберіледі.

Жарақаты шамалы жансыз бөлшектерді және олардың маңындағы ұлпалар кәдеге жаратылады, ал ұша бактериологиялық зерттеуге жіберіледі. Ұлпалардың немесе мүшелердің жарақаты ауқымды болса және ағзаға уыты жайылып кетсе, ұша мен мүшелер кәдеге жаратылады.

118. Жарақаттар (жаңадан пайда болған жарақаттар). Жаңадан пайда болған жарақаттар болса, сүйек сынған, қан ұйыған, қоршаған ұлпаларда және лимфа түйіндерінде ісік болмаған жағдайда, қан сіңген ұлпаларды алып тастайды, ал ұша мен ішкі мүшелерді кедергісіз жібереді.

119. Күйік. Кең жайылған күйік болған жағдайда жарақатталған ұшаның

бөлшектерін алып тастайды және кәдеге жаратады. Ұшаның жарақатталмаған бөлшектерін санитариялық бағалауды бактериологиялық зерттеулердің нәтижесіне қарап өткізеді. Ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Шамалы күйік болған жағдайда, жарақатталған орындарын алып тастайды, ал ұша мен ішкі мүшелерді кедергісіз жібереді.

120. Жануарлардың улануы. Ет пен ет өнімдерінде мынадай улы зат қалдықтары болған кезде тамаққа пайдалануға рұқсат етілмейді (мөлшер көлеміне қарамастан): цианид, сары фосфор, пропазин, гептахлор, дихлораль несепнәрі, полихлоркамфен, альдрин, тетраметилтиурамдисульфид, дидихлорвинилфосфат, цинеба, дикрезил, байгон, метафос, хлорофос, тиофоса, уарбофос, құрамында сынабы бар пестицидтер, мышьяк кіретін препараттар және гербицидтер.

Егер етте уытты заттардың қалдығы рұқсат етілген мөлшерден төрт есе көп болса немесе химикаттардың қалдығын анықтайтын ресми тәсілдердің сезгіштігінің төрт шегінде болса, етті малға құрғақ азық етіп қайта өңдеуге жіберуге болады.

Бұлшық еттің ұлпасында улы зат қалдықтары бекітілген нормадан аспаса, етін қайнатады, ішкі мүшелерді, желінді және миын кәдеге жаратады. Жануарлар фтор препараттармен, мырыш пен мыс тұздарымен, хлорлы натриймен және калиймен, қышқылдармен және сілтімен, газ тәріздес заттармен (аммиак, ащы күкірт ангидридi, тұншықтырғыш газ, хлор және тағы да басқалары), несепнәрмен, алкалоидтармен, улы және өңез саңырауқұлақтармен, сапонин кіретін өсімдіктермен, эфир майларымен, шайыр мен фотодинамикалы нәрселермен немесе ішек-қарын жолдарын жаралайтын заттармен (купол, молочай), сондай-ақ сарғалдақ тұқымдастары, вехпен уланған ет пен сойылғаннан кейін алынған басқа өнімдер бактериологиялық, қажет болса, физика-химиялық зерттеуден және басқа иістерді анықтау үшін қажетті сынауға алынғаннан кейін бағаланады.

121. Нитраттармен және нитриттармен улану. Уланған жануарларды союға клиникалық жазылудан 72 сағат өткеннен кейін рұқсат етіледі. Амалсыз сойылған малдардың еті нитраттар мен нитрит мөлшерінің қалдығы анықталуымен бірге бактериологиялық және биохимиялық зерттеуге жатады. Бактериологиялық зерттеу теріс нәтиже берген және 100 мг/кг нитраттың немесе 10 миллиграмм/килограмм нитриттің мөлшері табылған жағдайда ұшаны қайнатады. Нитрат пен нитриттің мөлшері көп болса, етті 5 есе сау малдардың етімен араластырып қайнатылған шұжықтар дайындауға жібереді, ал осы шараны орындауға мүмкіндік болмаса, етті кәдеге жаратады.

122. Малдардың радиациямен зақымдануы. Орта және ауыр дәрежеде радиоактивті заттармен зақымданған, сәулелі аурулардың патологоанатомиялық

өзгерісі бар кезде сойылған малдардың еттерін амалсыз сойылған мал еттеріндей бағалайды, міндетті түрде бактериологиялық және радиометриялық зерттеулер жүргізеді. Ішкі және жеңіл сәулеге шалдыққан малдардың ұшаларымен одан алынған өнімдерге радиометрия жүргізеді. Радиометрияның қорытындысы бойынша, егер де оларда патологиялық өзгерістер болмаса екі топқа бөледі:

1) жол берілетін концентрациядан аспайтын радиоактивті заттармен ластанған тамақ өнімдері (кедергісіз жіберіледі);

2) жол берілетін концентрациядан асып кетсе, дезактивация жүргізіліп (етті сүйектен бөліп алу, қайнату, тұздау және ұзақ уақыт мұздату), кейіннен қайтадан радиометрия жүргізіледі.

123. Нормаға сай емес ет:

1) иісі мен дәмі өзіне тән емес (азықтың иісі мен татымы жануарлар сойылғанға дейін аз уақыт бұрын иісі қатты шығатын (қызылша, шалқан, тарна және басқалары) немесе ащы татымды (жусан және басқалары) өсімдіктермен немесе балықпен және оның қалдықтарымен, сондай-ақ бұзылған азықпен азықтандырылса). Жыныстық жағынан жетілген, піштірілмеген немесе сойғанға дейін аз уақыт бұрын піштірілген еркек малдың етінде жағымсыз иіс болады: текеде – тердің иісі, еркек шошқада – тұрып қалған зәрдің иісі, бұқада – сарымсақтың иісі болады. Әртүрлі патологиялық процестер (флегмон, күкірт қышқылды андигрид, тұншықтыратын газ, хлор және басқалары) болған кезде, сондай-ақ иісі бар дәрілік заттарды пайдаланған кезде, еттер иісі бар заттармен (мұнай өнімдері, химиялық заттар) бірге сақталған кезде де етте жағымсыз иіс пен дәм пайда болуы мүмкін.

Етте 48 сағат өткенше кетпейтін балықтың, қайнатып көргенде кетпейтін зәрдің, дәрі-дәрмектің, балық майының иісі немесе етке тән емес басқа да иістер болса, ұшаны және ішкі мүшелерді кәдеге жаратады. Қайнатып көргенде 48 сағат өткенше кетпейтін ащы татым немесе нәжіс иісі болса, ұшаны және ішкі мүшелерді кәдеге жаратады.

2) етке тән емес түс:

липохроматоз (май қыртыстарының қалыптан тыс сарғыш түсі). Басқа патологиялық өзгерістері болмаса, жасына немесе азықтандырылуына байланысты сарғыш түсі бар ұша мен сойыс өнімдері шектеусіз шығарылады. Барлық тіндерінің азықтандырылуына байланыссыз сарғыш түске боялуы екі тәулік ішінде кетпейтін болса, ұшасы және ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

3) лилапоз (күрең түс) меланин пигментінің қабаттануынан, көбінесе, ірі және ұсақ малдың ұлпаларында пайда болады. Меланин пигменті көбіне бауырда, өкпеде, лимфа түйіндерде және тер асты өзектерінде қабаттанады. Меланоз жұққан бөлек мүшелерді жойып, ұшаны ешбір шек қойылмай-ақ жібереді.

124. Құрамында бөгде заттар бар ет – қойдағы дерматоидты кистасы (селеу

тұқымы, бұлшық еттердегі әк шөгіндісі).

Әк шөгіндісі бар немесе бөгде заттар бар мүшелер және бұлшық еттің жекелеген бөлшектері кәдеге жаратылады. Капсуламен қоршалған дерматоид селеулері алып тасталады, ұша мен мүшелерді кедергісіз жібереді. Селеу тікенектерімен қатты жарақатталған ішінде абсцесс немесе басқа ісікті өзгерістер болса, қойлардың ұшасын кәдеге жаратады.

125. Арықтаған және көтерем жануарлардың еті. Май жиналатын жерлерде немесе бұлшық еттерде арықтауға әкеп соқтырған себептеріне қарамастан іркілдек ісік арыған болса не бұлшық еттер семген немесе дегенеративті өзгерістерге ұшыраған және лимфа түйіндері ісінген болса, ұша және ішкі мүшелер жарамсыз деп есептеледі.

Көтерем болуға таяу еттерді бағалау бактериологиялық сараптамадан кейін жүзеге асырылады.

126. Жетілмеген бұзаудың, қозының, торайлардың еті (туғанына 14 күн толмаған жас малдан алынған ет). Сойылған жануарлардың жас төлден алынған еті кәдеге жаратылады.

Амалсыз сойылған малдардың еті мен мүшелерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

127. Аласұрып жүрген күйде сойылған ауру немесе сау жануар етінің шығу тегін органолептикалық және зертханалық зерттеу әдістерімен белгілеуге болады.

128. Ветеринариялық-санитариялық сараптама, бактериологиялық және физикалық-химиялық зерттеу нәтижелері бойынша амалсыздан сойылған малдың еті мен басқа да өнімдері тағамға пайдалануға жарамды деп танылса, олар пісіруге немесе еттен жасалған азық немесе консерві (гуляш, ет паштеті) дайындауға жіберіледі. Етті және сойғаннан кейін алынған басқа өнімдерді алдын ала залалсыздандырмайынша, қоғамдық тамақтандыру орындарына (мейрамхана, асхана және басқалары) шикі күйінде жіберуге тыйым салынады.

129. Органолептикалық әдіс. Өлген, ауру не аласұрып жүрген күйде сойылған малдың етін анықтауда мынадай сыртқы белгілеріне көңіл аудару керек:

1) бауыздалған жердің жағдайы. Қалыпты физиологиялық күйде сойылған малдың бауыздалған жері тегіс емес, қан көп мөлшерде сіңген болады, ал аласұрып жүрген күйде сойылған немесе арам өлгеннен кейін сойылған малдардың бауыздалу жері тегіс, қан мөлшері басқа бұлшық еттердегідей дәрежеде сіңеді. Әйтсе де, бауыздалған жері жақсылап тазартылып немесе шауып тасталса, бұл белгілер білінбей қалу салдарынан ескерілмейді;

2) ұшаның қансыздану дәрежесі. Қансыздану дәрежесін әртүрлі әдіспен анықтайды:

1-әдіс – жай көзбен қанның үлкен және кіші қан тамырларында және сірі қабықтың астымен бұлшық еттердегі қалдықтарының мөлшерімен анықтайды;

2-әдіс – тіліп жіберіп микроскоппен қарайды;

3-әдіс – гемоглобинді-пероксидаздық сынамасын қояды.

Төрт түрлі қансыздану сатылары болады: жақсы, қанағаттанарлық, нашар және өте нашар.

Жақсы қансызданғанда бұлшық еттерде және қан тамырларында қан болмайды, ішкі қабықтардағы қан тамырлары көрінбейді, демек ұша сау малдан алынған.

Қанағаттанарлық қансыздануда қан тамырларында аз ғана ұйыған қан, бұлшық еттерде қан жоқ немесе сәл басқанда қан шығуы мүмкін. Ішкі қабықтарда қан тамырлары нашар көрініп тұрады.

Нашар қансыздануда бұлшық еттерді кескен кезде бөлшек көлемді ұйыған қан болады. Қан тамырларында қалған қан кездеседі; ішкі қабықтарда кішкене қан тамырлары көрінеді, бұлшық етті кескен жерде басып қарағанда қара қан түйіршіктері көрінеді. Әдетте, ауру жануарлардың ұшасы нашар қансызданады.

Өте нашар қансызданған кезде ірі және ұсақ қан тамырлары қанға толы болады; ішкі қабықтарда қан көрінеді, ішкі қабықтардың түсі қызыл-көк; қан тамшылары ағып тұрады. Аласұрып жүрген күйде сойылған не ауыр патологиялық жағдайда сойылған малдардың ұшасы әрдайым нашар қансызданады;

3) гипостаздардың болуы. Ауру малдардың қаны алдымен қан тамырларында тұнып, кейін қан тамырларының жұқару салдарынан етке өтіп, қоршаған ұлпалар қызыл-көк түске боялады. Қандану өлекседі, ауру малдардың ұшаларында және аласұрып жүрген күйде сойылған малдарда кездеседі. Қандану малдың бауыздау алдында қай жағында жатқанын анықтайды. Сол себепті ұшаны аударыстырып қарау керек;

4) лимфа түйіндеріндегі өзгерістер. Адал сойылған не дер кезінде мүшеленген малдардың лимфа түйіндерінің кесіндісі солғын не күлгін сары болып көрінеді. Сойылған мал ауру не аласұрып жүрген күйде сойылса лимфа түйіндері күңгірт-қызыл болып көрінеді. Бұның себебі лимфа түйіндерінің ұсақ қан тамырларында ұйыған қан болуы, лимфа түйіндерінің синустарына еніп қызыл түске бояйды. Ауру малдардың ағзасындағы қышқылдану процестерінің нашар жүруіне байланысты көмір қышқылы пайда болып, ол ағзаны көгілдір түске бояйды.

Аурудың түрлеріне байланысты лимфа түйіндеріндегі патологиялық өзгерістер әртүрлі сипатта болуы мүмкін (атрофия, гипертрофия, қан құйылу, ісіну, гиперемия және т.б.).

130. Ет ауру және аласұрып жүрген күйде сойылған малдан алынған деген

күдік болса, бактериологиялық талдаудан басқа, физикалық-химиялық зерттеу жүргізіледі; рН анықталады, пероксидазға реакция қояды, ал ірі қараның етіне формалин сынамасын (бейтарап формалинмен реакция) да қояды.

Әртүрлі инфекциялық және басқа аурулар кезінде құс еттерін және ішкі мүшелерін санитариялық бағалау

131. Туберкулез. Ішкі мүшелер зақымданса және ұша арық болса, кәдеге жаратылады. Егер де кейбір мүшелер зақымданса, бірақ ұшаның қондылығы жақсы болса, ішкі мүшелер кәдеге жаратылады, ал ұшаны пісіріп шығарады. Туберкулинге оң нәтиже берген құстың ұшалары, туберкулезге шалдыққаны болмаса пісіріп шығарады немесе консерві жасауға жіберіледі. Түбіті мен қауырсыны залалсызданады.

132. Сальмонеллез. Ішкі мүшелері кәдеге жаратылуға жіберіледі, ұшасы пісіріледі немесе консерві жасауға жіберіледі.

133. Орнитоз (Пситтакоз) Ішкі мүшелері кәдеге жаратылады, ұшалары пісіріледі. Түбіті мен қауырсыны жойылады.

134. Пуллороз-тиф. Кеуде асқазан қуыстарында қан болса не перитонит болса, ұша ішкі мүшелермен бірге кәдеге жаратылады. Егер етінде өзгерістер болмаса, тек қана зақымданған мүшелерді кәдеге жаратады, ал ұшасы пісіріледі не консерві жасауға жіберіледі.

135. Листериоз. Басы және зақымданған мүшелері кәдеге жаратылады, ұшалары және сау мүшелері пісіріледі. Түбіті мен қауырсыны жойылады.

136. Колибактериоз. Ұшаларында және ішкі мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер болса, кәдеге жаратылады (перикардит, перигепатит, аэросаккулит, перитонит). Егер өзгерістер тек қана ішкі мүшелерінде болса олар кәдеге жаратылады, ұшалары пісіріледі не консерві жасауға жіберіледі.

137. Стафилакоккоз. Зақымдану ұлғайып кетсе (мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер, буындарында абсцесс), ұшалары мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Тек қана буыны зақымданса, ол кәдеге жаратылады, ал ұшалары пісіріліп шығарылады.

138. Стрептококкоз. Ұшалары мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

139. Ботулизм. Ұшалары, ішкі мүшелері, түбіті және қауырсындары жойылады.

140. Тілме. Ұшалары мен ішкі мүшелерінде патологоанатомиялық өзгерістер болса, кәдеге жаратылады. Бұлшық еттерінде өзгерістер болмаса ішкі мүшелері кәдеге жаратылады, ұшалары пісіріледі.

141. Пастереллез. Ұшалары пісіріледі, қуырылады не консерві жасауға жіберіледі. Түбіті мен қауырсыны дезинфекцияланады.

142. Некробактериоз (инфекциялық синусит). Септикалық өзгерістер болса, ішкі мүшелері ұшасымен кәдеге жаратылады. Тек қана басы мен мойны зақымданса, оларды кәдеге жаратып, ұшалары шектеусіз шығарылады.

143. Тұмау. Перитонит, көгеру, дегенеративті өзгерістер болмаса, мүшелері мен ұшаның бөліктері кәдеге жаратып; өзгерістер жоқ болған жағдайда, ұшалары мен ішкі мүшелері пісіріліп немесе ұшалары консерві жасауға жіберіледі.

144. Инфекциялық бронхит. Инфекциялық ларинготрахеит. Зақымданған ішкі мүшелері мен ұшаның бөлшегі кәдеге жаратылып, өзгерістер жоқ болса, ұшалары мен мүшелері пісіріледі немесе ұшалары консервіге жіберіледі. Түбіті мен қауырсыны дезинфекцияланады.

145. Лейкоз. Марек ауруы. Ісіктер. Ұлғайған процестер болып не тері мен бұлшық еттер зақымданса, не еті арық, сарғыш тартса, зақымданған көлеміне карамастан, ұшалары және ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Бұлшық еттерде анемия, сарғаю не патологоанатомиялық өзгерістер болмаса немесе ішкі мүшелерде зақымдану аз болса, оларды кәдеге жаратады, ал ұшаларын пісіреді не консерві дайындайды. Марек ауруында түбіті мен қауырсыны дезинфекцияланады.

146. Ньюкасл ауруы. Ұшалары мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Ауруға шалдыққаны күдікті, бірақ патологиялық өзгерістері жоқ болса, ұшаларын және жарамды ішкі мүшелерін пісіреді. Түбіті мен қауырсынын жояды.

147. Күл. Жайылып кеткен процестерде ұшалары ішкі мүшелерімен бірге кәдеге жаратылады. Тек қана басы зақымданса, оны кәдеге жаратып, ұшалары мен мүшелерін пісіреді не консерві дайындауға жібереді.

148. Спирохетоз. Арық не ішкі мүшелерінде патологиялық өзгерістер болса, ұшасы ішкі мүшелерімен кәдеге жаратылады.

149. Микоплазмоз. Ауа қуысы қалталарында фибринді өзгерістер болса, ұшаларын кәдеге жаратады. Ондай өзгерістер болмаса, басы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылып, ұшалары пісіріледі.

150. Авитаминоздар. Ұшалары мен ішкі мүшелері арық болса кәдеге жаратылуға жіберіледі.

151. Перитонит. Диффузды перитонит болып, ішкі мүшелер зақымданса, кеуде асқазан қуысында серозды фибринді не ірінді сарысу болса, ұшалары мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Ішкі мүшелерде, плеврада, көк еттердің сероз қабықтарында шамалы қабыну болған кезде, зақымданған мүшелер кәдеге жаратылып, ұшалары пісіріледі, қуырылады немесе консерві дайындалады.

152. Энтерогепатит. Зақымданған мүшелері (бауыр, қарын, жемсау) кәдеге жаратылады, ал ұшалары шектеусіз пайдаланылады.

153. Жарақат. Абсцестер. Ұшаларда жарақаттану салдарынан болған ірінді

ісік, патологиялық өзгерістер болған мүшелері, ал зақымдану үлкен болса, ұшалар ішкі мүшелермен бірге кәдеге жаратылады. Зақымдану көлемі азғантай болса, тазартқаннан кейін ұшаның бөліктерін консерві дайындауға жіберіледі не п і с і р і л е д і .

Жарақат жақында ғана түскен болса және жақында ғана аз ғана қан шыққан болса, бірақ қабыну процестері болмаған жағдайда, қан сіңген не ісінген бөліктері кәдеге жаратылып, ұшаның қалған бөлшектері шектеусіз өндірістік ө н д е у г е ж і б е р і л е д і .

154. Бас қотыры. Басы мен мойынын кәдеге жаратып, ұшасын шектеусіз п а й д а л а н у ғ а ж і б е р е д і .

155. Аяқ бөртпесі. Аяқтың қауырсынданбаған бөлігін кәдеге жаратуға жіберіп , ұшасын және ішкі мүшелерін кедергісіз пайдалануға жібереді.

156. Арықтау. Бұлшық еттерде май жиналатын жерлерде жалқаяқ пайда болып, бұлшық еттер семіп және құрғақтап кетсе (сүйектері шығып тұрса), сондай-ақ еттері, айдары мен сырғалығы боз немесе көкшіл тартса, ұшасын ішкі мүшелерімен қоса кәдеге жаратады.

157. Бөгде иістер. Тауық етіне тән емес дәрі-дәрмектердің не басқа заттардың иісі болса, ұшасы және ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

Әртүрлі ауруларға шалдыққан қояндардың етін ветеринариялық-санитариялық бағалау

158. Миксоматоз. Ұшалары, ішкі мүшелері және терісі жойылады. Орын жай, арнайы киім, құрал-жабдықтар дезинфекцияланады.

159. Қояндардың вирустық геморрагиялық ауруы. Ұшасын, ішкі мүшелерін және терісін кәдеге жаратады.

160. Туляремия. Ұшасын, ішкі мүшелерін және терісін кәдеге жаратады.

161. Стрептококкты септицемия. Ұшасы, ішкі мүшелері және терісі кәдеге ж а р а т ы л а д ы .

162. Стафилококкоз. Кезбе пиемия мен стафилококкты маститанықталған жағдайда, ұшасын, терісін және ішкі мүшелерін кәдеге жаратады. Стафилококкты пододерматит, оқшауланған нысаны болған кезде зақымданған бөлшектері мен ішкі мүшелерін кәдеге жаратады, ал ұшасы пісіріледі.

163. Туберкулез. Ұшасын, ішкі мүшелерін, терісін кәдеге жаратады.

164. Псевдотуберкулез. Ұша бұлшық етінде псевдотуберкулезді ошақтар немесе көтеремдік орын алған ошақтар болса, ұшасы мен мүшелері кәдеге жаратылады, ал болмаған жағдайда пісіріледі. Зақымданған ішкі мүшелері кәдеге ж а р а т ы л а д ы .

165. Пастереллез. Ұшасы мен ішкі мүшелерінде іріңді жара болса кәдеге жаратылады. Ал іріңді жара болмаса ұша пісіріледі, ішкі мүшелер кәдеге

ж а р а т ы л а д ы .

166. Некробактериоз. Осы процестер азғантай болса, зақымданған бөліктер кәдеге жаратылады, ұшалары пісіріледі. Ал процестер ұлғайған түрде болса, ұшасы ішкі мүшелерімен қоса кәдеге жаратылады.

167. Салмонеллез. Ұшасы пісіріледі, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Егер дегенеративті өзгерістер болса, ұшасы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

168. Ауески ауруы. Ұшада ішкі мүшелерінде дегенеративті өзгерістер болса, кәдеге жаратылады, егер ондай өзгерістер болмаса, ішкі мүшелер кәдеге жаратылады, ұшасы пісіріледі.

169. Листериоз. Ұшасы пісіріледі, зақымданған мүшелері, басы, терісі кәдеге ж а р а т ы л а д ы .

170. Токсоплазмоз. Ішкі мүшелері мен басы кәдеге жаратылады, ұшасы п і с і р і л е д і .

171. Спирохетоз. Ұшаның зақымданған бөлшектері, мүшелері кәдеге жаратылады, зақымданбағандары кедергісіз пайдалануға жіберіледі.

172. Цистицеркоз. Бұлшық еттері зақымданған жағдайда, ұшасы мен мүшелері кәдеге жаратылады. Ішкі мүшелері зақымданса, олар кәдеге жаратылады, ал ұшасы шектеусіз шығарылады.

173. Кокцидоз. Зақымданған дене мүшелері кәдеге жаратылады. Ал ұшасы шектеусіз шығарылады. Бұлшық еттері, майы сарғыштау болып келеді. 48 сағатта жойылмаса, ұшасы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

174. Фасциолез. Зақымданған дене мүшелері кәдеге жаратылады. Бұлшық еттері және майы сарғыштау болады. Егер 48 сағатта жойылмаса, онда ұшасы, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

175. Жарақаттану (қан құйылу, көгерген жерлер, инфилтраттар, жара, сынған жерлер және басқалары). Жара және жарақат жаңа болса, зақымданған жерлері тазартылып, ұшасы шектеусіз жіберіледі. Іріңді қабынуда етті бактерологиялық әдіспен зерттейді.

176. Арықтау (бұлшық ет тіндерінде дегенеративті өзгерістер, бұлшық етінің атрофиясы, май жиналатын жерлерде іркілдек ісік болуы). Ұшаны, ішкі мүшелерін кәдеге жаратады.

177. Пневмония. Дегенеративтік өзгерістер, арықтау болмағанда, етті бактерологиялық зерттеуден өткізеді, бактериология қорытындысы теріс нәтиже берсе кедергісіз пайдаланылуға жіберіледі.

Әртүрлі ауруға шалдыққан сазқұндыз ұшаларының ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

178. Сазқұндыз еті ішкі сауда объектілеріне бассыз, құйрықсыз әкелінеді. Осымен қатар тексеруге ұшасымен бірге ішкі мүшелерін тапсырады (жүрек,

бауыр, көк бауыр, бүйрек).

179. Ұшаны, ішкі мүшелері үй қояндарын тексеретіндей әдіспен тексеріледі.

180. Сояр алдындағы зерттеу, этиологиясы әртүрлі ауру кезіндегі патологоанатомиялық өзгерістері үй қояндарына ұқсас болады. Фасция 5-8 кеуде омыртқасының сүйектері астында орналасқан май лимфа түйіндері, сазқұндыздың ерекшелігі болып табылады. Олар ветеринариялық-санитариялық сараптаудан кейін алынады.

181. Аурудың әртүрін анықтағаннан кейін ұшаны және ішкі мүшелерді санитариялық бағалау мынадай тәртіппен жүргізіледі:

1) сібір жарасы, туляремия, сіреспе, құтыру, қатерлі ісік кезінде ұшасы, мүшелері және терісі өртеледі;

2) туберкулез кезінде ұшасы, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады;

3) лептоспироз кезінде бұлшық етте дегенеративті өзгерістер, сарғыштау түс болмағанда, ұша қайнатуға жіберіледі, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Бұлшық еттерінде дегенеративті өзгерістер және түсінің сарғаюы байқалған жағдайда, ұшасы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады;

4) листериоз кезінде зақымданған мүшелер (бауыр, жүрек) және басы кәдеге жаратылады, ұшасы пісіріледі, терісі дезинфекцияланады;

5) сальмонеллез кезінде ішкі мүшелері кәдеге жаратылады, ал ұшасы пісіріліп залалсыздандырылады;

6) колибактериоз кезінде бұлшық етте дегенеративті өзгерістер байқалмағанда, ұша қайнатылады, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады. Бұлшық еттерді дегенеративті өзгерістер байқалған жағдайда, ұша мен мүшелер кәдеге жаратылады;

7) пастереллез кезінде ішкі мүшелері кәдеге жаратылады, ал ұшасы пісіріледі;

8) бұлшық еттерде абсцестер болған жағдайда, ұшасы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады;

9) некробактериоз кезінде зақымдалған жерлері алып тасталады, ал ұшасы, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады;

10) Ауески ауруы кезінде бұлшық еттерде дегенеративті өзгерістер байқалғанда, ұшасы ішкі мүшелерімен бірге кәдеге жаратылады. Ал, өзгерістер болмаған жағдайда, мүшелері кәдеге жаратылады, ұшасы пісіріледі. Терісі дезинфекцияланады;

11) трихинеллез кезінде ұша және ішкі мүшелер кәдеге жаратылады;

12) фасциоллез кезінде бұлшық еттерде дегенеративті өзгерістер байқалмаған жағдайда, ұшасын кедергісіз жібереді. Дегенеративті өзгерістер байқалғанда, ішкі мүшелері мен ұшасы кәдеге жаратылады. Арық болған жағдайда, ұшасы мен ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

Жабайы жануарлар етінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы

182. Жабайы жануарлардың етін зерттеу тәртібінің үй жануарларын зерттеуден айтарлықтай айырмашылығы жоқ, бірақ жануарлардың түріне байланысты аздаған ғана айырмашылықтары бар. Ветеринариялық тексеруге келген жабайы жануарлардың ұшасы терісіз, ішкі мүшелері алынған болуы керек .

183. Жабайы жануарлардың қанын ағызу негізінен нашар немесе мүлдем ағызылмайды. Етте бөгде иіс болмауы қажет және туалет сапасын белгілеу қажет .

184. Лимфа түйіндерін зерттеу. Жабайы жануарлар етінің сапасын бағалау кезінде лимфа түйіндерін тексеріп қараудың маңызы ерекше болады, олардың ұша мен мүшелердегі топографиясының үй жануарларының топографиясынан айырмашылығы көп емес .

185. Ұшаны және мүшелерді зерттеу. Ұша мен мүшелердің тіндерін тексеріп қарауға ерекше көңіл бөлген жөн. Жаралар көбінесе лас болады (жүнмен, батпақпен, топырақпен), оларда сүйек қалдықтары табылады. Бұғы мен жабайы солтүстік маралының ұшасы финнозға тексерілуі қажет, ол үшін белдегі бұлшық етін ұзынынан тіледі .

186. Тамақ талғамайтын және ет қоректілер (қабан, аю, борсық) үй жануарларында қарастырылғандай, міндетті түрде трихинеллезге тексеруге жатады .

187. Сібір жарасы жабайы жануарларда сирек кездеседі, тұяқты жабайы жануарларда жиі кездеседі (бұғы, солтүстік жабайы маралы, киік), сондай-ақ қоян мен борсықта да болады .

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Тері асты өзегіндегі және серозды қабықтағы қанды-жалқыаяқты ісінулер, қан құйылулар. Сыртқы тамырларында – қоңыр-қызыл қою ұйымаған қан, ал лимфа түйіндерінде және оның маңайындағы ұлпаларда геморрагиялық қабынулар мен ұйыған қан болады.

Санитариялық бағалау. Ауру не сібір жарасына күдікті жабайы жануарлардың еті жойылады .

188. Құтыру жабайы жануарлардың көптеген түрлерінде кездеседі. Ұшасы мен мүшелерін тексергенде, құтыруға диагноз қою мүлдем дерлік мүмкін емес.

Санитариялық бағалау. Құтыру аурумен ауырған жануарлардың ұшасы мен ішкі мүшелері жойылады .

189 . Пастереллез .

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Тері асты өзегінде жалқыаяқты-қанды инфильтраттар, ішкі мүшелерінің кейбір жерінде нүктелі қан құйылу (гиперемия), өкпеде – ісіну, бауырда, бүйректе, жүректе, талақта – қайта жаратылу, қан

қ ұ й ы л у .

Ұша мен мүшелердің лимфа түйіндері қара-күрең түсті, ал олардың айналасындағы дәнекер болып тұратын ұсақ қан құйылулар көп ұлпаға сары-қызыл инфильтрат сіңген.

Санитариялық бағалау. Пастереллез аурумен ауырған, бұлшық етте дегенеративті өзгерістер байқалған жабайы жануарлардың ұшасы, мүшелері жойылады. Дегенеративті өзгерістер болмаса, ет пісіру арқылы залалсыздандырылады.

190. Аусыл. Сойылғаннан кейінгі диагностика. Ауыз қуысының шырышты қабатында күлдіреуіктер мен жаралар, тұяқ қуысында күлдіреуіктер мен некроздар анықталады. Лимфа түйіндерінде, бұлшық етте және ұшаның басқа мүшелерінде өзгерістер байқалмайды. Санитариялық бағалау. Сойылғаннан кейін алынған өнім жойылады.

191. Туберкулез жабайы жануарлардың көптеген түріне тән. Сойылғаннан кейінгі диагностика. Мүшелерде, лимфа түйіндерде, бұлшық етте туберкулезді ошақтар табылады, ортасында кішкентай әк қосындылары көрінеді. Жекелеген мүшелері зақымданғанда бұл процеске регионарды лимфа түйіндері де қамтылады. Туберкулезбен жабайы шошқа ауырғанда көбінесе, басының және ішектерінің лимфа түйіндері зақымданады.

Санитариялық бағалау. Ұшада, лимфа түйіндерінде көптеген туберкулезді зақымдар болса, жабайы жануарлардың еті кәдеге жаратылады. Жекелеген мүшелері, лимфа түйіндері зақымданған жағдайда, зақымданған жері ғана залалсыздандырылады да еті пісіріледі.

192. Псевдотуберкулез. Көбінесе кеміргіштерде байқалады (қоян, сазқұндыз және тағы да басқалары).

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Ұшаны тексеріп қарағанда лимфа түйіндерінде және кейде бұлшық етінде ұсақ төмпешіктер түріндегі некрозды ошақтар анықталады, оларда сұрғылт сары немесе жасыл түсті казеозды массалар болады. Санитариялық бағалау. Бұлшық етте, лимфа түйіндерінде зақымданған жерлер көп болса немесе қоңдылығы назар болса, ұшасы мен мүшелері кәдеге жаратылады.

Жекелеген лимфа түйіндері немесе бұлшық еттері зақымданса, олар кәдеге жаратылады, ал ұшасы шектеусіз жіберіледі.

193. Бруцеллез – жабайы жануарлардың көптеген түрі ауырады.

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Ұшада патологиялық өзгерістер жоқ, сондықтан сойылғаннан кейін жануар ауруын анықтау күрделі. Лимфа түйіндері ұлғайғаны белгіленеді, олар ісінген, кейде іріңді-некрозды ошақтар болады.

Санитариялық бағалау: Бруцеллез ауруымен ауырған деген күдік тудырған жабайы жануарлардың етін қайнатып залалсыздандырады.

194. Некробактериоз. Сойылғаннан кейінгі диагностика. Жабайы жануарларда көбінесе тұяқ ауруы, кейде ауыз қуысының шырышты қабаты зақымданады.

Лимфа түйіндері, әсіресе мойындағы, шаптағы түйіндер ұлғайып, гиперемацияланады. Бұлшық етте кейде некрозды-іріңді ошақтар болады.

Санитариялық бағалау. Некробактериозбен ауырған жабайы жануарлардың етінде, бұлшық еттерінде некрозды ошақтар болса, кәдеге жаратылады.

195. Қарасан, бұғы мен зубрда кездеседі.

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Тері асты өзегінде, негізінен санында, жамбасының маңайында, сауырында, белінде, кеудесінде ісініп сыздайтын шиқандар байқалады, оларды қатты басқанда газ көпіршіктері мен қан аралас сары инфильтрат бөлінеді. Дифузды тіліктегі лимфа түйіндер қара-қызыл түске боялған.

Санитариялық бағалау. Ауруға шалдыққан жабайы жануарлардың ұшасы және мүшелері жойылады.

196. Листерия – көбінесе қоянда, жабайы қоянда, жабайы шошқада, бұланда, киіктерде кездеседі.

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Лимфа түйіндері ұлғайған, ісінген, қоңдылығы төмен болады.

Санитариялық бағалау. Листерия бойынша ауру немесе ауырды деп күдік тудырған жабайы жануарлардан алынған ұша пісіріліп залалсыздандырылады, ал ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

197. Лептоспироз – жабайы жануарлардың көптеген түрлерінің ауруы. Көбінесе кеміргіштер, жабайы қояндар, теңбіл бұғылар, елік және басқалары ауырады.

Сойылғаннан кейінгі диагностика. Тері асты өзегі, бұлшық еті және май ұлпалары сарғаяды, кейбір жерлерінде қан құюлармен сары инфильтраттар болады. Ішкі мүшелері сарғыштау, қан құюлар байқалады. Лимфа түйіндері күрт ұлғайған.

Санитариялық бағалау. Ауру жануарлардан алынған етті қайнатады. Сарғыш түске боялғаны анық көрінетін немесе бұлшық етте дегенеративті өзгерістері бар ұша кәдеге жаратылады.

198. Трихинеллез жабайы шошқада, аюда, борсықта және жабайы ет қоректілерде кездеседі. Ұшасы, ішкі мүшелері кәдеге жаратылады.

199. Цистицеркоз (финноз). Цистицеркозбен бұғының, еліктің ауырған жағдайлары белгілі.

Тұяқты жабайы жануарларда эхинококкоз, фасциолез, дикроцелиоз кездеседі.

Түрлі инвазиялық аурулар кезінде жабайы жануарлардың етін санитариялық бағалау үй жануарларының етін бағалаумен ұқсас.

4. Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін айқындау бойынша оларға ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі

200. Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін айқындау бойынша оларға ветеринариялық-санитариялық сараптама (бұдан әрі – тамақ өнімдері) жүргізу тәртібі ветеринариялық-санитариялық бақылауға жататын, жануарларды өсірумен (союмен), олардан алынатын тамақ өнімдерін өндірумен, өңдеумен және іске асырумен айналысатын барлық субъектілерге таратылады.

201. Тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы Қазақстан Республикасының лицензиялау саласындағы заңнамасына сәйкес берілген лицензия негізінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидалар мен нормативтерге сәйкес ветеринариялық зертханаларда, ветеринариялық-санитариялық сараптамалық зертханаларда және өндірістік бақылау бөлімшелерінде жүзеге асырылады.

202. Тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы оның қауіпсіздігін бағалау мақсатында жүргізіледі. Ветеринариялық-санитариялық сараптамасының нәтижесі тамақ өнімдерінің қатерлеріне талдау жүргізу үшін қолданылады.

203. Тамақ өнімдерінің жойылу сатысынан (процесіне), оның қайталанбалы кезеңінің барлық сатыларына дейін тамақ өнімдері ветеринариялық-санитариялық сараптамаға жатады.

204. Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасына сәйкес ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу үшін тамақ өнімдерінен сынама алу жүзеге асырылады.

205. Тамақ өнімдерінен алынған сынама және оның ветеринариялық-санитариялық сараптама қорытындысы есепке алуға жатады.

206. Тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптама қорытындысы бойынша ветеринария саласындағы уәкілетті орган бекіткен тәртіппен мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілерінде диагностика немесе ветеринариялық-санитариялық сараптама қорытындылары бойынша ветеринариялық зертханалардың сараптама актісін беру қағидасына сәйкес сараптама актісі беріледі.

207. Сараптама актісінің негізінде ветеринария саласындағы уәкілетті органмен Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасына сәйкес тамақ өнімдерін одан әрі қолдану, оны кәдеге жарату және/немесе жою туралы ветеринариялық құжатты ресімдейді.

Тамақ өнімінің ветеринариялық құжаты болмаған жағдайда, оның

қайталанбалы кезеңінің келесі процестеріне (сатыларына) олардың шыққан жері мен қауіпсіздігі анықталғанша жіберілмейді.

208. Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін айқындау үшін оның қайта ветеринариялық-санитариялық сараптамасы мынадай жағдайда жүргізіледі:

- 1) сапасыздығының айқын белгілері болса (бүлінген, бұзылған, ластанған);
- 2) ветеринариялық құжаттардың қолданылу мерзімі өтіп кетсе;
- 3) тамақ өнімдерінің сақтау, тасымалдау және/немесе өткізу шарттары бұзылса;
- 4) тамақ өнімдерін әзірлеуді, дайындауды, айналымды және кәдеге жаратуды жүзеге асыратын объектілер орналасқан аумақта (аймақта) жануарлардың аса қауіпті аурулары пайда болса.

Тамақ өнімдерін әзірлеу (жасау) процесінде (сатысында) ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі

209. Тамақ өнімдерін әзірлеу (жасау) сатысындағы ветеринариялық-санитариялық сараптамаға нормативтік-техникалық құжаттаманың жобалары және/немесе тамақ өнімдерінің тәжірибелік үлгілері жатады.

210. Тамақ өнімдерін әзірлеу (жасау) процесіне (сатысына) жануарларды сою, тамақ өнімдерін өндіруге (дайындауға) арналған балық аулау (ұстап алу), шикі сүтті, омартадан балды және жұмыртқаны жинау, сондай-ақ азық және азық қоспаларын жасау жатады.

211. Жануарларды сою кезіндегі ветеринариялық-санитариялық сараптамаға осы Қағидаларда белгіленген тәртіпке сәйкес, сою алдындағы ветеринариялық тексеру және сойғаннан кейінгі ұшалар мен мүшелердің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы және оларды санитариялық бағалау кіреді.

212. Сойылғаннан кейінгі ветеринариялық-санитариялық сараптама қорытындысы бойынша осы Қағидаларда белгіленген ветеринариялық етті таңбалау тәртібіне сәйкес ұшалар мен мүшелерді таңбалау жүргізіледі.

213. Ветеринариялық-санитариялық сараптама өндіру үшін балық аулау (ұстап алу), шикі сүтті, омартадан балды және жұмыртқаны жинау кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларға және нормативтерге сәйкес жүзеге асырылады.

214. Ветеринариялық-санитариялық сараптама азық және азық қоспаларын жасау кезінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 20 ақпандағы № 175 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының аумағында алғаш рет

өндірілетін (дайындалатын) және алғаш рет әкелінетін (импортталатын) азықтарды және азық қоспаларын мемлекеттік тіркеу ережесіне сәйкес жүзеге асырылады.

Тамақ өнімдерін өндіру (әзірлеу) процесінде (сатысында) ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі

215. Тамақ өнімдерін, оларды өндіру (әзірлеу) процесіндегі (сатысындағы) ветеринариялық-санитариялық сараптама барлық технологиялық процесте және олармен байланысты орау, буып-түю, таңбалау, сондай-ақ тамақ өнімдерін ішкі өндірісте сақтау және тасымалдау процестерінде жүзеге асырылады.

Тамақ өнімдерінің айналымы процесінде (сатысында) ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі

216. Айналым процесіне (сатысына) ветеринариялық-санитариялық сараптамадан өткен тамақ өнімдері жіберіледі.

217. Тамақ өнімдерінің айналымы процесінде (сатысында) олардың ветеринариялық-санитариялық сараптамасы осы Қағидалардың 208-тармағында аталған жағдайлар туындаған кезде жүзеге асырылады.

218. Тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы Қазақстан Республикасының аумағына (аумағынан) тамақ өнімдерін әкелу (импорттау) және әкету (экспорттау) кезінде мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық сараптамалық зертханаларда жүзеге асырылады. Тамақ өнімдеріне ветеринариялық-санитариялық сараптау жүргізу мен сараптама актісін беру мерзімі 5 (бес) жұмыс күнінен аспайды.

219. Жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты өткізуді жүзеге асыратын сауда объектілерінде (бұдан әрі – сауда объектілері) тамақ өнімдерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасы сауда объектілеріндегі ветеринариялық-санитариялық зертханаларында (бұдан әрі – зертханаларда) жүзеге асырылады.

Мал өнімдері мен одан алынған шикізат өнімдеріне ветеринариялық-санитариялық сараптама осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес сауда объектілерінде ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізетін зертханалардағы Міндетті және қосымша зерттеулер тізбесіне сай зертханаларда жүзеге асырылады.

220. Мал өнімдері мен одан алынған шикізаттарды ветеринариялық-санитариялық сараптаудан өткізу, жануарларды сояр алдында ветеринариялық тексеру және сойылғаннан кейінгі ұшалар мен мүшелерді

ветеринариялық-санитариялық сараптау және олардың ветеринариялық-санитариялық бағалау осы Қағидаларда белгіленген тәртіпке және стандартты тестерге сәйкес жүзеге асырылады.

Тамақ өнімдерін кәдеге жарату процесінде (сатысында) ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу тәртібі

221. Қауіп төндіретін тамақ өнімдерін кәдеге жарату және/немесе жою Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 15 ақпандағы № 140 қаулысымен бекітілген Адамның өмірі мен денсаулығына және жануарларға, қоршаған орта қауіп төндіретін тамақ өнімдерін кәдеге жарату және жою ережесіне сәйкес жүзеге асырылады.

222. Кәдеге жарату процесіндегі (сатысындағы) ветеринариялық-санитариялық сараптамаға ветеринариялық-санитариялық бақылануға тиісті тамақ өнімдері жатады.

5. Етке ветеринариялық таңба басу тәртібі

223. Ауыл шаруашылығы және жабайы жануарлардың барлық түрінен, оның ішінде құстардан алынған ет пен ет өнімдеріне (субөнімдеріне) міндетті түрде ветеринариялық таңба және мөртабандар қойылуы тиіс.

224. Ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асырушы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы орган бөлімшесінің басшысы етке таңба қоюды жүзеге асыратын ветеринариялық дәрігерлерге жеке нөмір беріп, олардың тізімін құрады.

225. Ветеринариялық таңба және мөртабан ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асырушы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органының бөлімше басшысының рұқсатымен арнайы белгіленген тәртіп бойынша етте айқын таңба қалу мақсатында белгіленген нысанда және шеті терең етіп ойылған сандардан, әріптерден тұратын көлемде қола немесе басқа да тот баспайтын металдардан дайындалады.

226. Ветеринариялық таңба рұқсатсыз қолданылуды толығымен болғызбау шартымен, етті таңбалауға рұқсат алған ветеринариялық дәрігерлерде сақталады. Ветеринариялық таңба мен мөртабандар

227. Еттерді, ет өнімдерін (субөнімдерін) таңбалау үшін осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес ветеринариялық таңбалар мен мөртабандар белгіленеді.

228. Сопакша және тік тікбұрышты нысандағы ветеринариялық таңбаларда, сондай-ақ ветеринариялық мөртабандарда осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес а қ п а р а т к ө р с е т і л е д і .

229. 1-нысандағы сопақша ветеринариялық таңба зертханалардың немесе сою пункттерінің немесе ет өңдейтін кәсіпорындардың өндірістік бақылау бөлімшелерінің ветеринариялық дәрігерлерінің ветеринариялық-санитариялық сараптамасының қорытындылары бойынша қойылады. Сопақша ветеринариялық таңбаның болуы ветеринариялық-санитариялық сараптаманың жүргізілгенін және өнімнің қауіпсіз екендігін растайды.

230. «Алдын ала тексеру» тікбұрышты ветеринариялық таңбасын сою алаңдарында малды сою алдындағы тексеру және сойылғаннан кейін ұша мен мүшелерді тексеру қорытындысы бойынша жергілікті атқарушы органдар бөлімшелерінің ветеринариялық дәрігерлері қояды.

231. «Алдын ала тексеру» тікбұрышты ветеринариялық таңбасы қойылған ұша мен мүшелер ветеринариялық-санитариялық сараптамадан өткізу үшін ветеринариялық-санитариялық сараптау зертханаларына жіберіледі.

232. Жүргізілген зерттеулердің қорытындысы бойынша тік бұрышты ветеринариялық таңбаның қатарына ветеринариялық-санитариялық сараптамалық зертхананың ветеринариялық дәрігері 1 нысандағы немесе 2 нысандағы сопақша ветеринариялық таңба қояды.

233. Залалсыздандыруға (зарарсыздандыруға) және қайта өңдеуге жататын ет пен ет өнімдері «Ветеринария туралы» 2002 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ет және ет өнімдерін пайдалану тәртібін көрсететін ветеринариялық мөртабандармен таңбаланады.

234. Қосымша өнімдерді, қоянның және құстың етін таңбалауға көлемі шағын сопақша ветеринариялық таңба қолданылады.

235. Ет өңдейтін кәсіпорындарда, құс фабрикаларында электртаңба қолдануға болады, 1 немесе 2 сандары (құс етінің санатына қарай) жиектелмей, құстың аяғының сыртқы жағына қойылады. Ұшаны полимерлі пакеттерге қаптағанда түрі мен санатын тікелей пакет сыртына типографиялық тәсілмен қояды.

236. Ет пен ет өнімдерін сатуға тек сопақша нысандағы ветеринариялық таңба болған жағдайда ғана рұқсат етіледі.

Етті және ет өнімдерін (қосымша өнімдерді) таңбалау тәртібі

237. Барлық жануарлардың еттеріне ветеринариялық таңбаның немесе мөртабандардың бедері төменгі тәртіппен қойылады:

1) ет ұшалары мен жартылай ұшаларға – бір-бірден әр жауырын және жамбас т ұ с ы н а ;

2) әр төрт бөлікке, қыртыс майдың кесегіне – бір-бір таңбадан;

3) жүрекке, тілге, өкпеге, бауырға, бүйрекке – бір-бір таңбадан ветеринариялық таңба бедері бар бір жапсырманы желімдеу жолымен (ветеринариялық-санитариялық сараптау зертханалары үшін міндетті түрде);

4) үй қояндары мен сазқұндыздың ұшаларына екі таңба – жауырын тұсы мен санының сыртқы жағына бір-бірден;

5) ішкі сауда объектілерінде құстың ұшаларына мойынға немесе санының сыртқы жағына (жабайы құстардың еттері де осылай таңбаланады) бір таңба;

6) ет өңдейтін кәсіпорындарда, құс комбинаттарында, құс фабрикаларында жіліншіктің сыртқы жағына: балапанның, тауықтың, үйректің, мысыр тауығының ұшаларында – бір аяғына; үйректің, қаздың, күрке тауықтың – екі аяғына электр таңбасы қойылады;

7) өнеркәсіптік қайта өңдеуге жататын құстардың ұшасына арқа тұсына «п» деген электр таңба қойылады.

238. Ветеринариялық-санитариялық сараптамадан өткен жылқының, түйенің, бұғының, аюдың, есектің, қашырдың етін ветеринариялық таңбамен таңбалайды және жанынан ет және ет өнімдерінің түрін көрсететін қосымша мөртабан қойылады.

239. Жануарлардан алынған шикі майға таңба қойылмайды, бірақ ветеринариялық таңба қойылған заттаңба жапсырылады.

240. Залалсыздандырғаннан (зарарсыздандырғаннан) кейін ғана шығарылуға жататын ет және олардан алынатын қосымша өнімдерге және өңдеуге жіберілетін шұжыққа және басқа да өнімдерге тек залалсыздандыру (зарарсыздандыру) әдісін немесе диагнозын білдіретін ветеринариялық мөртабан қойылуы тиіс, сопақша таңба қойылмайды.

241. Залалсыздандыруға (зарарсыздандыруға) жататын құстардың ұшалары салынған ыдысқа етті және ет өнімдерін ветеринариялық-санитариялық сараптау қағидаларына сәйкес залалсыздандыру тәсілін білдіретін: «Қайнатуға», «Консервіге» және тағы басқа әдістері көрсетілген ветеринариялық мөртабан бедері бар заттаңбалар желімделеді.

242. Ветеринариялық-санитариялық сараптама қорытындысы бойынша тағамдық мақсатқа жарамсыз деп танылған құстар мен үй қояндарын қоса алғанда, жануарлардың барлық түрлерінің ұшаларына «Жоюға» деген жазуы бар ветеринариялық мөртаңбаның кемінде 3-4 бедері қойылады.

243. Сақтау немесе тасымалдау шарттарының бұзылуы нәтижесінде өзінің ветеринариялық-санитариялық сипаттамаларын өзгерткен ет және ет өнімдері (қосымша өнімдер) қайтадан ветеринариялық-санитариялық сараптамадан өтуі және сопақша нысандағы таңбалардың бедерлерін алдын ала жоя отырып, осы Қағидаларға сәйкес мөртаңбалар қойылып қайта таңбалануы тиіс.

6. Ветеринариялық препараттарды шығаратын және сататын ұйымдарға қойылатын ветеринариялық

(ветеринариялық-санитариялық)

талаптар

244. Ветеринариялық-санитариялық талаптар Қазақстан Республикасының аумағында ветеринариялық препараттарды өндірумен және сатумен айналысатын жеке және заңды тұлғаларға қолданылады.

245. Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) автоклав бөлмесі – зертханалық ыдыстарды, қоректік орталарды, құрал-саймандарды стерилизациялау және микроорганизмдерді, залалданған материалды және басқа да биологиялық шығындарды залалсыздандыру (зарарсыздандыру) үшін екі бөлек бөлімшеден тұратын, автоклавтармен жабдықталған арнайы бөлме;

2) валидация – жабдықтың сәйкестігін, өндіріс жағдайын, технологиялық процестің, жартылай өнім мен дайын өнім сапасының қолданыстағы регламенттерге және/немесе нормативтік-техникалық құжаттамалардың талаптарына сәйкестігін құжатталған растау;

3) процесс валидациясы – белгіленген параметрлер шеңберінде орындалатын процестің тиімді және ұдайы өсу нәтижелерімен жүзеге асырылу мүмкіндігін және белгіленген біліктілік талаптары мен сапа сипаттамаларына сәйкес келетін ветеринариялық препарат өндіре алатынын құжаттамалық растау;

4) өндірісішілік бақылау (технологиялық, операцияаралық) бақылау мақсатында, және өнім біліктілік талаптарына сәйкес келуі үшін технологиялық процесс параметрлерін түзету қажет болған жағдайда өндіріс барысында орындалатын тексеру. Қоршаған ортаның немесе жабдықтың жай-күйін бақылау операцияаралық бақылаудың элементі ретінде қарастырылады;

5) ауа шлюзі – екі немесе одан да көп есігі бар, екі немесе одан да көп үй-жайдың арасына орналасқан шектелген кеңістік, мысалы үй-жайға кіру барысында олардың арасындағы ауа ағынын бақылауға арналған әртүрлі кластағы тазалық және ол адамдар мен материалдардың орнын алмастыру үшін пайдаланылады;

6) виварий – зертханалық тәжірибелік жануарларды ұстау үшін арнайы оқшауланған үй-жай;

7) изолятор – зертханалық ауру жұқтырылған тәжірибелік жануарларды ұстау үшін арнайы оқшауланған үй-жай;

8) бақылау (эталондық) штамдар (бұдан әрі – бақылау штамдары) жаңадан алынған штамм-изолятты бірдейлендіру үшін оларға қарсы сары сумен бірге қолданылатын микроорганизмнің әлсіздендірілген (аттенуацияланған) өндірістік штамдары дақылдарының мұражайлық үлгілері;

9) микроорганизмдердің бақылаулық (эталондық) және өндірістік (вакциналық) штамдарының матрикс сериялары (партиялары) – бір жағдайда алынған және ветеринариялық препараттардың нақты түрін өндіру және бақылау үшін үлгі ретінде қолданылатын микроорганизмдер штамының әлсіздендірілген (аттенуацияланған) дақылдарының бастапқы сериялары (партиялары);

10) микроорганизмдер – бактериялар, вирустар, рикеттсиялар, микоплазмалар, ашытқылар, актиномицеттер, көктейтін саңырауқұлақтар, балдыр және басқа да қ а р а п а й ы м д а р ;

11) ветеринариялық препараттарды өндіретін және сататын ұйымдар – осы ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарға жауап беретін арнайы өндірістік үй-жайларда ветеринариялық препараттарды өндіруді (бұдан әрі – өндіруші) және сатуды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың қ ы з м е т і ;

12) өндірістік және бақылау штамдарының паспорттары – микроорганизмнің өндірістік және бақылау штамдарын сәйкестендіретін негізгі ерекше қасиеттерінің сипаттамасы бар белгіленген нысандағы құжат;

13) өндірістік бақылау бөлімшесі (бұдан әрі – ОББ) – кейін өндірісішілік акт жасай отырып, ветеринариялық препараттың өндірілген сериясының (партиясының) ветеринариялық нормативтерге сәйкестігіне ветеринариялық препаратқа зерттеуді орындайтын, белгіленген талаптарға сәйкестігін техникалық реттеу жөніндегі уәкілетті орган берген аккредиттеу аттестаты бар, ветеринариялық препараттарды өндірушінің (сынақ зертханасы бар) сапаны б а қ ы л а у б ө л і м і ;

14) ветеринариялық препаратты өндіру – дайын ветеринариялық препаратты алу үшін өндірістің толық циклын (синтез, биосинтез, экстракция, тазалау, өңдеу, дайындау, орау, буып-түю, маркалау, затбелгі жапсыру) немесе субстанцияларды пайдаланудың жекелеген сатыларын қамтитын ұйымдасқан технологиялық п р о ц е с с ;

15) өндірістік (вакциналық) штамдар (бұдан әрі – өндірістік штамдар) – әртүрлі қолданыстағы биологиялық препараттардың сапасына және дайындалуында қолданылатын тиісті микроорганизмнің әлсіздендірілген (аттенуацияланған) дақылдары (вакциналар, анатоксиндер, емдеу-алдын алу сары сулары және глобулиндер, пробиотиктер, бактериофагтер, диагностикумдар және басқа биологиялық текті заттар);

16) санөткізгіш – қызметкерлердің киімдері үшін жеке шкафтар мен шешінетін жерден, әжетханадан, жуынатын жерден және қызметкерлердің арнайы арнайы киімдері үшін жеке шкафтар мен шешінетін жерден тұратын ғимарат немесе ветеринариялық препараттарды өндіру және сату бойынша өндірістік ғимараттың бір бөлігі;

17) ветеринариялық препараттардың сериясы (партиясы) – тұрақты жағдайда, бір өндірістік циклда алынған және оралған, өз сериясы нөмірін, өндірістік бақылау нөмірін алған және белгіленген үлгідегі бір құжатпен ресімделген ветеринариялық препараттардың белгілі бір саны;

18) ерекшелік – өнім өндіру барысында пайдаланылатын және алынатын шикізат пен материалдар сәйкес келуі тиіс сандық шекараны, ауқымды немесе өлшемдерді белгілейтін талдамалық әдістемеге сілтеме жасайтын және қолайлылық өлшемдеріне сәйкесетін сынақ тізбесін толық жазатын ұйымның с т а н д а р т ы ;

19) өндірістің технологиялық регламенті – ветеринариялық препараттарды өндірудегі өндіріс әдістерін, технологиялық нормативтерді, техникалық құралдарды, технологиялық процестерді жүргізу шарттары мен тәртібін белгілейтін нормативтік-техникалық құжат;

20) штамм – ұзақ сақтау мерзімі ішінде өзінің сипаттамасын (биологиялық қасиетін) сақтайтын микроорганизмнің таза дақылы.

Санитариялық аймаққа және өндіруші ғимаратын орналастыруға қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар

246. Ветеринариялық препараттарды өндіруші өнімнің қауіпсіздік жағдайының, сапасының немесе тиімділігі талаптарының бұзылуынан тұтынушыларға қауіп төндірмеу үшін өз мақсатына және қойылатын талаптарға сәйкес келуі үшін оларды өндіруді ұйымдастырады.

247. Ветеринариялық препараттарды өндіруші ғимаратты, үй-жайды және жабдықты олар үшін арналған процестерге сәйкес келуі үшін иелік етеді, жобалайды, құрастырады, орнатады.

248. Өндірушінің ғимараты жеке қоршалған аумақта орналасады, фармацевтикалық және биологиялық өнеркәсіптің басқа ұйымдарының аумағында оқшау орналастыруға рұқсат етіледі. Өндірушінің ғимаратын оқу орындарында, қоғамдық немесе тұрғын үй ғимараттарында орналастыруға р ұ қ с а т е т і л м е й д і .

249. Өндірушінің ғимараты биіктігі кемінде 2 метр қоршаумен қоршалады, үш бөлімшеден тұрады: бірінші – қызметкерлердің киімдері мен аяқ киімдеріне арналған жеке шкафтары бар шешінетін жер, әжетхана, екінші – жуынатын жер, үшінші – қызметкерлердің арнайы киімдеріне арналған жеке шкафтары бар санитариялық өткізу орнымен жабдықталады.

250. Бірінші және екінші топтағы патогенді микроорганизмдермен жұмыс істеу барысында аталған қоршаудың үстіңгі жағында тікенекті сым болуы керек.

251. Өндірушінің ғимараты мен қоршауының арасында

санитариялық-қорғаныс аймағы орналасады, оның көлемі «Өндірістік мақсаттағы ғимараттарға және құрылыстарға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» және «Өндірістік объектілердің санитариялық-қорғаныш аймағын белгілеу бойынша санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 17 қаңтардағы № 93 қаулысына сәйкес анықталады.

252. Бірінші және екінші топтағы патогенді микроорганизмдермен жұмыс істейтін өндіріс аумағына кіру барысында көлікті залалсыздандыратын дезтосқауыл – түбі бетондалған тереңдігі – кемінде 20 сантиметр, ені 3 метр, ұзындығы кемінде 5 метр қазаншұңқыр болады. Дезтосқауыл залалсыздандыру ерітіндісімен толтырылады. Өндіріс аумағына көліктің кіру/шығуы дезтосқауылсыз жүргізілмейді.

253. Әкімшілік-шаруашылық және қосалқы жайлар, ас дайындайтын және тамақ ішу орындары және жөндеу жүргізу орындары (цех) өндіріс орнынан жеке ғимаратта орналасуы керек (егер бір ғимаратта болса) немесе одан оқшауландыру керек. Әкімшілік-шаруашылық және қосалқы жайларды өндірушінің қоршауының сыртына орналастыруға болады.

254. Жануарларды ұстауға арналған үй-жайлар жеке есігі бар басқа барлық аймақтардан бөлек ғимаратта болады, ауаны дайындау және өндеудің жеке жүйесімен жабдықталады.

Үй-жайларға қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар

255. Үй-жайлардың орналасу орыны, жобасы, құрылысы, жабдықталуы мен қызмет етуі орындалатын жұмысқа сәйкес келуі керек. Олардың орналасуы мен конструкциясы қателіктер тәуекелін барынша азайтуы керек және тиімді жинап сыпыру жұмысына мүмкіндік беретін, қиылысты контаминацияны болдырмау мақсатында қызмет көрсетуге, шаң мен кірді болдырмайтын жағдайда болуы керек.

256. Барлық қорғаныс шараларын сақтау барысында қоршаған ортаның әсерінен өндіріс жайының (ғимаратының) материалдары мен өнімнің ластануы барынша аз болуы керек.

257. Үй-жайды пайдалану сақтық шараларын орындау арқылы жүргізіледі, техникалық қызмет көрсету мен жөндеу жұмысы өнімнің сапасына теріс әсер етпеуі керек.

258. Үй-жайларды жиып сыпыру мен залалсыздандыру жазбаша нұсқаулықтарға сәйкес жүргізілуі керек.

259. Жабдықталуы мен температуралық режим, ауаның ылғалдығы және

желдету үй-жайдың қызмет міндетіне сәйкес болуы керек және ветеринариялық препаратты дайындау барысында оған тікелей және жанама түрде, теріс әсер етпеуі керек, сонымен қатар, қондырғының дұрыс жұмыс істеуіне әсер етпеуі керек.

260. Үй-жайларды жобалау мен пайдалану барысында оған жәндіктер мен жануарлардың кірмеуі үшін қорғаныспен қамтамасыз етіледі.

261. Үй-жайларға кіруге құқығы жоқ адамдар жіберілмейді. Өндірістік, қоймалық және сапаны бақылау үй-жайларының қызметкері мен осы жерде жұмыс істемейтін адамдар үшін келесі жайға өту орны ретінде пайдаланылмайды.

262. Өндірістік үй-жайларда, оның ішінде ӨББ-де, виварийлер мен изоляторларда едендер зиянды заттарды жинамайтын материалдан және жуу барысында жеңіл тазаланатын (жуылатын) материалдан жасалады.

263. Қабырғалар мен төбеге және басқа да тегіс беттер, әсіресе зиянды және агрессивті құралдар орналасқан құрылыс конструкцияларының тегіс беттері қажет болғанда, залалсыздандыратын және жүйелі түрде ылғалды және вакуумды түрде тазалауға мүмкіндік беретін, сорбацияны болдырмайтын құрамен қабатталады.

264. Өндірістік аймақта:

1) сенсбилизациялаушы (антибиотиктер немесе биологиялық синтездің басқа да заттары) немесе биологиялық ветеринариялық препараттарды (тірі микроорганизмнен) өндіру барысында қиылысты контаминациядан туындайтын адамдардың денсаулығына қауіп төндіруді барынша азайту үшін арнайы және оқшауланған техникалық құралдар (үй-жай, әжетхана, ол өндіріс жайына жақын болмауы керек), қондырғылар (қызмет көрсету құралы) болуы керек;

2) бір үй-жайда антибиотиктерді, гормондарды, цитоксиндерді, қатты әсер ететін құралдар мен басқа да өнімдерді өндіруге жол берілмейді. Егер өндіріс циклы уақытпен бөлінсе және сақтықтың арнайы шаралары сақталса, сондай-ақ қажетті аттестация (сынақ) жүргізілсе, айрықша жағдайда аталған препараттарды бір үй-жайда өндіруге рұқсат беріледі;

3) ветеринариялық препараттарды өндіру үшін пайдаланылатын ғимараттарда техникалық мақсаттағы улы (пестицидтер мен гербицидтерді) өндіруге жол берілмейді;

4) үй-жайдың жобасы өндірістік операциялардың логикалық сабақтастығына сәйкес болуы керек және тазалық талаптарын орындауға мүмкіндік беруі керек;

5) жұмыс істеу аймағы мен өндіріс ішінде сақтау аймағының жобасы қондырғылар мен материалдарды логикалық түрде орналастыруға мүмкіндік беретін, ветеринариялық препараттар мен компоненттерін ауыстырып алу қаупін барынша азайтатын болуы керек, сонымен қатар, өндіру мен бақылау барысында

қандай да бір операцияны жіберіп алу немесе ауыстырып алу жағдайын
болдырмайтындай болуы керек ;

6) бастапқы және соңғы немесе аралық орамадағы материалға және бөлшектеп оралған материалға қоршаған ортаның әсері барысында, ішкі тегіс бет (қабырға, еден, төбе) тегіс болуы керек және ашық өтетін орын немесе қабырға немесе төбеде жарық-тесік болмауы керек, олар ластайтын агенттер бөлмеуі керек және бөгетсіз тиімді жинап сыпыру жүргізуді, қажет болған жағдайда залалсыздандыруды жүргізуді қамтамасыз ететін болуы керек ;

7) құбырлардың, жарық беру құралдарының, желдеткіштердің конструкциясы және орналасуы тазалауға ыңғайлы болатындай қол жететін жерде болуы керек. Оларға қызмет көрсету жұмыстары өндірістік үй-жайдың сыртында жүргізіледі ;

8) ағын су құбыры (кәріз) тиісті көлемде болуы керек және судың кері кетуін болдырмайтын болуы керек. Ашық науаны пайдаланбау керек. Қажет болған жағдайда ол терең емес және тазалау мен залалсыздандыру жұмысын жүргізуге ыңғайлы болуы керек ;

9) өндірістік аймақтарды тиімді желдету жүйесімен, ауаны бақылау қондырғысы бар (температураны талап ететін, қажет болғанда ылғалды беру және оны сүзетін) жүйемен қамтамасыз ету керек ;

10) шығатын материалдарды өлшеу жұмысын арнайы жабдықталған үй - ж а й д а жү р г і з у керек ;

11) шаң шығатын (сынама алу барысында, өлшеу, араластыру, өндіріс операциялары мен құрғақ өнімдерді орау) жұмыстар барысында қиылысты ластану бойынша шараларды және тазалау бойынша шараларды қарастыру керек ;

12) ветеринариялық препараттарды орау жайын жобалау барысында алмастырып қою, материалдар мен өнімдерге қиылысқан ластанулары болдырмайтын араларды қарастыру керек ;

13) өндірістік үй-жайлар, әсіресе көру арқылы операциялық бақылау жасау орындары дұрыс жарықтанған болуы керек ;

14) өндірісішілік бақылау жұмысы егер техникалық процеске бөгет жасамайтын болса, онда өндіріс аймағында жүргізілуі мүмкін ;

15) өндіріс орнында (залалсыздандыру жұмысын жүргізетін бокста) ауа ағымын соратын желдеткіш болу керек. Бұл мақсатқа арнайы залалсыздандыру сүзгілері пайдаланылады. Сағатына 36-50 текше метр ауаны сору барысында 1 шаршы м сүзгі беті коэффициенті микробты денелер бойынша «секіріп өтуі» 0,001-0,005 % артық емес. Ауа алмастырғыштың еселігі сағатына 3 тен 15 текше метрге дейін, үй-жайдың ерекшелігі мен қай мақсатта пайдаланылуына б а й л а н ы с т ы ;

16) барлық өндірістік үй-жайлар герметикалық терезелермен және есіктермен

жабдықталады (өндірістік үй-жайларда ондай терезелердің болмауына рұқсат етіледі) ;

17) технологиялық операциялардың сипатына сәйкес үй-жайлар (әсіресе, стерильді бокстер мен бокс алдындағы бөлмелер) бактерицидті лампалармен жабдықталады ;

18) өндірістік үй-жайлар (бокс алдындағы бөлмелерді қоса алғанда) ыстық және суық сумен қамтамасыз етіледі. Қажет болған жағдайда сору шкафтарымен жабдықталады. Автоклав орнын жуу орнымен біріктіру және қоректік орта, ерітінділер мен құралдарға залалсыздандыру жұмыстары жүргізілетін «кір» және «таза» автоклавтарды біріктіруге жол берілмейді;

19) өндіріс орындары өрт қауіпсіздігі құралдарымен жабдықталады (бокстардың алдында – жүннен тігілген көрпешелер, басқа орындарда – өрт сөндіру құралдары), алғашқы медициналық көмек (медициналық аптека) және жұқпалы материалдан болған апатты жою үшін пайдаланылатын апаттық пакет (халат, қолғап, қалақ, мақта, залалсыздандыру ерітіндісі) болуы керек.

265. Қойма аймағында :

1) әртүрлі санаттағы өнімдер мен құралдарды дұрыс сақтауға мүмкіндік беретін болуы керек (бастапқы шикізаты және орама материалдары; аралық орамасы, дайын дараланбаған өнімді орауға арналған; шығаруға рұқсат берілген карантиндегі өнім; қайтарылған немесе қайтарылып алынған, алудан бас тартқан өнімдерді) ;

2) қойма аймағын жобалау мен қойманы ұйымдастыру барысында дұрыс сақтауды қамтамасыз етуді ескеру керек. Қойма аймағы таза және құрғақ болуы керек, онда қажетті температуралық режим сақталуы керек. Қажет болған жағдайда арнайы сақтау жағдайын (температура, ауа ылғалдығы) қамтамасыз ету керек және ол бақылануы керек ;

3) материалдар мен өнімдерді қабылдау мен беру аймақтары қолайсыз ауа райынан қорғалатын болуы керек. Қабылдау аймағын жобалау барысында келген материалды қоймаға апарардан бұрын оларды тазалауға мүмкіндік беретін болуы керек ;

4) егер карантин режимі өнімдерді әртүрлі аймақта сақтау арқылы жүргізілетін болса, онда ол аймақтар нақты белгіленуі керек. Оған кіруге тек құқығы бар адамдарға ғана рұқсат етіледі. Қандай да бір басқа бөлулер тиісті қауіпсіздікті қамтамасыз етуі тиіс ;

5) сынама материалдарын алу жұмысы жекеленген аймақта жүргізіледі. Сынаманы қоймада алу барысында тікелей және қиылысқан ластануының болмауын қамтамасыз етуі керек ;

б) ақауы бар, қайтарылып алынған және қайтарылған материалдарды сақтау үшін оқшауланған жеке үй-жай көзделуі керек ;

7) қатты әсері бар құралдар мен препараттар қауіпсіз және күзетілетін жерлерде сақталуы керек ;

8) ветеринариялық препараттың бірегейлігін нақты анық көрсету үшін таңбаланған орама материалдарының қауіпсіз және сенімді сақталуы қамтамасыз етілуі керек ;

9) ветеринариялық препараттың әрбір түрі жеке камераларда сақталуға тиіс;

10) ондай мүмкіндік болмаған жағдайда әрбір жеке ветеринариялық препаратқа жалпы камерадан жеке стеллаж көзделуі керек;

11) жартылай өнімдерді, жекелеген ингредиенттерді арнайы контейнерде сақтау керек, олардың анық көрінетін таңбасы – өнімнің аты, жасалған күні, қоймаға түскен күні, жауапты адамның аты-жөні көрсетілген белгісі болуы керек . Дайын өнім тиісті таңба жасалған орамада немесе стеллаждағы контейнерлерде сақталуы керек ;

12) қойманың ауасы температурасына, ылғалдығына және ветеринариялық өнімнің орнын ауыстыруына, тазалау мен өңдеу жұмыстарына үнемі бақылау жасалып отыруы керек ;

13) ветеринариялық препараттарды сақтау және тасымалдау ветеринариялық препараттарды қолдану (пайдалану) бойынша аталған басшылықтарға сәйкес жүргізіледі .

266. Сапаны бақылау аймағында :

1) өндірушінің ӨББ өнім шығару орындарынан жеке болуы керек, оның жобасы осы үй-жайларда жүргізілетін операциялардың талаптарына сәйкес болуы керек. Ол жерде операция жүргізу барысында препараттарды ауыстырып алуды болдырмайтын немесе оның қосалқы ластануын туғызбайтын және оның құжаттары мен үлгілерін сақтауға ыңғайлы болу керек;

2) электромагнитті өрістен, дірілден, ауаның артық ылғалдануынан немесе басқа да сыртқы факторлардан қорғауды талап ететін сезімтал аспаптарды сақтайтын орын жеке қарастырылуы керек;

3) ӨББ мен изолятор жергілікті ауа сору-ауа беру желдеткішімен жабдықталуы керек ;

4) қандай да болмасын топтағы патогенді микроорганизмдермен жұмыс істеу тек қана бокста ғана жүргізілуі керек ;

5) улы, радиациялық, химикаттар мен уытты құралдармен жұмыс істеу тек қана сору шкафы бар бокстарда ғана жүргізіледі.

267. Қосалқы аймақта :

1) демалу және тамақ ішу бөлмелері өндірістік үй-жайлардан бөлек болуы керек ;

2) киім ауыстыратын мен киім сақталатын үй-жайлары мен дәретханалар мен душ бөлмелері ыңғайлы жерлерде болуы керек. Оның саны мен аумағы

қызметкерлер санына сәйкес болуы керек. Дәретханалар өндіріс немесе қойма аймақтарына жақын болмауы керек;

3) өндіріске пайдалануға арналған немесе өндірісте пайдаланылатын жануарларды оқшаулау және/немесе тазалықты сақтау кестесіне сәйкес болу керек, олар басқа жануарлар тұрған үй-жайдан жеке қоршалады. Өнімнің сапасын анықтау үшін пайдаланылатын жануарлар тұрған орындар, оның ішінде патогенді биологиялық агенттерді пайдаланатын орындар тиісті түрде оқшаулануы керек.

268. Ветеринариялық препаратты өндіру барысында өндірістік үй-жайлардан оқшауланған блок пайдаланылады:

1) қосымша материалдарды химиялық ерітінділер, қоректік орта, клетка дақылдарын дайындайтын үй-жайлар;

2) ветеринариялық препараттарды өндіретін үй-жайлар (цехтар, бөлімдер);

3) виварийлер;

4) изоляторлар;

5) Өндірушінің микроорганизмдерді бақылау (эталондық) және өндірістік штамдарын сақтау ӨББ;

6) температура мен ауа ылғалдылығын (қажет болғанда) реттеп отыратын датчигі бар термостатты бөлме;

7) зертхана ыдыстарын, қоректік ортаны, құралдарды тазалау және микробты дақылдарды зарарсыздандыруға, инфекцияланған материалдарды басқа да биологиялық қалдықтарды залалсыздандыруға арналған автоклав;

8) жуу мен ыдысты дайындауға арналған – жуу орны;

9) ветеринариялық препараттарды орауға арналған орын;

10) ветеринариялық препараттарды сақтауға арналған қойма үй-жайлары.

Жабдықтарға қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар

269. Өндірушінің өндірістік үй-жайларындағы технологиялық құралдары техникалық жағдайға және ветеринариялық препаратты өндіруге сәйкес ветеринариялық препараттарды өндіру/дайындау жөніндегі нұсқамаға және өндірісті жүргізу мен ветеринариялық препараттарға бақылау жүргізуге қажетті құралдар мен қондырғылар тізіміне сәйкес болса ғана рұқсат етіледі.

270. Қондырғыларды жабдықтау және техникалық қызмет көрсету тәртібі оның қызмет түріне сәйкес болуы керек.

271. Қондырғыларды жөндеу және техникалық қызмет көрсету бойынша жұмыстары ветеринариялық препараттардың сапасына кері әсерін тигізбеуі керек.

272. Технологиялық құралдың конструкциясы оны тазалау мен оған жөндеу

жүргізуге ыңғайлы болуы керек. Қондырғыны тазалау операциялары нақты жазбаша түрде жазылған нұсқамаға сәйкес жүргізілуі тиіс, қондырғыларды таза және құрғақ күйінде ұстау керек.

273. Тазалау және жуу материалдары және тазалау құралдары контаминация көзі болмауы керек.

274. Қондырғыларды орнату барысында контаминация қаупі төнбейтін және қате әрекеттер болмайтын жағдайды қарастыру керек.

275. Технологиялық қондырғылар өнім сапасына әсер етпеуі керек және өнімге қандай да бір қауіп төндірмейтін болуы керек. Технологиялық қондырғының өніммен байланысқа түсетін бөліктері онымен химиялық реакцияға түспеуі керек және өнім сапасына әсер ететіндей заттарды бөлмеуі немесе сіңірмеуі керек.

276. Массаны өлшейтін және басқа да өндірістік өлшеуіш құралдары олар пайдаланылатын саладағы өндірістік және бақылау операцияларына сәйкес болуы керек.

277. Өлшеу, тіркеу, бақылау аспаптары мен таразыны калибрлеудің (тексерудің) жиілігі осы аспаптарға арналған нұсқаулықтар мен әдістемелердің талаптарына сәйкес болуға тиіс. Калибрлеу (тексеру) нәтижелерінің тексеру (аттестаттау) туралы қолданыстағы сертификаты және/немесе сенім таңбаларының бедері болуға тиіс.

278. Стационарлық құбыр жүйелерінде одан өтетін құрамы көрсетілген, қажет болған жағдайда оның өту жолы көрсетілген таңбасы болуы керек.

279. Дистилляцияланған, деиондалған суға арналған су құбырлары жазбаша түрдегі нұсқаулыққа сәйкес өңделуі тиіс, онда микробты контаминация бойынша әрекет ету деңгейі мен қажет болатын түзету шаралары жазылады.

280. Сынған құрал өндіріс және бақылау аймағынан шығарылып тасталуы керек немесе тиісті түрде белгі салынуы керек.

Технологиялық процеске қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар

281. Технологиялық операциялар талап етілетін сападағы өнім алу мақсатында өндірістік нұсқаулықтарға, нормативтік-техникалық құжаттаманың талаптарына және осы Қағидаларға сәйкес орындалады.

282. Өндірістік процесті орындау және оны бақылау жұмыстарын оған құқығы бар арнайы дайындалған персонал жүргізеді.

283. Материалдар мен өнімді қабылдау, карантин, іріктеу, сақтау, дайындау, әзірлеу, таңбалау, орау және сату бойынша барлық операциялар жазба түріндегі нұсқаулыққа сәйкес орындалады және хаттамаланады.

284. Келіп түскен барлық материалдар тапсырысқа сәйкестігі тұрғысынан

тексеріледі. Ыдысы мен орамасын кірден тазаланып оған таңба соғылады.

285. Материалдың сапасына теріс әсер етуі мүмкін ыдыстағы және орамадағы зақымдану фактілері хаттамаланып, сарапталып ол туралы ӨББ-ге хабарланады.

286. Кәсіпорынға ветеринариялық препараттарды дайындауда пайдаланылатын аралық немесе орамаланбаған дайын өнім, бастапқы материал, орама материалы түскен жағдайда оларды тез арада жеке сақтау үшін әкімшілік шаралар арқылы оларды карантинге қояды және оларды пайдалануға рұқсат берілгенге дейін сол жерде сақтайды, егер олардың өнім шығарушы берген сертификаты болса немесе паспортының көшірмесі болса оларды түпнұсқа екенін тексеру арқылы пайдалануға болады. Өндірілгеннен кейін оны сатуға рұқсат алғанға дейін дайын өнім де карантинге қойылады.

287. Қоймадағы барлық материалдар мен өнімді өнім шығарушы анықтаған жағдайда және серияларын дәл анықтауды қамтамасыз ететін ережеге сәйкес с а қ т а у к е р е к .

288. Өнімнің шығуын және олардың саны туралы мәліметтердің нормативтік-техникалық құжаттарға сәйкестігін бақылау қажет.

289. Егер ауыстырып алу немесе қиылысқан контаминация қаупі болмайтын жағдай қарастырылмаса, бір үй-жайда әртүрлі өнімге бір мезетте немесе бірінен соң біріне операция жүргізуге рұқсат берілмейді.

290. Өндірістің барлық кезеңдерінде өнімдер мен материалдарды микробиологиялық және басқа да контаминация түрлерінен сақтау керек.

291. Құрғақ материалмен немесе өніммен жұмыс істеу барысында шаң шығудан немесе шаңның таралуынан сақ болу керек. Әсіресе ол қатты әсер ететін және сенсбилизациялаушы құралдарға қатысты.

292. Барлық техникалық процестерді орындау барысында барлық материалдар оның ішінде бөлшектеп өлшемдеу жасалынбаған дайын өнімі бар орамалар мен негізгі құралдар мен жұмыс жайлары өндіріліп жатқан өнім немесе материал аты, сериясы және технологиялық процестің сатысы көрсетіліп т а ң б а л а н а д ы .

293. Құралдың орамасындағы немесе жұмыс орындарындағы таңбалау нақты және белгіленген үлгіде және сөзбен жазып белгіленуден басқа өнімнің мәртебесін көрсететін түс арқылы белгілеу де пайдаланылады.

294. Құбырлардың ақаусыз дұрыс жалғануын және өнімді бір аймақтан екінші аймаққа ауыстыруды қамтамасыз ететін құралдардың дұрыс жалғануын қ а м т а м а с ы з е т у к е р е к .

295. Нұсқаулықтан ауытқымау керек, егер ауытқулар болған жағдайда ол хаттамаланып оған құзырлы тұлғалар ӨББ-не хабарлап, оларды тарту арқылы қ о л қ о я д ы .

296. Өндіріс орындарына басқа адамдардың кіруіне оған құқылы персонал

297. Ветеринариялық препараттарды өндіруге арналған құралдар мен жұмыс орындары өз мақсатында ғана пайдаланылады, онда басқа өнімдерді дайындауға

Т ы й ы м

с а л ы н а д ы .

298. Бастапқы материалдың контаминациясын болдырмау керек, материалдар мен өнімдерден микроорганизм мен шаң бөліну, газ бөліну мен булану, аэрозоль мен кездейсоқ қиылысты контаминация қаупін, қалдықтар контаминациясы мен адамдардың киімдерінен болатын контаминацияларды болдырмау керек.

299. Контаминация мен өнім түрінің қауіп төндіру деңгейі анықталған контаминацияға байланысты болады. Контаминанттарға сенсбилизациялаушы құралдар, құрамында тірі микроорганизмдері бар биологиялық препараттар, гормондар, цитотоксиндер және басқа да қатты әсер ететін заттар жатады.

300. Контаминация әсіресе инъекция жасауға арналған препараттарға және ұзақ уақыт бойы және/немесе көп мөлшерде пайдаланылатын препараттарға

қ а у і п

т ө н д і р е д і .

301. Қиылысты контаминацияны болдырмау үшін мына техникалық және ұйымдастыру шараларын қарастыру керек:

1) өндіріс аймағын бөлу (антибиотиктер, тірі вакциналар, тірі микроорганизмдерден жасалған бактериялық препараттар, биологиялық препараттар) немесе оларды өндіру циклын цикларалық тиісті жуу жұмыстары жүргізілетін уақытқа бөліп тастау;

2) ауа шлюздерін және ауа соруды ұйымдастыру;

3) рециркуляция немесе өңделмеген немесе дұрыс өңделмеген ауаның қайта берілуіне байланысты болатын контаминация қаупін төмендету;

4) қиылысты контаминация қаупін төндіретін қорғаныс киімдерін өндіріс орнынан алыс жерге қою, оларды тазалау барысында тиімділігі жоғары әдістер мен өңдеу жұмыстарын пайдалану.

302. Өндірістің «тұйықталған кестесін» пайдалану қалдықтың болмауын бақылау және құралдардың тазалық мәртебесі жазылған таңбалануын бақылау.

303. Бекітілген нұсқаулыққа сәйкес қиылысты контаминацияны болдырмау бойынша шаралардың тиімділігін арагідік тексеріп тұру қажет.

304. Валидациялық (біліктілікті) зерттеулер бекітілген нұсқаулықтарға сәйкес жүргізіледі. Олардың нәтижелері мен қорытындылары хаттамаланады.

Жаңа нормативтік-техникалық құжат немесе жаңа өндіріс әдістері бекітілген жағдайда, өндіріс процесінің, пайдаланылатын материалдар мен қондырғылардың сериялық өнім шығаруға жарамдылығы тексерілуі керек және бекітілген процесс пен пайдаланылатын материалдар мен жазылып берілген қондырғылардың тиісті сападағы өнімді шығаруға жарамды екенін бекіту керек.

Өнімнің сапасына немесе процесті жүргізу сапасына әсер етуі мүмкін

технологиядағы айрықша өзгерістер немесе қондырғылардағы өзгерістер немесе пайдаланылатын материалдағы өзгерістер валидациядан өту керек.

Талап етіліп отырған нәтижеге қол жеткізуді қамтамасыз ететінін дәлелдеу үшін өндіріс процесі мен әдістерін қайтадан валидациядан өткізу қажет.

305. Бастапқы және орама материалдарын сатып алу жауапты операция болып табылады, онымен жеткізушілер туралы толық ақпараты бар қызметкерлер айналысады.

Бастапқы және орама материалдарын тиісті сертификатта көрсетілген және арнайы бекітілген жеткізушілерден сатып алу керек. Олар туралы талаптар ветеринариялық препараттарды өндіретін өндіруші бекіткен және жеткізуші өзі бекіткен бастапқы өнім мен орама материалдарының ерекшелігінде көрсетілген. Бастапқы және орама материалдарын өндіру мен бақылауға байланысты барлық аспектілер, жұмысын қоса алғанда, орамалау, жарнамалау рәсімдері және өнімді өңдеу жұмыстары өндіруші мен жеткізушінің арасында келісіледі.

Әрбір жеткізу барысында ыдыстың сынбағандығын, орамасының және пломбасының жұлынбағанын, сонымен қатар жеткізу жүкқұжатының уақыты мен жеткізушінің таңбасындағы уақытты тексеру керек. Егер бастапқы материалды жеткізу бірнеше сериядан тұратын болса, әрбір серияны сынама алуда, сынақ жүргізуде және оны пайдалануға рұқсат алуды басқа партияларға тәуелсіз түрде жеке жүргізу керек.

Бастапқы материалдың әрбір орамасындағы заттың дәл сол зат екенін қамтамасыз ететін нұсқама мен әдістер жасалып бекітіледі. Сынама алынған тек орамасы ашылмаған дайын өнім салынған орамаға тиісті таңбалау жасалады.

Ветеринариялық препараттарды өндіру барысында ӨББ рұқсат еткен орама материалдары мен бастапқы материалдар қолданылады, олардың сақталу мерзімі өтпеген болуы керек. Қолданылу мерзімі өтіп кеткен немесе пайдалануға жарамсыз таңбалау немесе алғашқы орама жасау материалдары хаттама жүргізу арқылы жойылады.

Бастапқы шикізат пен орама материалдарын қажетті материал таза және тиісті ыдысқа дәл өлшеніп қиылғанын қамтамасыз ететін жазбаша нұсқама арқылы арнайы тағайындалған тұлғалар ғана береді.

Әрбір берілген затқа оның массасы мен көлеміне тәуелсіз сараптама жүргізу қажет. Тексеріс нәтижесі құжаттамамен ресімделеді.

Әрбір серияға берілген материалдар бірге сақталады және нақты таңбасы болады.

306. Технологиялық операциялар:

1) аралық;

2) бөлшектеп өлшеу жасалмаған дайын өнім.

307. Қандай да бір технологиялық операция жүргізудің алдында өндіріс

аймағы мен қондырғылар таза екеніне, материал, өнім қалдықтары жоқ екеніне және аталған процеске жатпайтын құжаттың жоқ екеніне көз жеткізу үшін шаралар өткізу керек. Аралық және бөлшектеп өлшеу жасалмаған дайын өнімді тиісті орындарда сақтау керек.

308. Қауіпті жағдайлар валидациялануы керек, өндірістегі өндірісішілік бақылау мен қоршаған ортаны бақылау жөніндегі қажетті операциялардың барлығы құжаттамамен ресімделеді, сонымен қатар өнім шығудан ауытқу жағдайлары да тіркелуі керек.

309. Орау жөніндегі операциялар. Орау жөніндегі операцияларды жүргізу ретін анықтау барысында қиылысты контаминация жағдайын, ауыстырып алу, шатастырып алу жағдайын болдырмауды көздеу қажет. Егер арасында оқшаулау жоқ болса онда әртүрлі өнім түрлерін жақын жерде орауға жол берілмейді. Операцияның алдында жұмыс аймағы, орама жасау шегі, таңбалау машинасы т.б. қондырғылар таза болуы керек және алдыңғы жұмыстан қалған материал, өнім немесе құжат қалдықтары болмауы керек. Өнімді орау шегін дайындау (тазалау) нұсқаулықтарға сәйкес жүргізіледі. Оралатын өнімнің аты мен сериясының нөмірі әрқайсысында көрсетіледі. Орау барысында жүргізілетін таңбалаудың дұрыстығы мұқият түрде бақыланып, құжатпен ресімделеді. Әсіресе қолмен орауға ерекше көңіл бөлінеді, оны белгілі бір уақыт аралығында бақылап отыру керек. Кесілген затбелгілерді жабыстыру кезінде және орама жасау орнынан сыртта таңба соғу жұмыстарын ерекше бақылау керек. Кодты, затбелгіні электрондық оқу құралының және басқа да есептеуіш құралдарының дұрыстығын бақылау керек. Баспадан шығарылып немесе соғу таңбаларындағы ақпарат дұрыс көрінетін және жарық әсерінен өшпейтін (ағармайтын) шайылып кетпейтін болу керек.

310. Өнімге таңба жасау барысында желіге бақылау жасауда мыналарды тексеру керек:

- 1) орамның жалпы сыртқы көрінісі;
- 2) орам жиынтығының толықтығы;
- 3) баспа жазуларының дұрыс басылуы;
- 4) бақылау қондырғыларының дұрыс жұмыс істеуі.

311. Орау барысында аяқ астынан қандай да бір жағдайға түсіп қалған өнім арнайы тексерістен, зерттеу жүргізуден және өндірушінің ӨББ рұқсатынан кейін ғана өндіріске қайтарылады. Мұндай жағдайларда құжат жүргізіледі және ол құжат сақталады.

312. Орау жөніндегі операциялар аяқталғаннан кейін қалған серия нөмірі жазылған орау материалдары жойылуға тиіс, ал жою фактісі тиісті хаттама жасау арқылы құжатпен ресімделеді. Серия нөмірі қойылмаған орау материалдарын қоймаға қайтару бекітілген нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі.

313. Сатуға рұқсат берілгеннен кейін дайын өнім өнім шығарушы белгілеген жағдайларда, дайын өнім қоймасында сақталады.

Ветеринариялық препараттардың сапасын қамтамасыз етуге қойылатын талаптар

314. Сапаны қамтамасыз ету басшылық персоналдың басты міндеті болып табылады және өнім өндіруші кәсіпорынның және оның барлық деңгейдегі әртүрлі сатыдағы бөлімшелерінің, сондай-ақ, жеткізушілер мен дистрибьюторлардың қатысуын және жауапкершілігін талап етеді. Сапаға қойылатын талаптардың орындалуын қамтамасыз ету үшін сапаны қамтамасыз ету және бақылау жүйесін мұқият әзірлеу және дұрыс ұйымдастыру қажет, ол толықтай құжатталуы тиіс және оның тиімділігі бақыланып отырады. Өндіруші кәсіпорын Қазақстан Республикасының нарығына түсетін мемлекеттік тіркеуден өткізу кезінде нормативтік-техникалық құжаттамада мәлімделген ветеринариялық препараттардың сапа көрсеткіштерінің, қауіпсіздігі мен тиімділігіне сәйкестігіне толық жауапты болады.

315. Ветеринариялық препараттарды өндіру барысындағы сапаны қамтамасыз ету жүйесі мыналарды қамтиды:

1) ветеринариялық препараттар осы Қағидалардың талаптарын ескере отырып өндіріледі;

2) өндіру мен оның сапасын бақылау жөніндегі барлық рәсімдер ветеринариялық препаратқа арналған техникалық шарттарда және нұсқаулықтарда белгіленген және жазылған, осы Қағидалар мен Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес келеді;

3) әрбір жұмысшының жауапкершілігі мен міндеттері нақты белгіленген;

4) өндіру, жеткізу және тиісті шикізатты, тиісті орау материалдарын пайдалану бойынша барлық шаралар қамтамасыз етілген;

5) бастапқы шикізатқа, орау материалдарына, аралық және дайын өнімге қажетті бақылау, өндірісті бақылау және өндірістің әрбір процесіне валидация жасалған;

6) дайын өнімді өндіру мен оны бақылау жұмысы бекітілген нұсқаулыққа (әдістемелерге) сәйкес жүргізіледі;

7) ветеринариялық препараттарға өнімнің әрбір сериясы нормативтік-техникалық құжаттаманың талаптарына сәйкес шығарылғаны мен тексерілгенін растайтын сертификат беріледі;

8) қолданыстағы шаралар жүйесі ветеринариялық препараттарды сақтау мен көліктен түсіру және кейінгі айналыс мерзімі кезінде олардың сапасын қамтамасыз етеді;

9) сапаға өзіндік инспекциялау және/немесе аудит жүргізу тәртібі жүйелі

түрде сапаның тиімділігін бағалауға мүмкіндік береді.

316. Сапаны қамтамасыз ету жүйесін ұйымдастыру және тиісті деңгейде ұстап тұру және ветеринариялық препарат өндірісін дұрыс ұйымдастыру өндіруші жауап беретін міндеттерді орындау үшін білікті персонал санының жеткілікті болуына байланысты. Жеке лауазымдық міндеттер барлық қызметкерлерге түсінікті және құжаттандырылған түрінде болу керек.

317. Өндірушінің талап етілетін біліктілігі мен практикалық тәжірибесі бар қызметкерлерінің қажетті саны болуға тиіс. Жекелеген қызметкерлерге жүктелетін лауазымдық міндеттер шамадан тыс көлемді болмауға және оған шамадан жүктеме түсіруге ықпал етпейтін, өнім сапасына теріс әсер ететін б о л у ғ а т и і с .

318. Өндірушінің нақты ұйымдастырушылық құрылымы болуы керек. Басшылық қызметкерлердің қызметтік міндеттері жазбаша нұсқаулықта ж а з ы л у ы т и і с .

319. Өндіруші міндеттері өндірістік үй-жайларда немесе бақылау орындарында болуға байланысты барлық қызметкерлерді және қызметі өнім сапасына әсер етуі мүмкін басқа қызметкерлерді оқытуды қамтамасыз етуге тиіс.

320. Базалық оқытудан басқа жаңадан алынған қызметкерлер өздерінің лауазымдық міндеттеріне сәйкес оқытудан өтуге тиіс. Персоналдың үздіксіз білім алуын ұйымдастыру және оның практикалық тиімділігін бақылау керек. Оқыту бағдарламалары әзірленіп, оларды өндіріс басшылары бекітуге және ӨББ-мен келісілуге тиіс. Оқыту хаттамалары кәсіпорында сақталады.

321. Келушілер және оқытылмаған қызметкерлер өндіріске және сапаны бақылауға байланысты аймақтарға жіберілмеуге тиіс. Қажет болған жағдайда оларға жеке гигиена ережесін, киім ауыстыру және арнайы киімді кию тәртібін алдын ала түсіндіру керек. Бұл тұлғаларға жете бақылау ұйымдастырылуы қажет.

322. Кәсіпорында персоналдың жеке гигиенасын сақтау қағидаларының нақты өндірістің ерекшеліктеріне бейімделген егжей-тегжейлі нұсқаулықтары әзірленуге тиіс. Нұсқаулықтарда денсаулық жағдайына, гигиенаны сақтауға және арнайы киімді пайдалану қағидалары мен тәртібіне қойылатын талаптар регламенттелуге тиіс. Нұсқаулықтарды міндеттері өндірістік үй-жайларда және сапаны бақылау аймақтарында болуға байланысты қызметкерлердің барлығы дәл сақтауға тиіс. Кәсіпорын басшылығы гигиена қағидаларының орындалуын бақылауды және персоналды қажетті оқытуды ұйымдастыруды қамтамасыз етуге т и і с .

323. Жұмысқа қабылданатын барлық қызметкерлер медициналық тексеруден өтуі тиіс. Кәсіпорында өнім сапасына әсер ететін денсаулық көрсеткіштерінің тізбесі жазылған нұсқаулық болуы тиіс. Алғашқы медициналық тексеруден кейін , одан арғы медтексерулер өндірістік қажеттілікке немесе қызметкердің

денсаулығына байланысты жағдайларда жүргізіледі.

324. Ветеринариялық препараттарды өндіруге жұқпалы аурулармен ауыратын және денесінің ашық жерлерінде жарақаты бар адамдар жіберілмейді.

325. Өндірістік үй-жайға кіретін кез келген адам осы үй-жайда жүргізілетін жұмысқа сәйкес келетін қорғаныс киімін кию керек.

326. Өндірістік және қойма аймақтарында темекі шегуге, тамақ ішуге немесе су ішуге, сағыз шайнауға және тамақ өнімдерін, темекі өнімдерін, сусындар мен жеке дәрілік құралдарды сақтауға тыйым салынады.

327. Оператордың қолы мен ашық өнімнің, сондай-ақ өніммен байланысқа түсетін жабдықтардың кез келген бөлшектерінің арасындағы тікелей байланысты
б о л д ы р м а у қ а ж е т .

328. Персонал қол жуу қағидаларымен таныстырылуы керек.
Бақылау зертханаларының жұмысын ұйымдастыру

329. Ветеринариялық препараттарды өндіруші кәсіпорын ӨББ-мен қамтамасыз етіледі, ол өз қызметі барысында басқа құрылымдардан тәуелсіз болады және қажетті қазіргі заманғы зертханалық қондырғылармен, бақылау-өлшеу аспаптарымен, реактивтермен қамтамасыз етіледі, қажетті нормативтік-техникалық құжаттамалармен қамтамасыз етіледі, сонымен қатар, өндіріс процесіне кезеңдік бақылау жасау үшін талдамалық әдістемемен және/немесе нұсқаулықпен қамтамасыз етіледі.

330. ӨББ белгіленген талаптарға сәйкестігіне техникалық реттеу жөніндегі уәкілетті орган берген Қазақстан Республикасының мемлекеттік сертификаттау жүйесінде аккредиттелген аккредитация аттестаты бар бір немесе бірнеше сынақ зертханаларын біріктіруі мүмкін.

331. ӨББ-ге сапаны бақылау нұсқаулықтары мен әдістемелерінің бәрін әзірлеу, валидациялау және енгізу; заттар мен препараттардың бақылау үлгілерін сақтау; заттар мен препараттардың салынған орамаларды таңбалаудың дұрыстығын бақылау; өнімнің тұрақтылығын қамтамасыз ету; өнімге рекламация жасалған жағдайларды талдау мен тергеуге қатысу жөніндегі міндеттер де жүктеледі. Бұл функциялардың бәрі бекітілген нұсқаулықтарға сәйкес орындалады және/немесе хаттамалар түрінде ресімделеді.

332. Дайын өнімнің сапасын бағалау кезінде өндіріс жағдайларын, ішкі өндірістік бақылау нәтижелерін, өндірістік құжаттаманы талдауды, дайын өнімнің ерекшеліктеріне сәйкестігін және дайын өнімнің соңғы орамасының жай-күйін қоса алғанда, маңызды факторлардың бәрі қарастырылуға тиіс.

333. ӨББ-де өндірілген ветеринариялық препараттың әрбір сериясына арналған сапа паспорты сақталады, ветеринариялық препараттың бақылау штамдары сериясының (партиясының) мұражайлық сынамаларын сақтау,

сондай-ақ нәтижелері тиісті өндірістік журналға жазылатын микроорганизмдердің бақылау штамдарын сақтау және олармен жұмыс істеу (жаңарту, көбейту, пассирлеу) де осы жерде жүзеге асырылады. ҚББ-де өндірістік қалдықтарды дезинфекциялау және зарарсыздандыру/ залалсыздандыру сапасын және нәтижелері тиісті өндірістік журналға жазылатын микроорганизмдердің/ аэрозольдердің стерильдеуші сүзгілер арқылы «ұшып кетуін» бақылау жүргізіледі.

334. Хаттамалық серияға жататын сапаны бақылау бойынша барлық жұмыстар серияның сақталу мерзімі өткеннен кейін бір жыл бойы сақталады және серияға сертификат алғаннан кейін бес жыл бойы сақталады.

335. Кейбір мәлімет түрлеріне (талдамалық сынақ нәтижесі, өнім шығару, қоршаған орта параметрлері тағы да басқалар) хаттамалары параметрлердің өзгеру үрдісіне бағалау жасауға мүмкіндік беретіндей болып сақталуы ұсынылады. Өнім сериясының хаттамасына толықтыруды басқа алғашқы ақпаратқа (зертханалық журнал және/немесе хаттама) қол жететін жерге сақталуы керек.

336. Сынама алуды бекітілген жазбаша түрдегі нұсқамаға сәйкес түрде жүргізу керек, оған мыналар кіреді:

- 1) сынама алу әдістемесі;
 - 2) пайдаланылатын жабдықтардың тізбесі;
 - 3) алынатын сынамалардың саны;
 - 4) сынама алынатын ыдыстың сипаттамасы;
 - 5) сынамамен алынған ыдысты таңбалау;
- б) сақтау жағдайы, зиянды заттар мен зарарсыздандырылған заттарға қатысты с а қ т ы қ ш а р л а р ы ;

7) сынама алу құралдарын сақтау мен оны тазалау бойынша нұсқаулық.

337. Алынған бақылау үлгілері құрамның немесе препараттың репрезентативті сериясынан болуы қажет. Сонымен қатар технологиялық процестің қиындық кезеңін (мысалы, жұмыстың басталуы немесе аяқталуы) с и п а т т а у ы к е р е к .

338. Алынған сынама салынған ыдыс ішіндегі зат пен сынама алу уақыты мен сынама қайдан алынғаны жазылып таңбаланады.

339. Сынақ жүргізу. Аналитикалық әдістерді валидациялау қажет. Нормативтік-техникалық құжаттамада сипатталған сынақ жүргізу жөніндегі барлық операциялар бекітілген әдістемелерге сәйкес орындалуы қажет.

340. Сынақтан алынған нәтижелер құжатпен ресімделеді және сынақ хаттамасындағы ақпаратқа сәйкестігі тексеріледі. Барлық алынған нәтижелер м ұ қ и я т т е к с е р і л е д і .

341. Жүргізілетін сынақтарды құжат түрінде мына мәліметтерді көрсете

отырып

ресімдеу

керек:

1) заттың (материалдың) немесе препараттың атауы;
2) серия нөмірі (қажет болған жағдайда өндірушінің және/немесе жеткізушінің атауы);

3) сынақ жүргізу ерекшелігі мен әдістемесіне, сынақ нәтижесіне сілтеме жасау, бақылау мен есептеуге сілтеме беру;

4) сынақ жүргізу уақыты;

5) сынақ жүргізушінің аты-жөні;

б) қажет болған жағдайда зерттеу жүргізу және есептеу нәтижесін алушының аты-жөні; рұқсат беру мен өнімді алуға рұқсат берудің толық түсінікті қорытындысы (немесе өнімнің статусы туралы басқа шешім), сонымен қатар жауапты адамның қолы мен қол қойған уақыты.

342. Нақты өндіріс орындарында жұмыс істейтін тұлғалар орындайтын операциялардың өндірісішілік бақылау бойынша барлық операциялар ӨББ бекіткен әдістемеге сәйкес жүргізіледі және оның нәтижелері құжатпен ресімделеді.

343. Зертханалық реактивтердің, зертханалық өлшеу құралдары, титрленген ерітінді мен қоректік орта ыдыстарының сапасы сынақ алу талаптарына сәйкес жүргізілуі керек және жазбаша нұсқамаға сәйкес дайындалады.

344. Ұзақ уақыт бойы пайдаланылатын зертханалық реактивтер дайындалған уақыты көрсетіліп дайындаған адамның қолы қойылып белгіленеді. Затбелгіде тұрақсыз реагенттердің сақталу мерзімі мен қоректік орта мен сақтаудың ерекшелік жағдайы мен сақтау жағдайы көрсетіледі.

345. Титрленген ерітіндіде соңғы титр қою уақыты мен соңғы түзету коэффициенті қойылуы керек. Қажет болған жағдайда оларды сақтау мен пайдалану нұсқаулығына сәйкес сынақ жүргізуге алынған әрбір затты алу уақыты (реактивтер, үлгілер) көрсетіледі. Кейбір жағдайларда алғаннан кейін немесе реактивті пайдаланудың алдында оны бірдейлендіреді және/немесе басқа да сынақ жүргізіледі.

346. Тәжірибе жасауға пайдаланылатын жануарлармен жұмыс істеудің алдында бастапқы орамға, құралдар мен препаратқа қажет болса карантин жүргізіледі.

347. Жануарларды ұстау жағдайы мен оларды бақылау жұмыстарына олардың қажетті сынаққа жарамдылығын қамтамасыз ету керек.

348. Жануарлар бірдейлендіріледі, оларды пайдалану тарихы құжат түрінде ресімделеді.

349. Кәсіпорында өз қарамағында болатын персоналы бар рекламацияларды қарастыруға және оның себептерін жоюға жауапты адам тағайындалуы керек.

350. Өнімнің болуы мүмкін деген ақаудың рекламациясын қарау бойынша

әрекет пен өнімді шақырып алу бойынша шешім тиісті нұсқаулыққа жазылады. Ол жұмыстар ӨББ қызметкерлерінің қатысуымен толық зерттеу жүргізу арқылы және барлық детальдарын құжатқа толық жазу және өнім сапасына деген қандай да болмасын келіспеушілікті толық жазу арқылы жүргізіледі.

351. Кез келген рекламация бойынша қабылданған шешімдер мен шаралар өнімнің сериясының хаттамасына енгізілуі қажет.

352. Рекламация хаттамасы ерекшелік және қайталанылатын рекламацияларды анықтау мақсатында жиі қаралып отыруы керек, ол жұмыстар ерекше назарды қажет етеді және өнімді кері қайтарып алуға себепші болуы мүмкін.

353. Өнімді кері қайтарып алу кәсіпорында өнімді сату мен маркетингті ұйымдастырудан тәуелсіз персоналмен бірге жауапты адам жүргізуі керек.

354. Өнімді кері қайтарып алу тәртібі жазбаша түрде нұсқаулықта регламенттелуі тиіс, оны үнемі тексеріп және қажет болған жағдайда қайта қарау керек.

355. Өнімді кері қайтарып алу жұмысы шұғыл түрде қандай уақытта болмасын жүргізілуі керек.

356. Өнім жіберілген елдердегі құзырлы органдар, ұйымдар мен кәсіпорындар тез арада өнімді кері шақырып алу туралы оның саны мен сапа ақауын көрсету арқылы хабарлануы керек.

357. Өнімді сату туралы құжаттар өнімді кері қайтарып алуға жауапты адамға (адамдарға) қол жетімді жерге қойылуы керек және көтерме сатып алушылар туралы толық ақпараттары мен тікелей жеткізушілер туралы ақпараттар жазылуы керек (мекенжайы, нөмірі, жұмыс және жұмыстан тыс кездегі телефон/факсы), жеткізу партия нөмірі мен көлемі, дәрілік құралдарды экспорттау мен жеткізу нөмірлері көрсетіледі.

358. Кері қайтарып алынған өнім тиісті үлгіде белгіленіп арнайы оқшауланған орында одан әрі оны пайдалану мен жою бойынша шешім қабылданғанша жатады.

359. Өнімді кері қайтарып алу рәсімінің реті құжатпен ресімделуге тиіс.

360. Жеткізілген және кері қайтарып алынған өнімдердің теңгерімі жазылған соңғы есеп болуы керек.

361. Кері қайтарып алу шарасының тиімділігі үнемі сарапталып отыру керек.

362. Өзіндік инспекция кәсіпорындарда осы Қағидалар талаптарының орындалуын тексеру, сондай-ақ кемшіліктерді жою жөнінде қажетті шаралар қабылдау мақсатында жүргізілуі керек.

363. Өзіндік инспекция жұмысын арнайы тағайындалған кәсіпорын штатындағы ешкімге тәуелсіз адам және/немесе басқа мекеменің аудит сарапшысы жүргізуі керек.

364. Өзіндік инспекция жүргізудің нәтижелері есепте көрсетіледі, жүргізілген алдыңғы инспекцияларға шолу мен талдау жүргізіледі және белгілі бір қорытындылар жасалады. Алдыңғы инспекция өткізілген уақыттан бері орын алған өзгерістер, жақсарулар мен сапасының төмендеу мысалдары жазылуы керек.

365. Өткізілген өзіндік инспекцияның нәтижелері бойынша жасалған есепке анықталған барлық қателер мен оларды жою бойынша ұсыныстар жазылады, өткізілген өзіндік инспекция нәтижесімен өндірістің ӨББ-не басшылық қызметкерлері танысады және инспекция соңында оны талқылау жұмысына қатысады.

366. Өзіндік инспекция жүргізу бойынша қабылданған барлық әрекеттер құжат түрінде ресімделеді.

Ветеринариялық препараттарды өндіру және бақылау жөніндегі құжаттама

367. Құжаттама сапаны қамтамасыз ету жүйесінің маңызды бір бөлігі болып табылады, олар мазмұны жағынан бірдей және екі ұшты мағынада түсінілмеу керек, өнімнің нақты бір сериясын өндіру тарихына әсері болмауы керек. Құжаттар мұқият әзірленеді, дайындалады, қайта қаралады және нормативтік-техникалық құжаттамалардың белгілі бір бөлігіне сәйкес келген жағдайда ғана жіберіледі.

368. Әрбір құжатқа тиісті өкілеттігі бар тұлға/тұлғалар уақытын көрсетіп қол қояды және үнемі қайта қаралады және жаңартылып отырады. Құжатты қайта қарағаннан кейін ескірген нұсқаның пайдаланылуын болдырмау бойынша шара қолдану керек.

369. Құжаттаманы қолжазба түрінде ресімдеуге рұқсат етілмейді. Егер құжаттамаға түзету енгізетін болса, енгізілген ақпаратты өшіріп тастамау үшін анық, түзу жазумен енгізу керек. Құжатқа мәлімет енгізуге орын болу керек. Құжатқа енгізілген қандай да болмасын өзгерту мен түзетуге қол қойылып мерзімі жазылады. Өзгерту жасау барысында негізгі мәтінді оқуға бөгет болмауы керек.

370. Ветеринариялық препараттарды өндірушінің ветеринариялық препарат шығаруын реттеуші келесі нормативтік-техникалық құжаттамалары болу керек:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік бас ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісілген және өндіріс басшысы қол қойған ветеринариялық препаратты өндіру жөніндегі нұсқаулық;

2) өндіріс басшысы бекіткен, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік бас ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісілген және техникалық реттеу жөніндегі уәкілетті органда тіркелген өндірілетін немесе сатылатын

ветеринариялық препараттың техникалық шарттары;

3) өндірушінің басшылығымен келісілген және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік бас ветеринариялық-санитариялық инспекторы бекіткен ветеринариялық препаратты қолдану (пайдалану) жөніндегі нұсқаулық;

4) микроорганизмдердің өндірістік және бақылау штамдарының паспорттары.

371. Егер ветеринариялық препарат (оны дайындау технологиясы/тәсілі, сондай-ақ және оның жаңа мақсатта пайдаланылуы, өндіру/бақылау барысында қолданылатын микроорганизмдер штамы) патентпен (инновациялық патентпен) қорғалатын болса, онда Қазақстан Республикасының патенттік заңнамасына сәйкес өндірушінің патент иесімен ветеринариялық препаратқа арналған лицензияланған шарты болуға тиіс.

372. Ветеринариялық препараттарды өндіру барысында ерекше қауіпті инфекцияларды - жануарлардың патогендерін қоздырғыштар бойынша микроорганизмдердің ресми ұлттық коллекциясында сақталып жануарлардың ауруын қоздырғыштардың өндірістік және бақылау штамдарының матрикстік сериялары пайдаланылады.

373. Өндіріс барысында мына құжаттар пайдаланылады: ерекшеліктер, технологиялық регламенттер, ұйымның өндіру мен орауы бойынша стандарттары, нұсқаулықтар (әдістемелер), хаттамалар мен сапаға бақылау жүргізу бойынша құжаттар.

374. Өлшеуді орындаудың стандартталмаған әдістемелерін (ӨОӨ) пайдалану барысында олар метрологиялық аттестациялануға және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз етудің мемлекеттік жүйесінің тізілімінде тіркелген болуға тиіс.

375. Ерекшеліктер бастапқы материалдарға, орау материалдарына және дайын өнімге, аралық және бөліп салынбаған дайын өнімге жасалады және бекітіледі.

376. Бастапқы материалдың, орау материалының таңбаланған орау материалының ерекшелігіне мыналар жазылады:

1) мыналарды көрсете отырып материалдарды сипаттау;
2) атауы және зауытшілік код;
3) фармакопоялық мақалаға сілтеме (бар болса);
4) жеткізушінің (жеткізуге рұқсаты бар), материалды бастапқы өндірушінің атауы;

5) баспа материалдарының үлгісі;
6) сынама алу бойынша және сынақ жүргізу бойынша нұсқаулық немесе тиісті әдістемелерге сілтемелер;

7) рұқсат етілетін шегін көрсете отырып, сандық және сапалық сипаттамалар;

- 8) сақтау шарттары мен сақтық шаралары;
- 9) қайта тексеруге дейінгі ең жоғарғы сақтау мерзімі;
- 10) аралық немесе өлшеп салынбаған дайын өнімге арналған ерекшелік бастапқы материалға немесе дайын өнімге арналған ерекшелікке ұқсас жасалады;
- 11) технологиялық регламент пен өндіріс нұсқаулығы өнімнің әрбір жекелеген түрі мен әрбір серия көлеміне жасалады. Бұл нұсқаулықтар бір құжат ретінде сақталады.

377. Техникалық регламентке мыналар жазылады:

- 1) ерекшелігіне сәйкес кодын көрсете отырып, өнімнің атауы;
- 2) ветеринариялық препараттың сипаттамасы, дозасы мен серия көлемі;
- 3) пайдаланылған бастапқы материал тізімі, оның аты қабылданған номенклатураға сәйкес коды көрсетілу арқылы жүргізіледі, технологиялық процесс барысында өзгеріске ұшырайтын барлық құрамдар мен мүмкін деген шегі көрсетілген немесе аралық өнім түрі көрсетілген дайын өнімнен алынатын өнім көрсетіледі.

378. Өндірістік нұсқаулыққа мыналар жазылады:

- 1) өндірістің орналасқан орны туралы және негізгі пайдаланылатын қондырғы туралы мәлімет;
- 2) негізгі қондырғыны дайындау әдісі (тазалау, жинау, калибрлеу, залалсыздандыру) немесе олардың сілтемесі;
- 3) толық кезеңдік технологиялық нұсқаулықтар (материалды бақылау, алдын ала сынама алу, материалды енгізу тәртібі, араластыру уақыты, температурасы);
- 4) өндірісішілік бақылаудың барлық түрлерінің нұсқамасы, рұқсат етілетін шегі көрсетілген;
- 5) қайта өлшемдеу жасалмаған дайын өнімді сақтау жағдайы, орама, таңбалау мен арнайы сақтау жағдайы талаптарын сақтаумен қоса;
- 6) арнайы сақтық шаралары.

379. Орау жөніндегі нұсқаулық өнімнің барлық түрлеріне, ораудың мөлшері мен үлгісіне арналып әзірленеді және бекітіледі әрі мынадай ақпаратты қамтиды:

- 1) өнімнің атауы;
- 2) ветеринариялық препараттың сипаттамасы, дозасы;
- 3) препараттың соңғы орауындағы орау көлемі, салмағы немесе көлемі көрсетілген;
- 4) орау материалының ерекшелігіне сәйкес оның кодын немесе нөмірін көрсете отырып, санын, мөлшері мен үлгісін қоса алғанда, өнімнің стандартты мөлшердегі сериясы үшін қажетті орау материалдарының толық тізбесі;
- 5) өндірістік сериялардың барлық хаттамалары жасалуға және сақталуға тиіс. Сериялар өндірісінің хаттамалары тиісті технологиялық регламенттер мен өндірістік нұсқаулықтарға негізделеді, онда өнімнің өндірістік сериясының

н ө м і р і

ж а з ы л а д ы .

380. Серия хаттамасына мыналар жазылады:

- 1) ө н і м н і ң а т а у ы ;
- 2) уақыты мен мерзімі, барлық технологиялық процестің негізгі және аралық кезеңнің басталуы мен аяқталуы;
- 3) өндірістік процестің әрбір сатысының орындалуына жауапты адамның а т ы - ж ө н і ;
- 4) өнімді дайындаудың негізгі кезеңіне жауапты адамның (оператордың) а т ы - ж ө н і , осы операциялардың әрқайсысының орындалуына тексеріс жүргізетін а д а м д а р д ы ң а т ы - ж ө н і ;
- 5) серия және/немесе талдау нөмірі, сонымен қатар бастапқы материалды өлшеудің нақты саны (қосылған, қалпына келтірілген немесе қайта өңделген материалдардың с е р и я н ө м і р і) ;
- 6) негізгі технологиялық операциялар немесе олардың нәтижелері, негізгі п а й д а л а н ы л ғ а н қ о н д ы р ғ ы ;
- 7) өндірісішілік бақылау хаттамасы, оны орындаған адамдардың аты-жөні көрсетілген және алынған нәтижелері көрсетілген;
- 8) өндіріс процесінің негізгі сатыларында алынған өнімнің шығуы;
- 9) технологиялық регламенттен немесе өндіріс нұсқаулығынан қандай да бір ауытқуды толық жазу және оған жауапты адамның қолы қойылуы керек.

381. Өнім сериясының хаттамасына технологиялық процесті жүргізуге жауапты адам қол қояды және уақыты мен мерзімін көрсетеді.

382. Жеткізілетін бірінші, бастапқы, сондай-ақ таңбаланған орамадағы материалдардың әр партиясын қабылдау нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі. Қабылдау нәтижесі бойынша хаттама жасалады.

383. Қабылдау хаттамасында мыналар қамтылады:

- 1) жүкқұжат бойынша және тарадағы белгі бойынша материалдың атауы;
- 2) материалдың өндірісішілік атауы немесе коды;
- 3) қабылдау уақыты; өндіруші мен жеткізушінің аты;
- 4) өндірушінің серия нөмірі;
- 5) алынған материалдың жалпы саны және орау бірліктерінің саны;
- 6) қабылдаудан кейінгі берілген серия нөмірі.

384. Сынама алу жөніндегі нұсқаулықта осы операцияларды жүргізуге уәкілетті адамдардың тізімі, пайдаланылатын әдістемелер мен жабдықтар, іріктеп алынатын материал саны, сондай-ақ контаминацияны немесе өнім сапасын нашарлататын кез келген жағдайды болдырмау үшін қабылданатын с а қ т ы қ ш а р а л а р ы қ а м т ы л а д ы .

385. Негізгі және қауіп төнген қондырғыны немесе технологиялық операция жүргізілетін өндіріс аймағын пайдалануды хронологиялық ретпен арнайы

журналға тіркеп отыру керек.

386. Ветеринариялық препаратты өндіру және бақылау бойынша өндірушінің мынадай технологиялық құжаттамасы (белгіленген нысандағы өндірістік журналдары) болуға тиіс, ол тігіледі, нөмірленеді және мөрмен бекітіледі:

1) ветеринариялық препаратты өндіру бойынша ветеринариялық препараттың мерзімі жазылған әрбір серияны (партияны) өндіру бойынша толық рәсімі жазылған журнал;

2) қоректік ортаны, клетка дақылын және ерітінді дайындау мен сапасын бақылау журналы;

3) ветеринариялық препараттарды бақылау (өндірістік бақылау) журналы;

4) ветеринариялық препараттың сапасын көрсететін өндірістік бақылау нөмірі жазылған, серия (партия) нөмірі, ветеринариялық препараттың атауы мен дайындаушы ұйымның атауы, дайындау мерзімі мен сақтау мерзімі, паспорт берілген күні көрсетілген журнал;

5) ҚББ-ге келіп түскен ветеринариялық препараттардың бақылау үлгілері, сақтау уақыты мен түсуін есепке алу жазылған журнал;

6) өндірістік қалдықтарды зарарсыздандыру/залалсыздандыру мен дезинфекция жасау сапасына бақылау жасау журналы;

7) пайдаланылған немесе ақауы бар материалдарды есепке алу журналы;

8) ветеринариялық препараттың сериясын (партиясын) қоймаға қабылдау, оны сақтау мен температура режимін тіркеу, орамасы мен тұтынушыға түсіру журналы;

9) ветеринариялық препаратты өндіру бойынша қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау мен ветеринариялық-санитариялық режим бойынша нұсқаулықтар бойынша журнал;

10) өндірушідегі штамдар үлгілерінің дақылдық-морфологиялық, биохимиялық және биологиялық қасиеттерін тексеру журналы;

11) патогенді-биологиялық агенттерді зарарсыздандыру (залалсыздандыру) журналы;

12) патогенді-биологиялық агенттерді лиофилизациялау журналы.

387. Өндірушінің мынандай рұқсат құжаттары болады:

1) денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органның және өртке қарсы қызмет органының қорытындысы;

2) ветеринариялық препараттың ветеринария саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган беретін ветеринариялық-санитариялық қорытындысы;

3) ветеринариялық препараттың ветеринария саласындағы құзыретті орган беретін тіркеу куәлігі;

4) ветеринариялық препараттарды өндіруге берілетін лицензия;

5) ӨББ-ні аккредиттеу аттестаты;

б) аумақтық ведомство бөлімшелері беретін өнім объектісін есепке алуға берілген бекіту құжаты.

Ветеринариялық препараттың сапасы мен қауіпсіздігіне жүргізілетін келесі сынақтардың бағдарламасы

388. Ветеринариялық препарат сатылғаннан кейін сатылған өнімнің нормативтік-техникалық құжаттамасына сәйкес қауіпсіздікке қатысы бар кез келген өзгерісті анықтауға мүмкіндік беретін бағдарлама бойынша оның қауіпсіздігіне жүйелі түрде сынақ жүргізіп отыру керек.

389. Ветеринариялық препараттың бұдан кейінгі сынақтарының мониторингісінің мақсаты оның жарамдылық мерзімі ішінде өнімнің жағдайын бақылау және ветеринариялық препараттың таңбада көрсетілген сақтау жағдайы кезіндегі ерекшелікті сақтағанда ветеринариялық препараттың ерекшелікке сәйкестігін бақылау болып табылады.

390. Мониторинг бағдарламасына құжатталған түрде ресімделген талдау, бағалау, және болжам қосылады, ал жұмыс нәтижелері есеп түрінде ресімделеді.

В е т е р и н а р и я л ы қ
(ветеринариялық-санитариялық)

қ а ғ и д а л а р ғ а

1-қосымша

1. Ауески ауруы

Қолайсыз пунктте жүргізілетін іс-шаралар

1. Ауески ауруының әкелінуінен қорғау мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) табынды жинақтау үшін жануарларды Ауески ауруы бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден сатып алады, жаңадан келіп түскен барлық жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде ветеринариялық бақылаумен профилактикалық карантинде ұстайды;

2) фермалардың, жайылымдардың аумағында, мал шаруашылығы қора-жайларында, мал азығы ас үйлерінде, қоймаларда, диірмендерде, құрама жем зауыттарында үнемі кеміргіштермен күрес жүргізіледі.

2. Кеміргіштер жаппай қырылған жағдайда өлу себебін анықтау үшін олардың өлекселерін ветеринариялық зертханаға жібереді:

1) қаңғыбас иттер мен мысықтардың шаруашылық жүргізуші субъектілердің аумағында болуына жол бермейді;

2) шарасыздан сойылған жануарлардан алынған ет және ішек-қарындарды

пісірілмеген күйі, сондай-ақ союдың, асхананың және ас үйдің пісірілмеген қалдықтарымен шошқаларды, терісі бағалы аңдарды, иттерді және мысықтарды азықтандыруға жол бермейді.

3. Жануарларда Ауески ауруына күдік тудыратын белгілер байқалған жағдайда жануарлардың иелері мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторға дереу хабарлайды және ол келгенге дейін мынадай шараларды қабылдайды:

1) ауырған жануарларды оқшаулау, еметін торайлар ауырғанда қолайсыз ошақтың аналығымен қоса барлық ұяластарды, ал аналықтан бөлінген торайлар ауырғанда барлық топты оқшаулау;

2) ауру жануарлар немесе олардың өлекселері болған станоктарды, үйшіктерді және тасымалдайтын жәшіктерді механикалық тазарту және дезинфекциялау, сондай-ақ күту заттарын Қазақстан Республикасында тіркелген дезинфекциялық заттармен дезинфекциялау;

3) бөгде адамдардың қолайсыз ферманың аумағына және қора-жайларына кіруіне жол бермеу, осы ферманың (шошқа қора, мал ауласы, қой қора, тәлімбақ) қолайлы фермалармен шаруашылық байланысын тоқтату;

4) жануарлар өлген жағдайда өлекселерді станоктар мен торлардан жару бөлмесіне алып тастау немесе оларды ветеринариялық дәрігер келгенге дейін суық жерде жабық жәшікте сақтау.

4. Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор жануарлардың ауруы туралы хабарды алғаннан кейін мынадай іс-шараларды жүргізеді:

1) диагнозын анықтау үшін ветеринариялық зертханаға жануардың өлексесін немесе патологиялық материалды жібереді;

2) аурудың шығу себептерін, көзін және аурудың әкеліну жолдарын анықтайды, шаруашылық жүргізуші субъектінің эпизоотиялық жағдайын нақтылайды және аурудың таралуын болдырмау жөніндегі шаралар жүргізуді ұйымдастырады.

5. Жануарлардың Ауески ауруымен ауруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті қолайсыз деп жарияланады және карантин қойылады.

6. Карантиннің шарты бойынша мыналарға:

1) Ауески ауруына сезімтал жануарларды шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелуге (кіргізуге) және одан әкетуге (шығаруға), сондай-ақ шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде де және қоралардың іштерінде де қайтадан топтастыруға;

2) шаруашылық жүргізуші субъектіден алдын ала зарарсыздандырмастан, былғарыны, қой терілерін, терілерді, сондай-ақ қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъекті аумағында дайындалған және сақталатын маңыздандырылған, шырынды азықтарды және көлемді жем-шөпті (шөп, сабан) әкетуге. Бұл

азықтарды ауырып жазылған және вакцинациядан өткен жануарларды азықтандыру үшін сол жерде пайдаланады;

3) шаруашылық жүргізуші субъектіде жануарларды шағылыстыруды жүргізуге, асханадан қалған қалдықтарды азықтандыру үшін пайдалануға;

4) жануарларды өлшеуге және таңба басуға, аңдардың түбіттерін тарауға;

5) шошқаларды оларды алдын ала қайнатпастан маңыздандырылған және шырынды азықтармен (сүрлемнен басқа) азықтандыруға жол берілмейді.

7. Ауески ауруы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіде:

1) жануарлардың барлық мал басын клиникалық тексеруден және оларды іріктеп термометрлеуден өткізеді;

2) ауру және ауруы күдікті жануарларды оқшауландырады және емдейді;

3) кейіннен карантинді алып тастау алдында қорытынды дезинфекциялай отырып, қора-жайларды және күту заттарын мұқият тазартады және ауық-ауық дезинфекциялайды;

4) қолайсыз фермалар мен шаруашылықтардың аумағында мал шаруашылығы және қосалқы қора-жайларда кеміргіштерді жою және қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау бойынша іс-шаралар жүргізеді;

5) қора-жайлардан күнделікті қи мен төсенішті биотермиялық зарарсыздандыру үшін көңқоймаға шығарады. Қиды немесе бөкпені алдын ала зарарсыздандырмастан егін алқабына және бақшаға тыңайтқыш үшін шығаруға жол берілмейді;

6) Ауески ауруынан шарасыз өлтірілген немесе арам өлген жануарлардың терілерін және қойдың терілерін сыпырып алады және жануарлардан алынған шикізаттарды дезинфекциялау жөніндегі нұсқауға сәйкес зарарсыздандырудан өткізеді;

7) жануарлардың өлекселерін өртейді.

Шошқа өсіретін шаруашылықтардағы іс-шаралар

8. Шошқа өсіретін қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіде қосымша:

1) барлық жас топтарындағы жануарларды тек станоктарда азықтандыруды ұйымдастырады. Әрбір азықтандырғаннан кейін астауларды мұқият тазартады және кейіннен сумен әбден шая отырып, дезинфекциялайды;

2) Ауески ауруымен ауырған аналық шошқаларды, қабандарды және төлдерді бордақылауға қояды және союға өткізеді.

9. Ауески ауруы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден карантин ауру тоқтағаннан және одан аурудан сауыққан жануарларды шығарғаннан, ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар өткізгеннен кейін бір айдан кейін алынады.

Ірі қара және ұсақ малдары бар шаруашылықтардағы іс-шаралар

10. Ауески ауруы бойынша қолайсыз пункттерде мынадай қосымша іс-шараларды жүргізеді:

1) ауру және ауруы күдікті жануарларға Ауески ауруына қарсы емдік дозада глобулин егеді;

2) ауру жануарлармен жанасуда болған жұқтыруы күдікті жануарларға профилактика дозасында глобулин егеді, ал 2-3 апта өткеннен кейін олар Ауески ауруына қарсы вакцинамен иммундалады;

3) шошқалар Ауески ауруымен ауырған шошқа қораға тікелей жақын орналасқан ірі қара мал мен қойларға да вакцинация жасайды;

4) Ауески ауруы жұғуы күдікті сиырлардан алынған сүтті адамдарға тағам ретінде тек пастерленген немесе қайнатылғаннан күйінде беруге жол беріледі. Клиникалық ауру және ауруы күдікті сиырлардың сүтін қайнатып зарарсыздандырады және жояды.

11. Шаруашылық жүргізуші субъектіден карантинді ауру тоқтағаннан және ветеринариялық-санитариялық шараларды жүргізгеннен кейін бір ай өткеннен соң алады.

Аң өсіретін шаруашылықтар мен қызмет көрсететін иттердің тәлімбақтарындағы іс-шаралар

12. Аң өсіретін фермаларда (қызметтік ит өсіретін тәлімбақтарда) мынадай қосымша іс-шараларды жүргізеді:

1) Ауески ауруы вирустарының болуына күдікті ет азықтарын рационнан дереу алып тастайды;

2) ауру және ауруы күдікті аңдарға (иттерге) емдік дозада ерекше глобулин егеді және симптоматикалық емдеу жүргізеді. Шартты түрдегі сау аңдарға, иттерге Ауески ауруына қарсы вакцина егеді;

3) шарасыздан сойылған және қырылған терісі бағалы аңдардың терілерін зарарсыздандырады. Құндылығы жоқ жазғы терілерді өлексемен бірге жояды.

13. Ауески ауруы бойынша қолайсыз аң өсіретін шаруашылық жүргізуші субъектіден карантин ауру тоқтағаннан, ауырып жазылған мал шығарылғаннан, қора-жайларды санитарлық жөндеуден өткізгеннен және ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізгеннен кейін күнтізбелік 15 күннен кейін алынады.

2. Везикулярлық стоматит

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда
өткізілетін профилактика жөніндегі
іс-шаралар

14. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерді везикулярлық стоматит вирусының әкелінуінен қорғау мақсатында:

1) везикулярлық стоматит бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден алынған малдардан шаруашылық жүргізуші субъектілерді жинақтау;

2) шаруашылық жүргізуші субъектілерге жаңадан келген барлық жануарларға толық ветеринариялық тексеру жүргізу;

3) везикулярлық стоматитке диагностикалық зерттеулер жүргізу қажет.
Везикулярлық стоматит бойынша қолайсыз
пункттерде жүргізілетін
іс-шаралар

15. Түпкілікті диагноз қойылған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіні сол ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды және карантин қойылады.

16. Карантин шарттары бойынша мыналарға:

1) қолайсыз пунктке ауруға сезімтал жануарларды әкелуге;

2) қолайсыз пункттен залалсыздандырмаған мал шаршаулығы өнімдері мен жем-шөптерді шығаруға;

3) мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың рұқсатынсыз жануарларды қайта топтастыруға жол берілмейді.

17. Ауру жануарларды оқшаулайды, диеталық жем-шөппен (сүрлем, быламық) қамтамасыз етеді және симптоматикалық емдеу жүргізеді.

18. Қора-жайларды, станоктарды, жануарларды күту заттарын, жабдықтарды, көлік құралдарын залалсыздандырады. Қиды биотермиялық әдіспен зарарсыздандырады.

19. Жануарлардың өлекселері биотермиялық шұңқырларда жағып жіберуге жатады.

20. Шарасыздан сойылған, ауру және ауру бойынша күдікті жануарлардан алынған ет және ет өнімдері көп қайнатуға жатады, одан кейін шектеусіз қолданылады.

21. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілердің жануарларынан алынған сүт 76°C температурада 15-20 секунд пастерленеді. Егер ортадан тепкіш сүт тазалағыш пастерлейтін қондырғылар болмаған жағдайда келіп түскен сүтті міндетті түрде 85°C температурада 30 минут пастерлейді немесе 5 минут қайнатады.

22. Қолайсыз пункттен карантин соңғы ауырған мал жазылғаннан және

қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін күнтізбелік 15 күн өткен соң алынады.

3. Жануарлар төлдерінің колибактериозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын жануарлар төлдері колибактериозының профилактикасы бойынша іс-шаралар

23. Төлдердің колибактериозының (бұдан әрі – колибактериоз) профилактикасы аналығы мен төл ағзасының резистенттілігін көтеруге, сондай-ақ сыртқы орта объектілері арқылы жануарларға жұқтыруды болдырмауға бағытталған ұйымдастыру-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық, зоогигиеналық және эпизоотикалыққа қарсы (жалпы және арнайы) іс-шаралар кешенін жүргізуге негізделген.

Жануарлар төлдерінің колибактериозы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

24. Бұзаулар арасында колибактериоз анықталған жағдайда мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) ауру шыққан профилакторий секциясына бұзауларды қабылдау тоқтатылады. Ауырған жануарларды орнында қалдырады және ауру қоздырғышының профилакторийдің басқа секцияларына таралуының алдын алатын барлық шараларды жүргізеді;

2) қолайсыз секциядағы бұзаулардың қиы мен төсенішін қора-жайдан шығарады және биотермиялық залалсыздандыру үшін арнайы бөлінген алаңға жинайды;

3) қиларды жинауға үшін пайдаланылатын арбалар мен басқа мүкәммал күн сайын дезинфекцияланады;

4) ауру бұзауларды оқшаулайды және емдейді;

5) профилакторийдің колибактериоз бойынша қолайсыз секциясынан бұзауларды шығарғаннан кейін, механикалық тазарту мен дезинфекциялау жүргізеді.

25. Торайлар арасында колибактериоз шыққан кезде мынадай іс-шаралар жүргізеді:

1) барлық ауыратын еметін торайларды енесімен бірге және ауру аналықтан бөлінген торайларды оқшаулайды және емдейді. Терапияның диеталық және симпатикалық құралдарын да қолданады;

2) ауру малдар тұрған босаған қора-жайларды тазартады және дезинфекциялайды.

26. Қозылар арасында колибактериоз шыққан жағдайда мынадай іс-шаралар жүргізеді:

- 1) ауру қозыларды енесімен бірге оқшаулайды және емдейді;
- 2) ауру малдар анықталған қора-жайларды тазартады және дезинфекциялайды;
- 3) қоздатуды қораның қолайлы бөлігінде ұйымдастырады.

4. Пастереллез

Пастереллездің профилактикасы бойынша іс-шаралар

27. Жануарлардың пастереллезбен ауыруының алдын алу үшін мынадай іс-шаралар жүзеге асырылады:

- 1) жаңадан келіп түскен жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде алдын ала оқшаулап ұстамастан жалпы табынға қосуға жол бермеу;
- 2) табынды пастереллез бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілердегі жануарлармен толықтыру;
- 3) азықтар залалдануының профилактикасы үшін мал шаруашылығы қора-жайларында, айналасындағы аумақта және азық қоймаларында кеміргіштерді ұстауды үнемі жүргізу;
- 4) азықтың, әсіресе сүрлем мен құрама жемнің сапасын тұрақты түрде бақылау, ал көрсеткіштер болған кезде оларды бактериологиялық зерттеу;
- 5) мастит кезінде сүтке бактериологиялық зерттеу жүргізу.

Ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

28. Жануарлардың пастереллезі анықталған шаруашылық жүргізуші субъектіні пастереллез бойынша қолайсыз пункт деп жариялайды және шектеу енгізеді.

29. Жануарлардың пастереллезі бойынша қолайсыз пунктте мыналарға:

- 1) жануарларды сою үшін әкетуді қоспағанда, шаруашылық жүргізуші субъектіден жануарларды шығаруға;
- 2) пастереллезге сезімтал жануарларды кіргізуге (әкелуге);
- 3) жануарларды қайта топтастыруға, таңбалауға, сондай-ақ хирургиялық операциялар жасауға;
- 4) оны ет өңдейтін кәсіпорындарға өңдеуге жіберу үшін шығаруды қоспағанда, пастереллезбен ауырған шарасыз сойылған жануарлардың етін шикі түрде шығаруға;
- 5) жануарларды жаюға және оларды ашық суайдындардан суаруға;
- 6) ауру жануардан алынған сүтті зарарсыздандырмаған күйінде сатуға;

7) мүкәммалды, жабдықты және кез келген басқа заттарды, сондай-ақ ірі, шырынды және маңыздандырылған азықтарды шығаруға (әкетуге);

8) ауру қоздырғышы табылған жануарлардың қиын және қи бөкпесін егістіктерге шығаруға жол берілмейді.

30. Сүтті 90⁰С температурада 5 минут ішінде пастерлейді және жануарларды азықтандыру үшін пайдаланады.

31. Қиды бөлек жинайды және биотермиялық зарарсыздандырады.

32. Эпизоотиялық ошағын бәсеңдету және ауруды жою мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізеді:

1) қолайсыз топтың барлық жануарларын клиникалық қарап тексереді және термометрлейді. Ауру және ауру бойынша күдікті жануарларды бөлек қора-жайларға оқшаулайды және емдейді, ал қалғанына вакцина егеді;

2) шаруашылықтың қалған жануарларына олардың тұрған орнына қарамастан вакцина егеді;

3) ауру жануарлармен жанасқан барлық жастағы жануарларды олар бұрын тұрған қора-жайларда қалдырады және жаз кезінде шектеу алынғанға дейін оларды байлауда күтіп-бағуды ұйымдастырады.

33. Пастереллез бойынша қолайсыз пункттерде жануарларға вакцина егу жұмыстарымен қатар мүмкін болатын ауру көзі ретінде тышқан тәріздес кеміргіштерді жою мақсатында үнемі дератизациялау шараларын жүргізеді.

34. Кезекті дезинфекциялауды мынадай тәртіппен жүргізеді:

1) жануарлардың ауруының бастапқы жағдайлары және қырылуы кезінде дереу жануарлар тұрған қора-жайларда;

2) ауру және ауру бойынша күдікті жануарлар тұрған қора-жайларда күнделікті таңертең тазарту жүргізген кезде;

3) ауру жануарлар жанасқан барлық заттар (қораның едендері, қабырғалары, астаулар, қызмет көрсететін персоналдың аяқ киімі мен арнайы киімдері), қора-жайлардың өтетін жолдары дезинфекцияланады. Ауру және ауру бойынша күдікті жануарлар тұрған қора-жайларға кіре беріс аяқ киімдерді өңдеу үшін дезинфекциялық барьермен жабдықтайды;

4) жұқтыруы күдікті (шартты түрде сау) жануарларды ұстайтын қора-жайлар мен жайылу алаңдарына ауру жануарды әрбір бөліп шығарғаннан кейін және одан кейін шектеу алынғанға дейін әр 10 күн сайын дезинфекция жүргізеді.

35. Пастереллезден қырылған жануарлардың өлексесін өртеп жібереді немесе биотермиялық шұңқырларда зарарсыздандырады.

36. Қолайсыз пункттен шектеулерді алудың алдында мынадай ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды жүргізеді:

1) қажет болған кезде ауру және ауру бойынша күдікті жануарларды ұстаған

қора-жайларда жөндеу жұмыстары;

2) жайылу алаңдарын, қой қораларды, қоршаулы мал жайлары мен шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағын қидан және қоқыстан тазартады, одан кейін оны дезинфекциялайды және қопсытады;

3) мал шаруашылығы қора-жайларында дезинсекция, дератизация және қорытынды дезинфекция жүргізеді. Дератизацияны шаруашылық жүргізуші субъекті аумағының барлық қора-жайларында жүргізеді.

5. Салмонеллез

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын салмонеллездің профилактикасы бойынша іс-шаралар

37. Жануарлар мен құстардың арасында салмонеллездің таралуын болдырмауға бағытталған негізгі іс-шаралар:

шаруашылық жүргізуші субъектілерде жана туған жануарлардың және өсіріліп жатқан төлдердің ағзасының резистенттілігін көтеруге бағытталған санитарлық-ветеринарлық тәртіптің сақталуын қатаң бақылауды жүзеге асыру;

ауру жануарлар мен инфекция тасымалдағыштарды уақтылы анықтау жөнінде жануарлар мен құстардың ауруына қатаң ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды орнату;

жануарларға арналған өндірістік қора-жайларды дезинфекциялау мен дератизациялау жүргізу;

шаруашылық жүргізуші субъектілерді қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден ғана жануарлармен толықтыру;

ветеринариялық-санитариялық бақылауды және жануарлар тасымалдаудың ветеринариялық-санитариялық (ветеринариялық) қағидаларының сақталуын қадағалауды жүзеге асыру;

рационды бірден өзгертуге, бұзылған азық беруге, сапасыз сумен суаруға жол бермеу;

азық пен азық қоспаларына ұдайы Сальмонеллалармен ластануға бактериологиялық бақылау жүргізу.

38. Жануарларды союдың көбейетін сальмонеллалары бар өнімдерін шығаруды болдырмау мақсатында мыналарды жүргізеді:

1) мал сою объектілерінде (ет өңдейтін кәсіпорындарда, мал сою пункттері мен алаңдарында) санитарлық мәдениетті арттыруға, сояр алдында ұстау режимін сақтауға және жануардан алынатын шартты түрде жарамды өнімді залалсыздандыруға бағытталған іс-шараларды;

2) шаруашылық жүргізуші субъектінің салмонеллез бойынша қолайлы

екендігі туралы белгісі бар келіп түскен малдардың міндетті құжаттамаларды және ұшаны, басты, өкпе-бауырды, теріні бірыңғай нөмірмен таңбалауды;

3) қалдықтарды дұрыс жинақтауды, зарарсыздандыруды және жоюды жүргізеді.

39. Сүт шаруашылығын жүргізуші субъектілерде сүтті жинау, сақтау және тасымалдаудың санитарлық шарттарын қатаң түрде орындау, сүт ыдыстарын, мүкәммалын, жабдықтарын сапалы санитарлық өңдеуді қамтамасыз ететін қағидалардың сақтау қажет.

Салмонеллез бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

40. Салмонеллез анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіге шектеулер қойлады. Шектеу шарты бойынша мыналарға:

1) жануарларды және құстарды басқа шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелуге және шығаруға;

2) шаруашылық жүргізуші субъекті ішінде жануарларды және құстарды қайта топтастыруға;

3) шарасыздан сойылған жануарлар мен құстардың етін алдын ала бактериологиялық зерттеуге жүргізбестен, ал егер зерттеу мүмкін болмаған жағдайда - жоғары температурада залалсыздандырмай пайдалануға;

4) шаруашылық жүргізуші субъектінің басқа секцияларындағы адамдардың, сондай-ақ бөгде адамдардың арнайы киімсіз және аяқ киімдерін дезинфекцияламай оқшаулағышқа кіруіне;

5) салмонеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектінің жайылымдарына жануарларды жаюға және азық дайындауға;

6) қолайсыз құс қорасындағы құстарды, құстардың инкубациялық жұмыртқасын шығаруға жол берілмейді.

41. Шаруашылық жүргізуші субъектіде салмонеллез өршіген уақытта жануарларды міндетті түрде термометрлей отырып бас басына клиникалық тексереді. Ауру және ауруы күдікті жануарларды оқшаулайды және емдейді.

42. Сальмонеллезбен ауырған жануарлар және құстар табылған қора-жайларда, сондай-ақ торларда, науаларда, өтетін жерлерде, инкубаторларда, қосалқы қора-жайларда және жайылымдарда дезинфекция, дезинвазия, дезинсекция және дератизация бойынша ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізеді.

43. Шаруашылық жүргізуші субъектіні ауруды жойғаннан, қорытынды дезинфекция жасағаннан және аурудан сауыққан жануарларды союға өткізгеннен кейін күнтізбелік 30 күн өткен соң жануарлардың салмонеллезі бойынша қолайлы деп таниды.

6. Трихофития (дерматомикоз, қысаға)

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда өткізілетін профилактикалық іс-шаралар

44. Аурудың алдын алу үшін жануарларды күтіп-бағу және оларды ұстау жөніндегі ветеринариялық-санитариялық қағидаларды сақтау қажет.

45. Қысағаның алдын алу бойынша профилактикалық іс-шаралар жаз кезеңінде жүргізіледі.

46. Қиларды кейіннен мал шаруашылығы қора-жайларын профилактикалық дезинфекциялай отырып, зарарсыздандырады. Жануарларды қамап ұстауға ауыстыру алдында барлық мал басына клиникалық тексеру жүргізеді. Ауруы күдікті немесе ауру жануарлар анықталған жағдайда, диагноз нақтыланады және емдеу жүргізіледі.

47. Жануарларды қамап ұстауға ауыстыру кезеңінде қора-жайларға дезинфекция жүргізеді. Жаңа туған төлдерді ұстайтын қора-жайлар таза, құрғақ және онда жеткілікті мөлшерде төсеніш болуы қажет.

48. Басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерден жаңадан келген жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде карантинде ұстайды. Осы кезең ішінде жануарларды тері ауруларының бар-жоқтығына тексереді.

49. Қызмет көрсететін персонал тері ауруларын анықтаудың қарапайым шараларымен және жеке профилактика қағидаларымен таныс болуы қажет.

Қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

50. Түпкілікті диагноз қойылған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіге шектеу іс-шаралары қойылады.

51. Шектеу іс-шараларының шарттары бойынша:

1) жануарларды етке сою үшін әкетуді қоспағанда, жануарларды әкелуге (кіргізуге) және әкетуге (шығаруға) жол берілмейді;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатынсыз жануарларды қайта топтастыруға жол берілмейді;

3) тазарту мен дезинфекция жүргізгенге дейін ауру жануарларды ұстаған қора-жайларға сау жануарларды әкелуге (кіргізуге) жол берілмейді;

4) ауру жануарлар тұрған қора-жайларда мұқият механикалық тазалау және дезинфекция жүргізеді;

5) жануарлардың жасын және пайдалануды ескере отырып, ұстау, күтіп-бағу

және азықтандыру бойынша ветеринариялық-санитариялық қағидаларды қатаң сақтайды;

б) қысағаға сезімтал барлық жануарлардың тері қабатын 5 (бес) күнде бір рет тиянақты тексереді;

7) ауру және ауруы күдікті жануарларды оңашаланған топтарға бөледі және емдейді (микроспориямен ауратын мысықтар жоюға жатады);

8) жайылым кезеңінде ауру жануарларды жеке топтармен жаяды;

9) ауру жануарларды емдеуді арнайы бөлінген орында жүргізеді;

10) өңделгеннен кейін алынған жүнді, тері қабыршақтары мен мақтаны жағу, құралдарды қайнату, ал жануарларды өңдеген орынды дезинфекциялау қажет;

11) қиды биотермиялық жолмен өңдейді;

12) қайта ағымдағы дезинфекцияны күнтізбелік 10 күнде бір рет жүргізеді.

52. Клиникалық ауру жануарларды бөлген соңғы жағдайдан кейін 2 ай өткен соң қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін шектеу іс-шаралары алынады.

7. Жануарлар мен құстардың туберкулезі

Туберкулездің профилактикасы

53. Жануарлардың туберкулезбен ауыруының алдын алу мақсатында жануарлардың иелері, шаруашылық жүргізуші субъектілер меншік нысанына қарамастан мынадай іс-шараларды жүзеге асырады:

1) қолында жануарлар бар немесе жаңадан сатып алған кезде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторын хабардар етеді;

2) сатуды, союға тапсыруды, өріске шығаруды, жайылымдарға орналастыруды және басқа барлық жануарларды тасымалдау мен қайта топтастыруды, мал шаруашылығы өнімдерін сатуды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатымен жүргізеді;

3) оларға ауру жұқтырмау мақсатында мал азығын дайындау барысында қауіпсіздік шараларын сақтайды;

4) жаңадан келген жануарларға диагностикалық зерттеулер мен ветеринариялық тазалау жүргізу үшін күнтізбелік 30 күн ішінде оқшаулап ұстайды;

5) туберкулезге күмәнді жануарлар ауруының барлық жағдайлары туралы ветеринариялық қызметке дер кезінде хабарлайды;

б) Ветеринар мамандардың талабы бойынша сатып алынған жануарлар туралы барлық қажетті мәліметтерді береді және оларға тексеру, зерттеу мен тазалау жүргізу үшін жағдай жасайды;

7) жануарларды тасымалдағанда, күтіп бағу және азықтандыру кезінде, мал шаруашылығы нысандарын салу кезінде санитариялық-эпидемияға қарсы және ветеринариялық-санитариялық талаптарды сақтайды;

8) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының нұсқауы бойынша ауру жануарларды уақытында өткізуді немесе қолайсыз барлық мал басын толығымен жоюды жүзеге асырады;

9) жануарлардың туберкулезбен ауруының алдын алу бойынша, сондай-ақ ауру шыққан жағдайда эпизоотиялық ошағын жою бойынша ветеринариялық-санитариялық іс-шаралардың жүргізілуін қамтамасыз етеді.

54. Туберкулез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде қызмет көрсететін тұлғалар жеке гигиена қағидаларымен таныс болуға тиіс. Жыл сайын міндетті түрде флюорографиялық зерттеуден өте отырып, медициналық тексеруден өту керек, ал малшылар мен сауыншылар несеп жынысы туберкулезін ерте анықтау мақсатында бактериологиялық зерттеу үшін несеп талдауын (туберкулездің микобактерияларына несеп себіндісі) тапсырады.

55. Меншік нысанына қарамастан шаруашылық жүргізуші субъектілердің басшылары мынаны жүзеге асырады:

1) мал шаруашылығы қызметкерлерін жұмыс киімімен және аяқ киіммен қамтамасыз етеді, оларды сақтау бөлмелерімен жабдықтайды, сондай-ақ мал шаруашылығы қора-жайларын қол жуғышпен, сабынмен, сүлгімен және алғашқы көмек қобдишасымен жарақтандырады;

2) мал шаруашылығы және азық дайындау жұмыстарына туберкулезге тексеруден өтпеген, сондай-ақ туберкулезбен ауыратын және диспансерлік есепте белсенді топта тұратын адамдарды жібермейді;

3) қызмет көрсететін персоналда туберкулез анықталған жағдайда, ауру адамдарды дереу жануарларды күту жөніндегі жұмыстан босатады;

4) сүт және сүт өнімдерін өңдеу кәсіпорындарында қолайсыз пункттерден алынған сүтті міндетті түрде пастерлеудің және басқа да шикі сүт өнімдеріне термиялық өңдеудің жүргізілуін қамтамасыз етеді.

56. Аумақтық денсаулық сақтау органдары:

1) жануарларды күтіп-бағатын персоналға тұрақты түрде медициналық қадағалау жүргізеді;

2) халық пен мал шаруашылығы жұмысшылары арасында тұрақты негізде туберкулездің зияны мен зардаптары, жеке профилактика және онымен күресу шаралары туралы түсініктеме жұмыстарын жүргізуді ұйымдастырады.

57. Меншік нысанына қарамастан шаруашылық жүргізуші субъектілерде, жануарларды күтіп-бағатын ветеринарлық мамандар жануарлар туберкулезінің профилактикасы және онымен күресу іс-шараларын жүргізеді.

58. Адам туберкулезінің профилактикасы және оларды емдеу бойынша санитарлық-эпидемияға қарсы және басқа да арнайы іс-шараларды, сондай-ақ, осы іс-шаралардың орындалуын бақылауды мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының, туберкулезге қарсы диспансерлердің (бөлмелердің) және басқа да медициналық ұйымдардың қызметкерлері жүзеге асырады.

59. Ветеринарлық және медициналық ұйымдар жануарлардың және жануарларды күтіп-бағуға байланысты немесе қайта өңдеу кәсіпорындарында жұмыс істейтін адамдардың туберкулезбен ауыру жағдайлары туралы ақпаратты өзара ұсынады. Елді мекендерде адамдардың туберкулезбен ауыру жағдайлары анықталған кезде адамдардың залалдану көзі мен жұғу жолдарын анықтау мақсатында тез арада эпидемиологиялық-эпизоотологиялық зерттеу жүргізіледі, қажет болған жағдайда малдар туберкулезге зерттеледі және ауру табылған жағдайда эпизоотиялық ошақты жою бойынша іс-шаралар ұйымдастырылады.

Туберкулез кезіндегі шектеу іс-шаралары

60. Туберкулез ауруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті жеке меншік нысанына қарамастан туберкулез бойынша қолайсыз пункт деп жариялайды және шектеу енгізіледі.

61. Туберкулинге реакция берген жануарларды қалған мал басынан тез арада оқшауландырады және асыл тұқымдық және өндірістік құндылығына қарамастан күнтізбелік 15 күн ішінде союға өткізеді.

62. Сау малдар бұрын ауру жануарлар ұсталған қора-жайларға, жайылым алаңдарына және басқа да объектілерге сауықтыру іс-шараларын жүргізгеннен кейін ғана жіберіледі.

63. Шектеу шарттары бойынша мыналарға:

1) малдарды союға шығаруды қоспағанда, олардың орнын ауыстыруды (кіргізу және шығару) жүзеге асыруға;

2) қолайсыз аймақта шөп, сабан және басқа ірі мал азығын дайындауға;

3) сау жануарлар үшін туберкулез бойынша қолайсыз табындар жайылған жайылым жерлерін пайдалануға және ақпайтын суаттардан суаруға 6 айдан кейін жол беріледі;

4) туберкулезбен ауырған жануарларды пайдалануға және табынды көбейту үшін олардан алынған төлдерді пайдалануға;

5) ауру жануарларды және қолайсыз табындардың мал басын сау малдармен қосып ұстауға, бірге жаюға, суаруға немесе өзге де жанасуға, сондай-ақ қолайсыз табындардың жануарларын жайлауға айдауға және тасымалдауға;

6) туберкулезбен ауырған жануарларды сойған кезде алынған залалсыздандырмаған етті, ет өнімдерін аңдарды азықтандыру үшін пайдалануға

ж о л

б е р і л м е й д і .

64. Туберкулез бойынша қолайсыз пункттегі сиырлардан алынған шикі сүтті базарларда сату, асханаларға, емдеу-профилактикалық, балалар және мектеп мекемелеріне жеткізу үшін шығаруға жол берілмейді. Зерттеу кезінде туберкулезге реакция берген сиырлардан алынған сүт қайнатуға немесе тоң май жасауға қайта өңдеу жолымен зарарсыздандырылуға жатады. Қолайсыз табындардың (ферманың) реакция бермеген сиырларынан алынған сүт (қаймақ) тікелей шаруашылық жүргізуші субъектіде 90⁰С температурада 5 минут ішінде немесе 85⁰С температурада 30 минут пастерлеу жолымен зарарсыздандыруға, ал пастеризатор болмаған жағдайда қайнатуға жатады. Зарарсыздандырғаннан кейін сүтті сүт зауытына әкетеді немесе шаруашылық ішінде қолданады. Сүт өңдеу кәсіпорындарында сүт құйылғаннан кейін цистерналар немесе бидондар шаюға және дезинфекциялауға жатады.

65. Туберкулезбен ауырған жануарларды сою объектілерінде (сою пункттері, алаңдар, ет өңдейтін кәсіпорындар) союды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік санитариялық-ветеринариялық инспекторының бақылауымен, жеке профилактика шараларын сақтаумен және инфекция қоздырғышының таралуын болдырмауды қамтамасыз ететін талаптарды орындай отырып жұмысшылар жүргізеді.

66. Туберкулез бойынша қолайсыз пункттерде қора-жайларды, жайылымдарды, жайылым алаңдарын, жабдықтарды, мүкәммалды және басқа да объектілерді ағымдағы дезинфекциялауды, сондай-ақ дезинсекция мен дератизациялауды жүргізеді. Қиды биологиялық, химиялық және физикалық тәсілдермен зарарсыздандырады.

Ірі қара мал туберкулезінен қолайсыз пункттерді сауықтыру

67. Ірі қара малдың туберкулезінен қолайсыз пункттерді сауықтыруды мынадай жолмен жүргізеді:

1) қолайсыз табынның мал басын толығымен сау жануарларға ауыстыру жолымен;

2) ауру малдарды бөліп және кейіннен оларды сою арқылы жүйелі диагностикалық зерттеулер жолымен;

3) ұйымдастыру-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық және арнайы шаралардың кешенін міндетті түрде жүзеге асырумен.

68. Туберкулез шаруашылық жүргізуші субъектіде алғаш рет анықталғанда және ауру табын арасында кеңінен таралған кезде мал басын толығымен ауыстыруды қолданады. Мұндай жағдайда шектеу қойылғаннан кейін:

1) малдарды туберкулезге аллергиялық зерттеуді тоқтатады;

2) сиырларды және қашарларды ұрықтандыруды жүргізбейді;
3) алынған сүт 85⁰С температурада 30 минут немесе 90⁰С-та 5 минут пастерленеді, содан кейін бұзауларға береді немесе сүт өңдеу кәсіпорындарына жібереді;

4) қолайсыз табындағы барлық мал басын төлімен бірге үш ай ішінде союға өткізеді;

5) қора-жайлар малдан босағаннан кейін оларды дезинфекциялауды жүргізеді;

6) барлық босаған сиыр қораларда, бұзау қораларда, төл қабылдайтын бөлмелерде едендерді, өтетін жерлер мен қабырғаларды қидан, жем-шөп қалдықтарынан тазартады, қиды механикалық жолмен алып тастау үшін тасылмалдаушыларды қайта жөндейді;

7) ағаш едендерді алады, қайта қолдануға жарамды тақтайларды жақсылап тазалап жуғаннан кейін дезинфекциялайды. Жарамсыз тақтайларды өртейді;

8) аумақты, жайылым алаңдарын қоқыс пен қидан тазартады;

9) қиды арнайы арналған жерге шығарады, ені 3 метр және биіктігі 2 метр дөңдерге жинайды, бетін жермен жабады және қоршайды, бұл қидөңдерге жиналғаннан кейін кемінде 2 жылдан соң пайдаланады;

10) мал шаруашылығы үй-жайларында жөндеу жүргізеді, едендер төсейді, қиды шығаратын транспортерлер жасақталады;

11) барлық пайдалануға жарамсыз арнайы киімдерді, аяқ киімді, құнысыз мүкәммалды өртейді;

12) ветеринариялық–санитариялық іс-шаралар аяқталғаннан, шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағындағы барлық қора-жайларда қорытынды дезинфекция жүргізгеннен және дезинфекцияның сапасын зертханалық жолмен тексергеннен кейін қолайсыз пункттен шектеу алынады.

69. Барлық табын бойынша екі рет қатар зерттеу нәтижесі теріс болған кезде, осы кезеңде 1,5 ай аралығымен тері ішіне туберкулиндік сынамамен зерттеу жүргізілетін жануарларды үш айлық бақылап қадағалауға қояды. Аллергиялық және серологиялық зерттеулерден теріс реакция алынған кезде табынды туберкулез бойынша қолайлы деп жариялайды.

70. Егер туберкулезге аллергиялық және серологиялық әдістермен соңғы зерттеу кезінде реакция беретін жануарлар шықса, онда оларды диагностикалық союға жібереді.

71. Қолайсыз пункттерде:

1) ауру сиырлардан туған бұзауларды сиырлармен бірге союға өткізеді;

2) сауықтыру жүргізіліп жатқан табында реакция бермеген сиырлардан туған бұзауларды (оны бақылап қадағалауға қойғанға дейін) оқшауландырылған

топпен ұстайды, бордақылауға қояды, содан кейін союға өткізеді;

3) бақылап қадағалау кезеңінде алынған төлдерді оқшаулап ұстау жағдайында өсіреді және шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу алынғаннан кейін қалыпты жағдайда пайдаланады.

72. Шектеуді алар алдында ветеринариялық-санитариялық іс-шаралардың кешенін жүргізеді.

Шошқа, қой, ешкі, жылқы, түйе, терісі бағалы аңдар және құстар туберкулезінен қолайсыз пункттерді сауықтыру

73. Шошқа туберкулезі (бұқа немесе адам қоздырғышының түрі) анықталған жағдайда туберкулинге реакция берген барлық шошқаларды, оның ішінде төлдейтін аналық шошқаларды, қабандарды союға өткізеді. Торайлау және төлдерді бордақылау аяқталғаннан кейін шаруашылық жүргізуші субъектінің барлық жануарларын туберкулезге диагноз қойылған сәттен бастап 3 айдан кешіктірмей союға өткізеді.

74. Қойда, ешкіде, жылқыда және түйеде туберкулез анықталған жағдайда:

1) реакция берген барлық жануарларды союға өткізеді;

2) қалған мал басын зерттейді: жылқыны – туберкулинді көзге тамызу арқылы (офтальмосынама), ал қой, ешкі және түйені – әр күнтізбелік 30-45 күн сайын тері ішіне туберкулиндік сынама арқылы бір рет теріс реакция бергенге дейін тексереді, содан кейін тиісті топтағы жануарларды сау деп таниды.

75. Терісі бағалы аңдарда туберкулез анықталған жағдайда:

1) оларды клиникалық тексереді, ауру ұрғашы жануарларды төлімен бірге оқшаулайды. Сойылғаннан кейін терілері шектеусіз қолданылады, ал ұшалары өртеу арқылы жойылады;

2) күшіктегеннен бастап сойғанға дейінгі кезең ішінде қырылған және өлтірілген аңдарда органдар мен бөлшектерінің туберкулезге тән өзгерістерін таппаса аң өсіретін шаруашылық сауықтырылған болып саналады;

3) ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізгеннен кейін шектеу алынады.

76. Маралдарда туберкулез анықталған жағдайда:

1) реакция берген барлық маралдарды союға өткізеді;

2) қалған мал басын табын бойынша теріс реакция бергенге дейін туберкулезге зерттейді. Клиникалық ауру жануарларды союға өткізеді.

77. Құс шаруашылығы шаруашылығын жүргізуші субъектілерінде және жеке аулаларда құстардың туберкулезі анықталған кезде қолайсыз құс қорасындағы (цехтағы) барлық құстар союға өткізіледі, ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды жүргізеді және шектеу алынғаннан кейін сау жас құстардан жаңа топ құрады. Қолайсыз құс қораларындағы (цехтағы) құстардан алынған

жұмыртқалар өсіруге жіберілмейді, нан өнімдері мен кондитерлік кәсіпорындарында қолданылады.

78. Кешенді ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар өткізгеннен кейін шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу алынады.

8-тарау. Аусыл ауруы

79. Халықаралық Эпизоотия Бюросының (бұдан әрі – ХЭБ) Жер үсті жануарларының санитариялық кодексінің ұсынымдарына сәйкес, аусыл вирусының эпизоотиялық штаммы табиғи жағдайда жұқтырылған жануарлардан вакцина егілген жануарларды ажырату мақсатында аусыл вирусының құрылымдық емес ақуыздарына қарсы денелерді анықтау бойынша серомониторингтік зерттеулер жүргізіледі.

Аусыл вирусының эпизоотиялық штаммы жұқтырылған жануарлардан вакцина егілген жануарларды ажырату аусыл диагностикасы бойынша ХЭБ ұсынған әдістермен жүзеге асырылады.

Аусылға қарсы вакцина егілмеген жануарлардың арасынан аусыл вирусы эпизоотиялық штаммының әр түрлі типті құрылымдық емес ақуыздарына реакция берген жануарлар анықталған жағдайда, ХЭБ ұсынымдарына сәйкес, мұндай жануарлар санитарлық союға жатады.

Аусыл бойынша қолайсыз пунктте жүргізілетін іс-шаралар

80. Қолайсыз пунктке карантин қойылады.

81. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органдарының (бұдан әрі – ЖАО) бөлімшелері ветеринария саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық инспекциясымен келісім бойынша буферлік зонада және қолайсыз пунктте жануарлардың аусыл ауруына қарсы күрес жөнінде төтенше жоспар жасайды, ол мынаны көздейді:

1) облыс және аудан орталықтарында ғылыми-зерттеу институттарының ғалымдарын тарта отырып, аусылға қарсы барлық іс-шараларды басқаруға және үйлестіруге жауапты жедел топтарды құруды, сондай-ақ ветеринария саласында уәкілетті орган ведомствосының аусыл бойынша жұмыс тобымен өзара іс - қ и м ы л д ы ;

2) ветеринариялық қызметтің, ішкі істер органдары, кеден және шекара қызметтерінің аумақтық құрылымдарының олардың Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құзыретін ескере отырып, аусылға қарсы күрес бойынша жедел және келісілген іс-әрекеттерін;

3) жануарлардың аусыл ауруымен күрес жөніндегі іс-шараларда адами және материалдық ресурстарға, соның ішінде аусылдың таралуын болдырмау үшін

басқа облыстардан бар ресурстарды тарту мүмкіндігімен баса назар аударуды;

4) шектес мемлекеттермен мемлекеттік шекара арқылы жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен басқа да бақылауға жататын жүктерді заңсыз өткізудің негізі бағыттарын анықтай отырып, аусыл бойынша эпизоотиялық жағдайды жедел бағалауды;

5) биоматериалдардың сынамасын алуды және одан әрі молекулярлық деңгейде вирустардың сипатын анықтай отырып, зертханалық зерттеулер жүргізуді;

6) қолайсыз облыстарда және тәуекел дәрежесі жоғары аймақтарда аусылға сезімтал жануарларды тасымалдауды және көршілес мемлекеттермен шекарада орналасқан мал сою пункттері мен мал базарларының жұмысын тоқтатуды;

7) аусылдың таралуының және аусыл өршуінің мүмкін болатын салдарының әлеуетті ауқымын бағалау үшін ақпарат жинақтау;

8) жеке аулаларға, шаруашылықтарға, тірі мал сататын базарларға, қайта өңдеу кәсіпорындарына, сою объектілерін инспекциялау жолымен аусыл бойынша тәуекел дәрежесі жоғары аймақтарда белсенді бақылауды жүзеге асыруды;

9) аусылдың таралуын азайту мақсатында карантин режимін енгізуді және жануарларды тасымалдауды шектеуді;

10) өтемақы төлей отырып, ауру және ауру малдармен жанасқан жануарларды алып қою және жоюды;

11) аусыл ошағына дезактивация жүргізуді және ауру қоздырғыштарының механикалық жолмен берілу тәуекелін жоюды;

12) аусылдың қауіптілігі туралы тұрғындардың хабардар болуын арттыру және аусылды тану бойынша ақпараттық материалдарды (буклеттер, плакаттар және кітапшалар) тарату, ауруды тапқан кезде жануарлардың иелерінің әрекеттері және жануарларды қорғау шаралары жөнінде жұмыстар жүргізуді;

13) ЖАЖ-технологияның бағдарламалық өнімін пайдалана отырып, аурудың шығуын модельдеуді, деректерді картаға түсіруді және аусыл бойынша молекулярлық зерттеулер жүргізуді;

14) аусылдың шығу себептерін, ауру таралуының болжамды ауқымын және клиникалық белгілерін белсенді түрде іздеу арқылы вирустардың айналымын анықтау мақсатында аумақтарда, шаруашылықтарда, мал базарларында және жеке аулаларда эпизоотологиялық тексеру жүргізуді;

15) аусыл бойынша қолда бар ақпараттың негізінде шектеу аймағын, бақылау аймағын және қорғау аймағын картаға түсіру және анықтау;

16) шектеу аймақтарында аусылға сезімтал жануарлардың барлық түріне күнделікті клиникалық тексеру жүргізуді, бақылау мен қорғауды және аурудың кез келген жағдайы және күдігі туралы хабарлауды;

17) профилактикалық дауалау жүргізу үшін, шектес мемлекеттермен шекаралас жоғары тәуекел дәрежелі аудандарды анықтауды;

18) мынадай стандартты жедел рәсімдерді әзірленімдеуді:

Ветеринария бойынша ұлттық референттік орталыққа биоматериалдардың сынамаларын беру бойынша;

жұқтырылған қора-жайларды, анықтау бойынша; әкімшілік аудандар мен табиғи шекаралар (өзен, көл, тау) шегінде шектеу аймағын, жұқтырылған аумақтың айналасында диаметрі 3 километр бақылау аумағын және диаметрі 10 километр қорғау аймағын анықтау бойынша;

өтемақы төлей отырып, ауру және ауру малдармен жанасқан жануарларды бағалау бойынша;

тәуекелді бағалауға сәйкес, жұқтырылған қора-жайларда ауру жануарларды сою және жою бойынша;

мал сойылған қора-жайлар мен аумақтарды тазарту және дезинфекциялау бойынша;

аусылдың клиникалық белгілерін анықтау үшін шаруашылықты инспекциялау бойынша;

аралығы 3 жыл бойы бірінші рет еккеннен кейін бір айдан кейін, екінші рет егуден кейін 6 айдан кейін етіп қорғау аймағында жануарларға вакцина егу бойынша;

кейіннен аусыл кезінде шектеу қоя отырып, карантинді алып тастау бойынша ;

19) мыналарды :

басқа облыстардың қолайсыз аймақтарымен ветеринариялық-санитариялық бекеттер ұйымдастыруды ;

көршілес облыстарда аусыл бойынша эпизооттиялық жағдай қиын болуына байланысты облыс шекарасы бойына карантиндік аймақ орнату туралы шешім қабылдауды ;

мыналарға :

қол жүктерін физикалық бақылауды қоса алғанда, сауда-экономикалық және тұрмыстық байланыс бойынша өткізу пункттері арқылы көршілес облыстардан адамдардың және автокөлік құралдарының өтуіне;

облыстық әкімшілік аумақты қорғау жөніндегі мемлекеттік органдардың құзыретін ескере отырып, облыс аумағына көршілес облыстардан жануарлардың заңсыз тасымалдануына ;

облыс ішінде қолайсыз аудандардан қолайлы аудандарға ауру немесе ауырып жазылған жануарларды бақылаусыз өткізуді қадағалауды бақылауды күшейту бойынша бірлескен іс-шаралардың ведомствоаралық жоспарын әзірлеуді және бекітуді көздейтін Қазақстан Республикасының шекарасын қорғау бойынша

і с - ш а р а л а р д ы .

82. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органдарының бөлімшесі «Аумақты аймақтарға бөлу ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушының 2009 жылғы 31 желтоқсандағы № 767 бұйрығына сәйкес аумақтарды аймақтарға бөлуді жүзеге асырады. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары аймақтарды белгілеу үшін қажетті негізгі параметрлерді көрсете отырып, географиялық картаны жүргізеді.

83. Қолайсыз пунктте жүргізілетін іс-шаралар мыналарға жол бермеуді көздейді :

1) аусыл бойынша қолайсыз пункттен жануарлардың барлық түрлерін, оның ішінде құстарды әкелуге (кіргізуге) және әкетуге (шығаруға);

2) қолайсыз пунктте жануарлардан алынған азық-түліктер мен шикізаттарды, мал азығын, азықтық қоспаларды дайындауға және одан шығаруға, сондай-ақ ауру жұққан мүкәммалды, материалдарды және өзге де материалдық-техникалық құралдарды шығаруға ;

3) ошақтың, қолайсыз пункттің ішінде жануарларды қайта топтастыруға (а у ы с т ы р у ғ а) ;

4) ветеринариялық қадағалаудың бақылауындағы жүктердің көрмесін, базарларын, жәрменкелерін, нарықтарын және саудасын өткізуге, сондай-ақ қолайсыз пункттің аумағында жануарлардың, адамдардың және көліктердің шоғырлануына байланысты басқа іс-шараларды өткізуге;

5) қолайсыз пункттен сүтті шығаруға және пайдалануға;

6) жануарларды қолдан ұрықтандыру үшін қолайлы шаруашылықтарға ұ р ы қ т ы шығаруға ;

7) көліктің барлық түрлерінің қолайсыз пункт арқылы өтуіне. Көліктердің межелі жеріне өтуі үшін айналып өтетін жолдары анықталуы және көрсеткіштермен белгіленуі тиіс. Қажет болған жағдайда қолайсыз пунктке арнаулы тағайындалған көліктің кіруіне және шығуына болады. Бұл ретте, қолайсыз пункттен шығарда көлік, шығатын адамдардың сыртқы киімдері және аяқ киімдері міндетті түрде дезинфекциялауға жатады. Осы мақсатта қолайсыз пункттің шекарасындағы бір жолды жеке арнап кіретін адамдардың (немесе шығатын) сыртқы киімін зарарсыздандыру үшін дезинфекциялау камерасын, дезинфекциялау ерітіндісі және аяқ киімді дезинфекциялау үшін щетка бар ыдысты, көлікті дезинфекциялау үшін дезинфекциялық қондырғыны, кезекшілер үшін күзет күркесін және олардың киімдерін санитарлық тазарту кезінде көрсетілген тұлғалардың болуы үшін вагон орнатады.

84. Аусыл бойынша қолайсыз пункттерде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ЖАО бөлімшесі мынадай іс-шараларды ұйымдастырады:

1) пункттен шығатын барлық жолдарды (соқпақтарды) жабады және тәулік бойы кезекшілікте болатын күзет-карантин бекеттерінің қажетті санын қояды, сондай-ақ: «Жүруге тыйым салынады», «Айналып өту», «Міндетті түрде тоқтау», «Тоқтауға тыйым салынады» деген тиісті көрсеткіштерді (жол белгілерін) орнатады;

2) күзет-карантин бекеттерінде кезекшілікті атқару үшін адамдардың қажетті санын бөледі және олардың міндеттерін анықтайды. Күзет-карантин бекеті бойынша кезекшілерге арнайы куәлік және қолдарына байлайтын таңғышты береді. Бекеттерді шлагбаумдармен, дезинфекция барьерлерімен және кезекшілерге арналған күркелермен жабдықтайды, мүмкіндігінше байланыс орнатады;

3) барлық жануарларды қамап ұстауға немесе жайылымның арнайы бөлінген оқшауланған учаскесіне ауыстыруды қамтамасыз етеді, қолайсыз пункттегі барлық аусылға сезімтал жануарларды есепке алады;

4) қолайсыз пункттегі барлық сезімтал жануарларға алдындағы егудің мерзіміне қарамастан міндетті түрде аусылға қарсы вакцинация жүргізеді;

5) қолайсыз пункттің аумағындағы үй құстарын жабық қора-жайларда, ал иттерді байлауда ұстайды;

6) ветеринарлық дезинфекция, дезинсекция, дезинвазия және дератизация жүргізу жөніндегі қолданыстағы нұсқаулыққа сәйкес, күнделікті мал шаруашылығы қора-жайларына және өндірістік аумақтарға дезинфекция жүргізуді, арнайы киімдерді, күту заттарын, көлік құралдарын және басқа заттарды тазартуды қамтамасыз етеді;

7) қора-жайларға немесе малға арналған қораларға, жануарлар иелерінің аулаларына, сондай-ақ жануарларды, жануарлардан алынған өнімді және шикізатты дайындауды (сою), өңдеуді, өндіруді, сақтауды жүзеге асыратын өндіріс объектілерінде міндетті түрде аяқ киімді және көлікті тазарту үшін, дезинфекция барьерлері орнатылуы тиіс.

85. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы:

1) аусыл бойынша қолайсыз пунктке шығуға және сол жерде диагноз қоюдың, аусылды жою жөніндегі іс-шараларды жүргізудің, ауру бойынша қолайсыз пункттің шекарасын, қолайсыз аймақты, қадағалау аймағы мен қолайлы аймақты белгілеудің дұрыстығын нақтылауы;

2) ауданның жергілікті атқарушы органының басшысына, облыстың Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына, көршілес әкімшілік-аумақтық бірліктердің Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларына аусылдың шыққандығы туралы дереу хабарлауы;

3) қолайсыз пунктте және қолайсыз аймақта карантин талаптарының

сақталуы бойынша дереу бақылау орнатуы тиіс.

86. Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы облыстың Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторынан хабар алғаннан кейін Жануарлардың денсаулығын сақтаудың дүниежүзілік ұйымын және шектес мемлекеттердің мемлекеттік ветеринариялық қызметтерінің басшыларына Қазақстан Республикасындағы аусыл бойынша эпизоотиялық жағдай туралы х а б а р л а й д ы .

87. Қолайсыз пунктте аусылдың эпизоотиялық ошағын толық оқшаулауды, онда вирусты жоюға бағыталған іс-шараларды үнемі және жоспарлы орындауды, оны тарату жолдарын жабуды қамтамасыз етеді. Осы мақсатта мынадай іс - ш а р а л а р д ы жү р г і з е д і :

1) өтетін бір жер қалдырып эпизоотиялық ошақтың аумағын қоршайды және онда тәулік бойы күзетшілік бекет қояды;

2) ошаққа кіре берісті дезинфекция барьері және дезинфекциялайтын қондырғысы бар бақылау-өткізу пунктімен жабдықтайды;

3) жануарларға қызмет көрсету және ошақтың аумағында басқа шаруашылық жұмыстарын жүргізу үшін тысқары шығу құқығынсыз тұрақты көлікті бекітеді. Мал азығын, азық-түлікті және басқа да қажетті материалдарды тасып жеткізу үшін ошаққа кіре берісте сырттан жүктерді жеке көлікпен жеткізетін қайта тиеу а л а ң ы н ж а б д ы қ т а й д ы ;

4) қолайсыз пунктте бекітілген адамдарды ауыстыратын санитарлық киіммен және аяқ киіммен, орамалмен, сабынмен және қолды тазартуға арналған дезинфекциялайтын ерітіндімен, сондай-ақ алғашқы медициналық көмек қобдишасымен қамтамасыз етеді. Ошақтан қандай да болмасын заттарды, мүкәммалды, жабдықтарды, азық-түлікті, жем-шөпті және кез-келген заттарды а л ы п ш ы ғ у ға б о л м а й д ы ;

5) ошақтың шегінде сүтті зарарсыздандыру, сүт өнімдерін өңдеу және сақтау үшін үй-жайларды жабдықтайды. Ошақтағы сиырлардан алынған сүтті қорытқан майға қайта өңдейді. Адамдардың тамағына және жануарларға азыққа 5 минут бойы қайнату немесе 30 минут бойы 85⁰С температурада пастерлеу жолымен зарарсыздандырылған сүтті (сүт өнімдерін) ғана пайдаланады;

6) ошақтың аумағына және әсіресе, ауру малдар тұрған қора-жайларға, сондай-ақ оларды күтіп-бағу заттарына күнделікті дезинфекциялау жүргізуді ұйымдастырады. Қиларды, мал азығы қалдықтарын және төсенішті биотермиялық жолмен зарарсыздандыру үшін ошақтың аумағында жинайды және үйеді немесе жағып жібереді;

7) шаруашылық жүргізуші субъектілерде кеміргіштерді жоюды

ұйымдастырады, сондай-ақ аусылмен ауыратын жануарларды ұстайтын жерлерге иттердің, мысықтардың, құстардың және басқа жануарлардың кіруіне жол бермеу шараларын қабылдайды;

8) ошақтағы ауру және қырылған жануарларды өртеу жолымен жояды.

88. Қолайсыз пунктте ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыратын мемлекеттік ветеринарлық ұйымдар:

1) жануарлардың аусыл ауруы шығуына күдікті жағдайда тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринар маманын хабардар етуі;

2) аусыл ауруы бойынша күдікті жануарларды оқшаулауы, оларға қызмет көрсетуге басқа жануарларды күтіп-бағатын адамдармен оның байланысын болдырмай, жеке адам бекітуі. Басқа жануарларды ауру анықталған орнында қалдыру және оларды басқа қора-жайларға ауыстыруды немесе басқа жайылымға айдауға жол бермеуі, жануарларды айдауды, тасуды, жануарларды, жануарлардан алынатын азық-түлік пен шикізаттарды дайындау (сою), өндіру және қайта өңдеу кәсіпорындарының қызметін тоқтатуы;

3) аумақ шекарасына немесе ауру жануарлар орналасқан қора-жайларға кіре берісте «Кіруге тыйым салынады! Аусыл ауруына күдікті!» деген жазуы бар көрсеткіш белгілер қоюы;

4) аусылдың эпизоотиялық ошағы аумағынан жануарлардан алынатын азық-түлікті және шикізатты, азықты, азықтық қоспаларды қоса алғанда, кез келген заттарды шығаруға (алып шығуға) жол бермеуі;

5) шаруашылықты қоса алғанда, ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын басқа жеке және заңды тұлғалармен, ең алдымен басқа жануар иелерімен байланысқа жол бермеуі;

6) жануарлардың аусыл ауруымен ауруына күдік туралы хабарламаны алған кезде ветеринариялық-санитариялық қорытындыны ресімдей отырып, аусылға алдын ала диагноз қою үшін орынға (аусылдың эпизоотиялық ошағына) дереу келуі;

7) ауданның бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторын жануарлардың аусылмен ауырғанына алдын ала қойылған диагноз туралы хабардар етуі;

8) эпизоотиялық ошаққа келген сәттен бастап, аусылдың эпизоотиялық ошағының шекарасын және аусыл бойынша қолайсыз пунктті анықтауы;

9) аусылға диагнозды растау (түпкілікті диагноз қою) және жануарлардың ауруын қоздырған аусыл вирусының типін анықтау үшін, эпизоотиялық ошаққа келген сәттен бастап ауру жануарлардан патологиялық материал алуы;

10) келген сәттен бастап, аусылдың вирусын әкелу көзін, сондай-ақ оны таратудың мүмкін болатын жолдарын анықтау мақсатында тиісті эпизоотологиялық зерттеу актісін ресімдей отырып, эпизоотологиялық зерттеу

ж ү р г і з у і ;

11) киімдері мен аяқ киімдерін мұқият санитарлық тазартқаннан және дезинфекциялағаннан кейін адамдардың аусылдың эпизоотиялық ошағынан шығуын ұйымдастыруы қажет.

89. Қолайсыз пункттен карантин эпизоотиялық ошақта соңғы ауырған жануардың жазылған, сойылған немесе жойылған күнінен бастап 21 күн өткен соң алынады.

90. Карантинді алудың алдында:

1) аусылмен ауырған жануарлар орналасқан барлық қора-жайларды, аумақтарды, мүкәмалды және көлікті тазартуды және қорытынды дезинфекциялауды жүргізеді;

2) жануарларды ұстау, пайдалану және өсіру жөніндегі өндірістік үй-жайлардың ішінде жаңа сөндірілген әк ерітіндісімен қабырғаларды, бөлінген жерлерді әктейді;

3) қолайсыз пункттен карантинді алу кезінде қорытынды іс-шараларды жаңбыр, қар жауған және аяз уақытында жүргізген жағдайда, қолайлы ауа-райы болған кезде бұл пунктте қайтадан сыртқы ортадағы аусылдың вирусын толық құртуды қамтамасыз ететін ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешенін (қора-жайларды санитариялық жөндеу, дезинфекция және басқалары) жүргізеді;

4) қорытынды ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды орындаудың толықтығын, аусыл бойынша малдың сау екендігін тексереді.

91. Тиісті аумақтардың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларының ұсынымы бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органдарының шешімімен карантинді алғаннан кейін ветеринария уәкілетті органының ведомствосы Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында көзделген және ХЭБ жер үсті жануарларының саулығы жөніндегі кодекспен ұсынылған мерзімге шектеу іс-шараларын бекітеді.

Жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты дайындауды (союды), сақтауды, қайта өңдеуді және өндіруді жүзеге асыратын өндіріс объектілерінде аусыл анықталған кезде жүргізілетін іс-шаралар

92. Жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты дайындауды (союды), сақтауды, қайта өңдеуді және өндіруді жүзеге асыратын өндіріс объектілерінде (бұдан әрі – Кәсіпорын) аусыл анықталған кезде осы Қағидада белгіленген іс-шараларды жүргізеді.

93. Кәсіпорындарда аусылдың таралуын болдырмайтын мынадай шараларды қабылдайды:

1) кәсіпорын аумағындағы барлық жануарларды дереу алады және өртеу

ж о л ы м е н

ж о я д ы ;

2) жануарлар тасымалданған көлік құралдарын қидан, азық қалдықтарынан және қоқыстардан, жануарларды ұстаған аумақтар мен қора-жайларды, өндірістік үй-жайларды, сондай-ақ мүкәммалды тазартуды ұйымдастырады және оларды мұқият дезинфекциялайды;

3) қиларды кәсіпорын аумағында жабдықталған көң сақтағыштарда биотермиялық тәсілмен жағып жіберуді немесе зарарсыздандыруды, сондай-ақ ағын суларды зарарсыздандыруды қамтамасыз етеді;

4) өткізілетін (тасымалданатын) объектілердің аусыл бойынша қолайсыз партиясын жеткізуге, адамдардың киімдерін және аяқ киімін тазарту, дезинфекциялау, сондай-ақ зарарсыздандыру бойынша жұмыстарды жүргізуге қатысқан адамдарды санитариялық тазартуды ұйымдастырады.

94. Кәсіпорындарда тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының нұсқамасы бойынша дереу мыналар көздейтін шектеу іс-шараларын енгізеді:

1) сою үшін әкелген жануарлардың жаңа партияларын, басқа өткізілетін (тасымалданатын) объектілерді қабылдау ошақты жою жөніндегі ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар аяқталғанға және карантин мен шектеулі іс-шаралар алынғанға дейін тоқтату;

2) кәсіпорынның аумағынан өткізілетін (тасымалданатын) объектілерді шығаруға, сондай-ақ қалдықтарды және кез келген заттарды зарарсыздандырмаған күйде одан тысқары шығаруға (әкетуге) жол бермеу;

3) кәсіпорынға тікелей қатысы жоқ бөгде адамдардың кәсіпорынға кіруіне ж о л б е р м е у ;

4) кәсіпорынның қызмет көрсететін персоналын санитариялық тазалықтан өткізу режимін күшейту.

Аусыл бойынша қолайсыз аймақта және ветеринариялық-санитариялық қолайлы аймақта жүргізілетін іс-шаралар

95. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары жануарлардың аусылмен ауыруының алдын алу бойынша ветеринариялық-санитариялық және профилактикалық іс-шаралардың жүргізілуіне бақылауды жүзеге асырады.

96. Қолайсыз аймақта жануарлардың аусыл ауыруының туындауына жол бермеуді қамтамасыз ететін мынадай іс-шараларды қабылдайды:

1) пункттердің аусыл бойынша қолайсыз пунктпен қатер төндіретін шаруашылық байланысты толығымен тоқтатады;

2) барлық аусылға сезімтал жануарларды есепке алады және оларды вирустың тиісті типінің аусылға қарсы вакцинасымен иммундайды. Қатерлі

аймаққа жаңадан келген барлық жануарларды да аусылға қарсы егеді, оларды күнтізбелік 30 күндік карантиннен кейін, бірақ вакцинациядан кейін күнтізбелік 21 күннен бұрын емес жалпы табынға қосады;

3) жануарлар орналасқан өндірістік аумақтарға және қора-жайларға бөгде адамдардың кіруіне жол бермейді;

4) профилактикалық іс-шараларды жүргізу және елді мекендерде оларға аусыл қоздырғыштарын әкелуден қорғауға бағытталған ветеринариялық-санитариялық қағидаларды сақтауға бақылауды жүзеге асыру үшін қолайсыз аймақтың әрбір елді мекеніне ветеринарлық мамандарды бекітеді;

5) отарлы мал шаруашылығы аймақтарында қолайсыз пункт аумағымен шекараның бойымен 10-15 километр ішке қарай жануарлар жайылмайтын аймақты бекітеді, ол жерден карантин кезінде барлық жануарларды шығарады. Басқа жағдайларда жануарларды азық пен суды әкеліп беретін байлап немесе қ а м а п ұ с т а й д ы ;

6) шөп маяларын және басқа ірі азықтарды үй және жабайы жануарлардың кіруінен қорғауды немесе қоршауды (айналасын қазады) ұйымдастырады;

7) аусыл вирусының әкеліну қаупі және аурудың туындауының алдын алу шаралары туралы жеке және заңды тұлғаларға, азаматтарға хабарлайды, тұрғындар арасында осы мәселелер бойынша түсініктеме жұмыстарын жүргізеді;

8) аусылға қарсы вакцина егілген жануарларды вакцина егілгеннен кейін күнтізбелік 21 күннің ішінде союға жол бермейді.

97. Жабайы жануарлар (ең алдымен – аша тұяқтылар) ұстайтын жеке және заңды тұлғалар көрсетілген объектілерге кіре берісте (шығатын жерде) дезинфекция кілемшелері және дезинфекция барьер жабдықтарын қоса, инфекция қоздырғыштарының әкелінуіне жол бермеу жөніндегі шаралардың жүйесін жүргізеді, қызмет көрсететін персоналды арнайы киіммен және аяқ киіммен қ а м т а м а с ы з е т е д і .

98. Қолайсыз аймақтан жеткізілген сүтті міндетті түрде 85⁰С температурада пастерлейді немесе қайнатады.

Аусыл бойынша қолайлы аймақта жүргізілетін іс-шаралар

99. тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің ЖАО бөлімшесі аусыл бойынша қолайлы аймақта ветеринария саласындағы уәкілетті орган ведомоствосының аумақтық инспекциясымен келісім бойынша аусыл ауруының профилактикасы және онымен күресудің стратегиялық жоспарын жасайды, онда:

1) аусыл эпизоотологиясын зерделеу бойынша;

2) тәуекелдерді анықтау бойынша;

3) тәуекелдерді азайту/төмендету бойынша;

4) аусылдың таралуын қысқарту және жұғу тәуекелін төмендету бойынша іс-шаралар көзделді.

100. Аусыл эпизоотологиясын зерделеу жөніндегі іс-шаралар мынаны көздейді :

1) аусыл бойынша эпизоотология жағдайын анықтау мақсатында тиісті аумақтағы мал шаруашылығын жүргізу жүйесін (жануарларды және мал шаруашылығы өнімдерін ұстау, өсіру) толық зерделеу;

2) соңғы 12 ай ішіндегі деректерді жинау және талдау арқылы аусыл бойынша эпизоотология жағдайын зерделеу:

аусылдың үй жануарлары және жабайы фаунаның аша тұяқты жануарларының арасында таралуы;

арудың клиникалық белгілерінің көрінуі;

жануарларды вакциналау және аусыл вирусының құрылымдық емес ақуыздарын анықтау серомониторингі;

жануарларды және мал шаруашылығы өнімдерін тиісті аумаққа шығару (импорттау) ;

көктем-жаз мезгілінде жаңа жайылымдарға жаюды ескере отырып, жануарларды әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағы ішінде орын ауыстыру;

жеке аулалар, шаруашылықтар, базарлар, қайта өңдеу кәсіпорындарын белсенді бақылау (инспекциялау) деректерінің жиынтығы;

аусылға қарсы вакцина егілген жануарлар мен аусыл вирусының құрылымдық емес ақуыздарының серомониторингі деректерінің жиынтығы;

жануарларға вакцина егу және серомониторинг жүргізу бойынша есептілікті зерделеу және талдау жолымен пассивті бақылауды жоспарлау;

ауру тіркелген жағдайда, республиканың аумағында таралған аусылдың серотиптерін (кіші типтерін) анықтау үшін ауыл шаруашылығы жануарларының қан сывороткасының сынамаларын ХЭБ халықаралық анықтамалық зертханасына жіберу ;

деректер базасын пайдалану және аусылдың таралу көрсеткіштерін картаға түсіру жөнінде ауруларды қадағалау жөніндегі электрондық интеграцияланған жүйені және жер ақпараттық жүйесін (бұдан әрі - ЖАЖ) қолдану. Ветеринар мамандарды ауру жануарлардан биоматериалдар сынамаларын алуды қоса алғанда, аусылды эпизоотологиялық тексеруге, диагностикасы мен ауру тәуекелдеріне үйрету бойынша семинар-тренингтер өткізу.

101. Тәуекелді анықтау жөніндегі іс-шаралар мынаны көздейді:

1) ауру өршіген және/немесе ауруы күдікті болған кезде ақпаратты жедел жинауды жүзеге асыру ;

2) аусылды жұқтыру мүмкін ошақтарды анықтау үшін оларды егжей-тегжейлі сипаттай отырып, аусылдың пайда болуына, таралуына және әкелінуіне ықпал

ететін тәуекелдерді бағалай отырып, эпизоотологиялық тексеру нәтижесінің
д е р е к т е р і н т а л д а у ;

3) мынадай факторлар мен оларды бағалау әдістері бойынша аусылдың таралуына ықпал ететін тәуекелдерді бағалау, оның ішінде:

аусыл бойынша қолайсыз пункттерден ауру немесе ауырып жазылған жануарларды көшіру және орнын ауыстыру;

қолайлы аймаққа адамдардың, көлік құралдарының қозғалысы, азықты (шөп, жем-шөп және басқалар), қолайсыз аймақта қолданыста болған жабдық пен мүкәммалды т а с ы м а л д а у ;

сапасыз вакциналарды қолдану;
аусылды жұқтырған жануарлардың сүйектері бар қалдықтармен шошқаларды а з ы қ т а н д ы р у ;

аусылдың пайда болуының және таралуының мерзімдік факторлары және басқа да әлеуетті тәуекелдері;

жабайы фауна;
ауруды қасақана тарату;

4) тәуекелдерді зерделеу және анықтау негізінде Қазақстан Республикасының аумағында (облыстар бөлігінде) аусылдың таралуына және сау түліктерге жұқтыруға ықпал ететін тәуекелдерді бақылау жоспарын жасау және бекіту;

5) аусылдың таралуын қысқартуға ықпал ететін тәуекелдерді бақылау шараларын және егжей-тегжейлі сипаттай отырып, оларды бағалау әдістерін б е л г і л е у ;

6) анықталған жаңа тәуекелдерді ескере отырып, облыс аумағында аусылдың таралуына және сау түліктерге жұқтыруға ықпал ететін тәуекелдерді бақылау жоспарын іске асыру және оны жаңарту.

102. Тәуекелдерді азайту/төмендету жөніндегі іс-шаралар мынаны көздейді:

1) аусыл эпизоотологиясын зерделеу мен тәуекелдерді бағалау жөніндегі іс - ш а р а л а р д ы і с к е а с ы р у ;

2) тұрғындар арасында аусылға қарсы күрес шаралары бойынша ақпараттық-насихаттау жұмысын ұйымдастыру және жүзеге асыру;

3) вакцинация жүргізу стратегиясын әзірлеу және «суық тізбек» принципін қ а м т а м а с ы з е т у ;

4) жануарлардың аусылды жұқтыруын қысқарту үшін тірі мал сататын базарларда ветеринариялық-бақылау шараларын қабылдау және оған қатысушылар арасында аусылдың жұғу жолдары мен профилактика және онымен күрес шаралары туралы ағарту жұмыстарын жүргізу;

5) тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде жануарлардың орын ауыстыруына бақылауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

6) жеке аулаларда, мал шаруашылығы объектілерінде және тірі мал сататын

базарларда гигиена нормаларының сақталуын қамтамасыз ету (өндірістік-тұрмыстық желілердің аса күдікті жерлерін үнемі жинау, тазарту, дезинфекция, дератизация және дезинсекция т.б.);

7) жануарларға аусылға қарсы вакцина егуді қамтуды бағалауға бағытталған серомониторинг жүргізу;

8) қолданылатын вакциналардың қажеттігін және оның тиісті аумақта таралған вирус штаммына сәйкестігін растайтын зертханалық зерттеу жүргізу;

9) жүргізілген және жүргізілетін аусылдың таралуын және тәуекелдерді қысқартуды бақылау шараларын бағалау;

10) аусылдың өршуін, оның ішінде қолданылған бақылау шараларына қарамастан орын алған аурудың өршуін эпизоотологиялық тексеру жолымен зерделеу;

11) бақылаудағы нысандарда биологиялық қауіпсіздік және гигиена талаптарының сақталуын тексеруді және инспекциялауды ұйымдастыру;

12) жеке аулалар мен шаруашылықтарға бару, жануарларды тексеру, биоматериалдардың сынамаларын алу және жануарлардың иелерінен сұрау алу жөніндегі ветеринариялық инспекцияның жедел әлеуетін арттыруға ықпал ететін құқықтық жағдай жасау;

13) аусыл бойынша эпизоотиялық жағдайды зерделеу жөніндегі алынған деректерді нақты режимде талдау үшін географиялық байланысы бар деректерді және карта жасауды қамтитын ақпараттық жүйені дамыту;

14) жануарлардың орын ауысуы мен оларды базарларда сатуға байланысты аурудың таралу тәуекелін қысқарту үшін қажетті құқықтық нормаларды (тірі малды сату жөніндегі нарық жұмысын және оларға қатысушылардың жауапкершілігін реттеу) міндетті түрде қолдану.

103. Аусылдың таралуын қысқарту және жұқтыру тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шаралар мыналарды көздейді:

1) аусылдың эпизоотологиясын зерделеу, тәуекелін анықтау және бақылау шараларының орындалатындығы мен тиімділігін қамтамасыз ету және тиісті жоспарларға түзету енгізу үшін әрбір шара бойынша алынған деректерді міндетті түрде талдай отырып, тәуекелдерді қысқартуға бақылауды жүзеге асыру жөніндегі іс-шараларды іске асыру;

2) аусыл бойынша эпизоотиялық жағдайды зерделеу және тәуекелдерді бақылау жоспарын іске асыру негізінде, мынаны:

аурудың пайда болуына ықпал еткен инфекция көзі мен факторларын көрсете отырып, аусылдың өршуінің әрбір жағдайын эпизоотологиялық тергеуді;

аурудың таралуының мүмкін болатын сценарийлерін болжауды және атқарылған жұмыс туралы есеп жасауды;

аусылдың одан әрі таралуын шектеу жөніндегі жедел шараларды (

карантиндік режим, ауру және олармен жанасқан жануарларды санитариялық сою, олардың қозғалысын шектеу, аумақты зоналау, жедел вакцина егу және басқаларын) қ а б ы л д а у д ы ;

белсенді және пассивті бақылау деректерін, оның ішінде өршуді зерттеу, ауру көзін анықтау және аусыл бойынша зертханалық зерттеу туралы деректерді т а л д а у д ы ;

аусыл ауруының таралуының алдын алу мақсатында жануарлардың қозғалысын шектейтін қолданыстағы құқықтық базаны толықтыруды;

аусылға күдікті жағдайлар туралы міндетті хабардар етуді;

ауру жануарларды алуды және жоюды, олардың құнын өтеуді қамтамасыз ететін құқықтық жайлар жасауды;

жануарларды сәйкестендіру және деректер базасын жүргізу жүйесін бір ж о л ғ а қ о ю д ы ;

аусылды жұқтыруды қысқарту үшін жануарларды өсіру мен күтіп-бағудың және мал базарларында сатудың, қайта өңдейтін кәсіпорындарда өнімдер мен шикізатты өңдеу мен сатудың технологиялық сызбасын қадағалауды;

импорттық жануарларға карантин жүргізуді және импорттық мал шаруашылығы өнімдерін инспекциялауды;

оларды мерзімдік жазғы жайылымдарға айдауға байланысты жануарлар қозғалысының бағыттарын анықтауды;

үй жануарларының жабайы фаунаның аша тұяқты жануарларымен мүмкін болатын байланысын болдырмауды;

әлеуетті және аусылдың таралу қаупі бар аймақтарды ескере отырып, а у м а қ т а р д ы :

қазақстандық аумақта кемінде 50 километр ішке қарай Қазақстанның мемлекеттік шекарасының бойымен;

кемінде 30 километр радиусымен (жолдың екі жағы бойынша) облыс аумағымен өтетін ірі автомагистралдардың бойымен;

елді мекендердің санын және аусылға сезімтал мал басын ескере отырып, аусылдың бұрын анықталған ошақтарының қолайсыз және буферлік аймақтары б о й ы н ш а ;

жабайы фаунаның аша тұяқты өкілдері арасында мүмкін инфекция көзі бар аймақтар бойынша буферлік аймақтарға бөлуді; м ы н а л а р д ы :

жеке аулаларды, шаруашылықтарды, базарларды, өңдеу кәсіпорындарын и н с п е к ц и я л а у д ы ;

жануарларды аусылға қарсы вакцинациялау серомониторингін;

аусыл вирусының құрылымдық емес ақуызының серомониторингін;

жануарларды клиникалық тексеруді қоса алғанда, ауру өршіген және ауруға

күдік болған кезде қолда бар ақпаратты жедел жинау және талдау жүргізу жолымен белсенді бақылауды жүзеге асыруды; аусыл бойынша есептілікті зерделеу және талдау жолымен пассивті бақылауды жүзеге асыру; облыс аумағында таралған аусыл вирусы штаммының сипаттамасын анықтау үшін ХЭБ халықаралық анықтамалық зертханасында биоматериалдардың сынамаларын алу кезінде репрезентативтілікті қамтамасыз етуді; ХЭБ-тың Жер үсті жануарларының денсаулық кодексінің бақылау стандарттарына сәйкес Қазақстан Республикасының тиісті аумағында аусылдың таралуын бақылауды көздейтін аусылды жою жөніндегі жоспарды әзірлеу және іске асыру.

9. Ірі қара малдың вирустық диареясы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін профилактика бойынша іс-шаралар

104. Вирустық диареяны болдырмау жөнінде жүргізілетін ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар: ірі қара малды орналастырған, азықтандырған және пайдаланған кезде осы Қағиданың орындалуын қамтамасыз етуді; жайылымдардың және суару орындарының ветеринариялық-санитариялық жағдайын тиісті түрде ұстауды; өлген жануарлардың қиын және өлекселерін уақтылы зарарсыздандыруды қамтамасыз етуді; профилактикалық дезинфекцияны, дератизацияны, дезинсекцияны ұдайы жүргізуді; барлық жануарларды сәйкестендіруді қамтамасыз етуді; қолайлы және қолайсыз аймақтардың жануарларының арасында байланысқа жол бермеуді қамтиды.

Вирусты диареяның эпизоотиялық ошағында және ол бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

105. Диагноз анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіні осы ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды және шектеу қояды.

106. Ауру жануарларды оқшаулайды және аурудың таралу деңгейіне қарай жояды немесе емдейді. Таралу және сау жануарларға жұқтыру деңгейі экзотикалық, жануарлардың алғашқы анықталған ауруларын қоса алғанда, қосымша инфекция жұқтырудың жоғары тәуекелінің болуына қарай анықталады.

107. Емдеу кезінде негізінен, асқыну профилактикасына және ағзаның қорғаныс күштерін қолдауға бағытталған симптоматикалық терапияға жол беріледі.

108. Антибиотиктерді іріктеу кезінде микрофлораның оған деген сезімталдығы ескеріледі.

109. Жануарларды қайта топтастыруға шектеу қойылады.

110. Егжей-тегжейлі дезинфекция жүргізеді.

111. Шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу ақырғы ауру жануар жазылған соңғы жағдайдан және қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін күнтізбелік 30 күннен кейін алынады.

10. Ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясы

112. Ірі қара малдың азығы үшін күйіс қайыратын жануарлардың ет-сүйек ұны мен қайта өңдеу қалдықтарын пайдалануға тыйым салу профилактиканың негізгі әдісі болып табылады.

113. Кеміктәріздес энцефалопатиясына күдікті ірі қара мал союға, жатады, өлексесін өртеп жібереді.

114. Ауру жұққан жануар анықталған жағдайда, оны жояды, ал шаруашылықта карантин енгізіледі. Шаруашылықтағы қалған жануарларды кейін ұшаларын және ішек-қарынын өртей отырып, қасапханада сояды.

115. Бас миын диагнозды түпкілікті растау үшін гистопатологиялық, иммунохимиялық, электронды микроскопиялық әдіспен және иммуно-блотингті түрлі әдістерді пайдалана отырып, түпкілікті растау үшін алады.

116. Ауру жануарларды анықтау үшін етке сояр алдында жасы 6 айдан асқан ірі қара малдың, барлық жас тобындағы қойлар мен ешкінің барлық басын жүйелі түрде тексеруден өткізеді.

117. Аурудың инкубациялық кезеңі ұзақ және серологиялық немесе ауырған, әсіресе аурудың инкубациялық кезеңіндегі жануарларды дер кезінде анықтауға мүмкіндік беретін басқа да тесттердің болмауына байланысты аурудың таралу қаупі ұлғаяды. Осыған байланысты:

1) ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясына кез келген күдіктену туралы ауданның (қаланың) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлау;

2) ветеринар мамандар ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясының клиникалық белгілерін тани білуі;

3) диагностикалық қызметтерде Еуропалық комиссиясының ғылыми ветеринариялық комитеті әзірлеген стандартталған тесттерді қолдана отырып, ауруды растауға және ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясын ірі қара

малдың клиникалық белгілері ұқсас басқа да жақын ауруларынан ажыратуға мүмкіндік беретін білімі, тәжірибесі және әдістері болуы тиіс;

4) инфекцияның азық арқылы берілуі мүмкіндігін болдырмау. Ол үшін күйіс қайыратын жануарларды күйіс қайыратын жануарлардан алынған ақуыздармен азықтандыруға тыйым салу қажет. Мұндай шара жануарларды, соның ішінде зоопарктегі және табиғи қорықтардағы жануарларды қоздырғыштың ағзаға мал азығымен түсуінен қорғауы тиіс.

118. Ет-сүйек ұнын өндіру кезінде ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясы жұқпаған күйіс қайыратын жануарлардың субөнімдерін өңдеу технологиясы ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясының қоздырғышымен өндіру, тасымалдау және сақтау барысында бірігу мүмкіндігін жоққа шығаратын шараларды көздеуі қажет.

119. Аурудың инкубациялық кезеңі ұзақ болуына байланысты қоздырғыш ірі қара мал арасында клиникалық белгілері байқалмай-ақ таралуы мүмкін. Ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясы тіркелмеген елдерде, инфекция байқалмай қалады және басқа малдарға патогенмен ластанған мал азығы арқылы берілуі мүмкін. Осыған байланысты мынадай шарттарды сақтау қажет:

1) беру факторларын ескеру, рационға күйіс қайыратын жануарлардың субөнімдерін, күйіс қайыратын жануарлардың ақуыздарын қосуды болдырмау;

2) ет-сүйек ұнын өндіру кезінде қолданылатын күйіс қайыратын жануарлардың субөнімдерін өңдеу технологиясын қатаң сақтау;

3) шекарадағы және көліктегі ветеринариялық қызмет ет импортына ерекше бақылауды жүзеге асыруы тиіс. Күйіс қайыратын жануарлардың ұшаларын бас миымен, жұлынымен, көк бауырымен, айырбезімен бірге әкелуге тыйым салуы қажет.

120. Адамға және күйіс қайыратын жануарларға ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясының жұғу қаупін азайту мақсатында: бас миы мен жұлынды, көзді, көмекей бездерін, айырбезін, көк бауырын және 6 айдан асқан жануарлардың ішек-қарнын, сондай-ақ осы ағзалардан алынған ақуыз өнімдерді пайдалануға, сондай-ақ етті бөлшектеген кезде көрініп тұратын жүйке және сөл бездері ұлпаларының алып тастауға және жоюға тыйым салу қажет.

121. 1996 жылы сәуірде Женевада Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы Халықаралық Эпизоотиялық Бюроның және Азық-түлік және ауыл шаруашылық ұйымының, Біріккен ұлттар ұйымының қатысуымен ұйымдастырған конференцияда халықаралық сарапшылар тобы Қазақстан Республикасының аумағында жеке және заңды тұлғалар орындауы үшін міндетті мынадай ұсыныстарды әзірледі:

1) барлық елдер олардың тағамға түсуіне, азық-түлік өнімдерін өңдеу барысында оның қоздырғышы активтілігінің жойылуына жол бермеу үшін ірі

қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясы жұққан жануарларды союды және қауіпсіз жоюды қамтамасыз етуі тиіс;

2) Халықаралық Эпизоотиялық Бюро қабылдаған ұсынымдарға сәйкес ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясы жағдайларын ұзақ мерзімді бақылауды және тіркеуді белгілеу;

3) ірі қара малдың кеміктәріздес энцефалопатиясының бірді-екілі жағдайы байқалған елдер де аурудың қоздырғыш ластаған жануарлар ұлпаларының адам және жануарлардың азық-түлік өнімдерін шығару үшін түсуіне жол бермеуі тиіс;

4) ұсақ күйіс қайыратын жануарлардың ұлпаларын олардан азық дайындау үшін пайдалануға тыйым салу.

11. Ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеиті

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін профилактика бойынша іс-шаралар

122. Ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеитінің профилактикасы мынадай іс-шараларды қамтиды:

шаруашылық жүргізуші субъектілерді инфекция қоздырғыштарының әкелінуінен қорғау;

ағзаның резистенттілігін күшейтуге бағытталған шаралар кешенін жүргізу;

уақтылы диагноз қою, ауру жануарларды бөлу және оқшаулау;

сыртқы ортадағы вирустарды залалсыздандыру;

табынды жануарлардың инфекциялық аурулары бойынша қолайлы аймақтардан сау жануарлармен топтастыру;

жаңадан келген жануарларды күнтізбелік 30 күн бойы карантинде ұстау;

қора-жайларда қалыпты микроклиматты сақтау, үнемі жүргізілетін ауаны аэрозольдық профилактикалық дезинфекциялау, кейіннен дезинфекциялай отырып, қабырғаларды, аралықтарды, еденді және науаларды механикалық тазалау.

Ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеиті бойынша эпизоотиялық ошақта және қолайсыз пунктте жүргізілетін іс-шаралар

123. Диагноз қойылған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағын қолайсыз деп жариялайды және шектеу қояды.

124. Шектеу қойған кезде мыналарға:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына жануарларды кіргізуге және одан шығаруға;

2) оларды шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағында қайта топтастыруға

;

3) жем-шөптерді және күтіп-бағу заттарын әкетуге жол берілмейді.

125. Жаңа эпизоотиялық ошақтағы ауру жануарларды қоспағанда, барлық жануарларды дереу ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеитіне қарсы вакцинамен иммундайды.

126. Буферлі аймақтағы жануарларды вакцинамен иммундайды.

127. Ауру және ауруы бойынша күдікті жануарлар тұрған қора-жайларды, сондай-ақ күтіп-бағу құралдарын, арнайы киімді, мал төсеніші мен қиды зарарсыздандырады.

128. Өлген және шарасыздан сойылған жануарлардың терілерін дезинфекциялық ерітіндіге салу арқылы зарарсыздандырады.

129. Шарасыздан сойылған жануарлардың ұшалары ет жетілгеннен кейін және дегенеративті өзгерістер болмаған жағдайда кедергісіз сатады. Танаудың, өңештің, жұтқыншақтың, өкпенің, асқазан-ішек органдарының кілегей қабығында талаурау және некроздық процестер анықталған жағдайда бұл органдарды техникалық жолмен жағып жібереді.

130. Ауру және ауру бойынша күдікті жануарлардан алынған сүтті 70⁰С температурада 30 минут пастерлеуден кейін адамдарға тамаққа және малдарға азық ретінде қолдануға болады.

131. Ауру жануарлар тұрған қора-жайларға кіретін жерде дезинфекциялық ерітіндімен қатты шыланған дезинфекциялық маттар орнатылады.

132. Шектеу ауру жануар жазылған соңғы жағдайдан кейін күнтізбелік 30 күннен кейін алынады.

Жануарларды қолдан ұрықтандыру кәсіпорындарында және пункттерінде ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеитімен күрес бойынша іс-шаралар

133. Ауыл шаруашылығы жануарларын қолдан ұрықтандыру бойынша ұйымды ірі қара малдың инфекциялық ринотрахеиті бойынша қолайсыз өңірлерден тұқымды бұқалармен жинақтайды.

134. Қолдан ұрықтандыру стансаларына жаңадан келген бұқаларды күнтізбелік 30 күнге карантинге қояды.

135. Қолдан ұрықтандыру стансаларындағы барлық бұқаларды айына бір рет термометрия жасап, жыныс органдарының жай-күйіне ерекше көңіл бөле отырып клиникалық тексереді.

136. Баланопаститпен ауырған бұқаларды оқшаулайды, олардың күпегінен тампонмен кілегей сынамаларын және жуынды, сондай-ақ ұрықтар алады және зерттеу үшін диагностикалық зертханаға жібереді.

137. Вирусты бейтараптаушы анти денелерді анықтау үшін қан

сывороткасының сынамасын және вируспен ластанғанына зерттеу үшін ұрықты а л а д ы .

138. Соңғы күнтізбелік 14 күнде алынған ұрықтардың сериясын біріктіреді және бір сынама ретінде зерттейді.

139. Ұрығынан вирус табылған бұқалар жарамсыз деп есептеледі, ал олардан соңғы 2 айда алынған ұрықтарды жояды. Қан сывороткасында антидене табылған бұқалар да жарамсыз деп танылады.

140. Баланопаститпен ауыратын бұқалар зертханалық әдіспен вирустың этиологиясы дәлелденсе жарамсыздыққа шығарылады, ал олардан соңғы 2 айда алынған ұрықтар жойылады.

141. Бұдан кейін процедурент ретінде қолданылатын барлық бұқалардың ұрықтарын вируспен контаминациясына және қанын антидененің бар-жоғына арасы 6 айдан жылына 2 рет зерттейді.

12. Кампилобактериоз

Ауыл шаруашылығы жануарлары кампилобактериозының профилактикасы

142. Жануарлардың кампилобактериозбен ауыруына жол бермеу мақсатында шаруашылық жүргізуші субъектілердің басшылары, жануарлардың иелері және ветеринар мамандар мыналарды қамтамасыз етеді:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде ветеринар мамандардың рұқсатынсыз жануарлардың орнын ауыстыруға жол бермеу;

2) жануарларды күтудің, азықтандырудың және оларды күтіп-бағудың ветеринариялық-санитариялық қағидасын қатаң сақтау;

3) қолайлы табынды (отарды) толықтыру үшін тек ірі қара мал және қой кампилобактериозы бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіден ғана жануарларды әкелуге рұқсат ету;

4) шаруашылыққа жаңадан келген барлық бұқаларды асыл тұқымдық немесе өндірістік мақсатта пайдалану үшін арасына күнтізбелік 10 күн салып үш рет кампилобактериозға тексеріп карантинде ұстайды.

143. Жануарлар кампилобактериозының ерекше профилактикасы үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттардың мемлекеттік тізілімінде тіркелген вакциналарды қолданады.

Асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорындарды ірі қара малдың кампилобактериозынан сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

144. Кампилобактериоз диагнозы анықталған кезде асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорын кампилобактериоз бойынша қолайсыз

пункт деп жариялайды және шектеуді енгізеді.

145. Кампилобактериоз бойынша қолайсыз асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорындардың барлық тұқымдық бұқаларын и м м у н д а й д ы .

146. Барлық тұқымдық бұқалардан ұрық алу тоқтатылады.

147. Жануарларға вакцина егумен қатар тұқымдық бұқаларға емдеу жүргізіледі.

148. Емдеуден және вакцина еккеннен кейін бір айдан соң арасына күнтізбелік 10 күн салып үш рет барлық тұқымдық бұқалардың ұрықтарына және күпек шырышына бактериологиялық зерттеу жүргізіледі.

149. Үш рет теріс реакция алынған кезде бұқаларды сауықты деп таниды.

150. Ауру бұқалардың қатты мұздатылған ұрықтарының барлық қоры жойылуға жатады. Шартты түрде сау бұқалардан алынған ұрықтардың қалған сериялары жануарларды кампилобактериозға бактериологиялық зерттеуден кейін оларды қолдан ұрықтандыру үшін қолданылуы мүмкін.

151. Кампилобактериоз бойынша қолайсыз асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорындарда сауықтыру кезеңінде, санитарлық ахуалды жақсарту және ауруды таратуға жол бермеу бойынша іс-шараларды жүргізеді:

1) асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорындарды, кампилобактериозға қарсы сауықтыру іс-шаралары кезеңінде табынды жаңартуға арналған жас малмен толықтыруға жол берілмейді;

2) асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорындарына түсіп қойған табынды жаңартуға арналған жас малды оқшау қорада ұстау және оларды тазарту және вакцина еккеннен кейін жалпы мал шаруашылығы қора-жайларына ауыстыру қажет;

3) бұқаларға вакцина егердің және тазалаудың алдында және емдеу курсы аяқталғаннан кейін барлық мал қораларға, аумақтарға, күтіп-бағу және ұстау заттарына толық дезинфекциялау жүргізеді. Кейіннен дезинфекциялауды күнтізбелік 10 күнде бір рет жүргізеді.

152. Асылдандыру ісі және қолдан ұрықтандыру жөніндегі кәсіпорын жануарлардың барлық тобы бойынша ұрықтың және күпек шырыштың бактериологиялық зерттеулерінің үш рет (арасына күнтізбелік 10 күн салып) теріс реакцияларының негізінде ірі қара малды кампилобактериоз бойынша сауықты деп жариялайды.

Ірі қара мал кампилобактериозы бойынша қолайсыз шаруашылықты сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

153. Ірі қара малдың кампилобактериозы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде профилактикалық және емдеу-сауықтыру іс-шаралар к е ш е н і н жү р г і з е д і .

154. Қолайсыз табындарда аурудың одан әрі таралуын болдырмау мақсатында қолдан ұрықтандыру жүргізіледі. Аталған шаруашылықтағы қашарлардың және сиырлардың бұқалармен ерікті шағылысуына жол берілмейді. Бұқаларды оқшаулайды, кампилобактериозға зерттейді және емдеу-профилактикалық тазартуды жүргізеді.

155. Сауықтыру іс-шараларын жүргізу кезеңінде мыналарға:

1) басқа шаруашылықтардан жануарларды әкелуге және шаруашылық ішінде фермалар арасында малды қайта топтастыруға;

2) кампилобактериоз бойынша қолайсыз шаруашылықтан асылдандыру үшін және қолдану мақсатында жануарларды әкетуге тыйым салынады.

156. Ірі қара малдың барлық басы кампилобактериозға қарсы иммундалады.

157. Фермаларда сиырлардың және құнажындардың бұзаулауы тек төлдету бөлімшелерінде жүргізілуі тиіс. Шаруашылық жүргізуші субъектіде оларды кезеңді санациялау үшін резервті төлдету бөлімшелері болуы қажет. Әрбір іш тастаған сиырды оқшаулайды, іш тастау жүргізілген қора-жайды және станоктарды тазалайды және дезинфекциялайды. Барлық түсіп қалған ұрықтарды бактериологиялық зерттеу үшін ветеринарлық зертханаға жолдайды. Жаңа туған бұзауларды сақа малдардан оқшау ұстайды.

158. Жаз кезеңінде қолайсыз фермалардағы малды лагерлік ұстауға ауыстырады, мал шаруашылығы қора-жайларында санитарлық тазартуды, дезинфекциялауды және жөндеуді жүргізеді. Қора-жайларды барлық лагерлік кезеңде жануарлардан бос қалдырады.

159. Кампилобактериоз бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде сауықтыру іс-шаралары барысында мал шаруашылығы қора-жайларына және аумақтарына дезинфекция жүргізіледі.

160. Егер 12 айдың ішінде кампилобактериялардың патогендік дақылдары бөлінбесе және аурудың клиникалық белгілері байқалмаса, профилактикалық және емдеу-сауықтыру іс-шараларының барлық кешені орындалған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіні сауықтырылған деп хабарлайды.

Шаруашылық жүргізуші субъектіде тұқымдық бұқалар бар болған кезде шектеуді алудың алдында ұрықты, күпек шырышын немесе өсінді жыныс бездерінің сөлін бактериологиялық зерттеудің үш рет теріс нәтижесін алған кезде бұқалар сау деп саналады.

Қойлардың кампилобактериозы бойынша қолайсыз шаруашылықтарды сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

161. Барлық іш тастаған қойларды, сондай-ақ мезгілінен ерте төлдеу белгілері бар қойларды отардан тез арада бөліп және сақман біткенге дейін отардан о қ ш а у л а й д ы .

162. Түсіп қалған ұрықтарды, шарана қабықтарын, шуды және ластанған төсенішті, қиды жинайды, содан кейін өртейді немесе дезинфекциялық заттармен зарарсыздандырғаннан кейін жерге көмеді.

163. Қой қораны және жайылатын аулаларды тазартады және д е з и н ф е к ц и я л а й д ы .

164. Кампилобактериоз бойынша қолайсыз отардан асылдандыру және қолдану мақсаты үшін қойды шығаруға (әкетуге) тыйым салынады, отарларды шаруашылық жүргізуші субъектінің ветеринар маманының рұқсатынсыз қайта толықтыруға жол берілмейді.

165. Қолайсыз отардың қойларын қырқуды және тоғытуды кесте бойынша соңғы кезекте жүргізеді, содан кейін қора-жайлар, жабдықтар, құрал-саймандар және аумақты дезинфекциялайды.

166. Қойларды жайылымдық ұстау кезінде отарды басқа жайылымдық учаскелерге ауыстырады, ал қолайсыз отар бағылған жайылымды 2 ай мерзімге к а р а н т и н д е й д і .

167. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектінің барлық буаз қойларын қойлардың кампилобактериозына қарсы вакцинамен иммундайды.

168. Егер шаруашылықта бір мезгілде қойлардың кампилобактериозы бойынша бірнеше отар қолайсыз болған жағдайларда, мұндай отарлардан алынған қойлардан жас малды (ұрғашы тоқтыларды) жеке отарға жинақтайды және оларды шартты түрде қолайлы деп есептейді.

169. Шаруашылық жүргізуші субъектіні қойларда екі жыл ішінде кампилобактериоздық іш тастау болмаған кезде кампилобактериоз бойынша қолайлы деп таниды.

13. Ірі қара малдың жұқпалы алаөкпесі

Ірі қара малдың жұқпалы алаөкпесінің профилактикасы және жою

170. Ірі қара малдың алаөкпесімен ауру жағдайы анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті қолайсыз деп танылады.

171. Эпизоотиялық ошақтарда және қолайсыз пункттерде ветеринарлық мамандар мынадай іс-шараларды өткізеді:

- 1) ірі қара малдың басын есепке алу;
- 2) қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектідегі барлық сақа ірі қара малды және бұзауларды алаөкпеге (перкуссия, аускультация және температура өлшеу)

клиникалық зерттеу. Сонымен қатар комплементті байланыстыру реакциясында (бұдан әрі - КБР) зерттеу мақсатында зертханаға жолдау үшін қан алынады;

- 3) зерттеулердің нәтижесіне сәйкес малды топтарға бөлу;
- 4) клиникалық белгілері бар ауру малдарды санитарлық союды ұйымдастыру.

172. Карантин белгіленген аумақта мыналарға:

1) сауықтыру іс-шараларын жүргізетін ветеринар дәрігердің рұқсатынсыз малды қайта топтастыруға;

2) алаөкпе бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден (пункттен) малды әкету және оған сау малды қосуға;

3) шаруашылық жүргізуші субъектінің алаөкпе бойынша қолайсыз аумағы арқылы тасымалдауға немесе айдауға;

4) ірі қара малдың алаөкпесі бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден және елді мекеннен жем-шөпті әкетуге жол берілмейді. Бұл шаруашылық жүргізуші субъектілердің және елді мекеннің жем-шөбі тек аталған шаруашылық жүргізуші субъектілерде және пункттерде пайдаланылады.

173. Алаөкпе ауруы бойынша күдікті және КБР бойынша оң реакция берген барлық клиникалық ауру жануарлар отардан оқшау қораға тез арада бөлініп алынады және сойылуға жатады. Өлген жануарлардың сылынған терілерін оқшауланған жағдайда ауада кептіреді. Жарамсыз деп танылған зақымданған мүшелер мен тұтас еттің бөлігі өртеу әдісімен жойылады.

174. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден алаөкпенің таратушы көзі болып табылуы мүмкін ауру жануарларды уақытылы және толығымен жою мақсатында, шаруашылық жүргізуші субъектілердегі вакцинацияға қарамастан, карантинді алып тастағанға дейін малға клиникалық зерттеу екі аптадан кешіктірмей жүргізіледі.

175. Шартты сау малы бар шаруашылық жүргізуші субъектіде барлық карантин мерзіміне оны қоршаған шаруашылық жүргізуші субъектілерден немесе шаруашылық жүргізуші субъектінің қалған бөліктерінен толық оқшаулануын қамтамасыз ететін жағдай жасалады.

176. Карантин екінші вакцина егуге барлық жануарлардағы реакцияның аяқталуы уақытынан бастап үш айға қойылады. Екінші вакцина еккеннен кейін аурулар анықтаған кезде, карантин мерзімі отардан ауруларды жойған сәттен бастап есептеледі.

177. Егер көрсетілген мерзім ішінде жануарлардың алаөкпесі бойынша аурулары немесе күдіктілері анықталмайтын болса, карантин алынады және шаруашылық жүргізуші субъекті алаөкпе бойынша қолайлы деп жарияланады.

14. Ірі қара малдың лейкозы

178. Жануарлар арасында лейкоздың таралуына жол бермеу мақсатында мына ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізіледі:

1) жаңадан әкелінген жануарлар 30 күн ішінде лейкозға серологиялық зерттеулер жүргізіле отырып карантинге қойылады. Ірі қара мал лейкозы вирусын (бұдан әрі – ІҚМЛВ) жұқтырғандар анықталған кезде, тараптардың келісуі бойынша жануарлардың барлық партиясын союға өткізеді немесе ж е т к і з у ш і г е қ а й т а р а д ы ;

2) жануарларды ветеринарлық және зоотехникалық өңдеу кезінде асептика және антисептика ережелерін міндетті түрде сақтау;

3) Ауыл шаруашылығы жануарларын сәйкестендіруді жүргізу қағидаларына сәйкес барлық меншік нысаны жануарларын сәйкестендіру;

4) Қазақстан Республикасында немесе Кеден одағына мүше мемлекеттерде тіркелген дезинфекциялық заттармен қора-жайларды және жабдықтарды тұрақты д е з и н ф е к ц и я л а у ;

5) эпизоотияға қарсы іс-шаралар жоспары бойынша жануарларға диагностикалық зерттеулер жүргізу;

б) м ы н а л а р д ы :
қолайлы деген мәртебесі жоқ, сондай-ақ карантиннен өтпеген шаруашылық жүргізуші субъектілерден жануарларды әкелуді;
ветеринарлық қызметтің келісімінсіз малды қайта топтастыруды болдырмау жөніндегі шараларды қабылдау.

179. Лейкоз бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден жануарларды шығару (әкету), олар бұған дейін 30 күн бұрын осы Қағидаларда көрсетілген серологиялық әдістермен зерттелген және барлық топ бойынша теріс реакция алынған жағдайда рұқсат етіледі.

180. Тұқымдық бұқалар мен құнажындарды өсіруге қалдыру үшін, қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілердің тек сау сиырларынан алынған бұқалар мен қашарларды іріктеп алады.

181. Жануарлардың қолдан ұрықтандыру және эмбриондарды трансплантациялау жөніндегі бекеттер (пункттер) үшін тек сау донор-сиырлардың ұрықтары мен аналық жасушалары және қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілердің реципиенттері іріктеліп алынады.

182. Ірі қара малды, ұрықтар мен аналық жасушаларды, эмбриондарды экспорттау кезінде импорттаушы елдердің ветеринариялық талаптары о р ы н д а л у ы т и і с .

183. Қазақстан Республикасына соңғы 3 жыл ішінде лейкоздан таза экспорттаушы елден шығарылған сау асыл тұқымды ірі қара малды әкелуге

184. Шаруашылық жүргізуші субъектілердің басшылары, жануарлардың иелері ірі қара мал лейкозының пайда болуына, таралуына жол бермеу жөніндегі шараларды қабылдайды, сондай-ақ тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұйғарымын орындайды, жануарларды клиникалық қарау және диагностикалық зерттеулер жүргізу үшін ұсынады.

Ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайлы пункттерде іс-шаралар жүргізу тәртібі

185. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілердегі ветеринариялық іс-шаралар тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісім бойынша жергілікті атқарушы орган бөлімшесінің (бұдан әрі – ЖАО бөлімшесі) басшысы бекіткен іс-шаралар жоспарының негізінде жүзеге асырылады.

186. Қазақстан Республикасында лейкозға диагноз қою үшін серологиялық, клиника-гематологиялық, патологоанатомиялық, гистологиялық әдістерді және полимеразды-тізбекті реакцияны (бұдан әрі – ПТР) қолдануға болады.

187. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерде жануарларда лейкозды дер кезінде анықтау мақсатында жоспарлы түрде жануарларды 12 айлық жасынан бастап жылына бір рет иммуннодифузия реакциясын (бұдан әрі – ИДР) диагностикалық зерттеуден өткізеді.

188. Ірі қара мал арасынан зерттеу нәтижесі бойынша ауруға оң нәтиже берген малдар анықталған жағдайда ауруды нақтылау үшін иммуноферментті анализ (бұдан әрі – ИФА) реакциясымен қайта тексереді.

189. ИФА реакциясымен теріс реакция алынғанда ауыл шаруашылығы жануарларын сәйкестендіру деректерінің базасына диагностикалық тест нәтижелері туралы белгі енгізіледі, жануар 6 айдан соң қайтадан зерттеледі.

190. ИФА бойынша оң реакция алынған кезде аталған жануар лейкоз ауруымен ауырған болып саналады.

191. Әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының нұсқамасы бойынша ЖАО бөлімшесінің басшысы ауырған малды басқа жануарлардан оқшаулауды ұйымдастырады және 15 күн ішінде тиісті аумақта орналасқан жануарларды союды жүзеге асыратын (ет комбинаты, мал сою бекеті) (бұдан әрі – сою объектісі) өндіріс объектілеріне санитариялық союға жібереді.

Ауырған жануарларға ыстық немесе суық таңбалау әдістерімен жағына немесе жамбасына «Л» әрпін басу жолымен таңбалайды.

192. Қолайлы табындардағы жануарлар топтарынан алынған сүттің

біріктірілген сынамаларын зерттеу үшін ИФТ реакциясын қолданады.

193. Жануарларда аурудың өршу кезеңдерін анықтау үшін клиника-гематологиялық, патологоанатомиялық және гистологиялық әдістерді қолданады.

194. Ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайлы пунктте жекелеген жануарларда клиника-гематологиялық, патологоанатомиялық немесе гистологиялық өзгерістер болғанда диагнозды ИДР, ИФТ бойынша нақтылайды.

195. ИДР, ИФТ бойынша жыл сайынғы жоспарлы зерттеулер кезінде теріс реакция алынған шаруашылық жүргізуші субъектілері ірі қара малдың лейкозынан қолайлы болып саналады.

196. Асыл тұқымды жас төлдерді импорт пен экспортқа шығарумен айналысатын шаруашылық жүргізуші субъектілері жануарларды міндетті түрде екі рет серологиялық тексеруден өткізеді: бірінші рет 6 (алты) айлығында, екінші рет асыл тұқымды малды сатар алдында.

197. Мемлекеттік асылдандыру кәсіпорындарының тұқымдық бұқаларын тоқсан сайын, ал шаруашылық жүргізуші субъектілердегі бұқалары мен биологиялық препараттар өндірумен айналысатын ұйымдар үшін продуцентті қан алатын жануарларын арасына алты ай салып жылына 2 рет серологиялық зерттеу жүргізеді.

198. Мал сою объектілерінде ауруға шалдыққан жануарлардан ветеринариялық, медициналық және тағамдық мақсатта қанды, эндокринді және басқа органдарды алуға тыйым салынады. Цехтың үй-жайы және жабдықтары жануарларды сойғаннан кейін мұқият тазаланады және дезинфекцияланады.

199. Ұлпа мен органдарда ісікті өзгерістер анықталған барлық жағдайлар есепке тиісті нысанды енгізе отырып, жануарларды сою объектілерінде етке және субөнімдерге ветеринариялық-санитариялық сараптаманың есебін жүргізу журналына тіркелуге жатады.

200. Асылдандыру мақсатында әкелінген жануарларды ИДР, ИФТ немесе ПТР бойынша лейкозға экспорттаушы мемлекетте немесе жеткізуші шаруашылықта сатқанға дейін 30 күн бұрын және импорттаушы мемлекетте немесе сатып алушы шаруашылықта карантинге қойылған кезеңде зерттейді.

201. ПТР-ға зерттеу үшін ветеринариялық зертханаға сарысуы шықпаған қан жіберіледі. ПТР бойынша зерттеу сынамаларды біріктіру тәртібімен пул жүйесі бойынша жүргізіледі.

202. Карантин мерзімінде лейкозға диагноз анықталғанда барлық мал басы сойылады немесе экспорттаушы елге немесе жеткізуші шаруашылыққа қайтарылады.

203. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден жануарларды сатуға мұндай жануарлар сатудан күнтізбелік 30 күн бұрын ИДР немесе ИФТ бойынша

зерттелген және бұл ретте лейкозға теріс реакция алғанда ғана шектеусіз рұқсат беріледі.

Ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайсыз пунктте іс-шаралар жүргізу тәртібі

204. Осы Қағидаларда көрсетілген әдістер арқылы ірі қара малдың лейкозына диагноз анықталған елді мекенді (ауыл, село, кент), елді мекеннің бөлігін немесе жеке орналасқан шаруашылық жүргізуші субъектіні (ферма, табын), жеке меншік түріне қарамастан ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайсыз деп жариялайды және шектеу қояды.

Қолайсыз пунктке шектеу іс-шараларын қою туралы шешім қабылданғаннан кейін ЖАО бөлімшелері ұйымдастыру-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар көзделетін сауықтыру іс-шараларының кешенді жоспарын бекітеді, орындаушы, оларды орындау үшін жауапты тұлға және ауруды жою мерзімі анықталады.

205. Жануарларда ауруға тән тек клиникалық-гематологиялық, патологоанатомиялық және гистологиялық өзгерістер байқалған жағдайда, табында 6 айдан жоғары жастағы жануарларға арасына күнтізбелік 30-45 күн салып екі рет серологиялық зерттеу жүргізеді.

Егер бұл ретте ірі қара малдың лейкоз вирусына антиденелер анықталмаса, шаруашылық жүргізуші субъекті қолайлы деп саналады.

206. Ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде мыналарға:

1) серопозитивті (ИДР немесе ИФА бойынша) жануарлардан алынған сүтті сүт зауытына өткізуге. Мұндай сүт қайнатуға және тек лейкоз бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъекті ішінде ғана пайдалануға жатады;

2) серонегативті жануарлардан алынған сүтті алдын ала зарарсыздандырмастан (пастерлемей) шығаруға;

3) лейкоз бойынша қолайсыз жеке тұлғалардың сиырының сүтін зарарсыздандырғаннан кейін, тек осы жеке меншік ауласында ғана пайдаланады;

4) лейкозбен ауырған жануарларды сау малдармен бірге ортақ табында бағуға ;

5) асылдандыру мақсатында жануарларды сатуға;

6) тұқымдық бұқаларды сиырлар мен қашарларға шағылыстыру үшін пайдалануға ;

7) ІҚМЛВ жұққан тұқымдық бұқалардың ұрықтарын пайдалануға;

8) лейкозға диагнозы анықталғанға дейін 6 ай ішінде серопозитивті тұқымдық бұқалардан алынған ұрықтар қоры жоюға жатады;

9) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық

санитариялық-инспекторының рұқсатынсыз жануарларды қайта топтастыруға;

10) ветеринариялық және медициналық емдеу-профилактика препараттарын дайындау үшін қан және уыз дайындау үшін, гемотерапия жүргізуге;

11) лейкозға гематологиялық және клиникалық белгілері бар ірі қара малды шаруашылық жүргізуші субъектіден тыс жерге өсіру немесе бордақылау үшін шығаруға ;

12) емдеу-профилактикалық, зоотехникалық және технологиялық іс-шараларды жүргізген кезде, стерильденбеген құралдарды, аспаптарды, аппараттарды пайдалануға ;

13) бір сауу аппаратымен ІҚМЛВ жұқтырған және сау сиырларды саууға;

14) лейкозбен ауыратын және сау сиырларға бір төлдеу бөлмесін пайдалануға ;

15) лейкозбен ауырған сиырлардың ақуызын сау сиырлардан алынған төлдерді қоректендіру үшін пайдалануға ;

16) табын өсіру үшін лейкозбен ауырған бұзауларды пайдалануға жол берілмейді .

207. Ірі қара малдың лейкозы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіні сауықтыру :

1) 30 пайыздан жоғары жануарлары ауруға шалдықса, шаруашылық жүргізуші субъектінің қолайсыз табынын лейкоз бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектінің жануарларымен біржолғы толық айырбастау жолымен мал басын 100 басқа дейін жеткізумен ;

2) табыннан ауру жануарларды бөле және кейіннен оларды сою алаңдарында соя отырып ИДР және ИФТ бойынша жүйелі зерттеулер жүргізу жолымен мал басын 100 басқа дейін жеткізумен жүргізеді.

208. Ірі қара мал лейкозы бойынша қолайсыз пункттерді ИДР және ИФТ қолдану арқылы сауықтыруды мына жолмен жүргізеді:

1) жасы алты айдан жоғары жануарларға зерттеу жүргізеді;

2) келесі ИДР және ИФТ-ға серологиялық зерттеулерді 4 ай сайын екі рет теріс реакция алғанға дейін жүргізеді. Әрбір диагностикалық зерттеуден кейін қора-жайларға Қазақстан Республикасында және Кеден одағына мүше мемлекеттерде тіркелген дезинфекциялық құралдармен дезинфекция жүргізеді;

3) барлық ауру жануарларды союға өткізгеннен кейін және қора-жайлар мен жақын аумақтарға қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін, сондай-ақ осы Қағидаларда көзделген басқа да іс-шаралар орындалған кезде қолайсыз пункт сауықтырылған деп жарияланады .

Сауықтырғаннан кейін екі жыл бойы тоқсан сайын серологиялық бақылау жүргізеді.

15. Ірі қара малдың нодулярлық дерматиті

Н о д у л я р л ы қ
профилактикасы

д е р м а т и т т і ң

209. Жануарлардың нодулярлық дерматит ауруының алдын алу бойынша:

1) ауыл шаруашылық жануарларын сәйкестендіруді қамтамасыз ету;
2) мемлекеттік ветеринариялық қадағалау органдарына жаңадан сатып алынған жануарлар, туған төлдер, олардың сойылғаны мен сатылғаны туралы х а б а р л а у ;

3) ветеринар мамандарға олардың талап етуі бойынша диагностикалық зерттеулер мен вакцина егуді жүзеге асыру үшін жануарларды беру;

4) ветеринар мамандарға бірнеше жануар кенеттен қырылған, бір мезгілде ауырған немесе олар әдеттен тыс мінез көрсеткен жағдайлар туралы хабарлауға және ветеринар мамандар келгенге дейін ауру деп күдік келтірілген жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шаралар қолдану қажет.

Н о д у л я р л ы қ
(б ұ л д ы р м а қ
күресу шаралары

д е р м а т и т п е н
і с і к п е н)

210. Нодулярлық дерматит шыққан кезде шаруашылық жүргізуші субъектіге к а р а н т и н қ о й ы л а д ы .

211. Карантиннің шарты бойынша мыналарға:

1) шаруашылық жүргізуші субъектіге құстарды қоса алғанда, барлық жануарлар түрлерін кіргізуге (әкелуге), шығаруға (әкетуге);

2) шаруашылық жүргізуші субъекті ішінде ветеринар маманның рұқсатынсыз малдардың о р н ы н а у ы с т ы р у ғ а ;

3) ауру және ауру бойынша күдікті жануарларды союға, саууға және етін, сүтін пайдалануға жол берілмейді.

212. Нодулярлық дерматиттен қырылған жануарлардың өлекселері терісімен бірге өртеу жолымен жойылуға жатады.

213. Шаруашылық жүргізуші субъектіден карантин барлық ауру және ауру бойынша күдікті жануарларды сойғаннан және қорытынды шаралар жүргізгеннен кейін алынады.

16. Ірі қара малдың парагрипп-3 ауруы

Ірі қара малдың парагрипп-3 ауруының алдын алу бойынша іс-шаралар

214. Ірі қара малдың парагрипп-3 ауруының алдын алу бойынша іс-шаралары

:

- 1) шаруашылық жүргізуші субъектілерді қоздырғыштың әкелуінен қорғауды;
- 2) жануарлардың жалпы резистенттілігін көтеруге бағытталған шаралар к е ш е н і н жү р г і з у д і ;
- 3) осы Қағиданы қатаң сақтауды;
- 4) ауруға уақтылы диагноз қоюды;
- 5) сыртқы ортадағы вирусты жоюды;
- 6) жаңадан келген жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде карантинде ұ с т а у д ы қ а м т и д ы .

215. Жеткізуші шаруашылық жүргізуші субъектілерде тасымалдағанға дейін кемінде күнтізбелік 14 күн бұрын бұзауларға парагрипп-3 ауруына қарсы профилактикалық вакцина егеді.

216. Жануарларды арнайы жабдықталған көлікпен жеткізеді.

217. Шаруашылық жүргізуші субъектінің мал шаруашылығы қора-жайларында қажетті микроклиматты қалыпты жағдайда ұстайды және үнемі профилактикалық дезинфекциялауды жүргізеді.

Шаруашылық жүргізуші субъектіні ірі қара малдың парагрипп-3 ауруы бойынша сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

218. Парагрипп-3 диагнозы анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіні қолайсыз пункт деп жариялайды және шектеу қояды.

219. Шектеу шарттары бойынша қолайсыз пунктте мыналарға:

- 1) шаруашылық жүргізуші субъектіге жануарларды әкелуге және басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкетуге және оларды қайта топтастыруға;
- 2) жануарларды күтіп-бағуға байланысты емес адамдардың қолайсыз қ о р а - ж а й л а р ғ а б а р у ы н а ;
- 3) ауру жануарларды күтіп-бағатын персоналдың сау бұзаулар орналасқан қора-жайға кіруіне тыйым салынады.

220. Клиникалық сау жануарларды сою пунктіне союға арнайы жабдықталған көлікпен әкетуге рұқсат беріледі. Жануарлардың өлекселерін өртеп жібереді.

221. Жануарлардың етінде дегенеративті өзгерістер болмаған кезде жануарлардың етін шектеусіз сатуға рұқсат етіледі. 221. Жануарлардың етінде азудың өзгерістері болмаған кезде жануарлардың етін шектеусіз сатуға рұқсат етіледі. Танауының, кеңірдегінің, өкпесінің, асқазан-ішек жолының кілегей кабаттарында қабынған және өлі етке айналған өзгерістері анықталған кезде бұл органдар техникалық кәдеге жаратуға жібереді.

222. Ауру жануарларды бөлек секцияларға оқшаулап гипериммунды сывороткасымен, спецификалық емес глобулинмен немесе реконвалесцентті

сывороткасымен емдейді. Сонымен қатар антибиотиктер, сульфаниламид, нитрофуран препараттарын қолданады.

223. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектідегі торларды, станоктарды, күту құрал-саймандарын, жабдықтар мен көлік құралдарын Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттармен дезинфекциялауды жүргізеді.

224. Ауыру жануардың сауығуының немесе сойылуының соңғы болған оқиғасынан кейін күнтізбелік 14 күн өткен, сондай-ақ қорытынды шаралар өткізілген соң шаруашылық жүргізуші субъекті қолайлы деп жарияланады және шектеу алынады.

17. Ірі қара малдың паратуберкулезі

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда өткізілетін профилактикалық іс-шаралар

225. Ірі қара малдың паратуберкулезінің пайда болуының және оның таралуының алдын алу үшін шаруашылық жүргізуші субъектілер, Ветеринар мамандар, сондай-ақ мал иелері мыналарды:

1) шаруашылық жүргізуші субъектілерге ірі қара малдың паратуберкулезі бойынша қолайсыз аумақтардан жануарларды әкелуге (кіргізуге) жол бермеу;

2) шаруашылық жүргізуші субъектілерге жаңадан келетін барлық жануарларды күнтізбелік 30 күн бойы оқшаулап ұстау;

3) жануарларды жылына екі реттен кем емес клиникалық тексеруді қамтамасыз ету: жайылымға шығару алдында және күзде қыстаққа тұрғызу алдында ;

4) жайылымдарды, суаратын жерлерді, мал шаруашылығы фермаларын, қора-жайларды және жануарларды ұстайтын басқа да жерлерді қалыпты ветеринариялық-санитариялық жағдайда ұстау;

5) паратуберкулез бойынша қолайсыз пункттердің жануарларымен ірі қара малдармен, жеке қолданыстағы малдармен байланысына, сондай-ақ жануарлардың әртүрлі түрімен және әртүрлі жастағы топтарын бірге ұстауға жол бермеу ;

6) жануарлар ағзасының резистенттілігін көтеру үшін рационды ақуыз, минералды заттар, микроэлементтер мен витаминдер бойынша құрастыру;

7) жануарлардың рационы қышқылды жеммен күшейтілген бір жақты жемдеуге жол бермеу қажет.

Эпизоотия ошақтарында және қолайсыз
пункттерде өткізілетін
іс-шаралар

226. Диагноз қойылған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағында шектеу іс-шаралары қойылады.

227. Шектеу іс-шараларының шарттары бойынша:

1) диагноз қойылғаннан кейін барлық жануарларды клиникалық тексереді;
2) аурудың клиникалық белгілері бар жануарларды шығарады және етке
с о ю ғ а та п с ы р а д ы ;

3) қалған ірі қара мал басын паратуберкулезге тексереді;

4) одан кейін сауықтырылатын табындағы жануарлардың қан сывороткаларын серологиялық зерттеу мен аллергиялық тексеру жылына 2 рет -
к ө к т е м м е н к ү з д е жү р г і з і л е д і ;

5) мал басын тоқсанына бір рет клиникалық тексереді, паратуберкулездің клиникалық белгілері бар жануарларды аллергиялық және серологиялық зерттеулердің нәтижесіне қарамастан етке союға тапсырады;

6) екінші рет зерттеу кезінде оң немесе күдікті реакция берген жануарларды етке союға өткізеді, қалғаны жалпы табынға қайтарады;

7) сойылған жануарлардан алынған материалдарды барлық жағдайда бактериологиялық және гистологиялық зерттеулерге жолдайды;

8) паратуберкулезбен ауыратын сиырлардан туған бұзауларды етке союға өткізеді, қолайсыз табындағы сау жануарлардан туған бұзауларды үлкен малдардан бөлектейді және 5 (бес) күн уыз береді, сонан кейін осы ферма үшін арнайы бөлінген пастерленген сүтпен және обратпен бағады. Кейін оларда паратуберкулездің бар жоқтығын зерттейді.

228. Паратуберкулездік энтерит бойынша қолайсыз пунктте өткізілетін ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар:

1) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатынсыз малдарды қайта
т о п т а с т ы р у ғ а т ы й ы м с а л а д ы ;

2) мал аулалары мен олардың аумағының айналасының тиісті санитариялық
ж а ғ д а й ы н қ а м т а м а с ы з е т е д і ;

3) мал шаруашылығы қора-жайларын механикалық тазартуды, жануарларды ұстау орындарын, әр зерттеуден кейін мүкәмнал мен басқа да жабдықтарды ағымдағы
д е з и н ф е к ц и я л а у д ы жү р г і з е д і ;

4) ауру малдардың және ауру бойынша күдікті малдардың қиын өртейді, шартты түрде сау малдардың қиын биотермиялық әдіспен зарарсыздандырады;

5) сауын сауу қондырғысы мен сүт ыдыстарын күнделікті зарарсыздандыруды
қ а м т а м а с ы з е т е д і ;

6) сиырлардың бұзаулауын төлдеу қора-жайларында жүргізеді, шуларды өтпейтін ыдысқа жинайды және залалсыздандырады;

7) алғашқы уызды жеке ыдысқа сауады және қайнату арқылы залалсыздандырады, шартты түрде сау жануарлардан алынған сүтті 85⁰С температурада 30 (отыз) минут пастерлейді;

8) жануарларды жабық су көздерінен суаруды ұйымдастырады, олардың жануарлардың тезегімен ластануын болдырмау үшін жайылымдағы бөгеттерді, арықтарды, үлкен шалшықтарды қоршайды.

229. Ауру жануарды соңғы бөлу жағдайынан кейін 3 (үш) жыл өткен соң және қорытынды ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізгеннен кейін шектеу іс-шаралары алынады.

18. Ірі қара малдың обасы

Қазақстан Республикасының аумағын ірі қара малдың обасы қоздырғышының әкелінуінен қорғау жөніндегі іс-шаралар

230. Ірі қара малдың обасына қарсы іс-шаралар ел аумағын шетелден ауру вирусының әкелінуінен сенімді қорғауды, шекара маңындағы аймақта оған сезімтал жануарлардың мал басына жыл сайын вакцина егуді, ал оба анықталған жағдайда – барлық ауру және ауру бойынша күдікті ірі қара малды сою және жоюды көздейді. Қолайсыз пункттерде қатаң карантин және басқа ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізу.

231. Ерекше профилактика Қазақстан Республикасының аумағын ірі қара малдың обасынан қорғау жөніндегі кешенді іс-шаралардың негізі болып табылады.

232. Ірі қара малдың обасы бойынша қолайсыз елдермен шекаралас әкімшілік аудандарда орналасқан барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде осы бөлімде көрсетілген ұйымдастыру, эпизоотияға қарсы және ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар міндетті түрде орындалуы тиіс.

233. Ветеринар мамандар өздеріне бекітілген шекарадағы аймақ учаскесінің эпизоотиялық жағдайының, жайылымдардың, суаттардың, мал айдау жолдарының жағдайын жақсы білуге тиіс; қызмет көрсету аумағындағы әрбір елді мекендердегі және шаруашылықтардағы жануарлардың барлық түрлерінің саны туралы нақты мәліметі болуы тиіс.

234. Жайылым мерзімінде әрбір табынға жеке жайылым және суат бекітіледі және жануарлардың әр түрі бөлек бағылады; әртүрлі табынның жануарларының араласуына, сондай-ақ үй жануарларының жабайы жануарлармен (бұғы, елік, бұлан, қабан және басқалары) байланысына жол берілмейді.

235. Жайылымдарда ірі қара малдың обасына сезімтал үй немесе жабайы жануарлардың өлекселері табылған жағдайда ол туралы тез арада әкімшілік аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына (диагностикалық зерттеулерге) патологиялық материал алу үшін хабар береді және өлекселерді көмуді ұйымдастырады.

236. Шекаралас аумақта ұсталынған жабайы жануарлар немесе атқаннан кейін олардың ұшалары міндетті түрде ветеринариялық тексеруге жатады.

237. Шекаралас аумақта иесіз малдың жүргені туралы ветеринариялық бақылау бекетіне хабарлайды. Мұндай малдар тез арада ұсталып және оқшауланып, оның иесі анықталғанға дейін ветеринариялық тексеруге жатады.

238. Бір шаруашылық жүргізуші субъектіден екінші шаруашылық жүргізуші субъектіге, сондай-ақ шекара аумағынан тысқары жерлерге өткізу клиникалық тексеруден кейін тек әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатымен ғана жүзеге асырылады.

239. Шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңадан мал әкелу (әкету) алдын ала сол әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісіледі, шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңадан келген малдарды бордақылау алаңдарына және табындарға орналастыруға тек ветеринариялық тексеруден және оларды күнтізбелік 30 күндік карантинде оқшаулап ұстаудан кейін ғана рұқсат етіледі.

Жануарларды ірі қара малдың обасымен ауыруын жою жөніндегі іс-шаралар

240. Диагноз анықталған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъектіні қолайсыз пункт деп жариялайды және карантин қояды.

241. Ауру және ауру бойынша күдікті жануарлар қан шықпайтын әдіспен өлтіруге жатады, өлекселері терісімен бірге жағып жібереді.

242. Ауырған және өлген жануарлардың жатқан жерін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттар мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттармен мұқият дезинфекциялау қажет.

243. Қалған (шартты түрде сау) жануарлар (табындағы, топтағы, фермадағы, шаруашылықтағы) жеке қолайсыз топқа бөліп жыл мезгіліне қарамастан олардың шаруашылық шегінде қайта топтастырылуына жол бермей, оқшаулап қамап ұстау шартында ұстайды.

244. Көліктің барлық түрінің шаруашылық жүргізуші субъектіден шығуына, оған кіруіне, адамдардың тиісті дезинфицициялық өңдеусіз шығуына және кіруіне, сондай-ақ шаруашылық аумағынан жануарлар өнімдері мен шикізаттарын шығаруға тыйым салынады.

245. Қолайсыз шаруашылық аумағының кіре берісіне бекеттер және дезинфекциялық ерітінділері бар ыдыстар қойылады.

246. Шаруашылық жүргізуші субъектіге қызмет көрсететін ветеринариялық маманы мыналарды:

- 1) барлық жануарларды клиникалық тексеруден өткізіп дене қызуын өлшеуді;
- 2) ауырған және өлген жануарлардың санын нақтылауды, көршілес шаруашылықтағы және елді мекендегі эпизоотиялық жағдайды, ауру қоздырғышын әкелудің мүмкін жолдарын анықтауды;
- 3) ветеринариялық-санитариялық іс-шаралардың қатаң орындалуын ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

247. Карантин соңғы ауыру жануар жойылғаннан күннен бастап күнтізбелік 21 күн өткен соң алынады.

19. Қарасан ауруы

Жануарлардың қарасан ауыруының профилактикасы және іс-шаралар жөніндегі

248. Жануарларды қарасан ауыруының профилактикасы мақсатында мынандай іс-шаралар жүргізіледі:

1) мал қорымдарын (биотермиялық шұқыр) тиісті санитарлық жағдайда ұстау және оны қоршау жұмыстарын жүргізу;

2) қарасан ауыруынан өлген жануарлар көмілген жерлердің топырағын зарарсыздандыру;

3) балшықтанған жайылымдарды және шөп шабатын жерлерді құрғату бойынша жұмыстарды жүргізу;

4) суаттарды, құдықтарды қалпына келтіру, жануарлар су ішетін зақымданған немесе күдікті суаттарды жабу;

5) ветеринариялық маманның рұқсатынсыз мал союға, шарасыз өлтірілген жануарлардың етін және ет өнімдерін сатуға тыйым салу;

6) қолайсыз аулаларды, өлген жануарлар жатқан қора-жайлар мен жерлерді тазарту және дезинфекциялау;

7) 3 айдан 4 жас аралығындағы ірі қара малдың барлық сезімтал басына профилактикалық вакцина егуді жүргізу. Қарасан ауруы тіркелген шаруашылықта 6 айдан жоғары жастағы қойлар вакцина егуге жатады.

249. Профилактикалық иммундау үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттар Мемлекеттік тізілімінде тіркелген вакциналар қолданылады.

250. Активтігі жойылған вакцинамен профилактикалық егу жануарларды

- 2) карантин қойылған аймаққа ірі қара мал мен қойларды әкелуге және оларды карантин қойылған аумақ арқылы айдауға;
- 3) ірі қара малдар мен қойларды сатуға және айырбастауға және шаруашылық ішінде қайта топтауға;
- 4) карантин қойылған аумақта дайындалған шөпті және басқа азықтарды шығаруға. Бұл азықтарды карантин қойылған пункт ішінде жылқыларға және егілген ірі қара малға оларға вакциналық егу прививкаларынан кейін күнтізбелік 14 күннен соң азықтандыру үшін пайдаланылады;
- 5) ауырған жануардың сүтін тамаққа пайдалануға;
- 6) ауру жануарларды етке союға;
- 7) өлген жануардың өлекселерін ашуға және терісін сылып алуға;
- 8) бөтен адамдардың қолайсыз фермаға кіруге және аталған фермаға қызмет көрсетумен байланысты емес көліктердің кіруіне;
- 9) жануарларды тоғандардан және басқа суаттардан ортақ суаруға;
- 10) прививка жасалған және ауыруы асқынған жануарлардың сүтін тамаққа пайдалануға тыйым салынады.

262. Шаруашылық жүргізуші субъектіні қарасан ауыруынан сауығудың немесе жануардың өлуінің соңғы оқиғасы болған күннен бастап күнтізбелік 14 күннен кейін қорытынды дезинфекция жүргізілгеннен соң қарасан ауыруы бойынша қолайлы деп жарияланады және карантин алынады.

20. Қой мен ешкінің секіртпе ауруы

Қой мен ешкінің секіртпе ауруына қарсы күрес және профилактикалық іс-шаралары

263. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге жануарлар ауыруының алдын алу мақсатында мыналар қажет:

- 1) Ветеринар мамандармен бірлесіп ауыл шаруашылығы жануарларын сәйкестендіруді жүргізу;
- 2) Ветеринар мамандарды жаңадан сатып алынған жануарлар, туған төлдер, олардың сойылғаны мен сатылғаны туралы хабардар ету;
- 3) Ветеринар мамандарға олардың талап етуі бойынша диагностикалық зерттеулер мен вакцина егуді жүзеге асыру үшін жануарларды беру;
- 4) бірнеше жануар кенеттен өлген, бір мезгілде ауырған немесе олар әдеттен тыс мінез көрсеткен жағдайлар туралы Ветеринар мамандарға хабарлауға және Ветеринар мамандар келгенге дейін ауру деп күдік келтірілген жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шаралар қолдану.

264. Секіртпе ауруы анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъектіге

шектеу шаралары қойылады, бұл ретте:

1) барлық ауру және ауруға күдікті жануарларды оқшаулап, емдік дозамен гипериммунды сарысу және антибиотик егеді, ал керек болған жағдайда симптоматикалық емдеу жүргізіледі;

2) сау жануарлар қорада ұстап бағуға ауыстырылады, рационда тек сапалы ірі-тартылған азық, минералды заттардан тұратын қосымша азық қалдырылады және тиісті вакцина егіледі;

3) бірінші вакцина егілгеннен кейін күнтізбелік 15 күн өткен соң және секіртпеден жануарлардың ауыруы мен өлімі тоқтағаннан кейін қой мен ешкі әдеттегі бағу және жемдеу жағдайына көшіреді.

265. Секіртпеден өлген қой немесе ешкінің өлекселері терісімен және жүні алынбай жойылады. Өлекселерді ашу тек арнаулы жабдықталған орында ғана диагностикалық мақсатта жол беріледі.

266. Қиды химиялық немесе күйдіру әдісімен дезинфекциялау жүргізіледі.

267. Шаруашылық жүргізуші субъектіні қолайсыз деп жарияланған кезеңде мыналарға жол берілмейді:

1) шаруашылық жүргізуші субъектіде қой мен ешкіні әкелуге, шығаруға және ауыстыруға;

2) секіртпемен ауырған қой мен ешкіні союға және етін тамаққа пайдалануға;

3) қой мен ешкіні саууға және сүтін тамаққа пайдалануға, секіртпемен ауырғаннан алынған сүт қайнату жолымен зарарсыздандырылады.

268. Шаруашылық жүргізуші субъекті жануардың ауыруы немесе көрсетілген аурудан өлуі болған соңғы оқиғадан кейін қорытынды шаралар жүргізілгеннен соң күнтізбелік 20 күннен кейін қой мен ешкінің секіртпе ауруы бойынша қолайлы болып саналады.

21. Қой мен ешкінің жұқпалы агалактия ауруы

Қой мен ешкілердің жұқпалы агалактия ауруларын жою жөніндегі іс-шаралар

269. Қой мен ешкінің жұқпалы агалактия ауыруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъектіні қолайсыз деп жариялап, шектеу қойылады.

270. Агалактия ауруы бойынша ауру және күдікті жануарлар тез арада оқшаулауға және емдеуге жатады.

271. Ауру жануарларды дәрімен емдеумен қатар оларды азықтандыру мен күту жағдайын жақсарту қажет.

272. Жұқпалы агалактия бойынша қолайсыз отардағы түсік тастаған қой мен ешкілер де оқшауланады. Іш тастаған төл және шу жойылады, ал түсік тастаған

жер мұқият дезинфекцияланады.

273. Барлық бөлінген жануарларды емделіп сауыққаннан кейін 8 ай бойы оқшаулауда ұстайды. Емделуге келмейтін жануарларды етке союға жібереді.

274. Еметін қозылар мен лактарды оқшаулап, сау аналықтардың сүтімен қоректендіреді. Қолайсыз отардағы басқа малдарды жаңа суаттары бар жаңа жайылымдарға ауыстырады, оларға жүйелі түрде ветеринариялық қадағалау белгілейді және үнемі клиникалық тексеру жүргізеді.

275. Ауыру жануарлар тұрған қора, аула мұқият механикалық тазартылады және дезинфекцияланады. Күтім заттары қайнату немесе күлді сілті ерітіндісімен зарарсыздандырылады. Бөлінген ауыру жануарлардың ластанған төсеніші, азығы мен қиы өртеледі.

276. Қолайсыз отардағы қой мен ешкіден алынған сүтті сол жерде пастерлейді.

277. Терілерді күнге кептіреді де шектеусіз қолданады.

278. Жұқпалы агалактиямен ауыру және жазылған қошқарлар табиғи немесе қолдан ұрықтандыруға жіберілмейді. Жазылған саулықтарды сау қошқарлардың ұрығымен ұрықтандырады.

278. Инфекциялық агалактиямен ауыратын және жазылған қошқарларға табиғи және жасанды ұрықтандыруға жол берілмейді. Жазылған қойлар мен ешкілер сау қошқарлардың ұрығымен жасанды ұрықтандыруға жатады.

279. Қолайсыз отарлардан асыл тұқымды және өндірушілік мақсат үшін жануарларды шығаруға, сондай-ақ шаруашылықта шектеу алынғанға дейін отарларды қайта топтастыруға жол берілмейді.

280. Қолайсыз пункттерден шектеу соңғы ауру жануарды жойғаннан (оқшаулағаннан) кейін күнтізбелік 60 күннен соң алынады.

22. Қойлар мен ешкілердің инфекциялық анаэробтық энтеротоксемиясы

Қойлар мен ешкілердің инфекциялық анаэробтық энтеротоксемиясына қарсы күрес және профилактика іс-шаралары

281. Шаруашылық жүргізуші субъектілер энтеротоксемия ауруының алдын алу мақсатында мыналарды:

1) Ветеринар мамандармен бірлесе отырып ауыл шаруашылық жануарларға сәйкестендіруді жүргізуі;

2) мемлекеттік ветеринариялық жаңадан сатып алынған жануарлар, алынған төлдер, олардың сойылуы мен сатылуы туралы хабарлауы;

3) Ветеринар мамандарға олардың талап етуі бойынша диагностикалық

зерттеулер мен вакцина егуді жүзеге асыру үшін жануарларды беру;

4) бір уақытта бірнеше жануар ауырған, өлген немесе олардың ерсі қылықтардың жағдайлары туралы Ветеринар мамандарға хабарлауды және Ветеринар мамандар келгенге дейін ауруға күдікті жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шаралар қабылдауы қажет.

282. Қойлар мен ешкілердің инфекциялық анаэробтық энтеротоксемиясы ауруы анықталғанда, шаруашылық жүргізуші субъектіні қолайсыз деп жариялайды және мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) барлық ауру және ауруға күдікті жануарларды оқшаулайды және емдейді;

2) сау жануарлар қорада ұстап бағуға ауыстырылады, рационда тек сапалы ірі-тартылған азық, минералды заттардан тұратын қосымша азық қалдырылады және тез арада иммундейді;

3) бірінші вакцина егілгеннен кейін күнтізбелік 15 күн өткен соң және қойлар мен ешкілердің инфекциялық анаэробтық энтеротоксемиясы ауыруы мен өлімі тоқтағаннан кейін қой мен ешкі әдеттегі бағу және жемдеу жағдайына көшіреді.

283. Қолайсыз пункт кезеңінде мыналарға:

1) инфекциялық энтеротоксемиямен ауырған қойлар мен ешкілерді союға және етін тамаққа пайдалануға;

2) ауру қойлар мен ешкілердің сүтін саууға және тамаққа пайдалануға жол берілмейді.

284. Инфекциялық энтеротоксемиядан өлген қойлар мен ешкілердің өлекселері терісімен, жүнін сылып алмастан жоюға жатады.

285. Қидың дезинфекциясын химиялық әдіспен немесе биотермиялық зарарсыздандырмай өртеу арқылы жүргізеді.

286. Қойлар мен ешкілердің инфекциялық энтеротоксемия ауруын алдын алу мақсатында жануарларды құнарлы азықпен қамтамасыз ету, рационды бірден өзгертуге жол бермеу, суару мен ұстаудың санитариялық және зоогигиеналық қағидаларын сақтау қажет. Аурудың пайда болу мүмкіндігі кезінде қойлар мен ешкілерді жайылымға шығарар алдында сапалы азықпен қоректендіруді ұсынады.

287. Қойлар мен ешкілердің инфекциялық энтеротоксемия ауруы бойынша бұрын тіркелген қолайсыз пункттерде барлық қой мен ешкілерді аурудың пайда болу кезеңіне дейін күнтізбелік 20 күннен кешіктірмей немесе жайылымға шығар алдында тиісті вакцинамен иммундеуге жатады.

288. Шаруашылық жүргізуші субъекті қойлар мен ешкілердің инфекциялық анаэробтық энтеротоксемиясы ауруы бойынша аурудың соңғы жағдайынан немесе жануарлардың өлгенінен кейінгі күнтізбелік 20 күн өткен соң және қорытынды дезинфекциялау жүргізілгеннен кейін қолайлы болып саналады.

23. Қойлардың инфекциялық катаральды қызбасы («көк тіл», блютанг)

Қойлардың инфекциялық катаральды қызбасы а у р у ы н ы ң п р о ф и л а к т и к а л ы қ іс-шаралары

289. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге жаңадан әкелінген жануарларға профилактикалық карантиндеуді күнтізбелік 30 күн ішінде жүргізу.

290. Қора-жайларда дезинфекцияны, дезинсекцияны, сондай-ақ дератизацияны жүйелі жүргізу.

291. Ойпаң жердегі шөптерді шабу және жануарларды жоғары учаскелерге көшіру.

292. Қансорғыш жәндіктерге қарсы репеллентермен жануарларды өңдеу.

293. Жаңадан сатып алынған жануарларға белсенді және белсенді емес клиникалық, вирусологиялық және серологиялық қадағалауды жүргізу.

294. Жануарлардың кіргізілуін соңғы 24 ай ішінде осы инфекциядан бос елдерден жүзеге асыру.

24. Қойлардың инфекциялық маститі

Қойлардың инфекциялық маститін профилактикалау және жою іс-шаралары

295. Жүйелі түрде аналық қойларға клиникалық қарау жүргізіледі. Ауру аналық қойды қозыларымен бірге оқшаулайды және емдейді. Ауру аналық қойдың қозысын жекелейді және, ауыз қуысын антисептикалық ерітінділермен мұқият түрде өңдегеннен кейін сиыр сүтімен азықтандырады немесе сау аналық қойларға қосады. Ауырып жазылған қойларды оқшаулап ұстайды.

296. Қой қораларды мұқият тазалайды және дезинфекциялайды. Ауру қойлардың сүтін жеке ыдысқа жинап жояды. Қиды биотермиялық әдіспен зарарсыздандырады.

297. Аналық қой отарын инфекциялық мастит бойынша қолайлы бастарымен қалыптастырады.

298. Емізулі аналық қойларды құнарлы азықпен қамтамасыз етеді және ұстауға қажетті жағдай жасайды. Олардың сүт безінің жағдайына назар аударады және жүйелі түрде қарайды.

299. Маститке күдіктенген кезде сауылатын қойлардың сүтін экспресс әдіспен зерттейді, ал аурулардың сынамаларын және өлген жануарлар желінінің бөлігін бактериологиялық зерттеу үшін зертханаға жібереді.

300. Ауруларды бөлгеннен кейін қора-жайларды тазалайды және дезинфекциялайды.

301. Инфекциялық маститпен ауыратын қойларды оқшаулайды, құнарлы азықпен қамтамасыз етеді.

302. Емдеу үшін Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілген осы ауру үшін тиімді антибиотиктерді, сульфаниламидтерді және тағы басқа препараттарды пайдаланады.

303. Шектеу ауруды жойғаннан және қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін алынады.

25. Қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасы (контагиозды пустулезді стоматиты және дерматиты)

Қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасына (контагиозды пустулезді стоматиты және дерматиты) қарсы күрес және профилактика іс-шаралары

304. Қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасының профилактикасы мыналарды:

1) жануарлардың контагиозды пустулезді дерматиты ауруына уақытылы диагностикалауды;

2) қойлар мен ешкілердің контагиозды пустулезді дерматитіне қарсы вакцинаны барлық бейім бастарға вакцина егуді қамтиды.

305. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасының әкелінуінен қорғау мақсатында жануарлар иелері мен Ветеринар мамандарға мыналарды:

1) ауыл шаруашылығы жануарлардың сәйкестендіруін жүргізу;

2) Ветеринар мамандарға жаңадан сатып алынған жануарлар, алынған төлдер, оларды сойылуы мен сатылуы туралы хабарлау;

3) Ветеринар мамандарға олардың талап етуі бойынша диагностикалық зерттеулер мен вакцина егуді жүзеге асыру үшін жануарларды беру;

4) бір уақытта бірнеше жануар ауырған, өлген немесе олардың ерсі қылықтардың жағдайлары туралы Ветеринар мамандарға хабарлауды және Ветеринар мамандар келгенге дейін ауруға күдікті жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шаралар қабылдауы қажет.

306. Қойлар мен ешкілердің контагиозды пустулезді дерматиты ауруы қойылған кезде шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағын қолайсыз деп жариялайды және шектеу қояды.

307. Шектеудің шарттары бойынша мыналарға:

1) қойлар мен ешкілерді ет комбинатына клиникалық сау ұсақ мал басын

союға автокөлікпен шығаруды қоспағанда, әкелуге (кіргізуге) және шығаруға (ә к е т у г е) ;

2) қолайсыз топтардың жануарларына қызмет көрсетумен байланысты емес адамдардың қора-жайларға және осы жануарларды ұстайтын басқа орындарға к і р у г е ;

3) ветеринариялық маманның рұқсатынсыз шаруашылықтың ішінде жануарларды қайта топтастыруға;

4) ауру жануарлар жанасқан жем-шөптерді (шөп, сабан) шығаруға жол берілмейді. Осы жем-шөппен сол жерде қойлар мен ешкілердің контагиозды пустулезді дерматиты ауруына бейім емес жануарларға, сондай-ақ ауру және осы аурумен ауырып жазылған қойлар мен ешкілерді азықтандырады.

308. Қолайсыз жерлердің қойлар мен ешкілердің сүтін тамаққа қайнатқаннан кейін немесе сүт өнімдерін тікелей шаруашылық жүргізуші субъектіде қайта өңдегеннен кейін, және кейіннен шаруашылық жүргізуші субъектіде ғана п а й д а л а н у ғ а р ұ қ с а т е т е д і .

309. Қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасы ауруымен ауыратын жануарларды оқшаулайды және емдеу жүргізеді.

310. Өлген және контагиозды эктимасы ауруының клиникалық белгілері бар, жануарларды шарасыздан өлтірген өлекселерін жояды.

311. Әкімшілік-аумақтық бірліктің қойлар мен ешкілердің контагиозды эктимасы бойынша қолайсыз жануарларын қырқу қолайлы отарларды қырққаннан кейін соңғы кезекте жүргізеді. Қырқу орындарын, сондай-ақ қырқу құралдарын жұмыс аяқтағаннан кейін механикалық тазартудан және дезинфекциядан өткізеді. Алынған жүн тығыз материалдан жасалған ыдыста шаруашылық жүргізуші субъектіден тек қайта өңдеу кәсіпорынға шығарады.

312. Қолайсыз пункттен шектеуді соңғы ауру жануарды анықтаған немесе сауыққан жағдайынан кейін күнтізбелік 30 күннен соң және қорытынды дезинфекциялау жүргізілгеннен кейін алады.

26. Қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын қойлар мен ешкілер тұяғының шіруінің профилактикасы бойынша іс-шаралар

313. Аурудың алдын алу мақсатында жеке және заңды тұлғалар тұқымдық және пайдалану мақсаттары үшін жануарларды ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтан тыс шығару (әкету) кезінде жөнелтуге дейін күнтізбелік 30 күн ішінде және жаңадан сатып алынған жануарларды профилактикалық карантиндеу кезеңінде жалпы ветеринариялық тексеруден өткізеді.

314. Жануарларды сатуға, сондай-ақ оларды осы пункттен әкетуге (шығаруға) жануарларды тексеру нәтижелері теріс болған және ветеринариялық паспортта тиісті белгі болған кезде жол беріледі.

315. Шаруашылық жүргізуші субъектілерде отарларды жинақтауды қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі бойынша қолайлы пункттерден шығатын жануарлармен жүргізу қажет.

316. Импортталатын жануарлар күнтізбелік 30 күн ішінде профилактикалық карантиндеуге жатады.

317. Экспортталатын жануарларды импорттаушы елдің ветеринариялық талаптарына және әдістеріне сәйкес зерттейді.

Эпизоотиялық ошақтарында және қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

318. Жануарлардың қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі ауыру анықталған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъектіге шектеу қойылады.

319. Қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіде (елді-мекенде):

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына қойлар мен ешкілерді әкелуге (кіргізуге) және одан тыс әкетуге (шығаруға);

2) қойлар мен ешкілерді шаруашылық жүргізуші субъектінің (елді-мекеннің) ішінде қайта топтастыруға, сондай-ақ, ауру қойлар мен ешкілерді сау қойлармен және ешкілермен бірге бағуға, суғаруға және ұстауға жол берілмейді.

320. Шаруашылық жүргізуші субъектіге қызмет көрсететін ветеринариялық маманы қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруін жою жоспарын жасайды және оны тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келіседі, тұяқтың шіруін қойлардың некробактериозынан, эктимасынан, шешектен және ауысылдан саралау үшін ауру жануарлардан алынған патологиялық материалды іріктейді және зертханаға жібереді.

321. Қойлар мен ешкілердің тұяғының шіруі пайда болған шаруашылық жүргізуші субъектіде барлық жануарлар әрбір күнтізбелік 10 күн сайын зерттейді, анықталған ауру жануарларды оқшаулайды.

322. Шартты түрде сау қойлар мен ешкілердің сүті қайнатылғаннан кейін тамаққа қолданылады, ал ауру жануарлардан алынған сүт жойылады.

323. Қолайсыз пунктте тұяқтың шіруінің жұғуын болдырмау мақсатында қойлар мен ешкілер аяқ ваннасынан өткізіледі.

324. Оқшауланған ауру қойлар мен ешкілерді емдейді.

325. Шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу соңғы ауру қойдың немесе ешкінің сауығу сәтінен бастап немесе ауру қой немесе ешкі сойылғаннан кейін 1

ай өткен соң алынады. Шектеу алынар алдында барлық қойлар мен ешкілердің тұяқшаларына ветеринариялық тексеру жүргізіліп, аяқ ваннасынан өткізеді.

27. Қойлардың баяу инфекциялары (скрепи, висна-маеди, аденоматоз)

Ветеринариялық-санитариялық аумақтарда іс-шаралар қолайлы жүзеге асырылатын

326. Отарды қолайлы өңірлердегі жануарлармен жинақтау.

327. Жаңадан әкелінген жануарларды профилактикалық карантинін күнтізбелік 30 күн ішінде жүргізу.

328. Баяу инфекцияларға жол бермеу бойынша қой мен ешкі иелері жүргізетін ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар мыналарды қамтиды:

1) қойлар мен ешкілерді орналастыру, азықтандыру және пайдалану кезінде ветеринариялық-санитариялық қағидалардың орындалуын қамтамасыз ету;

2) жайылымдар және суат орындарын тиісті ветеринариялық-санитариялық жағдайда ұстау;

3) қиды және өлген жануарлардың өлекселерін уақытында залалсыздандыру;

4) профилактикалық дезинфекция, дератизация, дезинсекция, дезакаризацияны тұрақты жүргізу;

5) мал шаруашылығы фермаларын, қора-жайларын дезинфекциялық кедергілермен қамтамасыз ету;

6) мал шаруашылығы объектілерінің аумақтарына қоршауды қамтамасыз ету;

7) Ветеринар мамандарға жаңадан сатып алынған жануарлар, алынған төлі, олардың сойылуы мен сатылуы туралы хабарлау;

8) барлық жануарлардың сәйкестендіруін қамтамасыз ету;

9) жаңадан әкелінген жануарларды диагностикалық зерттеу және ветеринариялық өңдеу жүргізу мақсатында күнтізбелік 30 күн ішінде оқшаулап ұстау;

10) инфекциялық ауруларға қолайлы аумақтарда азықтардың дайындығын жүргізу;

11) асхана және сою қалдықтарына термикалық залалсыздандыру жүргізу;

12) қолайлы және қолайсыз аймақтардың жануарлары арасында байланысқа жол бермеу.

329. Ветеринар мамандар жүргізетін арнайы іс-шаралар:

1) жануарлардың жыл сайын клиникалық қарауды жүргізу;

2) жануарларды емдеу-профилактикалық тазалауды жүргізу;

3) жануарларды жоспарлы диагностикалық зерттеуді жүргізу.

Қойлар мен ешкілер арасында баяу инфекция пайда болған жағдайда жүргізілетін іс-шаралар

330. Жануарлар иелері мыналарды жүзеге асырады:

1) бір уақытта бірнеше жануар ауырған, өлген немесе олардың ерсі қылықтардың жағдайлары туралы Ветеринар мамандарға хабарлауды және Ветеринар мамандар келгенге дейін ауруға күдікті жануарларды оқшаулап ұстау жөнінде шаралар қабылдауды;

2) ветеринариялық маманды ескермей ауруы бар деп анықталған жануарға кез келген қозғалуға тыйым салу;

3) союдың алдында ветеринариялық қарауды жүргізбей және сойылғаннан кейін ұшалары мен мүшелеріне ветеринариялық-санитариялық сараптама жасамай сатуға арналған жануарларды союға жол бермеу;

4) қолайсыз пункттің аумағына жануарлардың, бөгде адамдар мен көліктердің кіруіне тыйым салынады;

5) жануарлардың қиын, өлексесін және ауру жануарлардың басқа да қалдықтарын зарарсыздандыру.

331. Ветеринар мамандар мыналарды:

1) жануарлардың клиникалық қарауын жүргізуді;

2) барлық ауру және жұғу күдігі бар жануарларды жоюды;

3) шарасыз дезинфекция, дезинсекция, дератизация жүргізуді жүзеге асырады.

332. Барлық ауру, ауруға күдігі бар жануарларды сойған соң және қорытынды іс-шараларды жүргізгеннен кейін карантин алынады.

28. Қой шешегі

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүргізілетін профилактикалық іс-шаралар

333. Қойлардың шешек ауруының пайда болуы мен оның таралуын алдын алу үшін мыналар:

1) шаруашылық жүргізуші субъектіге қойдың шешегі бойынша қолайсыз өңірлерден келген қойларды, азық пен құрал-саймандарды әкелуге (кіргізуге) жол бермеу;

2) шаруашылық жүргізуші субъектілерге келген барлық қойларды күнтізбелік 30 күн ішінде оқшаулап ұстау;

3) қойлардың жай-күйіне жүйелі түрде ветеринариялық қадағалауды жүзеге асыру;

4) отарларға, сондай-ақ жайылым учаскелерге, суару жерлері мен айдау жолдарына тұрақты түрде қызмет көрсететін персоналды бекіту қажет.

334. көрсетілген ауру бойынша қолайсыз шектес елдермен тікелей шекаралас аудандардың аумақтарында орналасқан бастарды қоса алғанда, қойдың шешек ауруы бойынша қауіпті шаруашылық жүргізуші субъектілердің барлық қойларына жылына 2 рет шешекке қарсы профилактикалық вакцина егу қажет.

335. Қойдың шешек ауруы жойылған кейінгі үш жыл ішінде бұрынғы қолайсыз пункттердегі қой бастарына вакцина егуге жатады.

Қойдың шешегі бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін профилактикалық іс-шаралары

336. Түпкілікті диагнозды қойған кезде шаруашылық жүргізуші субъектісінің аумағына карантин қойылады.

337. Карантиннің шарттары бойынша мыналарға:

1) жануарлардың барлық түрлерін қолайсыз пункттерге әкелуге (кіргізуге) және олардан әкетуге (шығаруға);

2) қолайсыз пунктте дайындауға және жануарлардан бұрын дайындалған өнімді және шикізатты шығаруға;

3) шаруашылық жүргізуші субъектісінің ішінде жануарларды қайта топтастыруға, сондай-ақ ауру қойларды сау жануарлардың барлық түрлерімен бірге жаюға, суаруға және ұстауға;

4) қолайсыз топтардағы жануарларға қызмет көрсетумен байланысты емес адамдарға қора-жайларға және осындай жануарлары бар басқа орындарға кіруге;

5) карантин қойылған аймақта малдар мен мал өнімдерін сатуға, көрмелер, жәрмеңке, базар, сондай-ақ жануарлардың, адамдардың және көліктердің жиналуымен байланысты басқа да іс-шаралар жүргізуге;

6) қойдың шешек ауруымен ауыратын жануарлармен жанасқан жем-шөпті (пішен, сабан және тағы да басқа) шығаруға. Ол жем-шөпті сол жерде (шаруашылықта) шешек ауруына бейім емес жануарларға немесе ауру және қойдың шешегімен ауырып жазылған қойларды азықтандырады;

7) қойдан алынған сүтті және одан алынатын өнімдерді залалсыздандырылмаған күйінде пайдалануға. Қолайсыз пункттегі қойдан алынған сүт сол жерде 85°C температурада 30 минут пастерлеу жолымен немесе 5 минут қайнату арқылы залалсыздандыруға жатады;

8) қойдың шешек ауруына қолайсыз пункттің аумағы арқылы автокөліктің жүруіне. Бұндай жағдайда көліктің белгіленген жеріне жету үшін айналма жолдары көрсетілуі қажет;

9) карантин алынғанға дейін шешек ауруына қолайсыз қойларды қыркуға жол

б е р і л м е й д і .

338. Шешекпен ауру қойлар мен қозыларды оқшаулайды және емдейді, клиникалық сау малдарға шешекке қарсы вакцина егеді.

339. Шешектің клиникалық белгілерімен өлген қойлардың өлекселерін өртеу арқылы жояды. Ондай өлекселердің терілерін сылып алуға және пайдалануға т ы й ы м с а л ы н а д ы .

340. Қолайсыз пункттегі мал шаруашылығының қора-жайларын, жабдықтарды, серуендету алаңдарын, қоршауларды және ауру қойлар болған басқа да орындарды барлық карантиннің мерзімі кезінде қорытынды дезинфекция жүргізілгенге дейін әр күнтізбелік 5 күн сайын дезинфекциялайды.

341. Қиды биотермиялық әдіспен зарарсыздандырады.

342. Қолайсыз пунктте соңғы шешек ауруымен ауырып сауыққан, өлген немесе сойылғаннан кейін күнтізбелік 20 күн өткен соң карантин алынады.

29. Қойлар мен ешкілердің энзоотиялық (хламидиоздық) түсік тастауы

Қойлар мен ешкілердің энзоотиялық (хламидиоздық) түсік тастауын профилактикалау жөніндегі іс-шаралар

343. Қойлар мен ешкілердің энзоотиялық (хламидиоздық) түсік тастау ауруының алдын алу үшін мыналар:

1) шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңа әкелінген жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде оқшаулап ұстау;

2) қора-жайларды, жайылымдарды, суару орындарын тиісті ветеринариялық-санитариялық жағдайда ұстау;

3) оларды құнарлы азықпен қамтамасыз ету;

4) отарларға жайылымдарды және суару орындарын бекіту қажет.

344. Жануарларды қолдан ұрықтандыру пункттері мен кәсіпорындардағы асыл тұқымды қошқарларды әр 6 ай сайын серологиялық зерттеуден өткізу.

345. Төлдетуді жеке қора-жайларда, оқшауланған секцияларда жүргізеді.

346. Қойлар мен ешкілердің энзоотиялық (хламидиоздық) түсік тастауын профилактикалау мақсатында осы ауруға қарсы вакцинамен иммундайды.

Қойдың энзоотиялық (хламидиоздық) іш тастауларын жою жөніндегі іс-шаралар

347. Қойдың энзоотиялық (хламидиоздық) іш тастауы анықталған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъекті қолайсыз деп танылады және оған шектеу қ о й ы л а д ы .

348. Шектеу шарттары бойынша мыналарға:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің ветеринар маманының рұқсатынсыз қой мен ешкілер басын қолайсыз пунктке кіргізуге және шығаруға, жануарларды қайта топтастыруға;

2) қой шаруашылығының, ешкі шаруашылығының шикі өнімін және ауру жануарлар жанасқан азықтың барлық түрін шығаруға;

3) қой мен ешкілерді еркін шағылыстыруға;

4) ауру жануарлардан алынған етқоректі және талғаусыз қоректі шикі өнімдермен азықтандыруға тыйым салынады.

349. Ауру және ауруға күдікті жануарларды союды пункттері мен алаңдарында жүргізеді.

350. Қолайсыз пункттерде өсірілетін қошқарларды (текелерді) вакцинациялау алдында хламидиозға тексереді. Ауруға теріс реакция берген жануарларды хламидиоздық іш тастауға қарсы вакцина егеді, ал оң немесе күдікті нәтиже бергендерді оқшаулайды және күнтізбелік 30 күннен кейін қайтадан тексереді. Егер қайтадан тексеру барысында оң немесе күдікті нәтиже берсе, ол малдарды сояды, ал теріс реакция бергендерге вакцина егеді. Егілген қошқарларды (текелерді) мақсатқа лайықты пайдаланады.

351. Қолайсыз отарларда төлдеген қойлардан (ешкілерден) алынған сүтті қайнатып немесе сүт қышқыл өнімдері ретінде қолданады.

352. Қоражайларды, керек-жарақтарды, күтіп-бағу заттарын, киім-кешектерді, аяқ киімдерді дезинфекциялайды.

353. Түсік тасталған төлді, төлдік қабықшалар, қойлардың, ешкілердің, қозылардың, лақтардың жолдастары және өлекселері жойылады.

354. Энзоотиялық (хламидиоздық) іш тастау бойынша қолайсыз отарлардың (топтардың) жануарларды, аурудан қолайлы отарлардың қойлары мен ешкілерін қырққаннан кейін соңғы кезекте қырқады.

355. Қырықтық орны, керек-жарақтары, сондай-ақ, қырықтық құралдары жұмыс аяқталғаннан кейін тазартылады және дезинфекцияланады. Шаруашылық жүргізуші субъектісінен алынған жүнді қайта өңдеу кәсіпорындарына жібереді.

356. Қойлардың энзоотиялық (хламидиоздық) іш тастауы бойынша қолайсыз пункттен шектеу соңғы жануарлар сойылғаннан және қорытынды іс-шаралар өткізілгеннен кейін күнтізбелік 30 күннен соң алынады.

30. Жылқы тұмауы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың тұмау ауруының профилактикасы бойынша іс-шаралар

357. Жылқы тұмауының алдын алу мақсатында меншігінде жылқылары бар жеке және заңды тұлғалар мынандай іс-шараларды өткізеді:

1) тұмауға қарсы профилактикалық екпелер жасау үшін оларды жыл сайын ветеринария мамандарына көрсетеді;

2) қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіге жылқы тұмауымен ауыратын және ауру күдігі бар жануарларды кіргізуге (әкелуге) тыйым салады;

3) барлық жаңа әкелінген жылқыларды күнтізбелік 30 күн бойы карантинде ұстады.

358. Импортталатын жылқыларға жөнелтуге дейін ең көбі сегіз және ең азы екі апта ішінде жылқы тұмауына қарсы вакцина егілуге тиіс.

Эпизоотия ошақтарында және жылқы тұмауы бойынша қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

359. Жануарлардың жылқы тұмауымен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

360. Карантин шарттары бойынша:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына жылқыларды кіргізуге (әкелуге) және оның шеңберінен тыс шығаруға (әкетуге);

2) жылқыларды шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде қайта топтастыруға (ауру жануарларды оқшауланған жерге шығаруды қоспағанда), сондай-ақ, ауру жануарларды сау жануарлармен бірге бағуға, суғаруға және ұстауға рұқсат етілмейді.

361. Жылқы тұмауымен ауыратын және ауру күдігі бар жануарлар оқшауланып, симптомдық емдеуге түседі.

362. Ауру және ауру күдігі бар жануарлар ұсталған қоражайлар карантин тоқтатылғанға дейін әрбір күнтізбелік 10 күн сайын дезинфекцияланады.

363. Қи және төсем биотермиялық әдіспен зарарсыздандырылады. Өлген жануарлардың өлекселері өртеледі.

364. Клиникалық сау жылқыларға вакцина егіледі.

365. Қолайсыз пункттен карантин жануарлардың жылқы тұмауымен соңғы ауыру жағдайынан және қорытынды іс-шаралар өткізілгеннен кейін күнтізбелік 15 күн өткен соң алынады.

31. Жылқылардың жұқпалы анемиясы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың жұқпалы анемиясын сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

366. Тақ тұяқты жануарлардың инфекциялық анемиямен ауруының алдын алу мақсатында, меншігінде жануарлары бар жеке және заңды тұлғалар инфекциялық анемияға диагностикалық тексеру үшін жануарларды ветеринария мамандарына көрсетеді. Жануарларды тексеру мынадай жағдайларда жүргізіледі:

1) асыл тұқымдық және пайдалану мақсаттары үшін әкімшілік-аумақтық бірліктің шеңберінен тыс шығару (әкету) (жөнелтуге дейін күнтізбелік 30 күннен аспайды);

2) жаңадан сатып алынған жануарларды профилактикалық карантиндеу;

3) жануарлардың биологиялық өнеркәсіп кәсіпорындарына продуцент ретінде түсуі (арасына күнтізбелік 30 күн салып екі мәрте, одан әрі жылына 2 рет).

367. Шаруашылық жүргізуші субъектілердің жануарларын жинақтауды жылқылардың жұқпалы анемиясы бойынша қолайлы пункттердегі жануарлармен жүргізу қажет.

Эпизоотия ошақтарында және жылқылардың жұқпалы анемиясы бойынша қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

368. Жануарлардың жылқылардың жұқпалы анемиясымен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

369. Карантиннің шарттары бойынша:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына жануарларды кіргізуге (әкелуге) және оның шеңберінен тыс шығаруға (әкетуге);

2) сезімтал жануарларды шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде қайта топтастыруға, сондай-ақ, ауру жануарларды сау жануарлармен бірге бағуға, сұғаруға және ұстауға;

3) оларды жылқылардың жұқпалы анемиясы вирусынан зарарсыздандырмай жануарлардан алынатын қан-сарысу дәрі-дәрмектерін сатуға;

4) жеке және заңды тұлғаларға тиесілі жануарлардан алынған қымызды карантиндегі пункттен шығаруға және сатуға рұқсат етілмейді.

370. Қолайсыз пункт жануарларының барлық мал басы клиникалық тексеруге түседі және диффузиялық преципитациялау реакциясы әдісімен инфекциялық анемияға тексеріледі.

371. Инфекциялық анемиямен клиникалық ауыратын жануарлар оқшауланып, техникалық кәдеге жаратуға жіберіледі.

372. Ауру жануарлар ұсталған қоражайлар карантин тоқтатылғанға дейін әрбір күнтізбелік 15 күн сайын дезинфекцияланады.

373. Қи биотермиялық әдіспен зарарсыздандырылады.

374. Инфекциялық анемияға серологиялық тексеру кезінде араға күнтізбелік 7-10 күн салып екі мәрте оң немесе күдікті сезінетін және клиникалық ауру белгілері (дене температурасының көтерілуі, ісінуі, жүдеуі) жоқ жануарлар

санитарлық қасапханада сойылады. Тамаққа жарамды ет пісіріліп зарарсыздандыруға немесе консервілер дайындау үшін жіберіледі. Басы, сүйектері, ішек-қарындары, терісі кәдеге жаратылады.

375. Қолайсыз пунктте диффузиялық преципитациялау реакциясы әдісімен инфекциялық анемияға тексеру кезінде теріс реакция берген жануарлар топ бойынша екі мәрте теріс реакция алуға дейін араға күнтізбелік 30 күн салып осы әдіспен қайта тексеріледі.

376. Серологиялық тексеру кезінде оң нәтиже берген биелерден туған құлындар диффузиялық преципитациялау реакциясымен араға күнтізбелік 30 күн салып екі мәрте инфекциялық анемияға тексеріледі. Екі мәрте тексерудің нәтижелері теріс болған кезде олар сау деп есептеледі.

377. Бірінші немесе екінші тексеру кезінде күмәнді нәтиже берген жануарлар күнтізбелік 7-10 күннен кейін қайтадан тексерілуге тиіс. Оң және екі мәрте күмәнді нәтиже берген жануарлар союға жатады.

378. Қолайсыз пункттен карантин ауру және оң нәтиже берген жануарлар сойылғаннан кейін, сондай-ақ, араға күнтізбелік 30 күн салып қалған тақ тұяқты жануарлардың мал басын серологиялық тексерулердің теріс реакцияларын екі мәрте алғаннан және қорытынды іс-шаралар өткізілгеннен кейін 3 ай өткен соң алынады.

32. Жылқылардың сақауы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың сақауының профилактикасы бойынша іс-шаралар

379. Аурудың алдын алу мақсатында меншігінде жануарлары бар жеке және заңды тұлғалар мынадай іс-шараларды өткізеді:

1) ветеринарлық қарап тексеру үшін жануарларды ветеринария мамандарына көрсетеді;

2) жануарларды толыққанды азықтандыруды ұйымдастырады;

3) құлындарды үлкен мал басынан бөлек ұстайды;

4) жануарларды жеткізуді және жемшөпті сатып алуды тек қана қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден жүргізеді;

5) барлық жаңадан сатып алынған жануарларды күнтізбелік 30 күн профилактикалық карантинде ұстайды;

6) 5 жасқа дейінгі жануарларды жылқылардың сақауына қарсы вакцина егу үшін жыл сайын ветеринария мамандарына көрсетеді;

7) қоражайларды профилактикалық дезинфекциялауды жүргізеді.

Эпизоотиялық ошақтарында және жылқылардың сақауы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

380. Жануарлардың жылқылардың сақауымен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке шектеу қойылады.

381. Шектеудің шарттары бойынша:

1) қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағынан жануарларды және жемшөпті шығаруға (әкетуге);

2) жануарларды шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде қайта топтастыруға;

3) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына бөгде адамдардың кіруіне жол берілмейді.

382. Ауру жануарларды оқшаулайды және емдейді.

383. Барлық мал басының термометриясымен күн сайынғы клиникалық тексеру белгіленеді.

384. Қи, төсем, азық қалдықтары биотермиялық әдіспен зарарсыздандырылады.

385. Жануарлар тұрған қора-жайлар тазаланады және дезинфекцияланады.

386. Қолайсыз пункттен шектеу жануарлардың жылқылардың сақауымен соңғы ауруы жағдайынан және қорытынды іс-шаралар жүргізілгеннен кейін күнтізбелік 15 күн өткен соң алынады.

33. Жылқы ринопневмониясы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқы ринопневмониясына профилактикалық іс-шаралар

387. Жануарлардың жылқы ринопневмониясымен ауруының алдын алу мақсатында меншігінде жануарлары бар жеке және заңды тұлғалар профилактикалық ветеринариялық тексеру үшін жануарларды ветеринария мамандарына көрсетеді.

388. Жануарларға тексеру:

1) жануарларды тұқымдық мақсаттар үшін ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумағынан тыс шығару (әкету) кезінде (жіберуге дейін күнтізбелік 30 күннен аспайды);

2) қайта сатып алынған жануарларға профилактикалық карантиндеу кезеңінде жүргізіледі.

Эпизоотиялық ошақтарында және жылқы ринопневмониясы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

389. Жануарлардың жылқы ринопневмониясымен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке шектеу қойылады.

390. Жылқы ринопневмониясы бойынша қолайсыз пунктте:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына жануарларды кіргізуге (әкелуге) және одан тыс шығаруға (әкетуге);

2) шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде жануарларды қайта топтастыруға, ауру жануарларды сау жануарлармен бірге бағуға, суғаруға және ұстауға;

3) аталық жануарлардан қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерге ұрық беруге жол берілмейді.

391. Ветеринария маманы шаруашылық жүргізуші субъектінің қалған жануарларына мұқият клиникалық бақылауды белгілейді.

392. Ветеринария маманы түсік тастаған немесе төлі өліп қалған құлындаған биелерді симптоматиялық емдеуге түсіреді.

393. Шаруашылық жүргізуші субъектінің ветеринария маманы барлық мал басына жылқының ринопневмониясына қарсы вакцина егуді жүргізеді.

394. Әрбір түсік жағдайынан кейін ат қора дезинфекцияланады.

395. Тастанды төл қабығымен бірге өртеледі.

396. Қи, төсем, азық қалдықтары биотермиялық әдіспен зарарсыздандырылады.

397. Жылқы ринопневмониясымен ауыратын немесе күдігі бар жануарлардан алынған ұша қайнатылады.

398. Сүйектер мен ішкі органдар жоюға жіберіледі.

399. Теріні оларды кейіннен таза сумен жуып және кептіре отырып, әк тұнбасы ерітіндісінде (1 килограмм жаңа өшірілген әк 20 литр суға) 12 сағат ұстау жолымен дезинфекцияланады.

400. Жылқылардың ринопневмониясы бойынша қолайсыз пункттен шектеу егер буаздықтың екінші жартысында жануарлар болмаса, соңғы түсік жағдайынан немесе тіршілікке қабілетсіз құлын туылғаннан және қорытынды іс-шаралар кешені жүргізілгеннен кейін екі айдан соң алынады.

34. Жылқылардың маңқасы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың маңқасын сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

401. Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумаққа жылқылардың маңқасының әкелінуін болдырмау мақсатында, қолайлы аумақтардан тек қана клиникалық сау және маллеинизацияда теріс реакция берген жануарларды әкелуге (енгізуге) рұқсат етіледі.

402. Қайта сатып алынған жануарлар күнтізбелік 30 күн ішінде оқшауланып ұсталады және маллеинизация мен клиникалық тексеруге ұшырайды.

403. Барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде жыл сайын жылына бір рет жануарларды маңқаға жоспарлы аллергиялық тексеру жүргізіледі. Жылқылар мына жағдайларда клиникалық тексеруге және маллеинизацияға түседі:

- 1) басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге беруге дейін екі аптада;
- 2) көрмелерге, спорт жарыстарына жіберу алдында;
- 3) сою алдында.

Эпизоотиялық ошақтарында және жылқылардың маңқасы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

404. Жануарлардың жылқы маңқасымен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

405. Карантиннің шарттары бойынша:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына жануарларды кіргізуге (әкелуге) және одан тыс шығаруға (әкетуге);

2) қолайсыз пункттің аумағы арқылы жылқыларды айдауға және оларға мініп өтуге;

3) шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде жануарларды қайта топтастыруға, ауру жануарларды сау жануарлармен бірге бағуға, суғаруға және ұстауға;

4) союға, жылқыларды қымызбен емдеу орындарында пайдалануға, ауру және маңқамен ауру күдігі бар жануарларды қаштыруға рұқсат етілмейді.

406. Шаруашылық жүргізуші субъектінің ветеринария маманы барлық жануарларды клиникалық тексеруге және маллеинизацияға түсіреді.

407. Тексеру нәтижелері бойынша жануарларды төрт топқа бөледі:

1) жылқы маңқасының клиникалық белгілері анық байқалған жануарлар;

2) анық белгілері жоқ және маллеинизацияда сезінетін;

3) клиникалық белгілері жоқ, бірақ маллеинизацияда оң әсер көрсететін жануарлар;

4) клиникалық белгілері жоқ және маллеинияға әсер көрсетпейтін жануарлар.

408. Осы Қағидалардың 16-тармағының 1), 2), 3) тармақшаларында көрсетілген жануарлардың өлекселері терісі сыпырылмай және ашылмай жағу жолымен жойылады.

409. Маңқамен ауырған жануарлардың өлекселерін ашуға және олардың

терісін сылып алуға тыйым салынады.

410. Ауру жұқтыру күдігі бар жануарлар әрбір күнтізбелік 15 күн сайын пунктті қолайлы деп жарияланғанға дейін маллеинизациялау әдісімен зерттейді.

411. Маңқаны жұқтыру күдігі бар жануарларды осы шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағы шегінде жекеленген жерде жаюға рұқсат етіледі.

412. Қора-жайларды дезинфекциялау әрбір күнтізбелік 15 күн сайын (әрбір маллеинизациядан кейін) жүргізіледі.

413. Қиға, төсемге және азық қалдықтарына дезинфекциялық ерітінді құйып ө р т е й д і .

414. Қора-жайдағы жылқыларды күтуге арналған барлық заттар, абзелдер, шелектер мен басқа да саймандар:

- 1) металл заттарды күйдіру жолымен дезинфекцияланады;
- 2) ағаш заттар, арбалар, шаналар 3 % ыстық күйдіргіш натрий ерітіндісімен, 3 % формальдегид ерітіндісімен дезинфекцияланады;
- 3) абзелдің былғары бөліктері, етіктер, кебістер 1-3 % хлорамин ерітіндісімен с ү р т і л е д і ;

4) халаттар, сүлгілер 30 минут бойы қайнатылып зарарсыздандырылады;

5) қызмет көрсететін персоналдың жеке киімдері параформалинді камерада д е з и н ф е к ц и я л а н а д ы .

415. Қолайсыз пункттегі карантин көзді маллеинизациялау әдісімен барлық сезімтал мал басын зерттеудің үш есе теріс нәтижелерін алу жағдайында маңқамен ауыратын жылқыларды соңғы анықтаудан кейін қырық бес күн өткен соң және қорытынды дезинфекция жүргізгеннен кейін алынады.

35. Жылқылардың эпизоотиялық лимфангиті

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың эпизоотиялық лимфангитіне профилактикалық іс-шаралар

416. Аурудың пайда болуының алдын алу үшін өсіруге арналған жылқыларды жеткізушілер аумағының және шаруашылықтарының эпизоотиялық жай-күйі тұрақты түрде бақыланып отырады. Шаруашылыққа қайтадан келіп түскен жылқылар профилактикалық карантинде ұсталып, тері және көзге көрінетін шырышты қабыршақтары мұқият тексеріледі. Жылқыларды пайдалану кезінде тері жамылғысының жарақаттануына жол бермеу бойынша іс-шараларға ерекше н а з а р а у д а р ы л а д ы .

417. Эпизоотиялық лимфангиттің пайда болуының алдын алуға жылқыларды ұстау, күтім жасау және пайдалану жөніндегі ветеринариялық-санитариялық қағидаларды сақтай отырып қол жеткізіледі.

418. Жылқыларға арналған қора-жайлар, құрал-саймандар және күтім жасау заттары мерзімді түрде дезинфекцияланады.

Эпизоотиялық ошақтарында және жылқылардың эпизоотиялық лимфангиті бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

419. Жануарлардың жылқылардың эпизоотиялық лимфангитімен ауыру жағдайы анықталған қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

420. Карантиннің шарты бойынша шаруашылықта жылқыларды (есектерді, қашарларды) шығаруға, сатуға және көшіруге, жаңа жануарларды кіргізуге, ауру және ауру күдігі бар жануарларды жаюға, сондай-ақ, құлындарды қашыртуға, піштіруге, ауру және ауру күдігі бар биелерден алынған сүтті пайдалануға рұқсат е т і л м е й д і .

421. Эпизоотиялық лимфангитпен ауыратын жануарларды қан шықпайтын әдіспен жояды. Өлекселерді терісімен бірге өртейді.

422. Қолайсыз ферманың сау жылқыларын (есектері, қашарлары) әрбір күнтізбелік 5 күн сайын клиникалық тексеруден өткізеді. Оларды қолайлы фермалардың жылқыларымен байланысты болдырмау шартында шаруашылық ішіндегі жұмыстарға жібереді.

423. Ат қоралар және олардың айналасындағы аумақты тазартады және әрбір күнтізбелік 15 күн сайын дезинфекцияланады.

424. Абзелдерді бір сағат ішінде 60 С⁰ температурада формальдегид буымен дезинфекцияланады.

425. Ауру және ауру күдігі бар жануарлардың қиы, төсемі және азық қалдықтары жағылады.

426. Қолайсыз пункттен карантин соңғы ауру жануарды жоюдан, жылқыларды қорытынды клиникалық тексеруден, қора-жайларды тазалап, дезинфекциялаудан кейін 3 айдан соң алынады.

36. Шошқаның атрофиялық риниті

Шошқаның атрофиялық ринитін профилактикалау және жою

427. Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын шошқаның инфекциялық атрофиялық ринитін профилактикалау іс-шаралары мыналарға:

шошқаларды ұстау және азықтандыру бойынша жалпы ветеринариялық-санитариялық және зоогигиеналық талаптарды сақтау арқылы шаруашылық жүргізуші субъектісіне инфекцияның әкелінуін алдын алуға; ветеринариялық құжаттармен расталуы тиіс инфекциялық атрофиялық риниті

бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден шошқалардың
табынын жинақтауға;

жаңа әкелінген шошқаларды профилактикалық карантинде күнтізбелік 30 күн
ішінде шыдауға;

олардың жасын ескере отырып, шошқалардың бөлек ұстауын сақтауға;
аналық шошқаларды торайлау кезінде басқа жас топтарынан бөлек ұстауға;
шошқа фермасының аумағына және қора-жайларына көктем мен күзде,
кейіннен қиды дезинфекциялап және биотермиялық зарарсыздандыра отырып,
механикалық тазалауды жүргізуге;

шошқа қорасының кірген кезде дезинфекциялық кедергілерді жүйелі
орнатуға және дератизация өткізуге;

инфекциялық атрофиялық риниті бойынша қолайсыз жеке сектордың және
шаруашылық жүргізуші субъектінің шошқаларымен қатынасқа жол бермеуге;

шошқа тұрған қора-жайларға бөгде адамдардың кіруін болдырмауға;
ветеринарлық мамандардың барлық шошқа басына клиникалық қарауды
өткізуге;

жануарларды күтуге пайдаланылатын заттарды (күрек, айыр, сыпыртқы)
күнделікті тазалауға және дезерітіндімен жууға;

әрбір шошқа қорасына сабыны мен сүлгісі бар қолжуғыш орнатуға және
олардан арнайы киімді шығаруға тыйым салуға;

ветеринариялық зертханаға келіп түскен шошқа өлексесінің танау қуысын
міндетті түрде ашу және инфекциялық атрофиялық ринитке тән өзгерістердің
болуын зерттеуге негізделген.

428. Ауруға диагнозды белгілеген кезде мынадай іс-шаралар өткізіледі:

аурудың анық белгілері бар ауру шошқалар тобын ортақ шошқа қораларынан
оқшаулайды және союға тапсырады немесе шошқа фермасынан тыс аумағына
семіртуге қояды;

аурулары табылған шартты сау шошқаның тобын әрбір күнтізбелік 5-6
күннен кейін мұқият жеке клиникалық қараудан өткізеді және барлық
анықталған ауру шошқаларды оқшаулайды және союға тапсырады;

сау шошқаның тобына шошқа қорада қалған барлық шошқа бастарына
клиникалық қарау кезінде ауру және ауру күдігі бар жануарлар анықталмаған
және олардың жұқтырмаудан қорғау іс-шаралары қабылданған шошқа бастары
жатады.

429. Шаруашылық жүргізуші субъектіні сауықтыру кезінде мыналар
қарастырылуы тиіс:

1) қолайлы шошқа қоралардан іріктелген үш және одан да көп торайлары бар
клиникалық сау аналық шошқалар мен екі жастан асқан аталық шошқалардан
топ құру және оларды шаруашылық сауықтырылғанша жеке оқшауланған,

кұрғақ, ауасы жақсы желдетілетін қора-жайларда орналастыру;

2) осы топтар тұратын шошқа қораларды және айналадағы ортаны тазалау, қажетті жөндеу жұмысын, дезинфекция және дератизация жүргізу;

3) оқшауланып ұсталатын клиникалық сау шошқа топтарын жазғы лагерге шығару және осы шошқа басын күту үшін жеке персоналды бекіту;

4) шошқаның қолайсыз бастарын шошқалардың қолайлы топтарда өсірілген сау аналық баспен ауыстыра отырып, союға тапсыру немесе шошқалардың инфекциялық атрофиялық ринит ауруынан қолайлы басқа шаруашылықтан сау б а с т а р ы н ә к е л у .

430. Шошқаның инфекциялық атрофиялық ринит ауруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъектіні осы ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды ж ә н е ш е к т е у қ о я д ы .

431. Шектеу талаптары бойынша мыналарға:

1) шаруашылық жүргізуші субъектінің табынын көбейту үшін толық сауыққанша басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге шошқаларды шығаруға;

2) клиникалық ауру шошқаларды семірту үшін басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге шығаруға рұқсат берілмейді.

432. Шаруашылық жүргізуші субъектіні бір жыл ішінде ауру болмаған кезде және шартты қолайлы топтардың негізгі аналық шошқалардан соңғы екі рет торайлану кезінде инфекциялық атрофикалық ринитке қолайлы сау торайлар алынған жағдайда, сондай-ақ қорытынды ветеринариялық іс-шаралар өткізгеннен кейін инфекциялық атрофиялық ринит бойынша қолайлы деп жариялайды.

37. Шошқаның африкалық обасы

Ш о ш қ а н ы ң а ф р и к а л ы қ о б а с ы н
профилактикалау және жою бойынша
іс-шаралары

433. Шошқаның африкалық обасы вирусының әкелінуін алдын алу ма қ с а т ы н д а м ы н а л а р ғ а :

1) шошқаның африкалық обасы бойынша қолайсыз елдерден үй және жабайы жануарларды, оларды союдың өнімдерінің және азықтың барлық түрін кіргізуге;

2) Қазақстан Республикасына бағытталған көлік құралдарының иелеріне Қазақстан Республикасы аумағына шошқаның африкалық обасы бойынша қолайсыз мемлекеттерде сатып алынған жануарлар мен олардың тамаққа қолданылатын ет өнімдерін (консервілерден басқа) жеткізуге;

3) Көлік құралдарынан Қазақстан Республикасының теңіз порттары акваторияларына, әуе кеңістігіне, темір және тас жол магистральдары бойынша

тамақ қалдықтары мен қоқыстарды тастауға жол берілмейді. Шошқаның африкалық обасы бойынша қолайсыз елдерден келген кемедегі ағынды су зарарсыздандыруға жатады. Тамақ (ет) өнімдері бар сақтайтын тоңазытқыш камералары және теңіз, өзен кемелеріндегі қоймалары Қазақстан Республикасы портында барлық тоқтап тұру кезеңінде пломбалауға жатады;

4) шошқаларды халықаралық әуе, теңіз, өзен порттары және шекаралық теміржол станцияларының аумақтарында ұстауға жол берілмейді.

434. Ветеринариялық бақылау бекеттерінің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларымен бірлесе отырып, шошқалардың африкалық обасы бойынша қолайлылығына тәуелсіз шет елдерден келген теңіз және өзен кемелерінен, ұшақтардан, вагон-мейрамханалардан, рефрижераторлардан және басқа көлік құралдардан түсірілген қоқыстарды, тамақ және басқа қалдықтарды жинауға және зарарсыздандыруға бақылауды жүзеге асыруы тиіс. Бұл қалдықтар, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің және санитариялық-эпидемиологиялық қадағалаушы қызметтің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісу бойынша қаланың қоқыс тастайтын жерінен тыс арнайы жабдықталған жерлерде жағу арқылы жоюға жатады.

435. Шет елдерден (шошқаның африкалық обасына қолайсыз) келген экипаждың жолаушылар мен мүшелеріне тиесілі жүктер, қол жүктері, сондай-ақ халықаралық почта жөнелтілімдері мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және ветеринариялық бақылау бекеттерінде қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлармен тиісті іс-шаралар қабылдау үшін тексеріп қарауға жатады.

436. Қазақстан Республикасына аурудың вирусын тікелей әкелуінің қаупі кезінде, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында аурудың эпизоотиялық ошақтары пайда болған жағдайда, облыстардың, аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдары белгіленген тәртіпте шошқаның африкалық обасына қарсы күрес бойынша арнайы комиссия құрады. Комиссия құрамына, сәйкесінше шошқаның африкалық обасын профилактикалау және жою бойынша жүргізілген іс-шараларына бақылауды ұйымдастыру және жүзеге асыру үшін қажетті жергілікті атқарушы органдарының өкілдері енгізіледі.

437. Қазақстан Республикасымен шекаралас аумақта шошқаның африкалық обасы пайда болған кезде тиісті әкімшілік-аумақтық бірлігінің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары шекаралас аудандардың, шаруашылық жүргізуші субъектілердің, қайта өңдеу кәсіпорындардың тұрғындарына шошқа шаруашылығы үшін туындаған қауіптер туралы кеңінен таныстыруды ұйымдастыруы және Қазақстан Республикасының аумағына

аурудың вирусының әкелінуін болдырмау бойынша іс-шараларды қабылдауға
т и і с .

438. Шаруашылық жүргізуші субъектіндегі ветеринариялық маман шошқаның африкалық обасы ауруына күдік пайда болған кезде ол туралы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына х а б а р л а й д ы .

439. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор шошқаның африкалық обасы ауруына жануарларда күдігі туралы хабарлама алған кезде, эпизоотиялық тексеру, патологиялық материалдарды іріктеу жүргізу үшін және эпизоотиялық ошақтың шекарасын, қолайсыз пунктті, аурудың таралу мүмкін жолдарын анықтауға тез арада сол жерге келуге және аурудың таралуын болдырмау бойынша мынадай іс-шараларды қабылдауға тиіс:

1) ауру және ауру күдігі бар шошқаларды олар болған қора-жайлардан о қ ш а у л а у ;

2) жануарлардың (құстарды қоса алғанда) барлық түрлерін союға және ет өнімдерін (ет, май, тері, қауырсын, түбіт) сатуға тыйым салу;

3) ауру анықталған елді-мекеннен, шаруашылық жүргізуші субъектіден шығуға және олардың аумақтарына көлік құралдарының кез-келген түрлеріне кіруге, шаруашылық жүргізуші субъектіден тиісті санитарлық өңдеусіз қызмет көрсету персоналына шығуға жол берілмейді;

4) шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағынан жануарлардың өнімдерін және шикізаттарын, азықтарын және өткізілетін (тасымалданатын) объектілерді ш ы ғ а р у ғ а ;

5) шошқаның африкалық обасы ауруына күдік болған кезде тиісті іс-шаралар қабылдау үшін жергілікті атқарушы органдарға, ветеринария саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға, көрші аудандардың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларына қабылданған іс-шаралар туралы т е з а р а д а х а б а р л а у ғ а ;

б) пысықталған патологиялық материалды ветеринариялық зертханаға патологиялық материалдарды іріктеу және қайта жіберудің белгіленген тәртібін сақтай отырып, шошқаның африкалық обасын зерттеу үшін жібереді.

Эпизоотиялық ошақта шошқаның африкалық обасын жою бойынша іс-шаралар

440. Шошқаның африкалық обасының диагнозын қою туралы материалдарды алғаннан кейін тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы жергілікті атқарушы органға карантинді белгілеу туралы ұсыныс енгізеді.

441. Ветеринария саласындағы уәкілеттік органмен бекітілген аумақтарды аймаққа бөлу қағидаларына сәйкес эпизоотиялық ошақтың шекарасын анықтайды және онда аурудың профилактикасы мен жою бойынша қажетті іс-шаралардың жүргізілуін ұйымдастырады.

442. Карантині салынған шаруашылық жүргізуші субъектілерде, аудандарда және облыстарда мыналарға:

1) жануарлардың барлық түрлерін, соның ішінде құстарды карантині салынған аумаққа және аумақтан тыс әкелуге және әкетуге, кіргізуге және одан шығаруға;

2) осы аумақта жануарлардың өнімі мен шикізаттарын дайындауға және шығаруға;

3) олардың аумағынан өсімдік шаруашылығы өнімдерін шығаруға;

4) карантині салынған шаруашылық жүргізуші субъектіге бөгде адамдарға кіруге, оның аумағына көлік құралдардың енуіне және шаруашылық жүргізуші субъектіде шошқалардың басын қайта топтастыруға;

5) базарларда және басқа сауда орындарда жануарларды және оның өнімдері мен шикізатты сатуға, адамдар мен жануарларды шоғырландырумен байланысты ауыл шаруашылық жәрмеңкелерін, көрмелерді (аукциондарды), басқа қоғамдық іс-шараларды жүргізуге жол берілмейді.

443. Эпизоотиялық ошақтағы барлық шошқаларды қан шықпайтын әдісімен жояды. Өлген, сойылған шошқаның өлексесін, қиды, азық қалдықтарын, ыдысты және арзан құнды құрал-жабдықтарды, сондай-ақ тозған қора-жайларды, ағаш едендерді, науаларды, қалқаларды сол жерде өртейді.

444. Жануарлар ұсталған қора-жайларға, қоршаулар мен басқа орындарға мына тәртіпте 3 рет дезинфекцияны жүргізеді: бірінші - жануарларды жойғаннан кейін бірден жасайды; екінші - ағаш едендерді, қалқаларды, науаларды алғаннан және тиянақты механикалық тазарту жүргізгеннен кейін; үшінші - карантинді алардың алдында жасайды. Бірінші дезинфекцияны жүргізген кезде дезакаризация, дератизация, дезинсекция жасалады.

445. Дератизация жасағаннан кейін жиналған кеміргіштердің өлекселерін өртейді.

446. Барлық қора-жайларға, құрал-жабдықтарға, қоршауларға, мал сою пункттерге және жануарлар тұрған басқа орындарға механикалық тазарту жүргізудің алдында дезинфекциялауға түседі.

Жануарлардың қора-жайларына, қоршауларға, азық алаңдарына, мал сою пункттерге, ет өңдеу кәсіпорындарға және басқа объектілерге ағымдағы және қорытынды дезинфекция жүргізу үшін Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттар қолданылады.

447. Жануарлардың өлекселері болған қора-жайлардың жерлерін (ағаш едендерді алғаннан кейін), қораларды, орындарды дезинфекциялауды кейіннен 1 шаршы метрге кемінде 10 литр су есебімен сулай отырып, 1 шаршы метрге 2 килограмм есебімен құрамында 25 % активті хлоры бар хлорлы әкті біркелкі себу жолымен жүргізеді. 24 сағат өткен соң жердің 10-15 сантиметр қабатын қопарып алады және арнайы қазылған, тереңдігі кемінде 2 метр орға көмеді. Топырақ бетіне біркелкі хлорлы әкті сеуіп, үстінен су құяды.

448. Нәжіс жинағыштағы қи бөкпесін құрғақ (құрамында кемінде 25 % активті хлор бар) хлорлы әкпен араластырады, 10 литр қи бөкпесіне 1,5 килограмм әк жұмсайды.

449. Жануарлардың қи қоймасындағы қиды құрғақ, құрамында 25 % хлорлы әкпен 0,5 килограмм/метр есеппен сеуіп араластырады, содан 1,5 метр тереңдікке көміп тастайды.

450. Қилардың көп мөлшерін биологиялық зарарсыздандыру үшін 1 жылға қалдырады. Ол үшін, қи қойманың жиегіне 1 шаршы метрге 2 килограмм құрғақ хлорлы әк себеді. Қи қоймасының ішкі жағының периметрі бойынша тікенек сымдардан қоршау орнатады және ор қазады.

451. Көлік құралдарды және басқа да техникаларды (бульдозерлер, экскаваторлар және басқалар) сол эпизоотиялық ошақтың аймағындағы арнайы бөлінген алаңда мұқият жуып болған соң, дезинфекциялайды, ол үшін осы Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттардың мемлекеттік тізілімінде тіркелген дезинфекциялық заттардың біреуін қолданады.

452. Дезинфекциялық кедергілерді, дезтөсеніштерді, дезванналарды Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттардың біреуімен толтырады.

453. Эпизоотиялық ошақты душ қабылдайтын кабиналармен жабдықтайды және онда жұмыс істейтін адамнан басқа, барлық мамандар күнде гигиеналық душта санитариялық өңдеуден өтеді. Бұл ретте, сыртқы, ішкі киімдерді, бас киімдерді, арнайы жұмыс киімдерді және аяқ киімдерді формалинді бу камерасында 57-60⁰ С температурасымен 1 сағат ішінде зарарсыздандырады, бұнда формалиннің шығыны 1 метрге 75 миллилитр болуы тиіс. Ошақтағы жұмыс толық аяқталғаннан кейін пайдаланылған арнайы киімдерді отқа жағады.

454. Ауаның температурасы 0⁰ С төмен болған жағдайда дезинфекцияның алдында тиянақты механикалық тазарту жұмыстары жүргізіледі. Ол үшін дезинфекциялық объектілердің беті ең алдымен дезинфекция ерітіндісінің біреуімен суарады, сонан кейін мұздан, қардан босатады да, қи мен қоқысты тазалайды.

Буферлік
іс-шаралар

аймақта

жүргізілетін

455. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы шаруашылық жүргізуші субъектідегі, елді-мекендегі барлық шошқаларды дереу есепке алады, шаруашылық жүргізуші субъектіге шошқаларды сатуға, ауыстыруға, қора-жайдан шығаруға, союға жол бермеу туралы жазбаша түрде ескертеді.

456. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 28 сәуірдегі № 407 қаулысымен бекітілген Жануарларға және адамдар денсаулығына ерекше қауіп төндіретін жануарлар, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды міндетті түрде алып қою және жою не оларды алып қоймай міндетті түрде залалсыздандыру (зарарсыздандыру) және қайта өңдеу ережесіне сәйкес, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы қысқа мерзімде барлық шошқалардың алуды жүзеге асырады. Жануарларды тасымалдау кезінде жүру жолында қоршаған ортаны вируспен ластамау үшін тасымалдау көліктерінің шанағын жабдықтайды.

457. Шошқаларды түсіргеннен кейін көлік құралдары арнайы оқшауланған орында механикалық тазартуға және дезинфекциялауға жатады. Көлік құралына санитариялық өңдеудің жүргізілгені туралы бұл жұмысты есепке алу журналына ж а з а д ы .

458. Буферлік аймақта шошқаларды союды вирустың таралу мүмкіндігін болдырмайтын осы Қағидаларды сақтай отырып жүргізеді.

459. Сойылған шошқадан алынған етті және оның өнімдерін пісірілген немесе пісіріліп-қақталған шұжықтар немесе консервілерге қайта өңдейді.

460. Еттерді көрсетілген өнімдерге қайта өңдеу мүмкін емес болса, онда оларды пісіру арқылы зарарсыздандырады. Өндірілген өнім қолайсыз аумақтың ш е г і н д е п а й д а л а н ы л а д ы .

461. Егер ұшаны сойған кезде бұлшықеттерде, ішкі органдарында және теріде қанталау немесе дегенеративтік өзгерістер анықталса, онда оларды барлық ішкі органдарымен өртеу арқылы жояды.

462. Шошқаның африкалық обасына қолайсыз пункттерден және эпизоотиялық ошақтарынан буферлік аймаққа апаратын барлық жолдарға, буферлік аймақтың және қадағалау аймақтың сыртқы шекарасына апаратын жолдарға тәуліктік карантиндік-күзеттік полициялық бекеттері орнатылады.

463. Бекеттерді шлагбауммен, дезтосқауылмен және кезекшілерге арналған үйшіктермен жабдықтайды.

Бақылау
іс-шаралар

аймағында

жүргізілетін

38. Шошқаның везикулярлық ауруы

Шошқаның везикулярлық ауруының
әкелінуінің алдын алу
іс-шаралары

475. Ауру қоздырғыштың әкелінуін алдын алу мақсатында мыналарға:

1) везикулярлық ауруға қолайсыз елдерден шошқаның терісін, шошқа өнімдерін және шошқаларды әкелуге;

2) халықаралық желілерге қызмет көрсететін әуежайлардан, ұшақтардан, пароходтардан, пойыздардан жиналған тамақ қалдықтарын шошқаларға азық ретінде пайдалануға;

3) құстардың жаппай ұшу кезеңінде шаруашылық жүргізуші субъектілердің ашық жайылым алаңдарда шошқаларды ұстауға жол берілмейді.

476. Шошқаның везикулярлық ауруының негізгі алдын алуы ауру қоздырғышының қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелінуін болдырмау және шаруашылық жүргізуші субъектінің шегінде шошқа басының өткізілуіне бақылау болып табылады.

477. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге шошқаның везикулярлық ауруының қоздырғышының әкелінуін алдын алу үшін:

1) шаруашылық жүргізуші субъектіні везикулярлық ауруына қолайлы шаруашылық жүргізуші субъекіден сау жануарлармен толықтыру қажет;

2) шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелінген шошқаларды күнтізбелік 30 күн ішінде карантинде ұстау қажет. Карантин кезінде шошқаларға шошқаның везикулярлық ауруына серологиялық зерттеу жүргізеді.

478. Шошқаның везикулярлық ауруына күдіктенгенде шаруашылық жүргізуші субъектісінің басшысы немесе шаруашылық жүргізуші субъектіге қызмет көрсететін ветеринариялық маман тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлайды және ауру және ауруға күдікті жануарларға оқшаулауды ұйымдастырады, оларға жеке қызмет көрсететін персоналды бекітеді.

479. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы, шошқаның везикулярлық ауруына күдікті деген хабар алғаннан кейін, тез арада сол жерге келіп, эпизоотиялық жағдайды анықтап, оның диагнозын анықтау және аурудың таралуына жол бермеу үшін іс-шаралар қабылдауы тиіс.

480. Осы мақсатта:

1) ауру қоздырғышының әкеліну көздерін және жолдарын анықтау бойынша шаруашылықта мұқият эпизоотиялық зерттеу, талдау жүргізіледі;

2) айналадағы шаруашылық жүргізуші субъектілерде шошқаның

везикулярлық ауруының және басқа ауруларының эпизоотиялық жағдайын
н а қ т ы л а й д ы ;

3) оқшауда тұрған шошқа басына, аурудың әртүрлі сатысында жануарлардың дене қызу реакциясына назар аудара отырып, клиникалық тексеру жүргізіледі;

4) патологиялық материалдарды іріктеп, зерттеуге жолдайды.

Шошқаның везикулярлық ауруының қоздырғышының
әкелінуі қаупі бар аймақтағы
іс-шаралар

481. Қауіпті аймақта мынадай іс-шаралар жүзеге асырылады:

1) тұрғындарды аурудың таралу қаупі және осыған байланысты жүргізілетін іс-шаралар туралы хабардар етеді. Шошқаларға активтілігі жойылған профилактикалық вакцинаны қолайсыз пункттен карантинді алғаннан кейін 2
ж ы л б о й ы е г е д і ;

2) жануарлардың өсіруін, жануарлардан жасалған өнімдер мен шикізаттардың дайындауын (союын), сақтау мен қайта өңдеуін, сатуын жүзеге асыратын ішкі саудада, қайта өңдейтін кәсіпорындарда, мал сою алаңдарда немесе мал сою пункттерде, өндіріс объектілерінде мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалауды күшейтеді;

3) қауіпті аймақтан шошқаларды әкелуге және әкетуге (қайта өңдейтін кәсіпорындарды, сою алаңдары мен сою пункттерін қоспағанда) жол берілмейді. Ішкі сауда объектілерінде тірі шошқалардың саудасы Шошқаның везикулярлық ауруына қарсы вакцина еккен кейін күнтізбелік 21 күннен кейін жүргізеді;

4) шошқаларды ұстауға және азықтандыруға мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау қойылады.

Шошқаның везикулярлық ауруын жоятын
іс-шаралар

482. Шошқаның везикулярлық ауруының диагнозы анықталған кезде
к а р а н т и н қ о й ы л а д ы .

483. Карантинді шаруашылық жүргізуші субъектілерде мыналарға:

1) карантинді аумаққа шошқаларды әкелу және одан тыс шығуға (жануарларды қайта өңдеу кәсіпорындарына, ою алаңдары мен сою пункттеріне шығаруды қоспағанда);

2) қолайсыз пункттен қайта өңдеу үшін ет комбинаттарына немесе сою пункттеріне әкетуді, сондай-ақ азықтарды, жабдықтарды және құрал-саймандарды қоспағанда шошқаның шикі етін және басқа зарарсыздандырылмаған өнімді алып шығаруға;

3) Ветеринар мамандардың рұқсатынсыз шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде шошқаларды союға және топтастыруға;

4) дезөңдеусіз көлік құралдарына карантинді аумақтан тыс шығуға;

5) қызмет көрсететін персоналдың санитариялық өңдеусіз аурудың эпизоотиялық ошағынан шығуына;

б) жануарларға қызмет көрсетумен байланысты емес тұлғалардың шошқа қора-жайларына кіруіне;

7) шошқаларды және олардың шикі өнімдерін (ет, май, өкпе-бауыр) базарларда сатуға жол берілмейді.

484. Шаруашылық жүргізуші субъектіде барлық шошқа басын сою тиімсіз болып табылатын қолайсыз шошқа кешендерінде және репродуктивті шаруашылық жүргізуші субъектілерде, асыл тұқымды зауыттарда күнделікті клиникалық қарау жүргізеді, шошқаның везикулярлық ауруымен ауырған және ауруға күдікті барлық жануарларды сояды және қора-жайларды дезинфекциялайды. Қолайсыз шошқаның везикулярлық ауруынан сау және қауіпті шаруашылық жүргізуші субъектілеріндегі шошқаларға вакцина егіледі.

485. Шошқаның везикулярлық ауруымен ауыратын және ауруға күдікті шошқаларды союды ет комбинаттардың санитариялық сою цехтарында немесе ортақ конвейерде, сондай-ақ вирустың таралуын болдырмайтын қағидаларды сақтай отырып, арнайы жабдықталған сою пункттерінде (аулаларда) жүргізеді.

486. Шошқаларды союға немесе олардан алынған өнімдерді қайта өңдеу үшін ет комбинатына және сою пунктіне сұйықтықты өткізбейтін, тығыз шанағы бар көлік құралымен жеткізеді. Жүру жолында елді-мекендерде тоқтауға, сондай-ақ шошқаны союға жол берілмейді.

487. Шаруашылық жүргізуші субъектіден, сондай-ақ ет комбинаты немесе сою пункті аумағынан шығатын көлік құралдар мұқият тазаланады және дезинфекцияланады. Жануарларды тиеу және түсіру кезінде, сондай-ақ жүру жолында шошқаларға қызмет көрсететін қызметкерлердің арнайы киімдері және аяқ киімдері дезинфекцияланады.

488. Жануарларды сою кезінде пайдаланған жабдықтарды жұмыс аяқталған соң мұқият дезинфекциялайды. Құндылығы аз ағаштан жасалынған құралдарды өртейді. Сою пункттерін (аулаларды) тазалайды және дезинфекциялайды.

489. Етті, қыртыс майды және субөнімдерді пісірілген немесе пісіріліп-қақталған шұжықтар немесе консерві жасауға қайта өңдейді немесе пісіруге жібереді.

490. Жануарлардың арық ұшаларды барлық ішкі құрылыс мүшелерімен бірге, сондай-ақ шошқалардың өлекселерін өртейді немесе Ветеринар мамандардың бақылауымен техникалық жоюға жібереді.

491. Жануарлардың терісін сылып алмайды, оларды үйітеді немесе жидітеді. Ет комбинаттарында немесе сою пункттерінде жануарлардың зарарсыздандырылатын терісін сылып алуға жол беріледі.

492. Барлық орындалған іс-шаралардан кейін карантинді алар алдында екі рет

қорытынды дезинфекцияны жүргізеді.

493. Шошқаның везикулярлық ауруын профилактикалау үшін активтілігі жойылған вакцина қолданады.

494. Везикулярлық ауруы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден карантин ауру немесе ауруға күдікті барлық жануарларды сойғаннан кейін, сондай-ақ барлық ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды жүргізілген соң күнтізбелік 30 күннен кейін алынады.

495. Шаруашылық жүргізуші субъектіден карантинді алғаннан кейін 12 ай мерзіміне шектеу қойылады, бұл уақыт ішінде:

1) ет комбинатынан басқа бұрынғы шошқаның везикулярлық ауруына қолайсыз аумақтан тыс шошқаларды және олардың өнімдерін шығаруға және с а т у ғ а ;

2) сәлемдемемен шошқадан алынған өнімдер мен шикізаттарды жіберуге жол берілмейді.

39. Шошқа дизентериясы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын шошқаның дизентериясын профилактикалау іс-шаралары

496. Дизентерияны болдырмау және таратпау мақсатында жеке және заңды т ұ л ғ а л а р :

1) ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді және шошқа басын азықтандыру мен ұстау технологиясының талаптарын қатаң орындауға;

2) жабық түрдегі шошқа фермаларын өзінің сауықтырылатын жас мал есебінен, ал бордақылау шаруашылықтарын жұқпалы аурулар бойынша оның ішінде шошқа дизентериясы бойынша қолайлы (кемінде 2-3 жыл ішінде) бекітілген шаруашылық жүргізуші субъектілерден әкелінетін мал басы есебінен ж и н а қ т а у ғ а ;

3) шошқа дизентериясы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілермен шаруашылық байланыстарына жол бермеуге;

4) бордақылау шаруашылық жүргізуші субъектілерде көбейту үшін бір реттік шошқаларды және қабандарды пайдалануға қатаң тыйым салуға тиіс.

497. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелінетін жануарларды күнтізбелік 30 күн бойы ұстайды.

498. Фермадағы шошқаларда дизентерияға күдікті гастроэнтерит карантині пайда болған кезде барлық жануарларды тобы кейіннен қора-жайларды (секцияларды, торларды, станоктарды) санациялай отырып, союға тапсырылады.

499. Сауықтырылатын жануарларды бір цехтан екінші цехқа негізгі фермаға

ауыстыру кезінде торайлардың тері жамылғысын құрамында 0,5 пайыз күйдіргіш натрий және 1 пайыз формальдегиді бар сілтілі ерітіндісімен өңдейді.

Шошқаның дизентериясы бойынша эпизоотиялық ошақтарында және қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

500. Ауру жануарлар бөлінген шаруашылық жүргізуші субъектіге мынадай:

- 1) жануарлардың орнын ауыстыруға жол бермеуі;
- 2) бөгде адамдардың келуі;
- 3) жеке және заңды тұлғалардың дезинфекциялауды жүргізуі шектеу қойылады.

501. Емдеу үшін Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттар қолданылады.

40. Шошқаның классикалық обасы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін профилактикалық іс-шаралар

502. Шошқаның классикалық обасының (бұдан әрі – ШКО) пайда болуын және таралуын алдын алу үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерге, ветеринария мамандарына, сондай-ақ, жануарлардың иелеріне:

- 1) шаруашылық жүргізуші субъектілерге келіп түскен барлық шошқаларды күнтізбелік 30 күн оқшаулап ұстау;
- 2) шошқаларды тамақ қалдықтарымен термиялық зарарсыздандырудан кейін азықтандыруы қажет.

Эпизоотиялық ошақтарында және қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

503. ШКО диагнозы анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъекті аумағына карантин қойылады.

504. Қолайсыз пункттегі (шаруашылық жүргізуші субъектіден) карантинді жануарлардың ШКО-дан өлуінің немесе сауығуының соңғы жағдайынан кейін күнтізбелік 40 күн өткен соң алынады. Шошқаларды шаруашылық жүргізуші субъектіден шығару бойынша шектеулер карантин алынғаннан кейін 12 айдан соң алынады.

505. Карантиннің шарты бойынша:

- 1) қолайсыз пункттерге шошқаларды (қайта өңдеу кәсіпорындарды қоспағанда) әкелуге (кіргізуге) және олардан әкетуге (шығаруға);
- 2) ветеринария маманының рұқсатынсыз шаруашылық жүргізуші субъектінің

ішінде шошқаларды союға және қайта топтастыруға;

3) дезинфекциялық өңдеусіз көліктің кез келген түрін қолайсыз пункттен шығаруға ;

4) шошқаларға қызмет көрсетуге қатысы жоқ тұлғалардың шошқа қора-жайларына кіруіне ;

5) қызмет көрсететін персоналдың аурудың эпизоотиялық ошағынан санитариялық өңдеуден өткізбей жұмыс киіммен және аяқ киіммен шығуына;

6) қолайсыз пункттен азықтарды әкетуге;

7) базарларда тірі шошқаларды, сондай-ақ, шикі түріндегі ет өнімдерін (ет, май, өкпе-бауыр және тағы да басқалары) сатуға жол берілмейді.

506. Эпизоотиялық ошақтағы шаруашылық жүргізуші субъектілерде барлық шошқалар союға жатады, ал барлық шошқа басын сою орынсыз болатын шаруашылық жүргізуші субъектілерде барлық шошқаларды қараудан өткізеді және клиникалық сау шошқаларға ШКО-ға қарсы вакцина егіледі.

507. ШКО бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде аналық шошқаларды ШКО-ға қарсы тірі вирус-вакцинамен иммунизациялауды ұрықтануға дейін жүргізеді. Торайлайтын аналық шошқаларға тірі вакцина егуге тыйым салынады. Торайлайтын аналық шошқалар арасында ауру пайда болған жағдайда, оларға вирус-вакциналар егеді, алайда кейіннен союға өткізу үшін бордақылауға ауыстыра отырып, одан әрі өсірудің циклынан алып тастайды.

508. Ауру және ауру күдігі бар және ШКО жұқтыруға күдікті жануарларды сою қайта өңдеу кәсіпорындарда, сою алаңдарында немесе сою пункттерінде жүргізіледі .

509. Ауру және ауру күдігі бар жануарлар ұсталған қора-жайларға механикалық тазарту және дезинфекциялау жүргізіледі.

510. Обадан өлген шошқалардың өлекселерін өртеу арқылы жояды.

Шошқаның классикалық обасынан қауіп төнетін аумақтағы іс-шаралар

511. ШКО бойынша қауіп төнетін аумақта барлық шаруашылық жүргізуші субъектілердің барлық шошқаларына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау орнатылады, жүйелі түрде есепке алу және клиникалық қарау жүргізіліп, ветеринария мамандарының рұқсатынсыз оларды қайта топтастыруға тыйым салынады .

512. Бұрын жүргізілген вакцина егу мерзімдерді ескере отырып, барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде ШКО-ға қарсы профилактикалық вакцина егу жүргізіледі.

41. Шошқа тілмесі

Шошқа тілмесінің профилактикасы және оны жою бойынша ветеринариялық іс-шаралар

513. Шошқа тілмесінің профилактикасы бойынша ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар мыналарды:

1) шошқаларды тікелей күн сәулесінен қорғауды қамтамасыз ететін жануарларға жазғы-лагерлік ұстауды жабдықтау жолымен жылу күйзелісінің профилактикасын;

2) шошқаларды құрама тамақ қалдықтарымен залалсыздандырылмаған күйде азықтандыруға жол бермеуді;

3) шошқаларды союды қайта өңдеу кәсіпорындарда немесе жануарларды сою бойынша мамандандырылған пункттерде жүргізуді қамтиды.

514. Шаруашылық жүргізуші субъекті аумағында диагноз анықталған кезде шектеу қойылады.

515. Шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу ауру жануардың соңғы сауығу жағдайынан және қора-жайларды, жаю алаңдарын және күтім жасау заттарын мұқият тазартқаннан және қорытынды дезинфекциялау жүргізгеннен кейін күнтізбелік 14 күн өткен соң алынады.

516. Шектеудің шарттары бойынша:

1) шошқаларды әкелуге (кіргізуге) және әкетуге (шығаруға);

2) шошқаларды шарасыз союдан алынған зарарсыздандырылмаған етін шығаруға;

3) ауру шошқалармен байланыста болған шошқаларды азықтандыруға арналған азықтарды шығаруға тыйым салынады.

517. Тілмемен клиникалық ауыратын шошқаларды пенициллин қосылған тілмеге қарсы гипериммунды сывороткамен емдейді. Аурудан сауыққан жануарларды олар сауыққаннан кейін күнтізбелік 10 күннен кешіктірмей және барлық шошқаларды тілмеге қарсы вакцина егілгеннен кейін тері жамылғылары мен аяқтарын дезинфекциялағаннан соң қайтарады.

518. Қолайсыз эпизоотиялық ошақтарындағы клиникалық сау шошқаларға тілмеге қарсы вакцина егеді.

519. Технология бойынша қайта өңдеу кәсіпорындарға өткізуге жататын шошқалар арасында тілме ауруы пайда болған кезде, ауруларды оқшаулайды және емдейді, ал клиникалық сау шошқаларды тез арада сою үшін жақын жердегі етті қайта өңдейтін кәсіпорындарға жібереді. Жіберілген күні союды жүзеге асыру мүмкін болмаған кезде, сау жануарларды сол жерде қалдырып, тілмеге қарсы вакцина егеді және күнтізбелік 10 күннен кейін шектеусіз союға

т а п с ы р а д ы .

520. Ауру шошқаларды бөлудің әрбір жағдайынан кейін, шошқа қораның едені мен қабырғасын тазартады, жуады және Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген препараттармен дезинфекциялайды.

521. Өлекселерден немесе шарасыз сойылған тілмемен ауыратын шошқалардан сылып алынған терілер дезинфекцияланады. Өңделген терілерді өткізбейтін ыдысқа орайды да тері зауытына жібереді. Терінің дезинфекциялауын ұйымдастыру мүмкін болмаған кезде, өлексені терісімен бірге жояды.

42. Шошқалардың трансмиссивті гастроэнтериті

Шошқалардың трансмиссивті гастроэнтерит ауруына профилактикалық іс-шаралар

522. Шошқалардың трансмиссивті гастроэнтеритпен ауруының алдын алу және профилактикалау мақсатында шошқалары бар шаруашылық жүргізуші субъектілер жыл сайын шошқалардың трансмиссивті гастроэнтеритін профилактикалау бойынша жоспарлы ветеринариялық іс-шараларды жүргізеді.

523. Шошқалардың трансмиссивті гастроэнтеритін профилактикалау м ы н а л а р ғ а :

1) шаруашылық жүргізуші субъектілердің аумағын инфекция қоздырғышының әкелінуінен қорғауға;

2) шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритке қарсы барлық аналық шошқаларға жүйелі профилактикалық вакцинаны тиісті вакцинаны қолдану бойынша басшылыққа сәйкес етуге;

3) негізгі және сауыққан аналық шошқалардың бөлек торайлануын ұ й ы м д а с т ы р у ;

4) шошқалардың торайлануын жүргізген кезде «бос - бос емес» қағидатын с а қ т а у ғ а ;

5) құрал-саймандар мен жабдықтар бар шошқалардың торайлануға арналған қора-жайлардағы профилактикалық үзіліс кезінде мұқият механикалық тазартуды, дезинфекциялауды, жууды, кептіруді жүргізуге негізделеді.

524. Шаруашылық жүргізуші субъектілерді және репродукторларды жинақтау тәртібі шаруашылық жүргізуші субъектінің – сатып алушылар мен жеткізулердің трансмиссивті гастроэнтериті бойынша эпизоотиялық қолайлығынан шыға отырып белгіленеді.

525. Шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритінен бос шаруашылық

жүргізуші субъектіні шошқа басымен жинақтауды, осы ауру бойынша эпизоотиялық жағдайы ұқсас шаруашылық жүргізуші субъектілерген, сондай-ақ күнтізбелік 30 күнде келіп түскен барлық басқа профилактикалық карантин кезінде міндетті түрде шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритіне серологиялық тексеру жүргізу қажет. Егер, оң әсер ететін жануарлар анықталса, онда шаруашылық жүргізуші субъектісін шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритінен бос шошқалардың тобымен жинақтауға жол берілмейді. Бұл жануарлар союға немесе эпизоотиялық жағдайы ұқсас шаруашылық жүргізуші субъектісіне беруге ж а т а д ы .

526. Серологиялық зерттеу кезінде шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритіне оң әсер ететін жануарлар анықталған шаруашылық жүргізуші субъектілерінде осындай жағдайдағы шаруашылық жүргізуші субъектілерімен немесе аурудан бос шаруашылықтан жинақтау рұқсат етіледі.

527. Ауруға қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілеріндегі және зерттеу кезінде шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритіне оң әсер ететін жануарлар бар шаруашылық жүргізуші субъектілеріндегі барлық аналық шошқа басына вакцина е г і л е д і .

528. Шошқа қора-жайларындағы микроклиматтың тиісті технологиялық параметрлерін ұстау қажет.

Шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритіне қолайсыз шаруашылықты сауықтыру бойынша іс-шаралары

529. Қолайсыз пунктке шектеу қойылады. Шектеудің шарттары бойынша:

1) шаруашылық жүргізуші субъектісіне кіргізуге және басқа шаруашылық жүргізуші субъектіден шығаруға;

2) қолайсыз шошқалардың басын қайта топтастыруға;

3) қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектісіне, жануарларға қызмет көрсетуге байланысты емес адамдарға кіруге жол берілмейді.

530. Барлық буаз аналық шошқаларды шошқаның вирустық трансмиссивті гастроэнтеритіне қарсы вакцинасын егеді.

531. Клиникалық сау жануарларды сою үшін қайта өңдеу кәсіпорындарға, сою алаңдарға немесе сою пункттерге арнайы жабдықталған көлік құралдармен шығаруға рұқсат етіледі.

532. Шошқаның трансмиссивті гастроэнтеритіне қолайсыз шаруашылық субъектілерінде шошқалар тұрған бөлімдерді, күтім құралдарын, көлік, құрал саймандарды шектеу алынғанша, күн сайын күйдіргіш натрийдің 3 пайыздық ерітіндісімен немесе жаңа сөндірілген әктің 20 пайыздық тұнбасымен д е з и н ф е к ц и я л а й д ы .

533. Шаруашылық жүргізуші субъектісі және оның Ветеринар мамандары тез

арада осы аурудың өршуіне себеп болған шошқаларды ұстаудың технологиясындағы бұзушылықтарды жоюға іс-шаралар қабылдайды.

534. Шошқадан, аурудан және шошқаның трансмиссивті гастроэнтерит ауруы бойынша күдігі бар шошқадан алынған етке және субөнімдерге ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізгеннен кейін пісірілген немесе пісіріліп-қақталған шұжық өнімдерін, консервілерін дайындауға жіберіледі. Шұжық өнімдеріне қайта өңдеу мүмкін болмаса, етті және субөнімдерді қайната отырып зарарсыздандырылады, шикі түрінде пайдалануға жол берілмейді.

535. Шошқаның трансмиссивті гастроэнтерит ауруынан өлген жануарлардың ө л е к с е л е р і н ө р т е й д і .

536. Жануардың соңғы өлу жағдайынан және союға тапсырғаннан немесе ауырған жануарлардың сауықтыруларынан күнтізбелік 21 күннен кейін және бекітілген іс-шараларды жүргізген соң қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектісі деп жариялайды.

43. Шошқалардың энцефаломиелиті (Тешен ауруы)

Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитінің (Тешен ауруы) профилактикасы және жою бойынша іс-шаралар

537. Энзоотиялық энцефаломиелиттің негізгі профилактикасы қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерге ауруды қоздырғыштың әкелінуінің алдын алу және шаруашылық жүргізуші субъекті шеңберінде шошқалардың орын ауыстыруын бақылау болып табылады.

538. Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелиті қоздырғышының әкелінуінің алдын алу үшін жеке және заңды тұлғалар мынадай іс-шараларды жүргізеді :

1) шаруашылық жүргізуші субъектісін шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелиті бойынша қолайлы сау жануарлармен топтастыруды жүргізеді;

2) шаруашылық жүргізуші субъектіге әкелінген шошқаларды күнтізбелік 30 күн ішінде карантиндейді. Шаруашылық жүргізуші субъектінің шошқаларын карантиндеу кезеңінде энзоотиялық энцефаломиелитке серологиялық зерттеуден өткізеді ;

3) клиникалық ауру жануарлар анықталған және шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитіне диагноз зертханалық зерттеулермен расталған жағдайда немесе шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитінің қоздырғышына серопозитивті шошқалар анықталған кезде энзоотиялық энцефаломиелит вирусының таралуын болдырмайтын шараларды сақтай отырып, әкелінген

шошқалардың барлық партиясы сою объектілерінде (сою пункттері мен алаңдары, ет өңдейтін кәсіпорындар) сойылады;

4) тамақ қалдықтары шошқаларға тек термиялық зарарсыздандырылғаннан кейін беріледі.

Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитпен ауруына күдіктену кезіндегі іс-шаралар

539. Қолайлы емес пункттерге шектеулер қойылады. Осы мақсатта: шаруашылық жүргізуші субъектіде аурудың қоздырғышының көздерін және әкеліну жолдарын анықтау үшін мұқият эпизоотиялық тексеру жүргізеді;

жақын орналасқан шаруашылық жүргізуші субъектілерде және елді мекендерде шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелиті мен басқа аурулары бойынша эпизоотиялық жағдайын анықтайды;

арудың әртүрлі кезеңдерінде жануарлардың температуралық реакциясына ерекше назар аудара отырып, оқшау қорада орналасқан шошқаларды клиникалық қарап тексеруді жүргізеді;

патологиялық материалды іріктеп алып, зерттеу үшін ветеринариялық зертханаға жібереді.

540. Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитіне диагноз қойылғаннан кейін карантин белгіленеді.

541. Карантинделген шаруашылық жүргізуші субъектілерде мыналарға:

1) карантинделетін аумаққа шошқаларды әкелуге немесе оның шеңберінен тыс шығаруға (жануарларды өңдейтін мекемелерге, сою алаңдарына немесе сою пункттеріне әкетуді қоспағанда);

2) қайта өңдеу үшін қайта өңдеу кәсіпорындарына, сою алаңдарына немесе сою пункттеріне әкетуден басқа, қолайсыз пункттен шикі шошқа етін және шошқаны союдың басқа да зарарсыздандырылмаған өнімін, сондай-ақ азықтарды, жабдықтарды және мүкәммалды әкетуге;

3) ветеринария мамандарының рұқсатынсыз шаруашылық жүргізуші субъектілер ішінде шошқаларды союға және қайта топтастыруға;

4) дезинфекциялық өңдеусіз көліктің карантин аумағынан тыс шығуына;

5) қызмет көрсететін персоналдың санитариялық өңдеусіз аурудың эпизоотиялық ошағынан шығуына;

6) жануарларды бағып-күтуге қатысы жоқ адамдардың шошқа қоражайларына кіруіне;

7) базарларда тірі шошқаларды, сондай-ақ, сойылған өнімдерін (ет, май, өкпе-бауыр және т.б.) шикі түрінде сатуға;

8) жәрмеңкелерді және ауруға сезімтал жануарлардың топтасуына байланысты басқа да іс-шараларды өткізуге рұқсат етілмейді.

542. Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелитпен ауруын жою бойынша іс-шараларын жүргізу кезінде шаруашылық жүргізуші субъектінің өндірістік бағытын, көлемі мен мал басының зақымдану дәрежесін есепке алады.

543. Қолайсыз ферманың барлық шошқаларын сою орынсыз шошқа шаруашылығы кешендерінде және репродуктивті шаруашылық жүргізуші субъектілерде, тұқымдық зауыттарда күн сайын клиникалық қарап тексеру жүргізіледі, энзоотиялық энцефаломиелитпен ауыратын және ауру күдігі бар барлық шошқалар, сондай-ақ дамуы жағынан артта қалған жануарлар сойылады, қоралар дезинфекцияланады. Энзоотиялық энцефаломиелит бойынша қолайсыз және қауіп төндіретін шаруашылық жүргізуші субъектілердегі клиникалық сау шошқаларға вакцина егіледі. 2 айлық жасқа дейінгі кезеңде вакцина егілген торайларға олар 3 айлық жасқа жеткеннен кейін қайта вакцина егіледі. Вакцина егу карантин тоқтатылғаннан кейін де 2 жыл бойы жалғастырылады.

544. Энзоотиялық энцефаломиелитпен ауыратын және ауру күдігі бар шошқаларды сою қайта өңдейтін мекемелерде, сою алаңдарында немесе сою пункттерінде вирустың таралуын болдырмайтын шараларды сақтай отырып, жүргізіледі.

545. Союға арналған шошқаларды немесе олардың сойылған өнімдерін қайта өңдеу үшін берік, сұйықты өткізбейтін шанақтары бар көлік құралдарымен қайта өңдейтін мекемелерге, сою алаңдарына немесе сою пункттеріне әкелінеді. Жолшыбай елді мекендерде тоқтауға, сондай-ақ, шошқаларды союға рұқсат етілмейді.

Көлік құралдары шаруашылық жүргізуші субъекіден, сондай-ақ, өңдейтін мекемелердің, сою алаңдарының немесе сою пункттерінің аумағынан шығатын кезде мұқият тазартылып, дезинфекцияланады. Тиеуде және түсіруде жұмыс істейтін адамдардың, сондай-ақ, жолшыбай шошқаларды бағып-күтетін адамдардың арнайы киімдері мен аяқ киімдері дезинфекцияланады.

Жануарларды сойғанда пайдаланылған жабдықтар жұмыс аяқталғаннан кейін дезинфекцияланады.

546. Ет, май және қосалқы өнімдер пісірілген немесе пісіріліп қақталған шұжықтар немесе консервілерге қайта өңделеді немесе қайнатуға жіберіледі.

Арық жануарлардың ұшалары ішкі құрылыс мүшелерімен бірге, сондай-ақ, өлекселер жағылады.

547. Бас, сирақтары мен құйрықтарды оларды дайындаудың қарапайым технологиялық режимдерін сақтай отырып, ұйыма және іркілдек өңдеп шығаруға пайдалануға рұқсат етіледі.

548. Жануарлардың терісі сыпырылмайды, олар ұйытылады немесе ыстық сумен жидітіледі. Өңдейтін мекемелерде, сою алаңдарында немесе сою пункттерінде зарарсыздандырылатын терілерді сыпыруға рұқсат етіледі.

Шошқалардың энзоотиялық энцефаломиелиті қоздырғышының әкелінуі бойынша қауіп төндіретін аймақтағы іс-шаралар

549. Қауіп төндіретін аймақта мынадай іс-шаралар жүзеге асырылады:

1) халыққа аурудың тарау қаупі және осыған байланысты өткізілетін іс-шаралар туралы хабарланады. Бұрын жүргізілген вакцина егулерді ескере отырып, барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде қолайсыз пункттен карантин алынғаннан кейін 2 жыл бойы энзоотиялық энцефаломиелитке қарсы инактивтендірілген және тірі вакцинамен шошқаларға профилактикалық вакцина егіледі;

2) ішкі сауда объектілерінде, өңдейтін мекемелерде, сою алаңдарында немесе сою пункттерінде жануарларды өсіруді, жануарларды, жануартекті өнімдерді және шикізатты дайындауды (союды), сақтауды, қайта өңдеуді және сатуды жүзеге асыратын, шошқаларды союдан алынған өнімдерді және шикізатты дайындайтын және қайта өңдейтін өндіріс объектілерінде мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау күшейтіледі;

3) қауіп төндіретін аумаққа (өңдетін мекемелерді, сою алаңдарын немесе сою пункттерін қоспағанда) шошқаларды әкелуге және одан әкетуге рұқсат етілмейді. Ішкі сауда объектілерінде тірі шошқаларды саудалау оларға энзоотиялық энцефаломиелитке қарсы вакцина егілгеннен кейін күнтізбелік 14 күн өткен соң жүргізіледі;

4) шошқаларды ұстауға және азықтандыруға мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау орнатылады;

5) шаруашылық жүргізуші субъектіге қызмет көрсету үшін тұрақты жұмысшылар мен көлік бекітіледі.

550. Шошқаның энзоотиялық энцефаломиелиті бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъекіден карантин ауру және ауру күдігі бар жануарлар не тиісінше дамуы жағынан артта қалған шошқалар сойылғаннан, сондай-ақ, барлық ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар өткізілгеннен кейін күнтізбелік 60 күн өткен соң алынады.

Егер, қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіде барлық шошқалар сойылса, онда мұндай шаруашылық жүргізуші субъекіден карантин онда тиісті ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар және соңғы дезинфекциялау жүргізілгеннен кейін алынады.

551. Барлық іс-шаралар орындалғаннан кейін, карантинді тоқтату алдында 24 сағат аралықпен екі мәрте дезинфекциялау жүргізіледі.

552. Шаруашылық жүргізуші субъекіден карантин алынғаннан кейін 6 ай мерзімге шектеу қойылады, сол аралықта шошқаларды және оның сойылған өнімдерін әкетуге және сатуға тыйым салынады.

44. Дикроцелиоз

Жануарлардың дикроцелиозы бойынша қолайлы аумақта өткізілетін профилактикалық іс-шаралар

553. Жануарлардың дикроцелиозының профилактикасы үшін мынадай іс-шаралар өткізіледі:

1) эпизоотологиялық бағалау мақсатында, жыл сайын көктемгі-жазғы кезеңде жануарлар гельминтокопрологиялық әдістермен ішінара дикроцелиозге, олардың дикроцелилердің личинкаларын жұқтыруы анықтала отырып, жайылымдар оларда жер үстіндегі моллюскалар мен құмырсқалардың болуына және орналасу тығыздығына тексеріледі, ауру анықталған жағдайда мал басын гельминтокопрологиялық зерттеу және ауру жануарларды гельминтті жою жүргізіледі;

2) жануарларды ашық құрғақ учаскелерінде жаю және таза бұлақтардан суару қамтамасыз етіледі, сыртқы ортада дамуын ескере отырып, жайылымдардың уақтылы ауысуы қамтамасыз етіледі.

554. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкелу (кіргізу) немесе әкету (шығару) алдында жануарлар дикроцелиозге гельминтокопрологиялық тексеруге түседі, гельминттер анықталған кезде жануарларға гельминтті жою жүргізіледі және олар толық сауыққанға дейін бақыланады.

555. Қиды тазарту, оны зарарсыздандыру және мал шаруашылығы қораларын және жайып семірту алаңдарын және жануарлардың экскременттерімен жанасатын сыртқы ортаның басқа да объектілерін дезинвазиялау жүргізіледі.

Жануарлардың дикроцелиозі бойынша қолайсыз аумақта өткізілетін жою іс-шаралары

556. Жануарлардың дикроцелиозі бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) жануарларды байлауда немесе байлап бағуда ұстау ұйымдастырылады;

2) эпизоотологиялық бағалау мақсатында, жыл сайын көктемгі-жазғы кезеңде жайылымдар оларда жер үстіндегі моллюскалар мен құмырсқалардың болуына және орналасу тығыздығына тексеріледі, олардың дикроцелилердің личинкаларын жұқтыруы анықталған жағдайда ол жерлерге сау жануарларды жаюға рұқсат етілмейді;

3) моллюскалардың (дикроцелийлердің аралық иелері) санын азайту үшін жайылым бұталардан және тастардан тазартылады, дақылдық шөптер егіледі немесе инсектицидтік препараттармен моллюскаларға қарсы тазалау жүргізіледі;

4) жыл-сайын қараша-желтоқсан айларында емдік-сақтандыру гельминтті жою жүргізіледі;

5) гельминтті жою үшін Қазақстан Республикасында тіркелген антигельминтиктер қолданылады.

45. Ірі қара малдың, қойлар мен ешкілердің диктиокаулездері

Жалпы іс-шаралар

557. Жануарлардың диктиокаулездерінің алдын алу және жою мақсатында жануарлардың иесі және ветеринария мамандары ұйымдастырушылық-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешенін жүзеге асырады.

558. Жануарлардың диктиокаулездермен ауыруының алдын алуға бағытталған ұйымдастырушылық-шаруашылық іс-шаралары барлық мал басын толыққанды жемшөппен, жануарларды азықтандырудың, суарудың және ұстаудың тиісті шарттармен қамтамасыз ету болып табылады.

559. Жануарларды жайылымды немесе қорада байлап бағу қолданылатын шаруашылық жүргізуші субъектілерде табиғи шабындықтар мен жайылымдарды жүйелі түрде жақсарту (жерлерді суландыру, оларды тастардан және бұталардан, орман жайылымдарынан, шырпылар мен өсінділерден тазарту), дақылды жайылымдарды жасақтау, сондай-ақ, әрбір күнтізбелік 5-7 күн сайын ашық қораларды ауыстыра отырып, жайылымдарды ұтымды пайдалану бойынша шаралар жүзеге асырылуы қажет.

Жануарлардың профилактикасы диктиокаулездерінің бойынша іс-шаралар

560. Жануарлардың диктиокаулездерді жұқтыруын болдырмау мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізу қажет:

1) ақуыз, минералды тұздар және витаминдер бойынша теңгерімделген рациондары қолданылады. Жайылымдық учаскелер микроэлементтерге жұтаң аймақтарда рациондарға тиісті (мыс тұзы, кобальт, йод, молибден және басқа да элементтер) қоспалар қосылады;

2) жануарлар тек қана оттықтардан азықтандырылады;

3) жануарлар су құбырларынан, құдықтардан, өзендерден, ағысы жылдам бұлақтардан алынған таза сумен суарылады. Тоғандардан және басқа да ағынсыз су қоймаларынан суаруға сүзгіш-құдықтардың жасалуын көрсету шартымен рұқсат етіледі. Шалшықтардан, несеп төгілген сулардан, арықтардан және шұңқырлардан суаруға тыйым салынады;

4) мал шаруашылығы қораларының, оттықтардың және астаулардың, күтім

жасау заттарының, керек-жарақтардың, аулалардың, жаю алаңдарының, мал шаруашылығы қораларының маңындағы ашық жерлер мен аумақтардың тазалығы қамтамасыз етіледі. Қоражайлар жақсы желдетілетін, құрғақ, жарық
б о л у ғ а т и і с ;

5) мал шаруашылығы қоражайларда, оларға жақын орналасқан жерлерде және жемшөптер мен су көздерін сақтау орындарында иттерді ұстауға тыйым
с а л ы н а д ы ;

6) мал шаруашылығы қоражайлардан және жаю алаңдарынан қи мен тезек тұрақты түрде зарарсыздандыру үшін арнайы қи қоймаларына шығарылады;

7) әрбір гельминтті жоюдан кейін мал несепі күнтізбелік 3-5 күн ішінде жиналып, одан кейін дезинвазиялануы керек. Қоражайларға, жаю алаңдарына, жабдықтарға және керек-жарақтарға дезинвазия жасалады;

8) жануарларды құрғақ жайылымдарда жаю. Жаю үшін жайылымдардың батпақты, ойпатты және несеппен ластанған учаскелерін пайдалануға тыйым
с а л ы н а д ы ;

9) жануарлардың (диктиокаулезге барынша сезімталдары сияқты) жас төлдерін қырат жерлерде, жақсартылған жайылымдарда бағу жүзеге асырылады, ерте (қысқы) төлдеген бұзауларды қоражайда және байлап бағуда ұстау, сондай-ақ, жас төлді диктиокаулезден еркін өсіруді және сау табынды жасақтауды қамтамасыз ететін басқа да шаралар қолданылады.

561. Ветеринария мамандары жылына кемінде 2 рет гельминттік копроскопиялық әдістермен барлық ірі қара малдың, қой мен ешкі мал басының 10-20 %-ын ішінара тексеруге, өлген немесе етке сойылған жануарларды ашу кезінде диктиокаулдың бар-жоғын ескеруге тиіс.

562. Шаруашылыққа жаңадан әкелінетін барлық үй және жабайы жануарларды 30 күн ішінде профилактикалық карантиндеу және диктиокаулезге гельминттік копроскопиялық тексеру қажет. Диктиокаулез жұқтырғаны анықталған жағдайда, жануарларды жаппай гельминтті жою жүргізіліп, оның
т и і м д і л і г і т е к с е р і л е д і .

Бұрын шаруашылық аумағында кездеспеген жаңадан әкелінген малдардан диктиокаулез анықталған жағдайда, жануарлар оқшау ұсталып, диктиокаулдан толық арылғанша гельминтті жою жүргізіледі.

563. Шаруашылықтан шығарар алдында, ірі қара және ұсақ малды диктиокаулезге гельминттік копроскопиялық тексеру жасалады.

Диктиокаулез анықталған жағдайда барлық жануарларға гельминтті жою жасалып, бұдан кейін оларды шығаруға рұқсат етіледі.

Жануарлардың диктиокаулезін жою бойынша іс-шаралар

564. Диктиокаулездің ерекше алдын алудың негізгі шарасы жануарлардың ауруының алдын алуды және қоздырғыштың инвазиясының сыртқы ортада сейілуін қамтамасыз ететін химиялық және биологиялық дәрі-дәрмектерді қолдану болып табылады.

565. Жаппай немесе профилактикалық гельминтті жоюдың алдында қатты әсер ететін және бірінші рет қолданылатын дәрі-дәрмектер және қолдану әдістері жануарлардың шағын тобында (15-20) алдын ала сыналады. 2-3 тәулік ішінде асқынулар болмаған жағдайда барлығына жаппай гельминтті жою жасалады.

566. Жануарларды гельминтті жою үшін мемлекеттік тіркеуден және сынамаалаудан өткен ветеринарлық дәрі-дәрмектер және олардың дәрілік түрлері қолданылады.

567. Ірі қара малдың диктиокаулезі анықталған шаруашылық жүргізуші субъектіде:

1) ағымдағы жылы туған бұзаулар, мал бордақылайтын шаруашылықтарда жасы үлкен бұзаулар қорада немесе оқшауланған байлап бағуда ұстап өсіріледі;

2) диктиокаулез жұқтырған ірі мүйізді қара малдың өткен жылдың қыркүйек айынан бастап бағылмаған учаскелерде бұзауларды оқшауланған жайылымда-қорада ұстау ұйымдастырылады;

3) көп жылдық дақылды жайылымда бағу, әрбір ашық қораны (учаскені) 5 тәуліктен аспайтын мерзімге пайдалана отырып, 3-4 айдан соң бастапқы учаскеге қайтара отырып, ұйымдастырылады. Диктиокаул жұқтырған жануарларды көп жылдық дақылды жайылымдарға жаюға рұқсат етілмейді;

4) карантин кезеңінде шаруашылыққа жаңадан әкелінген жануарлар ларвоскопиялық әдіспен гельминтологиялық тексеруден өткізіледі. Бүкіл топ бойынша нәтижелер теріс болған жағдайда жануарлар жалпы табынға ауыстырылады;

5) өткен жылы туған бұзаулар жаюға дейін күнтізбелік 20 күн ішінде ларвоскопиялық әдіспен гельминтологиялық тексеруден өткізіледі;

6) ағымдағы және былтырғы жылы туған бұзаулар ішінара (20-25 бас) бірінші рет жайылғаннан кейін күнтізбелік 45-50 күн өткен соң, одан кейін жайылым мерзімінің соңына дейін әрбір күнтізбелік 15 күн сайын ларвоскопиялық әдіспен гельминтологиялық тексеруден өткізіледі;

7) табында бұзаулардың ауруы анықталған жағдайда гельминтті жою жасалып, қамап ұстауға ауыстырылады. Қажеттілігіне қарай гельминтті жою тек күнтізбелік 12 күннен кешіктірілмей қайталады.

568. Қой мен ешкінің диктиокаулезі анықталған шаруашылық жүргізуші субъектілерде:

1) ларвоскопия әдісімен ішінара гельминтке тексеру жүргізеді: көктемде (наурыз) бұрын табиғи жайылымда бағылған барлық табындар мен елді

мекендердегі жануарларға - 3; жазда (шілде-тамыз) барлық саулық табындарда ағымдағы жылы туған қозылар мен лақтарға - 3; күзде, қамап ұстау алдында жаңадан жинақталған жас малдарға және 2 жасқа дейінгі қой мен ешкіге – 3;

2) табындарда ауру жұқтырған жануарлар анықталған жағдайда көктемде жайылымға шыққанға дейін бұрын жайылымда бағылған қой мен ешкілерге (әсіресе төлдегеннен кейін саулықтар) – 3, жазда (шілде-тамыз) қозыларды, күзде барлық жануарларға (қамап ұстауға қою кезінде) - 3 гельминтті жою жүргізіледі;

3) жыл бойы жайылымда күтіп-бағу кезінде және айдаудағы қой шаруашылығында жануарларды тексеру және гельминтті жою мерзімін, диктиокаулездің өңірлік эпизоотологиясының ерекшеліктерін ескере отырып, б е л г і л е й д і ;

4) жануарлар диктиокаулезі клиникасымен ауырған кезде оларда жыл мезгіліне қарамастан тез арада емдік гельминтті жоюды жүргізеді.

569. Төлдегенге дейін 2 апта бұрын және төлдегеннен кейін 2 апта болған буаз сиырлар, қойлар, сондай-ақ, арық малдар, іші кепкен, остеомаляция белгілері бар және басқа да өткір және ауыр түрде ауырған жануарлар гельминтті жоюға жатпайды. Мұндай жануарлар олар сауыққаннан кейін, жеке гельминтті ж о ю д а н ө т к і з і л е д і .

570. Дәрі-дәрмектерді теріге, тері астына, бұлшық етке, көк тамырға, қабақ астына, кеңірдекке егу кезінде асептика және антисептика ережелерін қатаң түрде сақтау қажет.

46. Ірі қара малдың, қойлар мен ешкілердің мониезиозы

Жалпы іс-шаралар

571. Жануарлар мониезиозінің алдын алу және жою мақсатында жануарлардың иесі және ветеринария мамандары ұйымдастырушылық-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешенін жүзеге асыруға міндетті.

572. Жануарлардың мониезиозбен ауыруының алдын алуға бағытталған ұйымдастырушылық-шаруашылық іс-шаралар барлық мал басын толыққанды азықпен, азықтандырудың, суарудың және ұстаудың тиісті жағдайымен қ а м т а м а с ы з е т у д і б і л д і р е д і .

573. Жануарларды жайылымды немесе қорада байлап ұстау қолданылатын шаруашылық жүргізуші субъектілерде табиғи шабындықтар мен жайылымдарды жақсарту (жерлерді мелиорациялау, оларды тастардан және бұталардан, орман жайылымдарын шөпшектер мен өсінділерден тазарту), дақылды жайылымдарды

жасақтау, сондай-ақ, әрбір күнтізбелік 5-7 күн сайын қораларды ауыстыра отырып, жайылымдарды ұтымды пайдалану бойынша шараларды жүйелі түрде жүзеге асыру қажет.

Ж а н у а р л а р

м о н и е з и о з ы н ы ң

а л д ы н

а л у

ж ө н і н д е г і

іс-шаралар

574. Жануарлардың мониезиоздерді жұқтыруының алдын алу мақсатында жануарлардың иелері мынадай іс-шаралар жүргізеді:

1) ақуыз, минералды тұздар және витаминдер бойынша теңгерімделген рацион қолданады. Жайылымдық учаскелер микроэлементтерге жұтаң аймақтарда рациондарға тиісті (мыс тұзы, кобальт, йод, молибден және басқа да элементтер) қоспалар қосылады;

2) жануарларды тек қана науалардан азықтандырады;

3) жануарларды су құбырларының, құдықтардың, өзендердің, ағысы жылдам бұлақтардың таза суымен суарады. Тоғандардан және басқа да ағынсыз су қоймаларынан суаруға сүзгіш-құдықтар жасалған жағдайларда рұқсат етіледі. Жануарларды шалшықтардан, несеп төгілген сулардан, арықтардан және шұңқырлардан суаруға тыйым салынады;

4) мал қораларының, науалардың, астаулардың, күтім жасау заттарының, құрал-саймандардың, жабдықтардың, аулалардың, жаю алаңдарының, мал шаруашылығы қораларының маңындағы ашық жерлер мен аумақтардың тазалығын қамтамасыз етеді.

Мал қоралар жақсы желдетілетін, құрғақ, жарық болуға тиіс;

5) мал қораларынан, жаю алаңдарынан және баздардан қи тұрақты түрде зарарсыздандыру үшін арнайы қи қоймаларына шығарылады;

6) әрбір дегельминтизациядан кейін мал несепі күнтізбелік 3-5 күн ішінде жиналып, одан кейін дезинвазиялануы керек. Мал қораларына, жаю алаңдарына, жабдықтарға және құрал-саймандарға да дезинвазия жасалады;

7) жануарларды құрғақ жайылымдарда жаяды. Жаю үшін жайылымдардың батпақты, ойпатты және несеппен ластанған учаскелерін пайдалануға рұқсат етілмейді;

8) жануарлардың жас төлдерін қырат жерлерде, жақсартылған жайылымдарда бағуды жүзеге асырады, ерте (қысқы) туған бұзауларды қорада және байлап бағуда ұстау, сондай-ақ жас төлді мониезиозден еркін өсіруді және сау табындарды жасақтауды қамтамасыз ететін басқа да шаралар қабылдайды.

575. Ветеринария мамандары жылына кемінде 2 рет гельминттік копроскопиялық әдістермен барлық ірі қара мал, қой мен ешкі мал басының 10-20 %-ын ішінара тексеруге, өлген немесе етке сойылған жануарларды ашу кезінде мониезиоздың бар-жоғын ескеруге тиіс.

576. Шаруашылыққа жаңадан келіп түскен барлық үй және жабайы жануарлар 30 күн ішінде профилактикалық карантинделуі және мониезиозге гельминттік копроскопиялық тексерілуі керек. Мониезиоз жұқтырғаны белгіленген кезде, жануарлардың мал басын дегельминтизациялау жүргізіліп, оның тиімділігі тексеріледі.

Жаңадан әкелінген малдарда бұрын шаруашылық аумағында кездеспеген мониезиоз анықталған кезде, жануарлар оқшау ұсталып, мониезиоздерден толық арылғанша дегельминтизация жүргізіледі.

577. Шаруашылықтан шығарар алдында, ірі қара және ұсақ малды мониезиозге гельминттік копроскопиялық тексеру жасалады. Мониезиоз гельминттері анықталған кезде барлық жануарларға дегельминтизация жасалып, бұдан кейін оларды шығаруға рұқсат етіледі.

Жануарлардың мониезиозын жою бойынша арнайы іс-шаралар

578. Мониезиоздың ерекше профилактикасының негізгі шарасы жануарлар ауруының алдын алуды және инвазия қоздырғышының сыртқы ортада сейілуін қамтамасыз ететін химиялық және биологиялық препараттарды қолдану болып табылады.

579. Малдардың мониезиозді жұқтыруы анықталған барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде малды қорада ұстауға қою және жайылымға айдау алдында профилактикалық дегельминтизация жүргізілуі керек.

580. Преимагиналды дегельминтизация жануарлардың организміндегі мониезиоздар жыныстық жетілуге жетпеген мерзімде жүргізіледі.

581. Жануарлардың мониезиоздардың клиникалық белгілері болған кезде дегельминтизация жылдың кез келген уақытында жүргізіледі. Қайталама инфекциядан немесе жұқпалы емес аурулардан туындаған асқынулар жағдайында қайталанатын ауруға қарсы симптоматикалық емдеу белгіленеді және тек қана осыдан кейін жануарлар дегельминтизацияланады.

582. Жаппай емдік немесе профилактикалық дегельминтизацияның алдында қатты әсер ететін және жабдықтауға бірінші келіп түскен препараттар мен қолдану әдістері жануарлардың шағын тобында (15-20) алдын ала сыналады. 2-3 тәулік ішінде асқынулар болмаған кезде барлық мал басына дегельминтизация жасалады.

583. Қозылар мен лақтарды профилактикалық дегельминтизация бірінші рет оларды жайылымға немесе қора аумағына айдап шығарған соң күнтізбелік 14-16 күннен кейін (жыл бойы жайылымда ұстау кезінде туғаннан кейін күнтізбелік 25-30 күн өткен соң), қайталама бірінші дегельминтизациядан кейін күнтізбелік 15-20 күн өткен соң, үшінші рет екінші дегельминтизациядан кейін күнтізбелік 25-

30 күн өткен соң жасалады. Қозылар мен лактар қыркүйек айында бір рет дегельминтизацияланады, ал жануарларды қорада ұстауға ауыстырғаннан кейін күнтізбелік 30 күн өткен соң қой мен ешкінің барлық мал басы дегельминтизацияланады. Жыл бойы жайылымда бағылатын шаруашылықтарда бір жастан асқан ұсақ малға күзде және жоспарлы төлдеу аяқталған соң профилактикалық дегельминтизация жасалады.

Ағымдағы жылы туылған бұзауларға профилактикалық дегельминтизация 2 рет жүргізіледі: бірінші рет жайылымға шығарылғаннан кейін 35-40 күнтізбелік күн өткен соң, екінші рет бірінші дегельминтизациядан кейін 35-40 күнтізбелік күн өткен соң, ал бір жастан асқан бұзауларға жылына бір рет жайылымға шығарылғаннан кейін күнтізбелік 35-40 күн өткен соң жасалады.

584. Төлдеуіне 2 апта қалған және төлдегеннен кейін 2 апта өткен буаз сиырлар мен қойлар, сондай-ақ, арық малдар, іші кепкен, остеомалыция белгілері бар және басқа да өткір және ауыр түрде ауырған жануарлар дегельминтизациялауға жатпайды. Бұл жануарлар олардың денсаулық жағдайы жақсарғаннан кейін жеке дегельминтизациядан өткізіледі.

585. Жануарларды дегельминтизациялау үшін мемлекеттік тіркеуден және сынамалаудан өткен ветеринариялық препараттар мен дәрі түрлері қолданылады.

586. Препараттарды тері астына, бұлшық етке, көк тамырға егу кезінде асептика және антисептика ережелерін қатаң түрде сақтау қажет.

587. Мониезиоз анықталған шаруашылық жүргізуші субъектілерде, бұзауларды соңғы 3 жыл бойы ауырған малдар жайылмаған жайылымда ересек малдардан оқшау бағады. Дақылды жайылымда бағу үшін бір жылдық шөп егілген қоршауды пайдаланады. Көп жылдық шөптері бар қоршауда бұзаулар тек қана алғашқы егу жылында бағылады.

588. Жануарларды қорада немесе байлап бағуда ұстау қолданылады, мұнда олар мониезиозды жұқтырмайды.

589. Көрсетілген іс-шараларды орындау мүмкін болмаған кезде профилактикалық дегельминтизация және химиялық профилактика жүргізіледі.

47. Пироплазмоз

Жануарлардың пироплазмозының алдын алу және профилактикасы бойынша өткізілетін іс-шаралар

590. Жануарларды пироплазмозды жұқтыруының алдын алу үшін мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) табындар пироплазмоз бойынша қолайлы пункттердің жануарларынан топтастырылады және мемлекеттік ветеринариялық инспектордың хабарынсыз

табынға жаңадан келіп түскен жануарлар қосылмайды;

2) басқа жерлерден жаңадан әкелінген барлық жануарлар күнтізбелік 30 күн бойы карантинде ұсталады. Осы уақыт ішінде жануарлар жүйелі тексеруден өткізіледі және иксод кенелері анықталған кезде жануарлар Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізіліміне енгізілген акарицидтік препараттармен өңделеді, өңдеу су бүрку, шомылдыру, дуст себу немесе сүрту жолымен жүргізіледі. Кенелерге қарсы ылғалды өңдеуді жүргізу үшін шомылдыру ванналары, тұрақты немесе жылжымалы бүріккіш тетіктер ж а б д ы қ т а л а д ы ;

3) жануарларды кене баспаған қораларда ұстау қамтамасыз етіледі;

4) егер, жануарлар пироплазмоз бойынша қолайсыз аумақтан әкелінсе, олар бір мәрте Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген акарицидтік препараттардың бірімен өңделеді;

5) жануарларды кенелерге қарсы кезең-кезеңімен өңдеу, оларды ұстау жүйесіне, жыл мезгіліне және жайылым жерлері аумағындағы кенелердің санына және белсенділігіне байланысты жүргізіледі. Айдауда бағу жүйесі кезінде жануарлар жергілікті жерде кене басу бойынша көрсеткіштерге сәйкес айдау трассаларындағы акарицидтермен өңделеді;

б) табиғи және жасанды жайылымдарды пайдаланатын шаруашылық жүргізуші субъектілерде, жайылымдарды ауыстыру кенелердің биологиясымен олардың жануарларда паразиттік өмір сүру уақытын ескере отырып жүргізіледі.

591. Пироплазмоз бойынша қолайсыз пункттерде жануарлардың түрін, қоздырушының және оған тән тасымалдаушы кенелердің түрін ескеру және аурулар мен кенелердің таралу картасын жүргізу қажет. Барлық мал басы, кенелердің белсенділік кезеңін және акарицидтік препараттардың қалдықты әсер ету ұзақтығын ескере отырып өңделеді. Жануарлар кене баспаған жайылымдарда б а ғ ы л а д ы .

592. Жануарлардың денесінде тасымалдаушы кенелер анықталған кезде немесе аурудың жекелеген жағдайлары анықталған кезде бүкіл табын Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізіліміне енгізілген акарицидтік препараттармен өңделеді. Өңдеу ерте химиялық профилактика үшін ұсынылатын шамада және әрбір күнтізбелік 15 күннен кейін мал басының жаппай ауруының тоқтауына дейін қайталанады. Жануарлар химиялық профилактика жүргізілгеннен кейін екінші күні акарицидтік препараттармен кенелерге қарсы өңделеді.

593. Пироплазмозға диагноз қойылғаннан кейін бүкіл табын акарицидтік препараттардың бірімен емдік мөлшерде өңделеді.

594. Кенеленген мал қоралар мұқият механикалық тазалаудан кейін акарицидтік препараттармен өңделеді.

595. Мал шаруашылығы қораларын профилактикалық дезакаризациялау жылына кемінде 3-4 рет өткізіледі.

596. Жануарлардың пироплазмозын тасымалдаушы иксод кенелермен күресті олардың мекендейтін жерлерінде агротехникалық және жер суландыру іс-шараларын өткізу жолымен жүргізу қажет. Кенелердің биотоптарында, жайылымдарда бұталарды тегістеу, арамшөптерді жою, тың және тыңайған жерлерді жырту, дақылды шөптерді егу жүргізіледі.

597. Кенелердің санын азайтуға мына схемалар бойынша жүргізілетін жайылымдарды ауыстыру жолымен қол жеткізіледі:

1) егер шаруашылық жүргізуші субъектілерде кенелері жоқ және кене басқан жайылымдар бар болса, онда кенелері жоқ аумақ төрт учаскеге бөлінеді. Әр учаскеде мал көктемнен бастап күнтізбелік 25 күннен бағылады. Төрт учаскені пайдаланғаннан кейін жануарлар былтырғы күзден бастап жануарлар болмаған кене басқан аумаққа ауыстырылады. Одан бергі өткен кезең 7 айдан астам уақытты құрайды. Осы мерзімде кене басқан учаскеде жануарлар болмағандықтан, учаскелердегі личинкалардың қоректену мүмкіндігі болмайды, соның салдарынан олардың негізгі бөлігі өледі;

2) егер бүкіл жайылым алқабын кене басқан болса, онда жайылымдарды ауыстыру екі учаскеге бөлу жолымен ұйымдастырылады. Олардың бірінде жануарлар бағылады, ал екіншісі бір жыл бойы бос тұрады, осы уақыт аралығында ол кенеден тазарады.

Келесі жылы жануарлар кенеден босаған аумақта бағылады, ал жануарлар бағылған учаске бір жыл бойы пайдаланылмайды және ол да кенеден т а з а р т ы л а д ы .

598. Мал қораларындағы, ашық қоралардағы және қоршаған аумақта қанның паразиттік ауруларын тасымалдаушы кенелер личинкаларының тышқан тәрізді кеміргіш-қоректендіргіштерімен жүйелі түрде күрес жүргізіледі.

599. Жануарлардың денесіндегі кенелерді жою үшін оларды акарицидті препараттардың ерітінділерімен ұсынылған концентрацияда күнтізбелік 7-10 күнде бір рет ванналарда шомылдырады немесе душ қондырғыларында су бүркеді. Жануарларды өңдеу көктемгі жайылымға шығару алдында күнтізбелік 2-3 күн бұрын басталып, олардың жануарлар денесінде паразиттік өмір сүру маусымы кезеңінде жүргізіледі.

600. Жануарларды союға оларды қолдану бойынша нұсқаулықта белгіленген мерзімде пайдаланылатын акарицидтердің қалдықтарын толығымен ыдыратқаннан кейін рұқсат етіледі. Жануарлар мәжбүрлі түрде сойылған жағдайда, олардың еті мен органдары зертханада акарицид қалдықтарының бар-жоқтығына тексеріледі.

48. Саркоптоидоз және демодекоз

Ветеринариялық-санитариялық
аумақта
іс-шаралар

қолайлы
өткізілетін

601. Мал қораларында жыл сайын дезинфекция жүргізіледі.

602. Жаңадан әкелінген жануарлар күнтізбелік 30 күн профилактикалық
карантинде ұсталады.

603. Жануарларды ветеринариялық-санитариялық инспектордың келісімінсіз
жергілікті жерлерде қайта топтастыруды жүргізуге тыйым салынады.

Қолайсыз пункттерде өткізілетін
іс-шаралар

604. Саркоптоидоз ауруына күдіктену жағдайында жануарлар дереу
оқшауланады және мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторға
хабарланады.

Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор барлық мал басын
тексеруден өткізеді, тері жарақаты болған жағдайларда, зертханалық зерттеулер
үшін сынамаларды іріктеп алады.

605. Шаруашылық жүргізуші субъектілер және жануарлардың иелері
саркоптоидозды жоюға бағытталған барлық іс-шаралардың орындалуын және
өткізілуін қамтамасыз етуге тиіс.

606. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік
ветеринариялық-санитариялық инспекторы жануарлардың саркоптоидозын жою
іс-шараларының өткізілуін бақылайды.

607. Меншік нысанына қарамастан шаруашылық (табын, ферма, отар)
қолайсыз болған кезде:

- 1) жануарлардың кіргізуге және шығаруға;
- 2) сау мал басымен бірге жаюға, ұстауға, суаруға және басқа да жанастыруға;
- 3) мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың келісімінсіз
жануарларды қайта топтастыруға;
- 4) аумаққа бөгде адамдардың жіберілуіне тыйым салынады.

608. Өлген, өлтірілген және саркоптоидозбен ауырған жануарлардан
сыпырылған терілер Қазақстан Республикасының ветеринариялық
препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық
препараттармен зарарсыздандырылады, ал тауарлық құн жоқ мамық жүнді аңдар
мен қояндардың терісі жағу жолымен жойылады.

609. Мал қораларда, баздарда, қой қораларда, торларда дезакаризация
жүргізіледі.

610. Саркоптоидозды ауру малдар бағылған және айдалып өткен

жайылымдарды және мал айдау трассаларын жаз айларында күнтізбелік 30 күннен кейін ғана пайдалануға рұқсат беріледі.

611. Саркоптоидоздарды емдеу және профилактикасы үшін мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) саркоптоз және псороптоз кезінде қойлар мен ешкілердің профилактикасы мақсатында бір мәрте және емдеу мақсатында екі мәрте (арасы 7-10 күннен) көлемі 8-15 метр³ стационарлық ванналарда акарацидтік препараттардың судағы ерітіндісіне шомылдырады;

2) қыста қойлардың псороптозбен ауру жағдайлары болған отарлар қырықтықтан кейін көктемде екі рет және күзде бір рет өңделеді;

3) ірі қара малды, қойларды және ешкілерді, түйелерді, шошқаларды, ала бұғыларды, маралдар мен бұғыларды, қояндарды, мамық жүнді аңдарды, иттер және мысықтарды саркоптоидоздан емдеу және профилактикалық өңдеу үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген акарацидтер қолданылады;

4) жануарлар шомылдыру алдында дем алдырылады, 4-5 сағат бойы азықтандыруды және 1-2 сағат бұрын суаруды тоқтатады;

5) шомылдыруға буаз қойлар (ешкілер) төлдеуге бір ай қалғанда жіберілмейді, бір айға дейінгі қозылар (лақтар), аналық қойлар ұрықтандыруға 45 күн қалғанда жіберілмейді;

6) ауру және арық жануарлар отардан бөлінеді, олар қосымша жемшөппен қамтамасыз етіледі және қанағаттанарлық қондылыққа жеткеннен (сауыққаннан) кейін шомылдырылады. Қатты жаңбырдың астында қалған жабағысы кеппеген қойлар, күнтізбелік 7-10 күннен кейін қайта шомылдырылады;

7) акарацидтерді бүрку жолымен пайдалануға тыйым салынады.

612. Қыркуға бірінші кезекте сау отардағы қойлар жіберіледі. Қолайсыз отарлардың жануарларын қырку орналасқан орындарында жүзеге асырылады.

613. Ауру жануарлардан алынған жүн жеке үй-жайларда сақталады. Ол дезакаризациялау үшін «қотыр» деген таңбасы бар тығыз қосарлы жұмсақ ыдыста өңдеуші кәсіпорындарға әкетіледі.

614. Қораларды, баздарды дезакаризациялау оларды механикалық тазартудан кейін жүргізіледі. Қи, төсем, жемшөп қалдықтары 3 айға дейінгі мерзімге биотермиялық зарарсыздандыру үшін қи қоймасына шығарылады.

49. Жануарлардың токсоплазмозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта өткізілетін профилактикалық іс-шаралар

615. Жануарлардың токсоплазмозды жұқтыруының алдын алу мақсатында шаруашылық жүргізуші субъектілер, ветеринар мамандар, сондай-ақ жануарлардың иелері:

1) токсоплазмоз бойынша қолайлы шаруашылықтардан отарларды, мал табындарын жасақтауы;

2) қораларды жүйелі түрде дезинвазиялау және профилактикалық дезакаризациялау жүргізуі;

3) мал қораларға мысықтар мен иттерді жібермеуі;

4) мысықтар мен иттерді өлі немесе түсік тастаған төлдермен азықтандыруға жол бермеуі;

5) 30 күнтізбелік күн бойы жаңадан келіп түскен барлық жануарларды карантиндеуі қажет.

Эпизоотия ошақтарында және қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

616. Шаруашылық жүргізуші субъектіде жануарлардың токсоплазмозбен ауруына күдіктену кезінде ветеринар маман бұл туралы тез арада тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлайды.

617. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы токсоплазмоз ауруының пайда болуы туралы хабарды алғаннан кейін ауру шыққан жерге келеді және эпизоотия ошағының шекарасын анықтай отырып, қолайсыз пунктті эпизоотологиялық тексеруді ұйымдастырады. Ауру жануарлардан алынған патологиялық материалды іріктейді және диагноз қою үшін ветеринариялық зертханаға жібереді.

618. Эпизоотологиялық және клиникалық белгілері (этиологиясы анықталмаған бедеулік және түсік тастау, мутацияланған және тіршілікке қабілетсіз төлдердің тууы) бар шаруашылық жүргізуші субъектіде барлық жануарлардан алынған қан токсоплазмозға тексеріледі. Өлген және мәжбүрлі сойылған малдардың басы, бауыры, көкбауыры, өкпесі, жүрегі, сондай-ақ өлі туған төлдері зертханаға жіберіледі.

619. Клиникалық белгілерінен және оң реакциясынан басқа микроскопиялық түрде токсоплазмоздың қоздырушысы табылған жануарлар ғана ауру деп танылады.

620. Жануарларда тек қана клиникалық белгілері мен оң реакция болған кезде олардың ауру күдігі бар деп есептеледі.

621. Шаруашылық жүргізуші субъекті аумағында түпкілікті диагноз белгіленген кезде мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

- 1) токсоплазмозбен ауырған ауыл шаруашылығы жануарлар сойылады, олардың еті қайнатылғаннан кейін қолданады, қосалқы өнімдер жойылады;
- 2) ауру күдігі бар жануарлар оқшауланады, ал жайылымдық ұстау кезінде олар жеке жайылым учаскесінде бағылады;
- 3) ауру жануарлардың сүтін пастеризациядан немесе қайнатылғаннан кейін ғана пайдаланылуға рұқсат етіледі;
- 4) өлі туған және түсік тастаған төлдер зертханаға зерттеуге жіберіледі;
- 5) ауру күдігі бар барлық жануарларға ветеринариялық бақылау жүргізіледі және айына бір рет (қатарынан алты ай бойы) сарысуды токсоплазмозға тексеру жүргізіледі.

622. Егер осы кезеңде аталған жануарлардың арасынан токсоплазмозбен ауру жануарлар бөлінбесе, ал сарысуды зерттеген кезде титрдің төмендегені байқалса, ондай жануарлар сау жануарлар тобына ауыстырылады:

- 1) токсоплазмозбен ауру иттер, мысықтар және мамық жүнді аңдар, сондай-ақ ауру күдігі барлар жойылады;
- 2) токсоплазмозбен ауру немесе ауру күдігі бар жануарлар сойылғаннан кейін алынған терілер өңделгеннен (тұздау, кептіру және басқа да әдістер) кейін шектеусіз шығарылады;
- 3) ауру немесе ауру күдігі бар жануарлар ұсталған қоралар дезинвазияланады.

623. Токсоплазмоз бойынша қолайсыз пунктте ауру жануарлар сойылғаннан кейін және ауру күдігі бар малдар оқшауланғаннан кейін қалған жануарларды шектеусіз сатуға және шығаруға және олардан алынған барлық мал шаруашылығы өнімдерін пайдалануға рұқсат етіледі.

624. Шаруашылық жүргізуші субъектідегі клиникалық сау жануарлар сауықтырылғанға дейін айына бір рет серологиялық тексеру жүргізіледі. Клиникалық белгілер байқалған және серологиялық зерттеу кезінде екі рет қайталанатын оң реакция болған жағдайда, жануарлар ауру күдігі бар жануарлар тобына ауыстырылады. Жануар өлген, түсік тастаған, өлі төл туған және буаздықтың басқа да патологиялық нысандары жағдайында материалдар зертханаға жіберіледі.

625. Жануарлардың токсоплазмозбен ауруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті егер бір жыл ішінде ауру жануарлар бөлінбесе, аурудың айқын клиникалық белгілері, оның ішінде буаздықтың патологиясы жағдайлары байқалмаса, сауықтырылған болып есептеледі.

50. Фасцилез

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта
өткізілетін профилактикалық
іс-шаралар

626. Жануарларға фасциолезді жұқтыруының алдын алу мақсатында,
мынадай іс-шаралар өткізіледі:

1) профилактикалық дегельминтизация жылына кемінде 2 рет: жануарларды қораға қойғаннан кейін бір айдан кейін, одан кейін үш ай өткен соң (фасциолдар бұл кезде жыныстық жетілу кезеңіне жетеді, оған антгельминтиктер барынша белсенді әсер етеді), малды жайылымға шығарудан бір ай бұрын дегельминтизация тоқтатылады;

2) жануарлардың фасциолезіне күдіктенумен аурудың барлық жағдайларында ветеринария қызметіне уақтылы хабарланады;

3) ветеринария мамандарының талап етуі бойынша сатып алынған жануарлар туралы қажетті мәліметтер ұсынылады және оларды тексеруді, зерттеуді және өңдеулерді жүргізу үшін жағдайлар жасалады;

4) жануарларды тасымалдау, ұстау және азықтандыру кезінде, мал шаруашылығы объектілерінің құрылысы кезінде санитариялық және ветеринариялық-санитариялық талаптар сақталады.

Жануарлардың фасциолезімен күресу шаралары

627. Жануарлардың фасциолезімен күресу – арнайы іс-шараларды пайдалана отырып, кешенді түрде жүргізіледі. Кешенді профилактикалық іс-шаралар мыналарды қамтиды:

- 1) дефинитивтік иелерді дегельминтизациялау;
- 2) ұлулардың биотоптарын анықтау және оларды жою;
- 3) жайылымды ауыстыруды жүргізу, толыққанды азықтандыру және жануарларды санитариялық-гигиеналық ұстау.

628. Дегельминтизациялау үшін антгельминтиктер препараттары қолданылады.

Кейіннен паразиттердің тұрақты, резистентті нәсілдерінің пайда болуымен гельминттердің препараттарға бейімделуін болдырмау үшін дегельминтизациялау кезінде антгельминтиктерді ауыстыру қажет.

629. Фасциолездің профилактикасы үшін мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) өзендердің, аңғарлардың, батпақ атыраптарының және су қоймаларының аңғарларын (жағалаулар, өсімдіктер мен суландыру каналдарының әсіресе, жерге түскен жапырақтардың түбі), шалшықтарды, су қоймалары жағалауындағы жануарлар тұяқтарының іздерін тексеру жолымен жайылымдардағы ұлулардың биотоптарын анықтау;

2) биотоптары құрғауы кезінде немесе суық түскен кезде ұлулар топырақ

сынамаларын шаю жолымен табылады;

3) алаңдар жануарлардың су ішуіне арналған қатты жабынмен жабдықталады ;

4) жануарларды бағу мал жаюды 2-2,5 ай сайын ауыстыра отырып, қыратты құрғақ жерлерде жүргізіледі. Жануарларды ойпаң батпақты жерлерде жаюға және ұсақ ағынсыз су қоймаларынан суаруға тыйым салынады;

5) қиды биотермиялық өңдеу қамтамасыз етіледі;

6) сатып алынатын жануарлардың несебін гельминттік копроскопиялық зерттеулер жүргізіледі.

51. Анаплазмоз

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын анаплазмозды профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

630. Аурудың алдын алу мақсатында меншігінде жануарлары бар жеке және заңды тұлғалар :

1) профилактикалық ветеринариялық тексеру үшін жануарларды жыл сайын ветеринария мамандарына көрсетеді;

2) жануарларды толыққанды азықтандыруды ұйымдастырады;

3) жас малдарды ересек мал басынан бөлек ұстайды;

4) жануарларды әкелуді және жемшөпті сатып алуды тек қана қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден жүргізеді;

5) барлық жаңадан сатып алынған жануарларды күнтізбелік 30 күн профилактикалық карантинде ұстайды;

6) мал қораларды, аулаларды, ашық қораларды және тұрақтарды дезакризациялауды жүргізеді;

7) жануарлардың, жайылымдардың биотиптеріндегі кенелермен жүйелі түрде күрес жүргізеді ;

8) әкелінетін, әкетілетін, сондай-ақ орны ауыстырылатын жануарлар карантиндеуге және анаплазмозға тексеруге жатады;

9) хирургиялық операцияларды жүргізу, жануарларды жаппай ветеринариялық өңдеу кезінде асептика және антисептика қағидаларын қатаң сақтайды.

Анаплазмоз бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

631. Шаруашылық жүргізуші субъектіде анаплазмозбен ауыратын жануарлар анықталған кезде, ветеринар маман бұл туралы дереу тиісті әкімшілік-аумақтық

бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына
х а б а р л а й д ы .

632. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы жануарлардың анаплазмозбен ауыруына күдіктену туралы хабарды алысымен диагноз қою, эпизоотологиялық тексеру жүргізу, эпизоотия ошағының және қолайсыз пункттің шекарасын анықтау үшін дереу осы жерге келіп, ауру жануарлардан алынған патологиялық материалды іріктейді және ветеринариялық з е р т х а н а ғ а ж і б е р е д і .

633. Анаплазмозға диагноз қою кезінде, жануарлар оқшауланып, оларды емдеу үшін Қазақстан Республикасында тіркелген ветеринариялық препараттар қолданылады. Апта сайын жануарлар акарицидті препараттармен өңделеді.

52. Ірі қара малдың гиподерматозы

Ветеринариялық-санитариялық жүргізілетін іс-шаралар қолайлы аумақта профилактикалық

634. Гиподерматоздың алдын алу және жою мақсатында ауру қоздырғыштарының биологиясын, эпизоотиялық ерекшеліктерін, жергілікті табиғи климаттық жағдайларды және мал шаруашылығын жүргізу технологиясын ескере отырып ұйымдастыру-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық және емдеу-профилактикалық іс-шаралар кешені жүзеге а с ы р ы л а д ы .

635. Ұйымдастыру-шаруашылық іс-шаралары жануарларды толыққанды жемшөппен қамтамасыз ету, зоогигиеналық талаптарға жауап беретін суаруды және ұ с т а у д ы қ а м т и д ы .

636. Ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар шаруашылық жүргізу технологиясын ескере отырып, қоралардан және жайылу алаңдарынан қиды тұрақты жинауды, қораларды, шатырлы жайларды, жазғы қоршалған қораларды д е з и н ф е к ц и я л а у д ы қ а м т и д ы .

637. Жайылымдарға бөгелек личинкаларымен зақымданған, сондай-ақ шаруашылыққа жаңадан әкелінген жануарларды оларды инсектицидтермен алдын ала өңдеусіз жайылымдарға бағуға рұқсат етілмейді.

638. Бөгелектердің ұшу маусымында жануарлар қораларда, шатыр астында, қараңғыланған жерлерде ұсталып, таңертең бөгелектердің ұшуы басталғанға дейін, кешке – олардың ұшуы аяқталғаннан кейін жайылады.

Эпизоотия ошақтарында және қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық препараттар пайдаланылады.

645. Жануарларды кенелерге қарсы өңдеу жергілікті температуралық жағдайларға және кенелердің белсенділігіне байланысты наурыз-қыркүйек айларында аптасына бір рет, қазан-қараша айларында екі аптада бір рет және желтоқсан-ақпан айларында айына бір рет жүргізеді.

646. Наурыз-қыркүйек айларында жануарларды өңдеу үшін дымқыл әдіс, бүрку немесе ванналарға тоғыту қолданылады.

647. Кенелерге қарсы өңдеу ірі қара малға, жылқы мен түйелерге жасалады.

54. Ірі қара малдың телязиозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін ірі қара малдың телязиозын профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

648. Ірі қара мал телязиозының профилактикасы үшін мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) ақуыз, минералды тұздар және витаминдер бойынша теңгерімделген рацион жасалады;

2) жайылымдық учаскелері микроэлементтерге жұтаң аймақтарда рациондарға тиісті (мыс тұзы, кобальт, йод, молибден және басқа да элементтер) қоспалар қосылады;

3) жануарлар тек қана науалардан азықтандырылады;

4) жануарлар үшін қоралардың, науалардың, астаулардың, күтім жасау заттарының, құрал-саймандардың, жабдықтардың, аулалардың, жаю алаңдарының, мал шаруашылығы қораларының маңындағы ашық аумақтың тазалығын қамтамасыз ету, сондай-ақ дезинсекциялауды өткізу;

5) үй-жайлардан, жаю алаңдарынан және мал қоралардан қи мен тезекті күн сайын зарарсыздандыруға арналған арнайы қи қоймаларына шығаруды қамтамасыз ету;

6) қи жинауға арналған арнайы құрал-саймандар және көлік бөлу;

7) әрбір дегельминтизациядан кейін жою үшін қиды жинауды қамтамасыз ету;

8) қораларды, жаю алаңдарын, жануарлар шоғырланатын жерлерді, сондай-ақ құрал-саймандарды, жабдықтарды дезинвазиялауды және дезинсекциялауды жүргізу;

9) жануарларды жаюға батпақты жайылымдарды пайдаланбау;

10) телязиозды болжау және алдын алу үшін инвазияның белсенділігін зерттеу. Ол үшін мерзімді түрді жылына кемінде бір рет, мал басының ішінара 10

-20 %-ның көз конъюнктивасынан шаю әдісімен зерттеледі;

11) шаруашылық жүргізуші субъектілерде жаңадан келіп түскен жануарларды гельминтологиялық тексеруден өткізу. Жануарлардың гельминттермен зақымданғаны анықталған кезде, барлық мал басына дегельминтизация жүргізу.

649. Шаруашылық жүргізуші субъектілерден әкету алдында ірі қара малдар телязиозға гельминтологиялық тексеруден өтеді. Телязиоз гельминттері анықталған кезде барлық жануарлар арнайы ерітіндімен жұмсақ ұшты спринцовкамен көздерін шаю арқылы дегельминтизацияланады және содан кейін ғана оларды алып кетуге рұқсат етіледі.

Ірі қара малдың телязиозын емдеу үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ерекше дәрілік заттар қолданылады.

Эпизоотия ошақтарында және ірі қара малдың телязиозы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

650. Ірі қара малдың телязиозы бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде барлық ауру жануарлардың көздерін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген емдік ерітінділермен және эмульсиялармен шаю жүргізіледі.

651. Телязиоздың секундарлық инфекциямен асқынса, онда симптоматиялық емдеу жүргізіледі.

652. Күннің ыстық кезеңінде сиыр шыбындары неғұрлым белсенді болғанда жануарларды жабық қораларда немесе шатыр астында ұстайды.

653. Барлық мал басын дегельминтизациялау қысқы байлауда тұрған кезеңінде немесе көктемде сиыр шыбындарының ұшуы басталғанға дейін жүргізіледі, эмульсиямен немесе арнайы ерітіндімен өңдеу сиыр шыбындарының ұшуынан бастап әрбір күнтізбелік 7-8 күн сайын қайталанады.

654. Жайылым кезеңінде сиыр шыбындарымен күресу үшін ірі қара малға күн сайын дезинфекциялық машиналардың көмегімен дезинсекциялық құралдар себіледі, бұл үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген дезинсекциялық құрал пайдаланылады.

55. Ірі қара малдың трихомонозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта өткізілетін профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

655. Жануарлар тек қана ірі қара малдың трихомонозы бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерінен әкелуге рұқсат етіледі.

656. Шаруашылық жүргізуші субъектілерге тұқымдық немесе пайдалану мақсатында келіп түскен бұқалар (жас бұқалар), сондай-ақ әкелінетін сиырлар мен қашырту жасындағы құнажындар 1 ай карантинде ұсталып, күнтізбелік 10 күн сайын 3 рет трихомонозға тексеріледі.

657. Асыл тұқымды бұқалар мен сынама бұқалар трихомонозға 6 айда, күнтізбелік 10 күн аралықпен үш мәрте тексеріледі.

658. Түсік тастаған жануарлар дереу оқшауланады. Түсік тасталған төл трихомонозға тексеру үшін зертханаға жіберіледі.

Қолайсыз пункттердегі ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

659. Шаруашылық жүргізуші субъектілерде трихомонозбен ауырған немесе трихомонад тасымалдаушы жануарлар анықталған кезде, ірі қара малдың трихомонозы бойынша қолайсыз деп жарияланып, шектеу қойылады және оларды профилактикасы жүргізіледі.

660. Қолайсыз пунктте мынадай іс-шаралар өткізіледі:

1) қолдан ұрықтандырылған немесе шағылысқан барлық сиырлар мен құнажындар трихомоноз анықталғанға дейін соңғы 4 айда гинекологиялық тексерістен өткізіледі. Трихомонозбен ауру күдігімен жыныс органдарының патологиясы анықталған жануарлар дереу оқшауланып, емдеу жүргізіледі;

2) ауру жануарларды емдеу үшін Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық препараттар қолданылады;

3) қолайсыз пункттерде:

трихомоноз бойынша қолайсыз пунктте құнажындарды және жас бұқаларды, сондай-ақ толық сауыққанға дейін ересек жануарларды әкелуге;

тұқымдық және пайдалану мақсаттары үшін етке союға жіберілетіндерден басқа, жануарларды шаруашылық жүргізуші субъектіден басқа шаруашылық жүргізуші субъектіге шығаруға (әкетуге) тыйым салынады;

жаз мезгілінде малды лагерьлік ұстауға ауыстырылып, қораларда санитариялық тазалау, жөндеу, дезинфекциялау, дератизациялау жүргізіледі және ол жаз бойы малдан бос қалдырылады;

дезинфекциялау үшін Қазақстан Республикасында тіркелген дезинфекциялағыш заттар қолданылады.

661. Сатуға немесе тұқымдық және пайдалану мақсатында басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге ауыстыруға іріктел алынған ірі қара малды шығаруға (әкетуге) трихомоноз бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерінен ғана рұқсат етіледі.

662. Жыныстық жетілген бұқаларды (18 айлық жастағылары және одан жоғары) шығару алдында олардың препуциялық шырышы немесе ұрықтары микроскопиялық және өсінділік зерттеу жолымен бір рет тексереді.

663. Қолайсыз пункт емдік және ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешені жүргізілгеннен кейін, барлық емделіп отырған жануарларды трихомонозға зертханалық зерттеу нәтижелері теріс болған және барлық ауру жануарлар емделгеннен кейін 6 ай ішінде жаңа түсік жағдайлары және трихомоноз өзегінде гинекологиялық аурулар болмаған кезде ірі қара малдың трихомонозынан сауықтырылған болып есептеледі.

56. Жануарлардың эймериозы

Жануарлардың эймериозын профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

664. Эймериоз профилактикасының жалпы шаралары жануарларды толыққанды жемшөппен қамтамасыз ету және жануарларды азықтандыру, суару және бағып ұстаудың гигиенасын сақтау болып табылады.

665. Жануарларды тығыз орналастырып ұстауға және қораларда ылғалдылықтың жоғары болуына, ересек малдар мен жас малдардың араласуына, жемшөптің және ауызсудың қимен ластануына жол берілмейді.

666. Жануарларды төмен орналасқан батпақты учаскелерде жаюға жол берілмейді.

667. Жануарларды қамап ұстаудан жайылымда бағуға және керісінше біртіндеп ауыстыру қажет.

668. Шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағынан қи уақтылы жиналуы және олар қи қоймаларында биотермиялық зарарсыздандырылуы қажет.

669. Жануарларды қорадан шығарғаннан кейін және қорада ұстауға қояр алдында қораны қидан және басқа ластанулардан тазартып жуады және мұқият дезинфекциялайды.

Қолайсыз пункттердегі ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

670. Күн сайын қиды жинау, қораларды, жаю алаңдарын және жабдықтарды (науалар, астаулар және жануарларға күтім жасауға арналған басқа да заттар) механикалық тазарту жүргізіледі.

671. Қора-жайды, жаю алаңдарын және жабдықтарды дезинвазиялау үшін Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген дезинфекциялағыш заттар қолданылады.

672. Ауру пайда болған жағдайда ауру жануарлар жедел оқшауланады және оларды емдеу жүргізіледі.

673. Паразиттің дамуын тоқтату үшін емдік және профилактикалық мақсатта кокцидиостатикалық препараттар қолданылады.

674. Ауру жануарлары емдеу үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық препараттар қолданылады.

57. Псороптоз

Профилактикалық
іс-шаралар

675. Жануарлардың псороптозбен ауруының алдын алу үшін шаруашылық жүргізуші субъектілер және жануарлардың иелері:

1) жануарларды тазалықта ұстауды, оларды күн сайын тазалауды және жылдың жылы мезгілінде он күнде кемінде бір рет шомылдыруды жүргізуді;

2) әрбір мал басының терісін тексеруді, нашар семіртілген жануарларға жемшөп рационын ұлғайтуды;

3) әрбір жануарды ұстау орнын бекіту (жылқыларға арналған желі, ірі қара малға және түйеге арналған қоршаулы орындар, ер-тұрман, әбзелдер, щеткалар, науалар);

4) псороптоз бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъекіден әкелінген құрал-саймандарды дезинфекциялаусыз пайдалануды;

5) шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңадан келіп түскен жануарларды оқшаулап ұстауды қамтамасыз етеді.

Қолайсыз пункттердегі жүргізілетін
іс-шаралар

676. Псороптоз анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъекті псороптоз бойынша қолайсыз болып есептеледі және онда мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) ауру жануарларды (клиникалық белгілері айқын және ауру күдігі бар) ауру жұқтыру күдігі бар жануарлардан (клиникалық белгілері жоқ, қатаң жеке күтім жасау және ұстау болмаған кезде көрші қорада, жалпы қорада немесе бір жайылымда болған псороптозбен ауыратын жануарлармен жанасқан), сондай-ақ сау жануарлардан (ешқандай клиникалық белгілері жоқ, псороптозбен ауырғандармен жанасуда болмаған және басқа қораларда тұрған) бөлек қояды;

2) жануарлар оқшауланып ұсталады және оларға жеке бекітілген персонал қызмет көрсетеді;

3) жануарлардың азықтандыру және суару жануарға бекітілген тиісті құрал-саймандармен (науалар, шелектер) жеке жүргізілуге тиіс;

4) жануарлардың бағу белгілі бір учаскелерде оқшау жүргізіледі.

677. Мемлекеттік ветеринариялық инспектор емдеу үшін арнайы емдеу

пункттеріне жіберетін жануарларды шығаруды (әкетуді) қоспағанда, псороптозбен ауырған жануарларды қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден шығаруға (әкетуге) рұқсат етілмейді.

678. Псороптозды жұқтыру күдігі бар жануарларға толық емдік өңдеу ж а с а л а д ы .

679. Оларды шығаруға (әкетуге) (сату, басқа шаруашылықтарға беру) жануарларды псороптозға қарсы өңдеуден кейін мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың рұқсатымен ғана жол беріледі.

58. Қой ценурозы

Ценуроз	бойынша	қолайлы	аумақта
жүргізілетін	профилактика		бойынша
іс-шаралар			

680. Жануарлардың ценурозбен ауруының алдын алу мақсатында заңды және жеке тұлғалар, жануарлардың иелері іс-шараларды ценуроздың және жануарлардың басқа да ауруларының алдын алуға бағытталған қоздырғыштың биологиясын және бағу технологиясын ескере отырып, жүзеге асыруға тиіс және бұл барлық мал басын толыққанды жемшөппен, азықтандырудың, суарудың, ұстаудың тиісті шарттарымен қамтамасыз етуді білдіреді. Осы мақсатта мынадай ш а р т т а р о р ы н д а л у ы қ а ж е т :

1) ақуыз, минералды тұздар және витаминдер бойынша теңгерімделген рационды қолдану. Жайылымдық учаскелері қандай да бір макро және микроэлементтерге жұтаң аймақтарда рациондарға тиісті (мыс тұзы, кобальт, йод , молибден) қ о с п а л а р д ы қ о с у ;

2) жануарларды қора-жайларда және баздарда тек қана науалардан ғана а з ы қ т а н д ы р у ;

3) жануарларды су құбырларының, құдықтардың, өзендердің, ағысы жылдам бұлақтардың таза суымен суару. Тоғандардан және басқа да ағыссыз су қоймаларынан суаруға сүзгіш-құдықтар жасалған жағдайда ғана жол беріледі. Жануарларды шалшықтардан, арықтардан және шұңқырлардан суаруға тыйым с а л ы н а д ы ;

4) мал қораларының, науалардың және астаулардың, күтім жасау заттарының, құрал-саймандардың, жабдықтардың, аулалардың, жаю алаңдарының, мал шаруашылығы қораларының маңындағы ашық жерлер мен аумақтардың тазалығын қамтамасыз ету. Қора-жайлар жақсы желдетілетін, құрғақ, жарық б о л у ғ а т и і с ;

5) мал қораларында, оларға жақын орналасқан жерлерде және жемшөп сақтау орындары мен су көздерінде иттерді ұстауға тыйым салынады;

б) мал қораларынан, жаю алаңдарынан және баздардан қи мен көң тұрақты түрде зарарсыздандыру үшін арнайы қи қоймаларына шығарылады.

681. Иттерді әрбір дегельминтизациялаудан кейін, олардан бөлінген қи күнтізбелік 3-5 күн бойы жиналуы керек, содан кейін өртеу арқылы дезинвазияланады. Қора-жайлар, жаю алаңдары, жабдықтар мен құрал-саймандар дезинвазияланады.

682. Шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңадан келіп түскен барлық жануарларды күнтізбелік 30 күн ішінде профилактикалық оқшаулауды жүргізу керек, ценурозбен ауырған жануарлар анықталған жағдайда олар емделеді және толық сауыққаннан кейін жалпы табынға жіберіледі.

683. Жануарлардың өлекселері және қасапханалық қалдықтар (бас, ішкі органдар) жағылып, биотермиялық орға көміліп зарарсыздандырылады. Жануарларды сою ветеринар маманның рұқсатымен жүргізіледі. Иттерді азықтандыру үшін қасапханалық материал мұқият тексерілгеннен кейін қолданылады. Иттерді жануарлардың зарарсыздандырылмаған органдарымен және өлекселерімен азықтандыруға тыйым салынады.

Эпизоотия ошақтарында және қой ценурозы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

684. Отарлар мен табындардағы иттердің саны ең төменгі қажетті шекке дейін қысқартылады (1-2 итке дейін) және кезбе иттерді жою жүйелі түрде жүргізіледі.

685. Азаматтардың жеке пайдалануындағы иттерді мал қораларға, жемшөп сақтау қоймаларына, жаю алаңдарына, жайылымдарға және суару көздеріне жіберуге тыйым салынады.

686. Малды қорғауға және бағуға есепке алынған қызметтік иттер ғана жіберіледі.

687. Иттерге жануарлардың кез келген, әсіресе цестод личинкаларымен зақымдалған органдарының етін шикі түрінде беруге үзілді-кесілді тыйым салынады.

688. Отарлар мен табындардағы иттер мынадай мерзімдерде дегельминтизацияланады: желтоқсаннан бастап сәуірге дейін - күнтізбелік 45 күн сайын, мамырдан бастап қарашаға дейін - күнтізбелік 30 күн сайын.

689. Ауылдық жерлерде тұрғындарға тиесілі иттер тоқсанына бір рет дегельминтизацияланады.

690. Иттерді дегельминтизациялау желден қорғалған жерде орналасқан арнайы бөлінген, қоршаумен қоршалған немесе ор қазылған алаңда жүргізіледі. Алаңға бөгде адамдар, оның ішінде балалар жіберілмейді. Иттер дегельминтизациялағаннан кейін бір тәулік бойы байлауда ұсталады.

691. Иттерді дегельминтизациялау үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген антгельминтиктер қолданылады.

692. Иттер мен жабайы ет қоректілердің ауру жұқтыруының алдын алу үшін мыналар жүзеге асырылады:

1) жануарларды союға тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатымен және оның бақылауымен арнайы қасапханаларда немесе сою пункттерінде ғана рұқсат етіледі. Отарлар мен табындарда жануарлар мәжбүрлі сойылған жағдайда малдың ұшасы мен ішкі органдары арнайы, қаңылтырмен қапталған жабылатын жәшікте, ұшаны және органдарды тексеруге тиіс ветеринар маман келгенге дейін сақталады;

2) ет комбинаттары, қасапханалар мен сою пункттері аумағына, ет пен сүт және азық-түліктік бақылау станциялары маңына және ауру малдар шоғырланған жерлерге иттер (қызметтік иттерден басқа) жіберілмейді;

3) жануарлардың өлекселері өлексе жағатын пештерде жағылады немесе биотермиялық шұңқырға тасталады. Әрбір отар кейіннен оларды кәдеге жарату үшін шығара отырып, өлім себебін ветеринар маман анықтағанға дейін қойдың өлекселерін сақтауға арналған қаңылтырмен қапталған және құлыппен жабылатын арнайы жәшікпен жабдықталады.

693. Ценуроздың айқын көрінісі байқалған жануарлар уақтылы оқшауланады және дәрі-дәрмекпен емделеді. Антгельминтиктер болмаған кезде қойлар мен қозылар сою үшін ет комбинаттарына, қасапханаларға немесе сою пункттеріне шығарылады.

694. Өнімділігі жоғары және элиталық жануарлар хирургиялық жолмен емделеді.

59. Цистицеркоз

Ауыл шаруашылығы жануарларының ауру жұқтыруының алдын алу жөніндегі іс-шаралар

695. Ауыл шаруашылығы жануарларының ауру жұқтыруының алдын алу үшін мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) кезбе иттер жойылады;

2) фермалардағы күзет иттерінің саны қой отарын немесе мал табынына бір итке дейін шектеледі. Иттерге ветеринариялық паспорт беру арқылы олар есепке алынады;

3) иттерді мал фермаларының және базалардың, ет комбинаттары мен мал

соятын пункттердің аумағына және малға арналған жемшөпті сақтау және дайындау орындарына жіберуге тыйым салынады;

4) күзет және отар иттеріне мерзімді түрде (әрбір 1-1,5 ай сайын) дегельминтизация жүргізіледі. Дегельминтизацияның тиімділігін арттыру үшін иттер өңдеуге дейін кемінде бір тәулік аш диетада ұсталады. Дегельминтизациялау үшін Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық препараттар қолданылады.

Иттердің және жыртқыш етқоректілердің ауру жұқтыруын болдырмау жөніндегі іс-шаралар

696. Жануарларды сою мал сою объектілерінде (сою пункті, алаңы, өңдеуші кәсіпорындар) жүзеге асырылады.

697. өлекселерді немесе өлтірілген жануарлардың конфискаттарын иттерге, мысықтарға және мамық жүнді аңдарға беруге рұқсат етілмейді.

60. Жылқылардың нутталлиозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың нутталлиозын профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

698. Ауру профилактикасы мақсатында меншігінде жануарлары (жылқылар, есектер, қашырлар) бар жеке және заңды тұлғалар жыл сайын мынадай іс-шараларды жүргізеді:

1) профилактикалық ветеринариялық тексеру үшін жануарларды ветеринария мамандарына көрсетеді;

2) жануарларды толыққанды азықтандыруды ұйымдастырады;

3) құлындарды үлкен мал басынан бөлек ұстайды;

4) жануарларды (жылқыларды, есектерді, қашырларды) әкелуді және жемшөп сатып алуды қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерден ғана жүргізеді;

5) барлық жаңадан сатып алынған жануарларды (жылқыларды, есектерді, қашырларды) күнтізбелік 30 күн профилактикалық карантинде ұстайды;

6) қора-жайларды, аулаларды, ашық қораларды және тұрақтарды дезакаризациялауды жүргізеді;

7) жүйелі түрде жануарлардағы, жайылымдардағы кенелермен күрес жүргізеді.

Жылқылардың нутталлиозы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

699. Шаруашылық жүргізуші субъектіде нутталлиозбен ауыратын жануарлар анықталған кезде, осы шаруашылық жүргізуші субъектіге қызмет көрсететін ветеринар маман бұл туралы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлайды.

700. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы жануарлардың жылқылардың нутталлиозымен ауыруына күдіктену туралы хабарды алысымен диагнозды нақтылау үшін осы жерге келіп, ауру жануарлардан алынған патологиялық материалды алады және ветеринариялық зертханға жібереді.

701. Нутталлиоз диагнозы анықталған кезде, ауру жануарлар оқшауланады және емдеу үшін Қазақстан Республикасында тіркелген препараттар ветеринариялық препараттар қолданылады.

702. Жануарларды апта сайын акарацид препараттарымен өңдейді.

61. Жылқылардың параскариозы (параскаридозы)

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта өткізілетін профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

703. Аурудың профилактикасы жылқыларды оңтайлы мерзімде дегельминтизациялауды, сыртқы ортаны зарарсыздандыруды, азықтандыруды және ұстаудың қалыпты жағдайын қалыптастыруды қамтиды.

704. Профилактикалық дегельминтизациялау мерзімі және кезеңділігі жылқылардың жасына және олардың басқа гельминттерді жұқтыруына байланысты. Ерте көктемде туылған құлындардың параскариозбен моноинвазиясы кезінде, маусым және шілде айларында, ал көктемнің соңында туғандарды – тамыз айында дегельминтизациялайды. Оларды қазан және қараша айларында қайталап өңдейді. Жас 1-2 жылдық жастағы малдарды жайылымға шығару алдында наурыз және сәуірде дегельминтизациялайды, қайталап – тамызда және қыркүйекте; интенсивті инвазия кезінде қараша-желтоқсанда үшінші дегельминтизациялауды жүргізеді. Ересек жылқыларды көктемде және күзде дегельминтизациялайды.

705. Табында бағып ұстау кезінде жиі байқалатын жылқылардың бір мезгілде параскариозды және стронгилятозды жұқтыруы кезінде дегельминтизация кешенді түрде, ұзақтығы гельминттердің препатентті даму кезеңіне сәйкес келетін мерзімде антибиотиктердің қауымдастырылуымен жүргізіледі.

706. Емдік (мәжбүрлі) дегельминтизация жылдың кез келген уақытында жүргізіледі.

707. Дегельминтизациядан кейін күнтізбелік 10-15 күннен соң ат қораны және жақын жатқан аумақтарды санитариялық өңдеу жүргізіледі. Қабырғалар, едендер, науалар және барлық шаруашылық құрал-саймандар ыстық дезинфекциялық ерітіндімен жуылады.

708. Кейін қи, жемшөп қалдықтары және төсем күн сайын тазартылып, қиға биотермиялық өңдеу жасалады.

Эпизоотиялық ошақта және параскариоз бойынша қолайсыз пунктте жүргізілетін іс-шаралар

709. Параскариоз бойынша қолайсыз шаруашылықта жайылымның ашық қора жүйесін қолдану ұсынылады, бұл үшін жайылымдық жерлер 8 учаскеге бөлінеді. Әрбір ашық қорада жылқылар осындай жүйелілікпен бастапқы ашық қораларға қайтарыла отырып, күнтізбелік 10 күннен жайылады.

710. Инвазияланған жануарларды емдеу Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген антигельминтиктермен жүргізіледі.

62. Жылқылардың күйек ауруы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жылқылардың күйек ауруын профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

711. Аурудың пайда болуының алдын алу үшін өсіруге арналған жылқыларды жеткізушілер аумағының және шаруашылықтарының эпизоотиялық жай-күйі тұрақты түрде бақыланып отырады. Шаруашылық жүргізуші субъектіге жаңадан әкелінген жылқылар күнтізбелік 30 күн профилактикалық карантинде ұсталады.

712. Күресу шаралары (профилактика, диагностика және емдеу) ауруды жою және ауру жануардың организмін стерильдеу бойынша жоспарлы іс-шараларды өткізу жолымен жүргізіледі.

713. Жылқыларға арналған қора-жайлар, құрал-саймандар және күтім жасауға арналған заттар дезинфекцияланады.

Эпизоотия ошақтарында және жылқылардың күйек ауруы бойынша қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

714. Шаруашылық жүргізуші субъектіде (табында, аулада) күйек ауруымен ауыратын жылқылар анықталған кезде, осы ауылдық округке, елді мекенге, қалаға қызмет көрсететін ветеринар маман бұл туралы дереу тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлайды.

715. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы жылқылардың күйек ауруымен ауыратынына күдіктену туралы хабарды алысымен диагноз қою, эпизоотологиялық тексеруді жүргізу, эпизоотия ошағының және қолайсыз пункттің шекарасын анықтау үшін дереу осы жерге келуге тиіс.

716. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде жылқыларды (есектерді, қашырларды) шығаруға, сатуға және көшіруге, жаңа жануарларды кіргізуге, ауру және ауру күдігі бар жануарларды жаюға, сондай-ақ қашыртуға рұқсат етілмейді.

717. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде жыл сайын күйек науқандары арасындағы кезеңде сезімтал жануарларды, сондай-ақ ауру және ауру күдігі бар биелерден туған құлындарды үш мәрте тексеру жүргізіледі.

718. Қолайсыз жерлерде қашырту үшін пайдаланылатын айғырлар міндетті түрде Кеден одағының аумағында тіркелген препараттардың бірімен профилактикалық өңдеуге ұшырайды.

719. Ауру және ауру күдігі бар жануарлардың қиы, төсемі және жемшөп қалдықтары жағылады.

720. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъекті соңғы ауру жануар бөлінгеннен кейін және егер шаруашылық жүргізуші субъектінің қалған барлық жануарлары күйек ауруына теріс нәтиже берсе, бір жыл өткен соң қолайлы деп жарияланады.

63. Стронгилятоз

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын жануарлар стронгилятоздарының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

721. Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта стронгилятоздардың таралуын болдырмау мақсатында клиникалық сау және копрологиялық тексерулер бойынша теріс нәтижелер берген жануарларды ғана әкелуге рұқсат етіледі.

722. Жаңадан сатып алынатын жануарлар күнтізбелік 30 күн бойы оқшау ұсталып, клиникалық байқаудан және копрологиялық тексеруден өткізіледі.

723. Барлық шаруашылық жүргізуші субъектілерде жыл сайын, жылына 2 рет көктемде және күзде жануарларға профилактикалық дегельминтизациялау жүргізіледі. Бұдан басқа, жылқылар мынадай жағдайларда: басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге беруге дейін, көрмеге және спорттық жарыстарға жіберудің алдында екі апта бұрын клиникалық байқаудан және копрологиялық тексеруден өткізіледі.

Эпизоотия ошақтарында және жануарлар стронгилятозы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

724. Стронгилятоз бойынша стационарлық қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде :

- 1) жануарларды азықтандыру және ұстау жағдайлары жақсартылуға тиіс;
- 2) күн сайын және мұқият қи жинау және оны биотермиялық өңдеу жүргізіледі ;
- 3) жануарлар дегельминтизацияланады;
- 4) сыртқы ортадағы қоздырғыштың даму мерзімін ескере отырып, жайылымдарды тұрақты түрде ауыстыру жүргізіледі;
- 5) жас төл қыратты, жақсартылған жайылымдарда бағылады;
- 6) жануарлар су құбырының, құдықтың, өзендердің және жылдам ағысты бұлақтардың таза суымен суарылады, бұл ретте су көздеріне түсетін жерлер құрғақ, қатты топырақты немесе жабынды болуға тиіс;
- 7) мал қораларының, науалардың, астаулардың, күтім жасау заттарының, құрал-саймандардың, аулалар мен олардың маңындағы аумақтың тазалығы қамтамасыз етіледі ;
- 8) дезинфекциялық, дезинвазиялық және дератизациялық іс-шаралар өткізіледі .

725. Стронгилятозбен қатты ауырған жануарлар жеке топтарға бөлінеді, оларды азықтандыру және ұстау жағдайлары жақсартылады, жеке емделеді.

64. Түйелердің су-ауруы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүзеге асырылатын түйелердің су-ауруы профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

726. Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумаққа су-арудың таралуын болдырмау мақсатында осы ауру бойынша қолайлы аумақтардан клиникалық сау жануарларды ғана әкелуге рұқсат етіледі.

727. Импортталатын және экспортталатын жануарлар күнтізбелік 30 күн ішінде карантиндеуге және су-ауруға тексеруге жатады.

728. Қолайсыз аумақтарға амалсыздан бару немесе оларды басып өту уақытында жануарларды қан сорғыш жәндіктерден иісі аңқып тұратын дәрілер сіңген (деготь, креолин, тазартылмаған карбол қышқылы тағы басқа) жабумен қорғау қажет.

Эпизоотия ошақтарында және түйелердің су-ауруы бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

729. Жануарлар су-аурумен ауырған жағдайда шаруашылық жүргізуші субъект қолайсыз деп жарияланады.

730. Су-ауру бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде жыл сайын кейіннен ауру жануарларды оқшаулап және міндетті ерекше емдей отырып, түйелерді және осы ауруға сезімтал басқа да мал басын трипанозомозға клиникалық, микроскопиялық және күкіртті диагностикалық әдістер көмегімен тексеру жүргізіледі. Тексеру жылына кемінде үш рет: қыстың басында және соңында (таратушылар болмаған кезде) және ауру маусымында жүргізілуге тиіс.

731. Жануарларды қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерден қолайлыларға ауыстыруға трипанозоманы тасымалдаушының жоқтығын белгіленгеннен кейін ғана рұқсат етіледі.

732. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілердегі бағалы аталықтар және асыл тұқымды аналықтар жыл сайын трипанозомозді жұқтырудың барынша үлкен қаупі бар маусым уақытында ерекше препараттармен профилактикалық өңдеуден өткізіледі.

733. Ішкі құюды жүргізу кезінде, зерттеу үшін қан алу кезінде және осы сияқты барлық құралдар, әсіресе инелер әрбір жануарға қолданар алдында қайнату арқылы зарарсыздандырылады. Айналадағы заттардың қанмен ластануына жол берілмейді.

734. Ауру малдар оқшауланады және емделеді.

735. Ауру күдігі бар жануарлар оқшауланады және кемінде үш рет қосымша зерттеулерден өткізіледі.

736. Емдеуден кейін жануарлар 6 айға жеке топтарға оқшауланады және үш мәрте тексеруден өткізіледі.

737. Егер 1 жыл ішінде емделген жануарларда аурулардың жаңа жағдайлары және рецидивтер анықталмаса, шаруашылық етуші субъекті сауықтырылған деп танылады.

738. Күйек пункттерінде міндетті бақылау жүргізіп, барлық келіп түскен аналықтардың қаны микроскопиялық зерттеуден өткізіледі.

739. Жоғары бағалы аталықтар ауру, күдікті және емдеуден өткен аналықтармен соңғылардың сауығуына дейін күйекке жіберілмейді.

740. Ауру аналықтар ұрықтандыруға емделгеннен кейін күнтізбелік 10-15 күн өткен соң ғана жіберіледі.

741. Ауру аталықтар емделгеннен кейін толық сауыққанға дейін күйекке

ж і б е р і л м е й д і .

742. Ауру, күдікті және емделген аналықтарды жасанды түрде ұрықтандыруға болады.

65. Шошқалардың аскаридозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін шошқалардың аскаридозы профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

743. Шошқалардың аскаридозының профилактикасы үшін мынадай іс - ш а р а л а р жү р г і з і л е д і :

1) рационға құрамы бойынша витаминдермен және минералдық заттармен теңгерімделген жемшөп қосылды;

2) шошқаларды жазда лагерьде ұстау қамтамасыз етіледі;

3) оңтүстікке қарай қаратылған, топырағы тығыз ылдилы бөктерлерде жазғы лагерьлердің құрылысы және жабдықталуы қамтамасыз етіледі;

4) қидың күн сайын жиналуы, оның биотермиялық залалсыздандыруға арналған жабдықталып қоршалған қи қоймасына шығарылуы қамтамасыз етіледі ;

5) қораларды, астауларды, науаларды, күтім жасау заттарын және шаруашылық құрал-саймандарын (шелектерді, күректерді, айырларды, сыпыртқыларды) үнемі тазалау және механикалық тазарту, оларды ерітінділермен немесе қайнаған сумен зарарсыздандыру жүргізіледі;

6) кейіннен тегістей отырып, ферма маңындағы аумаққа және жау аулаларына әк сеуіп аудару жүргізіледі;

7) ферма маңындағы жыртылмаған учаскелерді және орманды жайылымдарды пайдалануға тыйым салынады, өйткені онда жаңбыр құрттарының ірі биотоптары көп болады;

8) торайлау науқандары, жас малды бордақылауға ауыстыру аралығындағы кезеңдерде және жануарлар союға әкетілгеннен кейін мерзімді түрде қораларды мұқият тазарту және дезинвазиялау жүргізіледі;

9) жануарларды тек қана науалардан (астаулардан) азықтандыру және таза сумен суару қамтамасыз етіледі;

10) жаңадан әкелінген жануарлар күнтізбелік 30 күн ішінде профилактикалық карантиндеуге және гельминттерге зертханалық зерттеуге ұшырайды;

11) шошқалардың ферма аумағындағы немесе елді мекендегі жау аулаларынан тыс жайылуына рұқсат етілмейді.

744. Репродуктивтік және асыл тұқымды шаруашылықтарда аналық шошқаларды торайлауға дейін бір ай бұрын, лагерьлерге ауыстыру алдында және

күзде қоршалған орындарда ұстауға қою алдында дегельминтизациялау жүргізіледі. Жас емізілетін торайлар сәуірден бастап желтоқсанға дейін бірінші рет 90 күндік жасында, ал қыста, желтоқсаннан бастап сәуірге дейін - бірінші рет 50-55 күндік жасында, екінші рет 90 күндік жасында преимагинальды түрде дегельминтизацияланады. Қиының сынамалары мерзімді түрде зерттелініп, зерттеудің нәтижелері оң болған кезде жоспардан тыс алдын алу дегельминтизациясы жүргізіледі.

Қолайсыз пункттерде шошқалардың аскаридозын жою бойынша жүргізілетін іс-шаралар

745. Шошқалардың аскаридозы бойынша қолайсыз пункттерде мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) репродуктивтік, асыл тұқымды және репродуктивтік-бордақылау шаруашылықтарында торайлауға дейін бір ай бұрын барлық аналық шошқалар дегельминтизацияланады. Күнтізбелік 10 күннен кейін бақылау зертханалық зерттеу жүргізіледі және ауру жұқтырған жануарлар анықталған кезде дегельминтизация қайталанады;

2) туылған торайлар 14 күндік жасынан және 35 күндік жасынан бастап преимагинальдық дегельминтизацияланады;

3) торайларға преимагинальдық дегельминтизация жүргізу мүмкіндігі болмаған кезде, дегельминтизация 5-3 айлық жасқа жеткеннен кейін басталады. Күнтізбелік 10 күннен кейін бақылау зертханалық зерттеулер жүргізіледі және топта 10 %-тен астам ауру жұқтырған жануарлар анықталған жағдайда дегельминтизация қайталанады;

4) аналық шошқалардың қоралары – әрбір торайлау кезеңінің алдында, өсіру және бордақылау топтарының шошқа қоралары – қораларды кезекті толтыру алдында дезинфекцияланады.

746. Бордақылау шаруашылықтарында:

1) бордақылауға келіп түсетін шошқалар, профилактика карантині кезеңінде зертханалық зерттеулерге және қажеттілігіне қарай дегельминтизациялауға түседі;

2) карантиндік қоралар малдарды бордақылауға ауыстырғаннан кейін, ал бордақылауға арналған шошқа қоралары - бордақылаудың кезекті циклі аяқталғаннан кейін дезинфекцияланады.

747. Шаруашылықтың барлық түрлерінде шошқа қораларының, төбесі ашық жайлардың, жаю аулаларының және алаңдардың едендерінің жамылғысы қатты болуға тиіс. Шошқаларды ферма аумағында жаюға тыйым салынады.

748. Дегельминтизациялау үшін Қазақстан Республикасында тіркелген препараттар қолданылады.

66. Трихинеллез

Трихинеллез бойынша қолайсыз эпизоотия ошақтарында жүргізілетін іс-шаралар

749. Шошқаларды жануарларды ет комбинатында сою қалдықтарымен, сондай-ақ аң шаруашылығындағы және аңшылықта ауланатын аңдардан алынған ет ұшасымен тіпті кәдімгі қайнатудан кейін де азықтандыруға рұқсат етілмейді. Шошқалардың фермалардың, елді мекендердің аумағында, алаңқайлар мен жыраларда және орман алқабында кезіп жүруіне рұқсат етілмейді. Шошқа қораларын, жаю аулаларын, жазғы лагерьлерді қоса алғанда, шаруашылық жүргізуші субъектілерде жүйелі түрде дезинфекциялау және дератизациялау жүргізіледі.

750. Ветеринария қызметі ет өңдейтін, ауыл шаруашылығы кәсіпорындарындағы және елді мекендердегі барлық шошқа ұшасын, сондай-ақ базарға және арнайы дүкендерге келіп түсетін осы ауруға сезімтал басқа да жануарлардың ұшаларын трихинеллезге міндетті түрде тексеріп отырады. Ветеринария қызметі аң шаруашылықтарында жаппай сою кезінде аң ұшаларын ішінара тексереді.

751. Шошқа мен аңдар ұшаларының бұлшықет сынамаларында трихинелл личинкалары табылған кезде, бұл ұшаларды етсүйек ұнын жасауға жібереді немесе өртейді, оларды жерге көмуге рұқсат етілмейді.

752. Бұлшықет талшықтары бар қосалқы өнімдер де кәдеге жаратылады, шпиг 20 минут бойы 100 C^0 қорытылады, ішкі май шектеусіз сатылады.

753. Аң фермаларында аң ұшаларын алдын-ала залалсыздандырмай азықтандыруға рұқсат етілмейді, өлген жануарлардың өлекселері өртеледі.

67. Құстың аспергиллезі

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын құс аспергиллезінің профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

754. Шаруашылық жүргізуші субъектілерде құс аспергиллезі ауруын болдырмау үшін меншік нысанына қарамастан, осы Қағидаларда көзделген іс-шаралар кешені қатаң орындалады.

755. Бірінші кезекте мыналар қамтамасыз етіледі:

- 1) құстарға толыққанды сапалы жем беру;
- 2) фермаларға, құсханаға әкелінетін жем мен төсемдердің, буып-түю материалдарының және жұмыртқа ыдыстарының санитариялық сапасын мұқият

б а қ ы л а у ;

3) саңырауқұлақтардың әртүрлі түрлерімен жаппай тұқымданбау үшін жем мен жемшөп қоспаларын сақтау қағидаларын орындау;

4) кезең аралық профилактикалық үзілістерін сақтау, бұл кезде құсханаға, инкубаторияға, қоймаға, күтіп-ұстау заттарына, жабдықтарға, ыдыстар мен тасымалдау заттарына мұқият түрде механикалық тазалау мен дезинфекция жүргізіледі ;

5) инкубациялық жұмыртқаларды жүйелі түрде дезинфекциялау;

6) құсханаларды және құс фабрикаларының өндірістік аймақтарын тазалау, вентиляциялық және басқа да қалдықтардың жиналуын, бұталардың, биік шөптер мен өсімдіктердің өсіп кетуін болдырмау;

7) құс фабрикасының ауа кеңістігі шаңдануының және эрозияның алдын алу мақсатында топыраққа көпжылдық шөптер егу, оларды жүйелі түрде көгал түрінде шабу ;

8) ферма ішіндегі жолдарды, құсхана қабырғаларын, әсіресе құсханаға, көгалға, ағаштарға жақын орналасқан вентилятор, алаң жақтан суару машиналарының көмегімен су бүрку арқылы жүйелі түрде жуу немесе суландыру .

756. пайдаланылатын құсханаларда еденді жұмыс күнінің бірінші және екінші жартысында сумен ылғалдап отырады, ал 7-10 күнде 1 рет натрий гипохлоридін (кальций) немесе 1 текше метрге 300 миллилитр есебімен құрамында 0,5 белсенді хлоры бар хлорамин Б ерітіндісін пайдаланады.

757. Қазақстан Республикасында тіркелген ветеринариялық препараттар пайдаланылады.

Эпизоотикалық ошақтарда және құс аспергиллезі бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

758. Ауру құс анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті аспергиллез бойынша қолайсыз болып жарияланады және шектеу енгізеді.

759. Құс аспергиллезі бойынша қолайсыз құс шаруашылық жүргізуші субъектіде мыналарға :

1) құстарды қолайсыз құсханадан (елді мекеннен, ауладан) сау құсханаға ауыстыруға ;

2) тиісті санитариялық өңдеусіз керек-жарақтарды, жабдықтарды және басқа да заттарды қолайсыз объектілерден сау объектілерге ауыстыруға;

3) қолайсыз құсханада (елді мекеннен, ауладан) күтіп-бағумен айналысатын персоналдың қолайлы объектілерге келуіне;

4) жұмыртқаларға алдын ала дезинфекция жасамай инкубаторияға әкелуге рұқсат етілмейді .

760. Ауру құс өз шаруашылығында сойылып, кейіннен кәдеге жаратуға жібереді.

761. Күрделі эпизоотиялық жағдайда ветеринар маман мен шаруашылық жүргізуші субъекті басшысының шешімі бойынша құс мерзімінен бұрын союға жіберіледі.

762. Қорытынды іс-шаралар жүргізілген жағдайда, ауру құсты анықтау және құсханадан әкетудің соңғы жағдайынан кейін 3 ай өткен соң шаруашылық жүргізуші субъектіден шектеу алынады.

68. Құстардың Марек ауруы

Құстардың Марек ауруының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

763. Аурудан қолайлы құс шаруашылықтарында құстардың осы ауруына шалдығатын әр басына, Марек ауруына қарсы профилактикалық вакцинация жүргізіледі.

764. Тауықтардың арасында Марек ауруына иммундық профилактика жұмысын жүргізу үшін Қазақстан Республикасында тіркелген вакциналар қолданылады.

765. Құсханалар мен жабдықтарға толық санация жүргізе отырып, табынды өсіруде профилактикалық үзіліс жүзеге асырылады.

Аурудан қолайсыз пункттерде ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

766. Марек ауруына диагноз қойылған жағдайда, құс шаруашылығына шектеу енгізіледі, оның шарттары бойынша аурудың өту сипатын ескере отырып, ауруды жою бойынша кешенді ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізіледі.

767. Құс шаруашылығында аурудың таралуы кең ауқымды сипат алмай, аурудың жекелеген жағдайлары болған кезде формальдегидтің буымен 4 рет дезинфекция жүргізілгеннен кейін, құс шаруашылығының ішінде жұмыртқаларды инкубациялауға рұқсат етіледі. Құстардың жүнін, мамығын, инкубациялық жұмыртқаларды және мал қораларға кәдімгі жалпы қабылданған заттармен дезинфекциялау жүргізіледі.

768. Марек ауруының эпизоотиялық пайда болуы кезінде (құстардың жаппай ауыруы және аурудың таралу үрдісінде) мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) инкубациялық жұмыртқалардың және тірі құстардың сатылуына тыйым салынады;

2) инкубацияны және құстардың жас балапандарын өсіруге қабылдау тоқтатылады;

3) қолайсыз құс қораларындағы, цехтардағы, фермалардағы барлық құстар құс шаруашылығының құс сою бөлімінде немесе ет өңдеу кәсіпорындарында сойылады;

4) инкубаторға, құс қорасына, қосалқы қора жайларға, жабдықтарға, құрал-саймандарға, іргелес аумаққа мұқият тазарту және дезинфекциялау жүргізіледі;

5) қолайсыз құс өсіру шаруашылықтарында құс қораларына, инкубаторларға, жабдықтарға, құрал-саймандарға, өндірістік аумақтарға, көлік құралдарына және басқа объектілерге ағымдағы және қорытынды дезинфекция жүргізіледі;

6) саңғырыққа және төсемдерге биотермиялық зарарсыздандыру жүргізіледі.

769. Балапандарды өсіруге қабылдау, құс шаруашылығында санация аяқталғаннан кейін бір ай уақыт өткен соң рұқсат етіледі.

770. Өсіруге қабылданған балапандар тәуліктік жаста Марек ауруына қарсы егіледі (вакцинаны қолдануға арналған нұсқаулыққа сәйкес).

771. Қолайсыз құс шаруашылығының тауықтарынан алынған жұмыртқалар формальдегид буымен мынадай схема бойынша дезинфекцияланады:

1) инкубациялық жұмыртқалар: төрт рет - бірінші рет жұмыртқалағаннан кейін 1 сағаттан кешіктірілмейтін уақытта, екінші рет - инкубаторға салынар алдында, үшінші рет - инкубаторларда 6 сағат жылытылғаннан кейін және төртінші рет - шығарушы шкафтарда жұмыртқалар бір орыннан басқа орынға ауыстырылғаннан кейін;

2) ас жұмыртқалары - сауда көздеріне жіберілердің алдында бір рет дезинфекциялаудан өткізіледі.

772. Марек ауруы бойынша қолайсыз құс қораларындағы құстарды сою кезінде тұтас ұшалар ішкі органдарынан толық босатылады, барлық ішкі органдары кәдеге жаратуға жіберіледі, ал тұтас ұшалар қоғамдық тамақтану желісіне беріледі немесе қайнатылған шұжық, консервілер дайындауға қолданады. Терілерінде немесе бұлшықеттерінде ісікті жаралар болған жағдайда, тұтас ұшалар техникалық кәдеге жаратуға жіберіледі және ас өнімдерін дайындау үшін қолдануға тыйым салынады.

773. Марек ауруының классикалық үлгісімен құстардың 5-10 % ауырған жағдайда құстардың барлық қолайсыз топтарын сою қажет.

774. Ауру жаппай таралған жағдайда инкубациялық жұмыртқаларды сатуға және балапандарды өсіруге тыйым салынады. Құстарды жойғаннан кейін және құс шаруашылығында өндірістің барлық технологиялық буындарындағы санациядан кейін 1 ай уақыт өткен соң балапандар өсіріле бастайды. Барлық жас балапандар тәуліктік жаста егіледі.

775. Шектеу құс шаруашылығынан 6 айлық жасқа дейін өсірілген құс балапандарының арасында Марек ауруы болмаған кезде алынады.

69. Құстардың жұқпалы бурсалдық ауруы

Құстардың жұқпалы бурсалдық ауруының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

776. Құс шаруашылықтарының ветеринар мамандары профилактикалық жұмыстар жүргізу мақсатында:

1) сырттан індеттің енуіне жол бермеуге арналған іс-шараларды әзірлеуге. Бұл үшін құстарды, сондай-ақ асыл тұқымды жұмыртқаларды жұқпалы бурсалды аурудан қолайлы шаруашылықтардан ғана алуға;

2) құстарды зоогигиеналық нормалардың талаптарына сай келетін бағып-ұстауға қолайлы жағдай жасау арқылы құстар организмінің жұқпалы ауруларға жалпы резистенттілігін көтеруге;

3) жұқпалы бурсалдық ауруға қарсы профилактикалық егу жүргізілетін шаруашылықтарда, егілген құстарға иммунитеттің тұрақтылығына жүйелі түрде бақылауға міндетті. Иммунизацияның тиімділігі вакцинаның сапасына және оны енгізу тәсіліне байланысты.

Қолайсыз пункттерде ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

777. Бурсалдық аурудың пайда болуына күдіктену кезінде аурудың таралуын тоқтатуға арналған іс-шаралар жүргізіледі, құс қоралары бекітіледі, ауру және ауруға күдікті құстар сойылады, құс қораларына, инкубаторларға, жабдықтарға, құрал-саймандарға және құстарды серуенге шығаратын аумаққа тазарту жүргізіледі. Құс қораларына бөгде кісілердің кіруіне, құс шаруашылығының ішінде құстардың орнын ауыстыруға және одан құстарды, жұмыртқаларды шығаруға, сондай-ақ жем-шөпті, құрал-саймандарды, жабдықтарды, саңғырықты шығаруға рұқсат етілмейді.

778. Диагноз анықталған жағдайда қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

779. Карантин шарты бойынша мыналарға:

1) қолайсыз пунктке әкелуге, құстарды және құс шаруашылығы өнімдерін оның шегінен әкетуге;

2) қолайсыз пункт (ошақ) аумағына бөгде кісілердің кіруіне тыйым салынады.

780. Ауруды және жұқпалы ошағын жою іс-шараларға мыналар кіреді:

1) ауру және ауруға күдікті, құстардың бурсалды ауруына шалдығатын барлық құстарды сою;

2) өлген құстардың өлексесін және сойылған ауру құстарды термиялық кәдеге жарату;

3) құс қорасын, жабдықтарды, құрал-саймандарды және ауру құс тұрған

аумақты дезинфекциялау арқылы залалсыздандыру;

4) ауру ошағындағы және қауіпті аумақтағы бурсалды ауруға шалдығатын құстардың арасында вакциналық профилактика жүргізу.

781. Жұқпалы бурсалдық ауру бойынша қауіпті құс шаруашылықтарында және елді мекен пункттерінде мыналарға:

- 1) кора-жайдан жұқпалы бурсалды ауруға шалдығатын құстарды шығаруға;
- 2) құс фабрикасына бөгде адамдардың кіруіне және көрмелер өткізуге тыйым салынады;

3) қызмет көрсетуші персонал санитариялық рұқсатты қолданады.

782. Карантин соңғы ауру немесе өлген құсты кәдеге жаратудан соң және індет ошағында қоздырғышты жою бойынша қорытынды ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізілгеннен кейін күнтізбелік 21 күн өткенде алынады.

70. Үйректердің вирустық гепатиті

Үйректің вирустық гепатитінен ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын профилактикалық іс-шаралар

783. Вирустық гепатит профилактикасы үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерді індеттің енуінен қорғаудың, зоогигиеналық жағдайды жақсартудың, жемдеу және құстардың орналасқан жерін қалыптастыру және құстардың моционының нормаға сай орындалуының үлкен маңызы бар.

784. Профилактика үшін тірі белсенділігін жоятын вакцина қолданылады, оны аналық үйректерге немесе 1-3 күндік балапандарға егеді. Аналық үйректерге де егеді, 2-3 рет екен соң аналық үйректер иммунитетті жұмыртқадан береді.

Үйректің вирустық гепатиті бойынша қолайсыз аумақтарда және эпизоотикалық ошақтарда жүргізілетін іс-шаралар

785. Вирустық гепатит диагнозы қойылған кезде (жеке меншік құс фабрикаларында, аулаларда) карантинге жауып, мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) барлық ауру және ауруға күдікті, әлсіреген және арықтаған үйректерді жояды. Осы құс қорасының қалған сау үйректерін ары қарай өсуге қалдырады, ал жасы үлкен үйректерді - жұмыртқалағанға дейін ұстайды, кейін шаруашылықтың барлық құстарын союға жібереді;

2) 2-ден 25 күнге дейінгі шартты сау үйректердің барлығына реконвалесцентті қан сары суын немесе гипериммунды қан сары суын тері астына, мойынның астыңғы бөлігіне, 0,5-1 миллилитр көлемінде бір рет енгізеді;

3) шартты сау құстарды етке тапсырған соң қорада механикалық тазарту

жүргізеді және құрал-жабдықтарды, қолданылатын заттарды, құс қораның маңайын дезинфекциялайды. Қиды және төсемді жағады немесе биотермиялық залалсыздандыруға шығарады. Залалсыздандыруды араға 10 күн салып формалиннің 3 % ыстық ерітіндісімен екі рет өткізеді. Арнайы киімдерді (халат, т.б.) 15-20 минутке қайнап жатқан суға салады немесе формальдегид буымен залалсыздандырады, аяқ киімді 2 % формалин ерітіндісімен залалсыздандырады. Үйректердің жаңа партиясын қайта залалсызданғаннан кейін 7-10 күн өткен соң әкелуге рұқсат беріледі.

786. Карантин талаптары бойынша:

- 1) инкубациялы жұмыртқаларды, үйрек пен балапандарды сыртқа шығаруға, оларды халыққа сатуға;
- 2) үйректердің вирустық гепатиті бойынша қолайсыз қора-жайлардағы құстарды алмастыруға, олардан жем-шөпті, құрал-жабдықтарды және басқа қолданылатын заттарды қолайлы қора-жайларға шығаруға;
- 3) бөтен адамдардың құс фабрикасына (жеке меншік құс фабрикасына, аулалар мен құс қораларына) кіруіне;
- 4) вирустық гепатитпен ауырған құстар ұсталған су қоймаларын бір жыл бойы қолдануға рұқсат етілмейді.

787. Карантин талаптары бойынша мыналарға:

- 1) клиникалық сау үйректер мен балапандарды сою үшін сою пунктіне жіберуге;
- 2) шаруашылық жүргізуші субъектінің ішінде үйректі етке өсіру үшін жұмыртқаларды инкубациялауға;
- 3) үйрек табынын қалыптастыру үшін үйректердің вирустық гепатиті бойынша қолайлы басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерден балапандарды әкелуге рұқсат етіледі.

788. Шаруашылық жүргізуші субъекті карантин алынғаннан кейін және қора-жайға, құрал-жабдықтарға, құстарды күтетін заттарға, құс қора-жайларының айналасындағы аумаққа және басқа да қосалқы қор-жайларға қорытынды дезинфекция жүргізілгеннен кейін қолайлы деп жарияланады.

71. Жоғары патогенді құс тұмауы

Жоғары патогенді құс тұмауының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

789. Жоғары патогенді құс тұмауының жұғу қаупі туған жағдайда, оның қоздырғышын енгізбеу мақсатында ветеринария саласындағы уәкілетті орган тиісті эпизоотияға қарсы шараларды қолданады, оларға сәйкес:

- 1) қолайсыз мемлекеттердің аумағынан құс және құс шаруашылығы

өнімдерін әкелуге (әкетуге) шектеу енгізіледі;

2) жабайы және ұшып келетін құстарды аулау реттеледі (жабайы құстарға аңшылық мерзімін реттеу, олардың популяциясын және үй құстарымен жанасу жиілігін азайту мақсатында құстарды атудың санын көбейту);

3) ең алғашқы аурудың пайда болу қаупі төнетін аумақ анықталады, құс ұстайтын заңды және жеке тұлғаларға енгізілген шектеулер туралы тиісті өкімдер жіберіледі.

790. Шаруашылықта (жеке шаруашылығында) құстары бар жеке тұлғалар мынадай талаптарды қатаң сақтауға тиіс:

1) үй құстарының жабайы, әсіресе суда жүзетін құстармен жанасуды болдырмау бойынша шаралар қолдану;

2) аулада құс ұстау қажет болған жағдайда, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың нұсқауы бойынша жабық түрде ұстауға көшіру;

3) құстың ауру және өлу жағдайы туралы дереу тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық-санитариялық инспекторына хабарлау;

4) жабайы құстармен бірге көлдердің маңайынан радиусі 5 шақырым көлемінде үй құстарын бағуға немесе жаюға жол бермеу.

791. Шаруашылықта құстары бар заңды тұлғалар мынадай:

1) құстардың жабайы, әсіресе суда жүзетін құстармен жанасуды болдырмау бойынша шаралар қолдану;

2) радиусі 5(бес) шақырымда құстардан бос аймақ құру;

3) қажет болған жағдайда, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың нұсқауы бойынша құстарды жабық типті режимде ұстауға көшіру;

4) індеттік аурулар бойынша қолайлылығы тиісті ветеринариялық құжаттармен бекітілген шаруашылықтардан құстарды енгізу (шығару, араластыру);

5) шаруашылық жүргізуші субъектілерде қолайлылықты сақтау, қажет болған жағдайда оларға дезинфекция жүргізу;

6) құстарды өсіру және ұстау технологиясын сақтау;

7) құстың ауру және өлу жағдайы туралы жедел тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық санитариялық инспекторына хабарлау;

8) құстарды әртүрлі жануарлармен, әсіресе шошқалармен бірге ұстауға жол бермеу талаптарын қатаң сақтауы қажет.

Эпизоотикалық ошақтарда және жоғары патогенді құс тұмауы бойынша қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

792. Диагноз анықталған кезде шаруашылық жүргізуші субъектінің аумағына карантин белгіленеді.

793. Ауру шыққан жер, оған енетін аумақ ауру анықталған жерге (ауру ошағына) қатынасы бойынша ара қашықтығына және вирустың тасымалдану факторлығының болуына байланысты аймақтарға бөлінеді:

1) індет ошағы аймағы - ауру тіркелген және оған енетін аумақ маңайындағы радиусы 8 (сегіз) шақырымнан кем емес пункт (орын);

2) буферлік зона - ауру тіркелген пункттің (індет ошағы аймағынан) шекарасы маңайынан радиусы 25 (жиырма бес) шақырымнан кем емес аумақ (сыртқы);

3) байқау аймағы – қауіпті аймақтың шекарасы маңайынан радиусы 50 (елу) шақырымнан кем емес аумақ (сыртқы).

794. Индет ошағының аймағында жоғары патогенді құс тұмауының қоздырғышын жою және оның одан ары таралуының алдын алу бойынша шаралар жүргізіледі. Бұл үшін шаруашылық жүргізуші субъектілердегі, елді мекендегі барлық құстарды (өлексесін, ауруын, шартты сауын және сауын), олардың түріне, жасына қарамастан күйдіру жолымен жояды.

Вируспен ластанған және ластануы мүмкін жер (құс қоралары, аулалар, соятын жер, тасымалдау, қайта өңдеу) аталған аурудың қоздырғышына қарсы тиімді саналатын Қазақстан Республикасында тіркелген дезинфекциялық құралдармен дезинфекцияланады.

Индет ошағы аймағынан құс және құс шаруашылығы өнімдерін шығару (енгізу) толықтай тоқтатылады. Индет ошағы аймағының шекарасына ветеринариялық-санитариялық бекет (карантиндік) ұйымдастырылады. Қажет болған жағдайда аталған аймақта жануарлардың барлық түрлерінің қозғалысы толықтай тоқтатылады.

795. Буферлік аймақта ауруды шектеу іс-шаралары және аталған аумақтағы құстарға қатаң ветеринариялық бақылау енгізіледі. Құстар қатаң жабық типте ұстауға ауыстырылады. Жабайы құстардың түрлерімен байланысына жол берілмейді.

796. Бақылау аймағында аталған аумақтағы құстарға қатаң ветеринариялық бақылау енгізіледі. Құстар қатаң жабық типте ұстауға ауыстырылады. Жабайы құстардың түрлерімен байланысына жол берілмейді.

797. Тұмаудан өлген ең ақыры өлексені, құс тұмауына күдікті немесе ауырған құстарды жойғаннан кейін және қорытынды дезинфекция жүргізілгеннен кейін 21 күннен соң шаруашылық субъектілерінен карантин алынады.

72. Тауықтардың жұқпалы бронхит ауруы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын тауықтардың жұқпалы бронхит профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

798. Шаруашылық жүргізуші субъектілерді тауықтың жұқпалы бронхит вирусының енуінен мақсатында құс фабрикаларының басшылары мен мамандары профилактикалық іс-шаралар кешенін орындайды.

799. Құс фабрикаларының тауықтың жұқпалы бронхиті бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілермен шаруашылық байланыс жасауына рұқсат е т і л м е й д і .

800. Құс шаруашылығын жинақтауда тек қана клиникалық сау құстың инкубациялық жұмыртқаларын ғана қолдануға болады.

801. Құс ұсталатын барлық құс қораларында ауа алмасу тұрақтылығын бақылау қажет. Зиянды газдардың концентрациясы тиісті шамадан аспауы тиіс: аммиак 15 миллиграмм кубтық метрге, күкіртті сутегі 5 миллиграмм кубтық метрге, көмір қышқылы – 0,25 пайыз көлемі бойынша ауа дымқылдығы 60-70 п а й ы з б о л у ы т и і с .

802. Құс қораларын бір жастағы құстардан ғана жинақтау қажет. Тауықтардың жұқпалы бронхит ауруы бойынша қолайсыз пункттерде және эпизоотия ошақтарында өткізілетін іс-шаралар

803. Тауықтардың жұқпалы бронхит ауруы анықталған шаруашылық жүргізуші субъекті (құс фабрикасы) тауықтардың жұқпалы бронхиті бойынша қолайсыз деп жарияланады және оған шектеу қойылады.

804. Қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіде (құс фабрикасында) м ы н а л а р ғ а :

1) қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіге инкубациялық жұмыртқаларды және эмбриондарды әкетуге;

2) тірі-құсты басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкетуге және оны х а л ы қ қ а с а т у ғ а ;

3) құсты, жемшөпті және жұмыс құралдарын қолайсыз құс қораларынан қолайлы қораларға а у ы с т ы р у ғ а ;

4) құстың жұқпалы бронхитіне бейім құстарды басқа шаруашылық жүргізуші субъектілерінен, құс қоралардан әкелуге;

5) асыл тұқымды табындарды балапан кезінде жұқпалы бронхиттен ауырған құстардан жинақтауға жол берілмейді.

805. Бірнеше қора-жайда ауру анықталған жағдайда ауру және әлсіз құстар мұқият іріктеледі, оны ет-сүйек ұнға өңдейді.

806. Асыл тұқымды шаруашылық жүргізуші субъектілерде тауықтың жұқпалы бронхиті анықталған жағдайда, ауру сақа құстарды союға тапсырады,

ал шартты түрде сау құстарды одан әрі союға тапсыра отырып, ет, жұмыртқа алу үшін қолданады. Тауарлы шаруашылық субъектілердегі аналық табында да соны қ а й т а л а й д ы .

807. Қолайсыз құс қораларының жұмыртқаларын өткізу үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерден шығару алдында алдымен формальдегид буымен д е з и н ф е к ц и я ө т к і з е д і .

808. Қолайсыз құс қораларындағы сойған құстың ұшаларын өнеркәсіптік өңдеуге жібереді. Қолайлы құс қораларындағы құс ұшаларын жалпы сатуға ө т к і з е д і .

809. Қолайсыз құс қораларындағы сойылған құстарының мамығы, қауырсыны кептіру аспаптарында 15 минут бойы 85-90 Цельсий градушта кептіріледі немесе 3 % формальдегид ерітіндісімен 45-50 С⁰ 30 минут бойынша дезинфекцияланады, кейін кептіріліп, мамық өндейтін кәсіпорындарға жіберіледі .

810. Қолайлы құс қораларының тауықтарынан алынған инкубатор жұмыртқаларын, шаруашылық ішілік мақсатта пайдалана отырып, формальдегид буымен (25-30 миллилитр формалин, 17-20 грамм марганец қышқылы калий, 12-15 миллилитр су 1 кубтық метрге камера арқылы) екі еселік дезинфекциядан кейін балапан өсіруге рұқсат беріледі.

811. Инкубация қалдықтарын кәдеге жаратады немесе жояды.

812. Құстардың жұқпалы аурулары бойынша қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектіден инкубациялық жұмыртқаларды әкелуге инкубациялық жұмыртқаларды мұқият дезинфекциялағаннан және жұмыртқаны жеке инкубациялағаннан кейін, сондай-ақ балапандарды жеке өсірген жағдайда рұқсат е т і л е д і .

813. Шаруашылық жүргізуші субъектіде сау балапандарды жеке өсіру е н г і з і л е д і .

814. Қи және төсем қи қоймасына шығарылады және биотермиялық тәсілмен зарарсыздандырылады. Көліктер күн сайын дезинфекцияланады.

815. Инкубаторлар, құс қоралары, жабдықтар 2 % улы натрийдің ыстық ерітіндісімен 2 сағат бойынша мұқият механикалық тазаланады және дезинфекцияланады. Құс қораларының айналасындағы аумақ 1 % формалин ерітіндісіндегі 3 % улы сілті ерітіндісімен дезинфекцияланады.

816. Қораларды әрбір 2-3 күн сайын, ал аумақты аптасына 1 рет д е з и н ф е к ц и я л а й д ы .

817. Құстар іште болған кезде құс қоралары құрамында 2 % белсенді хлор бар натрий гипохлоридімен дезинфекцияланады (1 текше метрге 0,5 миллилитр есептегенде: балапандар үшін - 1,0 грамм хлоризвесті, 0,1 миллилитр скипидар, 7

минут экспозиция кезінде; сақа құстар үшін арасында – 2,0 грамм хлоризвести, 0,2 миллилитр скипидар, 15 минут экспозиция кезінде: сүт қышқылының жоғары дисперсті аэрозольдер (булар тұман) немесе 20 % сүт қышқылы су ерітіндісі резорцин немесе триэтиленгликоль есеппен 0,025 грамм дәрілермен 1 текше метрге ауада 2-3 рет бір күнде әр 2 сағат интервалмен).

818. Осы аурудың қоздырғышына қарсы басқа да тиімді Қазақстан Республикасында тіркелген дезинфекциялағыш препараттар қолданады.

819. Ауада дәрілердің таралуы үшін аэрозоль агрегатын қолданады.

820. Ауру құстардың ақырғы қоздырғыш бөлуінен 3 айдан кейін шаруашылық жүргізуші субъектідегі тауықты жұқпалы бронхит бойынша қолайлы деп жариялауға болады. Шектеуді алар алдында толық қорытынды дезинфекция жүргізіледі.

73. Құстардың жұқпалы ларинготрахеиті

Құстардың жұқпалы ларинготрахеиті профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

821. Құстардың жұқпалы ларинготрахеитінің (бұдан әрі - ЖЛТ) профилактикасы үшін:

1) құс топтары инкубациялық жұмыртқалармен және тәуліктік балапандармен тек қана ЖЛТ-тен қолайлы шаруашылықтардан толықтырылады;

2) құстардың әртүрлі жастағы топтары аумақтық бөлінген аймақтарға орналастырылады;

3) құс қораларын бірдей жастағы құстардан толықтыру;

4) құс қораларын мұқият тазарту, сондай-ақ дезинфекция жүргізе отырып, цикл аралық профилактикалық үзілістерді сақтау;

5) тасымалдап әкелінетін асыл тұқымды жұмыртқалар, ыдыстар және оларды жеткізуге қолданатын көлік, сондай-ақ киім, аяқ киім, жүргізуші және алып келуші персоналдың қолдары дезинфекцияланады;

6) өзінің аналық табынынан алынған жұмыртқаларға және құс шаруашылығына әкелінетін асыл тұқымды жұмыртқаларға бөлініп алынған инкубацияны қамтамасыз ету;

7) шаруашылық жүргізуші субъектінің басқа құстарынан бөлек әкелінген жұмыртқадан алынған тәуліктік балапандарды өсіру қажет.

822. ЖЛТ-ті профилактикасы үшін Қазақстан Республикасында тіркелген құстардың жұқпалы ларинготрахеитіне қарсы вакциналар қолданылады.

Қолайсыз пункттерде ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

823. Құстардың ЖЛТ ауруы анықталған жағдайда, құс шаруашылығы осы ауру бойынша қолайсыз болып жарияланады және бұл жерге шектеу енгізіледі.

824. Шектеу енгізу кезінде мыналарға:

- 1) құс шаруашылығының ішінде ауру асқынған кезде құстарды ауыстыруға;
- 2) қолайсыз құс шаруашылығына кез келген жастағы құстарды әкетуге және о л а р д а н ә к е т у г е ;
- 3) инкубациялық жұмыртқаларды басқа құс шаруашылығына әкелуге;
- 4) құс шаруашылығының ішінде қолайсыз құс қораларынан алынған жұмыртқаларды инкубациялауға қолдануға;
- 5) жем-шөпті, жабдықтарды және құрал-саймандарды қолайсыз өндірістік қора-жайлардан және қолайсыз құс шаруашылығы аумақтарынан әкетуге;
- 6) қолайсыз құс қораларынан алынған жұмыртқаларды құс шаруашылығының жұмыртқа қоймасына әкелуге және сақтауға;
- 7) қолайсыз құс шаруашылығының аумағына және оның аумағынан персоналдың толық санитариялық өңделуінсіз және киімдері мен аяқ киімдерін ауыстырмай шығуына тыйым салынады.

825. Құс шаруашылығының қолайсыздығы кезеңінде мыналарға:

- 1) облыс көлемінде дезинфекция жасалғаннан кейін қолайсыз пункттерден ас жұмыртқаларына сауда көздеріне әкетуге;
- 2) қолайлы құс қораларындағы құстардан алынған жұмыртқаларды ішкі шаруашылық мақсатта қолдану үшін мына схема бойынша формальдегидтің ерітіндісімен жүргізілген аэрозольдық дезинфекциядан кейін: бірінші жолы - жұмыртқалағаннан кейін 1,5-2 сағаттан кем емес уақытта, екінші - арнайы автомашинадағы ыдыста қорапталған күйінде немесе инкубаторияның дезинфекциялық камерасында, үшінші - инкубаторға салынардың алдында таңдалып алынғаннан кейін; төртінші - инкубацияның басталуынан 6 сағат өткен с о ң и н к у б а ц и я л а у ;
- 3) құс шаруашылығында сою цехы болмаған кезде облыстың мемлекеттік ветеринариялық инспекторларының рұқсатымен аурудан қолайлы құс қораларынан жоспарлы түрде етке союға жататын құстарды, құс етін қайта өңдеуші кәсіпорындарға әкелуге рұқсат етіледі.

826. Құс шаруашылығында құстардың ЖЛТ алғаш рет пайда болған кезде аурудың таралуына жол бермеу мақсатында қолайсыз құс қорасындағы барлық құстар етке сойылады. Мұндай жағдайда сыртқы ортадағы аурудың қоздырғышын жоюды қамтамасыз ететін барлық қажетті ветеринариялық-санитариялық шаралар жүргізіледі.

827. Ауру басқа құс қораларына таралған жағдайда мұқият таңдау жүргізіледі және құс шаруашылығының санитариялық сою цехында ауру және әлсіз құстар с о й ы л а д ы .

828. Барлық клиникалық сау құстарды ЖЛТ қарсы вакцинасымен оны қолдану нұсқаулығына сәйкес иммунизациялайды.

829. Құс шаруашылығында құстарды жемдеу және ұстауды жақсартады, рационға антистресстік препараттар (қоспалар) енгізіледі.

830. Әрбір құс қорасына қызмет атқарушы персонал тағайындалады, олар жұмыс киімімен, арнайы аяқ киіммен, дезинфекциялаушы заттармен қамтамасыз етіледі.

831. Құстарды сою, ветеринариялық-санитариялық шарттарды сақтай отырып, ветеринар маманның бақылауымен, кейін сойылған жерге, құрал-саймандарға және жабдықтарға дезинфекция жүргізіледі.

832. Қолайсыз құс қорасынан құстардың үлкен партиясын сою қажеттілігі кезінде және құс шаруашылығында күнтізбелік 2 күн ішінде сою мүмкіндігі болмаған жағдайда, тиісті әкімшілік аумақтық бірліктің Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатымен клиникалық сау құстарды етті қайта өңдеуші кәсіпорындарына әкетуге рұқсат етіледі.

833. Құстардың тұтас ұшаларына ветеринариялық-санитариялық сараптама және қайта өңдеу жүргізіледі. Тұтас ұшаларында және органдарында өзгерістер болмаған жағдайда, қайнатқаннан кейін қолданады немесе қайнатылған шұжықтар, консервілер дайындауға арналады.

834. Қолайсыз құс қораларында құстарды сойғаннан алынған мамықтар және қауырсындар мынадай тәсілдермен дезинфекцияланады:

1) ыстық ауамен - кептіргіш қондырғыларда $85-90\text{ C}^0$ температурада 20 мин. ішінде;

2) 3 %-ті формальдегидтің ыстық ($45-50\text{ C}^0$) ерітіндісінде арнайы ыңғайлы ыдыста 30 минут ішінде;

3) ыстық суда ($85-90\text{ C}^0$) арнайы ыңғайлы металдан жасалған ыдыста 20 мин ішінде;

4) мамықтарды және қауырсындарды формальдегидтің ерітіндісімен немесе ыстық сумен дезинфекциялағаннан кейін мамықтарын және қауырсындарын ылғалдан сығып алып және кептіргіш қондырғыларда кептіреді.

835. Құстарды етке союға тасымалдағаннан кейінгі контейнерлер және жәшіктер ет тасылатын ыдыстар, сондай-ақ жұмыртқа әкетуге қолдануға арналған контейнерлер, картон төсемелер, жәшіктер және басқа ыдыстар міндетті түрде тазалауға, сондай-ақ дезинфекциялауға жатқызылады.

836. Құстарды және жұмыртқаларды әкелуге арналған ағаш жәшіктерді, контейнерлерді дезинфекциялау үшін улы (өткір) натрийдің 2 % ыстық ерітіндісін немесе формальдегидтің 1-2 % ерітіндісін қолданады. Ағаш ыдыстар кальциленген соданың 5 % ыстық ерітіндісімен немесе улы (өткір) натрийдің 2 %

ыстық ерітіндісімен дезинфекцияланады. Металдан дайындалған ыдыстарды кальциленген соданың 5 % ыстық ерітіндісімен дезинфекция жүргізілгеннен кейін оларды мұқият сумен жуады.

837. Құс шаруашылығының ЖЛТ қолайсыз кезеңі кезінде мұқият механикалық тазарту, сондай-ақ қолайсыз құс қораларына, инкубаторларға, қосалқы мал қораларға, құрал-саймандарға және жабдықтарға, өндірістік аумақтарға, көлік құралдарына және басқа объектілерге ағымдағы және қорытынды дезинфекция, дезинсекция, сондай-ақ дератизация жүргізіледі.

838. Құстардан босап бос тұрған мал қораларға дымқыл дезинфекция жүргізу үшін мынадай препараттардың бірін қолданады: улы (өткір) натрийдің 2 % ыстық ерітіндісі, формальдегидтің 2 % ерітіндісі, 2 % белсенді хлордан тұратын хлорлы әктің ашық ерітіндісі, жаңа сөндірілген әктің 20 % қою сұйығы (арасы 1 сағаттан 2 рет ақтау жолымен), кальциленген соданың 10 % ыстық ерітіндісі.

839. Ауаны және өндірістік бөлмелердің беткі жақтарын, жабдықтарды құстарды сыртқа шығармай аэрозольдық дезинфекция жүргізу үшін йодтриэтиленгликольды, сүт қышқылын, хлорскипидардың буын, гипохлорид натрийін, су тотығының қалыпталған ерітіндісін қолданады.

840. Саңғырықты және терең төсемені саңғырық сақтағышқа биотермиялық залалсыздандыруға шығарады.

841. Құс етін қайта өңдеуші кәсіпорындарда құстардың ЖЛТ пайда болған жағдайда, кәсіпорындағы барлық құстар етке сойылады. Мұндай кезде бұл кәсіпорынға жаңадан келіп түсетін құстарды тасымалдап әкелуге тек қана, барлық құс шаруашылығы өнімдері сатылып болғаннан кейін және барлық қажетті ветеринариялық-санитариялық шаралар (мал қораларға және аумаққа механикалық тазарту, дезинфекция, дезинсекция, дератизация, құрал-саймандарға және жабдықтарға дезинфекция) жүргізілгеннен кейін рұқсат етіледі.

842. Құс шаруашылығындағы құстардың ЖЛТ бойынша шектеу ауру құстың сойылуының соңғы жағдайынан соң немесе құстар ауырып жазылғаннан кейін 2 ай өткен соң және қорытынды ветеринариялық-санитариялық шаралар жүргізілгеннен кейін алынады.

74. Құстардың кокцидиозы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта жүргізілетін профилактика жөніндегі іс-шаралар

843. Құстардың кокцидиозбен ауруының профилактикасы мақсатында:

1) құстарды топтап өсіруге, қораларда ылғалдылықтың жоғары болуына, жас

балапандар мен үлкен құстардың араласуына, жем және ауыз судың қимен
ластануына жол бермеу;

2) құстарды толыққанды жеммен қамтамасыз ету;

3) құс қораларына құстарды кезекті отырғызуға дайындау кезеңінде қораларға, серуен алаңдарына, жабдықтарға және құрал-саймандарға дезинвазия жүргізу;

4) шаруашылық жүргізуші субъектілердің аумақтары қидан тазарту және оны биотермиялық зарарсыздандыруды жүргізу;

5) құстарға кезең-кезеңімен кокцидиостатиктерді қолдану қажет.

844. Құстардың балапандары батареялық торларда немесе едені торланған секцияларда өсіріледі.

845. Құс қораларын, құралдарды және құрал-саймандарды дезинвазиялау үшін Қазақстан Республикасында тіркелген дезинфекциялағыш құралдар қолданылады.

Эпизоотия ошағында және құстардың кокцидиозы бойынша қолайсыз пункте жүргізілетін жою бойынша іс-шаралар

846. Кокцидиоз пайда болған кезде, қолайсыз топтың барлық құс басына кокцидиостатиктер белгіленеді, әлсіз құстар өлтіріледі. Күн сайын қиды жинау, қораларды, жаю алаңдарын және жабдықтарды (науалар, астаулар және басқа құстарға күтім жасауға арналған заттар) механикалық тазарту жүргізіледі.

847. Профилактикалық және емдеу мақсатында, тауық балапандары, күрке тауық, қаз және үйрек балапандарына Қазақстан Республикасында тіркелген препараттар қолданылады.

848. Кокцидиостатиктерді қолданудың ұзақтығы эпизоотиялық жағдайға және құстардың балапандарын өсірудің әдістеріне байланысты.

849. Құстардың балапандарын торларда өсіру кезінде препараттар аурудың залдан келесі залға ауыстырылған күннен бастап 10 күнтізбелік күн ішінде профилактикалық мақсатта белгілеу ұсынылады. Қажеттілігіне қарай 3 күндік үзілістен кейін препараттарды беру курсы жалғастырылады.

850. Құстардың балапандарын едендерде өсіру кезінде кокцидиостатиктер профилактикалық мақсатта күнтізбелік 10-15 күндік жастағыларынан бастап екі-үш 10-күндік курстармен аралығында күнтізбелік 3 күннен аспайтын үзіліспен белгіленеді. Қажеттілігіне қарай препараттарды беруді қайталанады.

851. Бройлерлерді ауыстырылмайтын терең төсеніште өсіру кезінде кокцидиостатиктерді профилактикалық мақсатта күнтізбелік 10-15 күндік жасынан бастап күн сайын қолдану және союға 3-5 тәулік қалғанда қолдануды

852. Ұзақ уақыт бойы шаруашылықта кокцидиостатиктің бір түрін қолдануға болмайды, өйткені кокцидиалар оған төзімділік пайда болуы мүмкін.

75. Құстардың Ньюкасл ауруы

Ньюкасл ауруының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

853. Құс шаруашылығының, сондай-ақ мемлекеттік ветеринария желісі мекемелерінің ветеринар мамандары:

1) қызмет көрсететін құс шаруашылықтарында, елді мекендерде арнайы ветеринариялық іс-шараларды жүргізуді ұйымдастыруға және құстардың жағдайына жүйелі түрде бақылау жүргізуге;

2) құс қораларын және құрал-саймандарды улы натрийдің (1,5 %-ті), хлорлы әктің (3 %-ті), креолиннің (5 %-ті) ерітінділерімен дезинфекцияға. Бір мезгілде аэрозольдік дезинфекция жүргізуге;

3) Ньюкасл ауруына қарсы профилактикалық вакцинация жүргізетін құс шаруашылықтарында, егілген құста иммунитеттің тұрақтылығына бақылау тағайындауға міндетті.

854. Осы ауру бойынша аурудан қолайлы шаруашылықтарда (аймақтарда) құстарды Ньюкасл ауруына қарсы егудің орындылығын эпизоотиялық жағдайға байланысты тиісті әкімшілік бірліктің Бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторлары анықтайды.

Аурудан қолайсыз пунктерде ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

855. Ньюкасл ауруынан қолайсыз пунктке карантин белгіленеді.

856. Ньюкасл ауруына карантин қойылған құс шаруашылықтарында және елді мекендерге:

1) құс қораларынан Ньюкасл ауруына шалдыққан құстарды шығаруға;

2) құс шаруашылығымен айналысушы шаруашылықтарды бөгде адамдардың аралауына;

3) құстарды және құс өнімдерімен сауда жасауға, құстар және құс өнімдерін (тұтас ұшалар, жұмыртқа, эмбриондарды, мамықтарды, қауырсындарды) дайындауға, шаруашылыққа әкелуге немесе одан орын ауыстыруға тыйым салынады.

857. Құстардың Ньюкасл ауруынан қолайсыз құс шаруашылығында ауруды жоюда мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) етке тапсыруға қоңдылығы жоқ жас құстарда ауру анықталған жағдайда, қолайсыз пункт құс қораларындағы барлық ауру және сау балапандар қансыз

тәсілмен өлтіріледі және жойылады. Мұндай жағдайда ауру қоздырғышының шығып кетуіне және жайылуына жол бермеу үшін барлық қажетті шаралар қабылданады, міндетті түрде сыртқа шығарушы желдеткіш сөндіріледі, терезелер және есіктер жабылады. Етке тапсыруға қоңдылығы жеткілікті балапандарда немесе ересек құстарда ауру пайда болған жағдайда, қансыз тәсілмен өлтіріледі және тек ауру немесе ауруға күдікті құстар жойылады;

2) құс қораларындағы қалған клиникалық сау құстар етке тапсыруға сойылады, егер барлық құстарды етке союмен қамтамасыз ету мүмкін болмаған жағдайда - оларды Ньюкасл ауруына қарсы егеді. Бұл құстарды қатаң түрде оқшаулап ұстау қажет және құс шаруашылығынан карантинді алуға дейін 2 аптадан кешіктірмей союға тапсыру қажет;

3) тұтас ұшалар қайнатылады және осы шаруашылық ішінде халыққа тамаққа қолданылады ;

4) құстардың үлкен партиясы етке сойылғанда, тұтас ұшалары облыстың ішіндегі жақын орналасқан ас дайындаушы кәсіпорындарға өндірістік қайта өңдеу үшін жіберілуі мүмкін немесе қайнатылған күйде қоғамдық тамақтандыру арналарына жіберіледі ;

5) құстарды етке сою ветеринариялық маманның бақылауымен, ветеринариялық-санитариялық шарттарды сақтай отырып және соңынан ет сойылған жерлерге, құрал-саймандарға, жабдықтарға дезинфекция жүргізіп отырып жүзеге асырады ;

6) клиникалық сау құстарды етке сою кезінде алынған мамық және қауырсындар дезинфекцияланады ;

7) Ньюкасл ауруы шыққанға дейінгі және карантин кезеңіндегі алынған жұмыртқаларды 10 минуттан кем емес уақыт қайнатады және қолайсыз пункт шаруашылығының ішінде тағамға қолданады ;

8) жұмыртқалардың үлкен партиясы болған жағдайда оларды аэрозольдық тәсілмен дезинфекциялайды және жоғары температурада дайындалатын нан немесе кондитерлік тағамдарға қолдануға, облыс ішіндегі тамақ өнеркәсібінің кәсіпорындарына жіберуге рұқсат етіледі. Мұндай жағдайда, ауру қоздырғыштарының таралып кетуін болдырмау үшін шаралар қолданылады (ыдыстарды, көлікті, жұмыс киімдері және аяқ киімдерді дезинфекциялау, қызметшіні санитариялық өңдеу) ;

9) Ньюкасл ауруына қарсы бұрын егілмеген қолайсыз пункт шаруашылығының барлық қалған құстарын вакцинацияланады. Бұрын вакцинацияланған құстарға иммунитеттің деңгейіне тексеру жүргізіледі (құстардың қан сары суы зерттеледі), қажет жағдайда қарсы вакцинацияланады ;

10) карантинді алғанға дейін жұмыртқаларды инкубациялауды және балапандарды өсіруге қабылдауды тоқтатады .

858. Елді мекен тұрғындарының меншігіне жататын құстардың арасында Ньюкасл ауруы анықталған жағдайда, қолайсыз пункт аулаларындағы барлық ауру немесе ауруға күдікті құстарды отқа жағу арқылы жояды, ауру құстармен байланысы болған осы ауладағы қалған құстарды, сондай-ақ көрші аулалардағы барлық құстарды етке сояды, тұтас ұшалары қайнатылады және шаруашылықтың ішінде тамаққа қолданылады. Етке сойылған құстардан алынған мамықтары, қауырсындары және ішкі орындары отқа жағылады.

859. Қолайсыз елді мекеннің ауруға шалдығуы мүмкін қалған құстарды Қазақстан Республикасында тіркелген биопрепараттармен Ньюкасл ауруына қарсы вакцинацияланады.

860. Көрші қолайсыз құс қораларына, құс қора-жайларына, аулаларға мұқият механикалық тазарту, сондай-ақ дезинфекция жүргізіледі. Саңғырыққа және терең төсемдерге оқшауланған жердің бөлігінде биотермиялық залалсыздандыру жүргізіледі.

861. Құс шаруашылығында және қауіп туғызушы аймақтағы елді мекендердегі мемлекеттік ветеринариялық қызмет, ветеринария мамандары және шаруашылықтардың басшылары әкімшіліктердің өкілдерімен бірге, құс шаруашылығын, елді мекендерді Ньюкасл ауруы қоздырғышының таралып кетуінен сақтайтын шара қабылдайды және осы мақсатта мыналарды:

1) құстардың және құс өнімдерінің, жемшөптің, жабдықтар мен құрал-саймандардың аурудан қолайсыз пункттерден шығарылмауы мақсатында, сол аймақтардың шекараларында карантиндік бекеттер ұйымдастырады;

2) осы нұсқаулықта қарастырылған, шаруашылықтың санитариялық жағдайына, саңғырықтарды, төсемдерді тазартуға және оларды залалсыздандыруға, сондай-ақ өз уақытында егу және басқа іс-шаралардың жүргізілуіне бақылау жүргізіледі.

862. Қолайсыз аймақтарда орналасқан құс шаруашылығымен айналысушы шаруашылықтарда және елді мекендерде, ауруға шалдығатын әр құс уақтылы және егу бойынша нұсқаулыққа сәйкес Ньюкасл ауруына қарсы егіледі.

863. Соңғы тіркелген ауру құсты жойғаннан кейін және ветеринариялық шаралар жүргізілгеннен соң күнтізбелік 30 күн өткен соң құс шаруашылығынан карантин алынады.

76. Құстардың шешек ауруы

Құстардың шешек ауруы профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

864. Аурудан қолайлы құс шаруашылықтарында құстардың осы ауруға шалдығатын әр басына шешекке қарсы профилактикалық егу жүргізіледі.

865. Құс қораларына және жабдықтарына толық тазарту жүргізіле отырып, өсірілуші топтарда профилактикалық үзіліс іске асырылады.

866. Құстардың шешегі профилактикасы үшін құс шешегіне қарсы Қазақстан Республикасында тіркелген вакцина қолданылады.

Қолайсыз пункттерде ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

867. Құстардың шешек ауруы анықталған құс шаруашылығы және басқа құс шаруашылығымен айналысушы субъектілер, қолайсыз пункт деп танылады және ол жерге карантин қойылады.

868. Карантин шарттарында мыналарға:

1) құстардың барлық жастағыларын және түрлерін, оның ішінде елді мекендерге балапандарды сатуға (етті қайта өңдеуші кәсіпорындарға етке тапсыруға тасымалдағанды есептемегенде), көлікпен тасымалдауға, жекелеген жағдайларда шешектен қолайсыз құс қораларынан инкубация цехтары сенімді қорғаныста болған жағдайда және жұқпалы аурудың таралуына мүмкіндік болмаған жағдайда, эпизоотиялық жағдай ескеріле отырып және ауданның (облыстың) Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының рұқсатымен, тәуліктік жастағы тауық балапандарын, күрке тауық балапанын, цесаряттарды, қаз және үйрек балапандарын облыс шегіндегі мамандандырылған құс шаруашылықтарына орын ауыстыруға рұқсат етіледі;

2) жұмыртқаларды тұқымдық мақсатта орын ауыстыруға тыйым салынады.

869. Карантин шарттары бойынша мыналарға:

1) жұмыртқаларды дезинфекциядан өткізгеннен кейін сауда көздеріне шығарып сатуға;

2) құс шаруашылығының ішінде құс өсіру мақсатында аурудан қолайлы құс қораларынан алынған құстардың жұмыртқалары, тікелей инкубаторға қойылар алдында дезинфекциядан өткен жұмыртқаларды инкубациялауға;

3) шешекке қарсы егілген (вакцинациядан кейін 20 күн өткен соң) суда жүзуші құстар, сондай-ақ тауықтар, фазандар, павлиндер, түйе құстар және цесаркаларды тасымалдап әкелуге рұқсат етіледі.

870. Құс шешегінен қолайсыз пунктте:

1) құстардың арасында шешек ауруы пайда болған жағдайда барлық ауру және ауруға күдікті, сондай-ақ әлсіз құстар сол құс шаруашылығының санитариялық ет сою пунктінде етке сойылады;

2) мұндай құстарды етке өткізу үшін етті қайта өңдеуші кәсіпорындарға әкетуге тыйым салынады;

3) қалған, аурудың клиникалық белгілері жоқ жартылай сау құстарды, экономикалық мақсатын ескере отырып, етке союға немесе етті қайта өңдеуші кәсіпорындарға өткізуге ұсынады;

4) құс етіне ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізіледі. Бұл ретте ауру құстарды союдан алынған тұтас ұшаларды әкетуге және асқа қолдануға тек қана термиялық өңдеуден өткізілгеннен кейін ғана рұқсат етіледі. Осындай алдын ала термиялық өңдеуден өтпеген тұтас ұшалар, құс шаруашылығының ішінде де сатылуға рұқсат етілмейді;

5) барлық клиникалық сау құстарды шешекке қарсы егеді. Вакцинацияланған құстарға бақылау жүргізіледі, вакцинациядан кейін, егер 20 күн ішінде олардың арасында шешекпен ауыратын құстар анықталмаса (инкубациялық кезеңде егілгендерден), онда олар етке сойылады;

6) профилактикасы мақсатында шешектің таралуына қауіп туғызушы құс шаруашылығында (азаматтарының жеке қолдануындағы құстарды) құстарды в а к ц и а ц и я л а й д ы ;

7) ауру және ауруға күдікті құстарды етке сою кезіндегі алынған мамықтарды , қауырсындарды формальдегидтің сілтілік ерітіндісіне (улы натрийінің 1 % ерітіндісіндегі 3 % формальдегид) 1 сағат батырып ұстау арқылы дезинфекциялайды және ветеринариялық куәлікте (анықтама) шаруашылықтың шешектен қолайлы екендігін көрсете отырып, мамық өңдеуші кәсіпорындарда екі рет қапталып, ыдысқа салынып әкетіледі;

8) қоралардың бөлмелеріне, жабдықтарға, құралдарға және өндірістік аумақтарға мұқият механикалық тазарту, сондай-ақ дезинфекция, дезинсекция, дератизация жүргізіледі, құс қораларынан алынған саңғырық биотермиялық жолмен залалсыздандырылады; құс қоралары қолайлы және құрғақ ұсталынып және құстардың тығыз тұруына жол берілмейді;

9) құстар құнарлы жемшөппен қамтамасыз етіледі, жем құрамына сүт ө н і м д е р і н қ о с у ұ с ы н ы л а д ы .

871. Ауру жойылғаннан кейін 2 ай өткен соң (құстарда шешектің клиникалық белгілерінің соңғы рет тіркелуі анықталғанда) және соңғы қорытынды дезинфекция жүргізілгеннен кейін қолайсыз пункт шаруашылығынан карантин алынады.

77. Күзеннің Алеут ауруы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын күзеннің Алеут ауруының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

872. Қолайлы аң шаруашылықтарында Алеут ауруының профилактикасы күзендерді әкелу қағидаларын қатал орындалуына, қан сарысуының сынамаларын таңдамалы және жоспарлы түрде зерттелуіне, ветеринариялық-санитариялық және шаруашылық іс-шараларының орындалуына

н е г і з д е г е н .

873. Қолайлы аң шаруашылықтарына күзенді тек аурудан қолайлы шаруашылықтардан қан сарысуын зерттегеннен және теріс нәтиже алынғаннан кейін әкелуге рұқсат етіледі.

874. Әкелінген күзендердің профилактикасы карантинінде 30 күн ұстайды және күзендердің Алеут ауруын жоққа шығару үшін зертханалық зерттеу жүргізу қажет. Теріс нәтиже кезінде барлық клиникалық сау аңдарды фермаға көшіреді. Егер ауру жануарлар байқалса карантиннің мерзімін олар сауыққанға дейін ұзартады.

875. Жұқпалы жағдайын бақылау мақсатында аурудан қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерде күзендерден зертханалық зерттеулер үшін таңдап қан сарысуын алады.

876. Жұқпалы аурулардан сақтану мақсатында кезең-кезеңмен дезинфекциялау жүргізіледі. Эпизоотикалық ошақтарда және күзеннің Алеут ауруынан қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

877. Шаруашылығы субъектісіне қызмет көрсететін ветеринария маманы күзеннің Алеут ауруына күдік туғанда, ауданның (қаланың) бас ветеринариялық инспекторына хабарлайды және диагнозды анықтау үшін шаралар қолданады.

878. Қолайсыз аң шаруашылығы субъектілерінде ауруды жою іс-шаралары қан сынамасын жоспарлы және жоспарлы емес зерттеулер, оң нәтиже берген малдарды оқшаулау және іріктеу, аңдарды топтастыру, дезинфекциялық жұмыстарды жүргізу қамтылады. Сонымен қатар күзендер көрмеге жіберілмейді, күзендерді сау шаруашылыққа шығаруға, өлген күзендермен жемдеуге, күзен майын және қалдық жемін қолдануға тыйым салынады.

879. Қолайсыз аң шаруашылығы субъектілерінде жоспар бойынша Алеут ауруына қанды зерттеу негізгі табынды топтастыру кезеңінде, күйлеу алдында, енесінен бөлу алдында, сатуға арналған күзендерді, сондай-ақ тумайтын ұрғашыларды (ауруға күдікті) тексереді. Зерттеу нәтижелерін әрбір тор бойынша есептейді. Жоспарсыз зерттеу, серологиялық реакциялар оң нәтиже берген, ауруға күдікті немесе өлген және еріксіз өлген күзендер байқалған торларда жүргізіледі.

880. Негізгі табынды топтастыру кезеңінде асыл тұқымды, үлкен күзендерді, сондай-ақ теріс нәтиже берген аналықтардан алынған төлдер зерттеледі. Оң нәтиже берген аңдарды жүн терісі шыққанша оқшауханада ұстайды, кейін терісін алу үшін сояды. Теріс нәтиже берген аналықтардың күшіктерін топтан ақаулап, кейін өлтіреді. Кей жағдайда күзендердің көпшілік басы аңғарса, бас ветеринар маманының рұқсатымен бір жыл ішінде тек қана оң нәтиже берген күзендерді

с о я д ы .

Ерекше жағдайларда, күзендердің көбі әсер алуына байланысты ауданның бас ветеринарлық инспекторымен келісім бойынша бір жыл ішінде оң әсер беретін күзендерді ғана союмен шектеледі.

881. Күзгі уақытта оң нәтиже беретін күзеннің проценті ортадан жоғары болған шаруашылықтарда негізгі тобында және ұрыққа қалдырылған тұқымның арасында сою кезеңі біткенше қосымша зерттеулер жүргізіледі.

882. Қаңтар-ақпанда, айдау басталғанға дейін күнтізбелік 10-15 күннен кеш емес барлық күзендерді зерттеуден өткізеді, оң нәтиже бергендерін сояды және теріс нәтиже берген төлдермен толықтырады.

883. Айдау аяқталған уақыттан бастап және төлді енесінен бөлу алдында барлық негізгі табынды тексереді. Қанды зерттеуді наурыздың ортасына дейін бітіреді, сауылатын аналықтар мен еркектерді - енесінен айырылғанша тексереді. Оң нәтиже берген тұқымдарды оқшаулайды және жүні шыққанша ұстайды.

884. Серологиялық зерттеу нәтижесіне қарап күзендерді әкелу және әкету, шаруашылығы субъектілерінің ішінде, шаруашылықтар арасында, қала, елдер арасында топтастыру мәселелері мынадай түрде шешіледі:

1) қолайлыдан - шектеусізге;

2) қолайсыз пункттен - теріс нәтижелі аңдарды жұқпалы жағдайы ұқсас немесе одан жақсы торларға, оң нәтижелі аңдардың пайызына қарай орын ауыстырады;

3) оң нәтижелі және олармен бірге бір торда тұрған күзендерді оқшауланаға көшіреді немесе сояр алдында ұстайтын, арнайы сау емес топқа қосады.

885. Сыртқа шығарылатын күзендердің тобын күнтізбелік 30 күн карантинде ұстап, күнделікті клиникалық бақылаудан және серологиялық зерттеуден өткізеді .

886. Қолайсыз пункт шаруашылықтардан әкелінген күзендерді профилактикасы карантинінде күнтізбелік 30 күн ұстайды және зерттеулер жүргізеді. Серпозитивті тұқымдарды сояды, ал теріс нәтиже беретін клиникалық сау күзендерді басқа күзендерден жеке ұстайды.

887. Ауру және ауруға күдікті күзендерді сойғаннан кейін сою пунктін дезинфекциялайды .

888. Күзендердің мал басының негізгі топта және жөндеу төлінде жоспарлы қан зерттеуінен 3 рет теріс нәтиже шыққанда Алеут ауруынан шаруашылығы субъектісін қолайлы деп есептеледі.

78. Ұй қояндарының вирустық геморрагиялық аурулары

Үй қояндарының вирустық геморрагиялық
ауруларының профилактикасы жөніндегі
іс-шаралар

889. Үй қоянын өсіретін шаруашылықтардың басшылары мен ветеринариялық мамандары, қояндарды тасымалдау, қабылдау және оның шикізат өнімдерін өңдеу кәсіпорындарының басшылары аурудың профилактикасы үшін жалпы ветеринариялық-санитариялық сақтық іс-шараларын қатаң сақтауға міндетті.

890. Үй қоянын өсіретін шаруашылықтардың, басқа шаруашылығы субъектілерінің ветеринариялық мамандары, қоян өсіруші-әуесқойлар, елді мекендерде, шаруашылығы субъектілерінде мемлекеттік ветеринариялық қызмет көрсететін мамандар, ветеринариялық арнаулы іс-шаралардың жоспарында көрсетілгеніндей (профилактикасы егулер, диагностикалық зерттеулер) жүргізуі тиіс, қояндардың геморрагиялық вирустық ауруының профилактикасы, сақтандырудың жағдайын жасайды және қояндарды үнемі бақылауды қамтамасыз етеді.

891. Үй қояндарының шикізаттарымен жұмыс істегенде, ветеринариялық және санитариялық-гигиеналық талаптарды сақтайды, өндіріс орнынан шаруашылықтың залалсыздандырмаған қалдықтарының шығуына жол берілмейді.

892. Жемшөп мен тері шикізаттарының бір қоймада сақталуына болмайды.

893. Үй қояндарының және оның шикізаттарын тасымалдағаннан кейін автокөлікті міндетті жуып және оған дезинфекция жасалынады.

Үй қоянының вирустық геморрагиялық
ауруына күдік туған кездегі
іс-шаралар

894. Үй қоянының вирустық геморрагиялық ауруына (бұдан әрі – ҰҚВГА) күдік туғанда шаруашылығы субъектілерінің басшылары, ветеринариялық мамандар мыналарға:

1) ҰҚВГА-ға күдік туғанда аудандық (қалалық) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторға хабарлауға;

2) қояндардың және оның өнімдерін сатып таратуды, тоқтата тұрудың шарасын жасауы;

3) жануарларды бағып күтуші персоналдың және көліктің кіріп-шығуына шектеу қоюы;

4) қояндарды шаруашылықта топтастыруға, және жаңадан сырттан әкелуі;

5) басқа да ауруды таратпаудың тиісті іс-шараларын қарастыруы тиіс.

895. Жануарлардың иелері ҰҚВГА-ға күдік туғанда жақын бөлімшедегі ветеринариялық-санитариялық инспекторға хабарлауға міндетті.

896. Аудандық бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор немесе бөлімшенің ветеринариялық маманының ҰҚВГА-ға күдік туғаны жөнінде хабарды алғаннан кейін мыналарға міндетті:

1) күдікті жерге келіп эпизоотиялық жағдаймен танысады және ауруды анықтаудың, ауруға диагноз қоюдың іс-шараларын қарастырады;

2) ауруға тиісті патматериал, сынама алып, оны ветеринариялық зертханаға немесе ғылыми зерттеу институтының зертханалық тексеруге жіберуді ұйымдастырады;

3) ауру тарату көзін және оның жұғу жолдарын анықтайды;

4) қолайсыз пункттің және қауіпті аймақтың шекарасын анықтайды, сонымен қатар ауруды таратпаудың нақты іс-шараларын белгілейді.

897. ҰҚВГА жөнінде диагноз қойылғаннан кейін, шаруашылығы субъектілеріне шектеу қойылады.

Үй қояндардың вирустық геморрагиялық ауруын жою жөніндегі іс-шаралар

898. Шектеудің шарты бойынша қолайсыз пунктте мыналарды:

1) қояндарды және оның өнімдерін: тері, түбіт, мүлік және қоянның жемшөбін әкелуге және шығаруға;

2) үй қояндарын қайтадан топтастыруға;

3) үй қояндарының шоғырлануына байланысты өткізілетін көрмелер және басқа шаралар ұйымдастыруға;

4) қояндарды және оның сойылған өнімдерімен сауда саттық жасауға;

5) қоян өсірушілердің жануарларды айырбастауына;

6) қояндарды шағылыстыратын пункттердің жұмыс істеуіне;

7) ауру қояндар орналасқан және оның өлексесі жатқан жерден жемдік жем-шөп дайындауға және олармен қояндарды жемдеуге;

8) қояндарды базарлардан, қоғамдық тамақтандыру орындарынан, елді мекендерден алынған залалсыздандырылмаған тағам, өсімдік қалдықтарымен жемдеуге;

9) қоян өсірушілердің жиналыстарын, кеңестерін өткізуге тыйым салынады.

899. Қолайсыз шаруашылықта, пунктте атқарылуы тиіс жұмыстар:

1) барлық қояндардың толық есебін жүргізеді;

2) ауру жануарларды айырып алу үшін, мұқият клиникалық тексеру жүргізеді;

3) ауру және ауруға күдікті жануарларды қан шығармай сою әдісімен сол тұрған жерінде өлтіреді және өлексені кәдеге жаратуға жібереді;

4) аурудың профилактикасы және емдік мақсатта, барлық қояндарды арнайы дайындалған иммундық сарысумен тиісті нұсқамаға сәйкес егеді;

5) қалған шартты сау жануарларға вакцинация жүргізіледі;
6) вакцина болмаған жағдайда, ауруды таратпау мақсатында, қолайсыз пунктте қояндарды жою қажеттігі жөнінде сұрақты шешеді. Ауру қояндарды және туғанына 2 ай болмаған қояндарды қан шығармай сою әдісімен өлтіріп терісімен қоса кәдеге жаратуға жібереді;

7) ересек дені сау қояндарды қолайсыз пункттің өзінде шаруашылығықа етке сойылады, аурудың таралмауы қамтамасыз етіліп, ветеринариялық-санитариялық іс-шаралардың қағидалары сақталады және тиісті әкімшілік аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторының бақылауымен жүргізіледі;

8) қояндардың ұшаларын, етін қайнатқан соң қолайсыз әкімшілік аймағының аумағында шексіз пайдалануға болады, және басы, аяқтары, ішкі ағзаларын, қан және басқа өнімдерін күні бұрын дайындалған дезинфекциялық заттармен өңделіп утильдейді, күйдіреді немесе 1,5-2 метр тереңдікте қазып көмеді;

9) серуендеу алаңдарына, жабдықтарға, сою пункттеріне және жануарлар орналасқан шаруашылығы субъектілері мен қоян ұстайтын азаматтардың қора-мал қораларына мұқият механикалық тазарту, сондай-ақ дезинфекция жүргізіледі ;

10) елді мекенді, азаматтарға қауіпті аурудың таралуы және шектеу қойылғандығы жөнінде хабардар етеді;

11) ҮҚВГА-ны таратпау жөнінде тұрғындар арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізеді ;

12) базарларда, ет комбинаттарында, қояндарды союдан шыққан өнімдерді өңдеу және дайындау кәсіпорындарында ветеринариялық-санитариялық қадағалауды күшейтеді ;

13) үй қоянына арналған қораларға күнделікті дезинсекция жүргізеді (шыбындарды, масаларды және басқа жәндіктерді жояды).

900. Қолайсыз пунктте дайындалған қояндардың терілерін екі қабат тығыз залалсыздандырылған матамен орап, қатқаннан кейін, қоймалар мен тоңазытқыштарда ұстамастан тікелей, залалсыздандыру және өңдеу үшін өңдеу кәсіпорындарына жібереді .

901. Үй қояндарының вирустық геморрагиялық ауыруы бойынша қолайсыз пункттерді шектеу қорытынды іс-шаралар жүргізілгеннен кейін алынады.

79. Күзеннің вирустық энтериті

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақтарда жүзеге асырылатын, вирустық энтериттен профилактикасы жөніндегі іс-шаралар

902. Малдардың вирустық энтерит ауруын сақтандыру мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) вирустық энтеритке қолайсыз аймақтан күзен шаруашылығына жем, төсеніш, көлік құралдарын әкелуге рұқсат берілмейді;

2) аурудан қолайсыз пункттерден күзенді күтетін тұлғаларға ауруға қолайсыз шаруашылығы субъектісіне баруға тыйым салынады.

Эпизоотикалық ошақтарда және вирустық энтеритке қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

903. Күзеннің вирустық энтериті ауруына күдік болған жағдайда (жемнен тартыну, іш өткенде нәжістер әр түрлі-түсті болған кезде, нәжістерде кілегейлі түтік тәрізділер байқалғанда және басқалар) шаруашылығы субъектілерінде жұмыс істейтін ветеринар маман, ветеринариялық зертханаға зерттеуге патологиялық материалдар (өлексе, сұйық нәжісі бар кілегейлі түтіктер немесе ішек кесінділері) жіберуі тиіс.

904. Аурудың шыққаны туралы тиісті әкімшілік аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринар инспекторына хабарлауы тиіс.

905. Барлық ауру және ауруға күдікті деген күзендерді оқшау жерге бөліп алады.

906. Аймаққа кіретін жерде формалин немесе күйдірілген натрдық 2 % ерітіндісі бар дезинфекциялық кедергі қою керек.

907. Күзен өлген үйшікті, торды, су, жем беретін құралдарды 2 % формалин ерітіндісімен сулы дезинфекция жүргізіп, артынан тазартып, қайталап дезинфекция жүргізеді. Күтуші персоналдың арнайы киімдері мен аяқ киімдерін булы формалин камерасында дезинфекциялайды.

908. Қи, төсеніш және жем қалдықтарын күн сайын жинап, биотермикалық әдіспен зарарсыздандыруға үйіп, дайындайды.

909. Тор астындағы топыраққа хлордың күштілігі 2 %-ды құрайтын 2 % ыстық улы натрий не формалин не хлорлы әк ерітіндісін құяды.

910. Күзен ауруына күдікті деген малды қарауға жеке персонал бөлінеді; оларды басқа аурудан қолайлы шаруашылығы субъектілеріндегі персоналмен қатынасуына жол бермейді.

911. Диагноз зертханалық тәсілмен расталғанда, шаруашылығы субъектіні күзеннің вирустық энтеритінен қолайсыз деп жариялайды және мынадай шектеулер қойылады:

1) шаруашылығы ішінде күзендердің ауыстыруына тыйым салынады, сондай-ақ аңды қолға ұстап орындалатын іс-шараларды тоқтатады (өлшеу, бонитировка жасау);

2) қолайсыз шаруашылығы субъектісі аумағына басқа персоналдың келуіне

тыйым салынады, қолайсыз және қолайлы аң шаруашылықтары арасындағы
б а й л а н ы с т ы т о қ т а т а д ы ;

3) шаруашылығы субъектіден күзендерді, сондай-ақ анды күтуге қолданған
құралдарды басқа жаққа шығаруға тыйым салынады;

4) қолайсыз шаруашылықта жұмыс істейтін персоналға аумаққа кіруге және
одан шығуға тек қана, арнайы киім мен аяқ киімдерін ауыстырғаннан кейін
р ұ қ с а т е т і л е д і .

912. Қолайсыз пункт шаруашылығы субъектісіге жем шөп, төсеніш, жабдық,
мүлік және малды күтетін басқа құрал саймандарды аумақтың шекарасында
орналасқан алмасу алаңы арқылы әкелінеді, соңынан көлік құралдарын арнайы
дезинфекция жасайтын алаңдарда дезинфекциялайды.

913. Жабайы құстарды үркіту, кеміргіштер мен жәндіктерді жоюды
ұйымдастырады, сондай-ақ аң өсіретін фермаға ит, мысық және тағы да басқа
жануарлардың кіріп кетпеу шараларын қабылдайды.

914. Ауру және ауырып болған аңдарды жүні өсіп болғаннан кейін вирус
алып жүруші ретінде деп сою.

915. Шаруашылығы субъектідегі күзендерді вирустық энтеритіне қарсы
в а к ц и н а л а й д ы .

916. Күн сайын аңдарды күтетін құралдарды, сондай-ақ аптасына бір рет олар
тұратын тор мен үйшіктерді 2 % ыстық формалин ерітіндісімен
д е з и н ф е к ц и я л а й д ы .

917. Энтериттен өлген күзендердің терісін алу, арнайы жабдықталған орында,
арнайы бөлген қызметкерлер жүргізеді.

918. Күнделікті жұмыс аяқталғаннан кейін өлекселерді, пайдаланған ағаш
жаңқаларын және майлар күйдіріледі, ал қоралар, құрал-саймандар мен
жабдықтар 2 % формалинмен немесе улы натрий ерітіндісімен
д е з и н ф е к ц и я л а н а д ы .

919. Шаруашылығы субъектісінен өлген күзендердің терілерін
зарарсыздандырылғаннан кейін әкетуге рұқсат етіледі.

920. Қолайсыз пункт шаруашылығы субъектісінен шектеуді соңғы өлім
тіркелгеннен күнтізбелік 30 күн өткеннен кейін немесе күзендердің вирустық
энтеритінен сауыққаннан кейін және қорытынды іс-шаралар өткізілгеннен соң
алынады.

80. Қоянның миксоматозы

Қояндардың миксоматоз ауыруы анықталған кездегі
іс-шаралар

921. Қоянның миксоматоз ауруының белгілері шыққан жағдайда шаруашылықта (елді мекенде) қызмет көрсететін ветеринариялық маман осы жөнінде тиісті әкімшілік аумақтық бірліктің ветеринариялық инспекторына тез арада хабарлауы тиіс.

922. Тиісті әкімшілік аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық санитариялық инспекторы болған жағдаймен хабардар болғаннан кейін, миксоматозға диагноз қоюдың шарасын қарастырады, аурудың таралуын, қоздырғышы қайдан келгенін және ауруды болдырмаудың іс-шаралар жөнінде нұсқау береді.

923. Алынған патологиялық материалды қолма-қол ветеринариялық зертханаға жібереді.

924. Қоянның миксоматоз ауруының диагнозы анықталғаннан кейін шаруашылығы субъектісіне шектеу қойылады.

Қоянның миксоматоз ауруын жою жөніндегі іс-шаралар

925. Қолайсыз пунктте миксоматоз ауруын жою үшін мынадай іс-шаралар атқарылады:

1) қоян шаруашылығы аумағынан кіре берісте 3 % улы натрий ерітіндісі бар дезбарьер орналастырады, үй жануарлары мен жабайы жануарлардың қолайсыз ошақтарын болдырмас үшін барлық шаралар қолданылады;

2) күнделікті қораларға, орындарға шыбын, маса және басқа жәндіктерді құрту үшін дезинсекция жұмыстарын жүргізеді;

3) қояндарды күтуші-мамандар әр жұмысқа келген мезетте оларға қолайлы жұмыс киімдері және аяқ киімдері ауыстырылып беріліп отырады;

4) басқа қоян бағатын шаруашылықтармен ара қатынасты тоқтата тұрады, автотранспорт қатынасын, заттарды, құрал жабдықтарды, жемшөпті және басқа заттарды тасымалдау тоқтатылады;

5) қызметшілердің киетін жұмыс киімдері және аяқ киімдері пароформалиндік камерада залалсыздандырады.

926. Жануарларды сол тұрған жерінде сояды. Сойған немесе өлген қоянның денесін терісімен қоса кәдеге жаратуға жібереді. Қи, төсеніш, шөптің қалдығы, ыдыстар және құралдар өртеледі.

927. Сойылған қояндардың ұшасын қайнатқан соң пайдалануға жібереді, ішкі ағзаларын күйдіреді немесе кәдеге жаратады.

928. Қоян терісін дайындайтын базарларда, мекемелерде ауру шыққанға дейін және шектеу кезінде қоян терілерін залалсыздандыруға жібереді.

929. Қолайсыз пунктте барлық қалған аурудан қолайлы, клиникалық белгілері байқалмаған қояндарды миксоматоз ауруына қарсы вакцина егіледі, ауруды таралмас үшін барлық кешенді ветеринариялық-санитариялық іс-шараларды

атқарады. Әрбір мал басына ветеринариялық бақылау күнделікті жүргізіледі.

930. Қояндардың миксоматоз ауруы бойынша қолайсыз пункттерден шектеу қорытынды іс-шаралардан кейін алынады.

81. Ет қоректілердің токсокарозы және токсаскаридозы

Ветеринариялық-санитариялық жүргізілетін іс-шаралар қолайлы аумақта профилактикалық

931. Инвазияның пайда болуы мен оның таралуының алдын алу үшін шаруашылық жүргізуші субъектілері, ветеринария мамандары, сондай-ақ мал иелері қажет:

1) аңдарды жерден жоғары көтеріңкі торлы едені бар торларда ұстауы;
2) торларды, ашық қораларды, вольерлерді және басқа да мал ұстайтын жерлерді жануарлардың экскременттерінен және басқа да заттардан күн сайын тазарту және дезинфекция жүргізу;

3) буаз саулықтарды отырғызар алдында торлардың темір бөліктері мен едендерін қыздыру шамымен зарарсыздандыру, олардың ағаш бөліктерін ыстық сумен шаяу;

4) мерзімді түрде копроовоскопиялық зерттеулер жүргізу (күшіктерді ай сайын, ересектерін - тоқсан сайын) және инвазияланған жануарлар анықталған кезде - дегельминтизация жүргізу;

5) мамық жүнді аңдарға көкөністерді ағынды сумен мұқият шайғаннан кейін азыққа беру;

6) алдын-ала ветеринариялық-санитариялық сараптамасыз шикі етпен, ішкі органдармен мамық жүнді аңдар мен иттерді азықтандыруға жол бермеу;

7) аң фермаларының аумағына кезбе иттерді жіберуге жол бермеу;

8) шаруашылық аумағында және қораларда мерзімді түрде дератизация жүргізу.

932. Аңдардың жоспарлы профилактикалық дегельминтизациясы маусым-шілде айларында күшіктерді бөлгеннен кейін, екінші рет – желтоқсанда шағылыстырудың алдында жүзеге асырылады.

933. Токсокароз бен токсаскаридоздың профилактикасы үшін күшіктер туғаннан кейін 20-25 және 70-80 күннен кейін дегельминтизацияланады. Буаз ұрғашы иттер күшіктеуге дейін бір ай бұрын және күшіктегеннен кейін бір айдан соң дегельминтизацияланады. Күзеттік және қызметтік иттерді мерзімді түрде тексереді және қажеттілігіне қарай дегельминтизациялайды.

934. Токсокарозды адамдар, негізінен балалар жұқтырады, сондықтан балалар ойнайтын жерлерде, аулаларда иттер мен мысықтарды серуендетуге, адамдар

шомылатын өзендерді және басқа да суқоймаларда шомылдыруға қатаң тыйым салынды.

935. Қалаларда иттерді серуендетуге арнайы бөлінген тормен қоршалған алаңдарда және волъерлерде рұқсат етіледі.

Эпизоотия ошақтарында және қолайсыз пункттерде өткізілетін іс-шаралар

936. Соңғы диагноз белгіленген кезде ветеринария маманы шаруашылық жүргізуші субъектінің жетекшісімен және мал иелерімен бірлесіп мынадай іс-шаралар кешенін жүзеге асырады:

1) барлық ауру жануарларды оқшаулайды және жануарлардың экскремент жерлерін дезинвазиялауды, дегельминтизациялауды жүргізеді;

2) серуендету аулаларын, ұстау орындарын мерзімді түрде механикалық тазалауды жүргізеді.

937. Иттер мен мамық жүнді аңдарды емдеу үшін, Қазақстан Республикасының ветеринариялық препараттарының мемлекеттік тізілімінде тіркелген ветеринариялық препараттар қолданылады.

82. Етқоректі жануарлардың обасы

Қолайсыз пункттегі ет қоректі жануарлардың обасын жою жөніндегі іс-шаралар

938. Етқоректілердің оба ауруына диагноз қойылған кезде шаруашылығы субъектілеріне карантин қойылады.

939. Етқоректілердің обасынан қолайсыз аң өсіретін шаруашылықтарда (ит питомниктерінде) мынадай жою іс-шаралары жүргізіледі:

1) барлық ауырған және оба ауруына күдікті жануарларды жедел оқшаулайды және симптоматикалық емдеу жүргізеді, ал қалған жануарларды (терісі бағалы аңдар мен иттер) ережеге сәйкес вакцинамен егеді;

2) аң шаруашылықтарында және ит питомниктерінде барлық күтушілерді қосымша киімдермен - халаттар, фартуктер және резина аяқ киімдерімен қамтамасыз етеді;

3) күтуші персоналдың киімдері күнделікті залалсыздандырылып тұрады;

4) әрбір ауру жануар бөлініп оқшауланған сайын торлар, үйшіктер, тордың астындағы топырақ және жәшіктер залалсыздандырылады. Оқшаулағышқа күнделікті дезинфекция жүргізіледі. Дезинфекция жасау үшін мынадай ерітінділердің біреуі қолданылады: 2 % улы натрий, ағартылған хлорлы әк құрамында 2 % белсенді хлоры бар;

5) қиды арнаулы бөлінген аумаққа жинап биотермиялық залалсыздандыру үшін үш ай ішінде жауып тастайды.

940. Өлген аңдардың немесе мұқият сойылған жануарлардың терісін тек оқшаулағышта сыпырады. Обадан өлген аңның өлексесін, ұшаларын және құнсыз терілерін жағып жібереді.

941. Ауру және ауырған жануарлардан алынған терілерді 25-33 градуста температурада 3 тәулік ішінде кептіреді және кейіннен 18-20 градус температурада он тәулік ішінде ұстайды.

942. Қорытынды іс-шаралар жүргізілгеннен кейін ет қоректілердің оба ауруынан қолайсыз пункттен карантинді алады.

83. Балықтардың анизакидозы

Балықтардың анизакидозын сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

943. Балық шаруашылығымен айналысатын заңды және жеке тұлғалардың аумағында және үй-жайларында жұмыс істейтін персоналдың анизакид личинкаларын жұқтырудың қауіпсіздік шаралары сақталуға тиіс. Балықтарды өңдеумен айналысатын адамдар жеке профилактика шараларын сақтауға, атап айтқанда, шикі балықтың туралған етінің және басқа да балық жартылай фабрикаттарының дәмін көруге жол бермеуге, қалдықтарды уақтылы зарарсыздандыруға тиіс.

944. Анизакидозбен зақымданған ошақтардан түсетін барлық балықтар ветеринариялық құжаты болған кезде қабылдануы қажет, онда балық шартты түрде жарамды деп көрсетілуге тиіс, өйткені онда шартты түрде жарамды балық сатылар алдында тиісті технологиялық өңдеуге ұшырайды.

945. Шикі балықты және оның қалдықтарын су айдындарына, қоқыс төгетін жерлерге тастауға және үй жануарларын жемдеуге беруге рұқсат етілмейді.

946. Балықты өңдеу кезінде алынатын қалдықтар қайта өңдеу үшін жемдік балық ұнына жіберіледі, ал ұн-май қондырғылары болмаған жағдайда судың қайнауынан бастап 30 минут бойы қазандарда қайнатылады.

Балықтардың анизакидозын жою жөніндегі іс-шаралар

947. Анизакидтердің тіршілікке қабілетті личинкаларымен зақымданған балықтарды сатуға рұқсат етілмейді.

948. Балық өнімдеріне зертханалық тексерулер жүргізу кезінде және анизакидтердің тірі личинкалары анықталған кезде балық тоңазытып зарарсыздандыруға жіберіледі.

949. Зарарсыздандырылғаннан кейін балық қайтадан анизакидтердің тірі және

тіршілікке қабілетті личинкаларының бар-жоқтығын зертханалық тексеруге ұшырайды.

84. Тұқы балықтарының аэромонозы

Тұқы балықтарының аэромонозын сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

950. Балықтардың аэромонозын сауықтыру мақсатында мыналар қажет:

1) балықтарды шаруашылыққа тек жұқпалы аурулардан қолайлы су айдындарынан тасымалдап әкелу;

2) тұқымдық материалды (осы жылғы, бір жылдық, екі жылдық) жергілікті балықтардан арнайы жеке бөлінген тоғандарға орналастыру;

3) аулау және көшіріп отырғызу кезінде балықтардың жарақат алуына жол бермеу;

4) тоғандарда қатты өсімдіктердің көп өсуіне тосқауыл қою;

5) балық организмдерінің төзімділігін арттыруға бағытталған кешендік іс-шараларды өткізу (толыққанды азықтандыру, қолайлы зоогигиеналық жағдайлар);

б) тұрақты түрде тоқсанынан бір реттен кем емес, ал вегетациялық кезеңде аулау уақытысында балықтарға ихтиопатологиялық зерттеу жүргізу қажет.

Қолайсыз пункттердегі ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

951. Тұқы аэромонозы пайда болған жағдайда қолайсыз балық өсіретін шаруашылықтарға және табиғи балық шаруашылығы су айдындарына карантин қойылады. Карантиннің шарты бойынша қолайсыз шаруашылықтарда мыналарға:

1) балықтарды шаруашылықтың басқа тоғандарына және табиғи балық шаруашылығы су айдындарына ауыстырып салуға;

2) аэромонозға бейімді балықтардың әртүрлері мен әр жастағыларын араластырып салуға тыйым салынады.

952. Карантиндегі су айдындарынан әкетуге, сонымен қатар оларға балықтар мен гидробионттарды әкелуге, жекелеген жағдайларда ветеринариялық органдардың рұқсатымен карантиндегі шаруашылықтың қолайсыз тоғандарына байланысы болмаған шаруашылықтың қолайлы тоғандарынан балықтарды, оларды одан әрі карантинде міндетті түрде бір жыл ұстай отырып, басқа шаруашылыққа және су айдындарына әкетуге рұқсат етіледі.

953. Тірі тауарлы балықтарды тірі балық сақтайтын базалардағы орында ұстамай, сауда орындарына тек тікелей әкетуге рұқсат беріледі. Қолайсыз шаруашылықтардағы балықтарды әкетуге пайдаланылған суды хлорлаудан

өткізгеннен кейін жалпы дәліздік желіге төгіп тастайды, ал ауылдық жерлерде далаға су айдынынан 500 метрден кем емес қашықтық аралығында төгіп, ыдысты тиісті өңдеуден өткізеді.

954. Балық өсіретін шаруашылықтарда және балық шаруашылықтарының су айдындарында сауықтыру шарасын суды ағызып жіберу арқылы немесе кешендік тәсілдерді қолдану жолымен іске асырады.

955. Құйылма тоғаны бар шағын толық жүйелі балық шаруашылықтары, балық питомниктері немесе жекелеген тоғандар бір жыл ішінде бір мезгілде барлық ветеринариялық-санитариялық және балық өсіру-мелиоративтік іс-шаралар жүргізе отырып, суын ағызып жіберуге жатады. Бұл ретте:

1) күзде тоғандарды ағызып жібереді, барлық тауарлы балықтар, аталық және жетілген жас балықтар сауда жүйесі арқылы өткізіледі, тұқымдық балықтар (шабақтар) мал жеміне жіберіледі;

2) келесі жылдың қыс, көктем және жаз айларында тоған арнасын, балық жинайтын орларды және су құрылыстарын қайнатылмаған ізбес (25-30 центнер/гектарына) немесе хлорлы (3-5 центнер/гектарына) ізбеспен зарарсыздандырады;

3) көктемге қарай зарарсыздандырған тоғандарға су құйып, оларға сау тұқымдық балықтарды жұқпалы аурудан қолайлы шаруашылықтардан әкеліп, балықтандырады.

956. Суды тек тасымалдап жеткізетін ірі толық жүйелі балық өсіретін шаруашылықтарда, суы ағызылмайтын немесе толық ағып кетпейтін тоғандарда, сонымен қатар жабық табиғи су айдындарында кешенді әдіспен сауықтандыру жүргізіледі.

957. Әдістің құрамына мыналар кіреді: ауру қоздырғышының көздерін анықтау, қоздырғыштардың таралу жолдарын үзу, балықтардың табиғи төзімділігін арттыру, аурудың таралуына тосқауыл қою және оларды бағып ұстауға бір қалыпты жағдай туғызу.

958. Судың қышқылдығын және оларда жиналып қалған органикалық қалдықтарды бейтараптау мақсатында судың рН деңгейінің 8,5-ке дейін көтерілуіне қол жеткізе отырып, су көлемінің 150-300 килограмм/гектарына мөлшерінде (8-15 күн аралықпен суды ағызу кезеңінде 2-3 рет) сөндірілген әкті немесе әктің сүтті сұйығын енгізу ұсынылады.

959. Қолайсыз балық өсіруші шаруашылықтарында аэромоноз ауыруынан жазылған және осы көрсетілген ауруға едәуір төзімділігі бар балықтардан аталық өндіргіш балықтар мен жас балықтардың топтарын қалыптастырады.

960. Аэромоноздың созылмалы ауыруынан қолайсыз шаруашылықтарда, табиғи су айдындары мен су қоймаларында балықтардың ауруларына шалдықпайтын немесе едәуір төзімді балықтарды: өсімдік улы (ақ амур және дөңмаңдай), шортан, өзектік жайын және басқа түрлері өсіріліп көбейтіледі.

961. Емдеу мақсатында Қазақстан Республикасында тіркелген дәрілік препараттар қолданылады.

962. Балық өсіруші шаруашылығынан балық аэромнозозына қойылған карантинді балықтар ауруының соңғы тіркелгенінен бір жыл өткеннен кейін және өндірістік тоғандардан алынған биологиялық сынамалардың жақсы нәтижелері және жүргізілген ветеринариялық-санитариялық шаралар кешені өткізілгеннен кейін алады.

85. Балықтардың жүзу жарғағының қабынуы

Су қоймаларын сауықтыру жөніндегі іс-шаралар

963. Суын ағызып жіберу кезінде кемінде бір жыл мерзімге барлық тоғандарды сусыз ұстайды. Ауланған балықтарды сауда орындарына сатуға жібереді. Бүйірі үлкейген балықтарды және судың бетінде жүзген балықтарды пісірілген күйінде жануарларды жемдейді немесе оларды жояды. Суды ағызып жіберу әдісімен сауықтандырудың орындылығы тоғанның, сумен жабдықтау жүйесінің эпизоотиялық жағдайымен анықталады және тоғандардың тегістігі, ауданының көлемі, экономикалық мүмкіндігі және басқа жағдайлар ескеріледі. Суы ағызылып жіберілген тоғандар орны дезинфекциялауға, құрғатуға, кейіннен ауыл шаруашылығы дақылдарын отырғыза отырып, қатыруға ұшырайды.

964. Тоғандардың суын ағызып жіберу мүмкін болмаған кезде су айдындарын кешенді әдіспен сауықтыру жүргізіледі. Мұнда уылдырықты инкубациялау әдісімен алынған балықтарды өсіріп, сау үйір құрады немесе осы ауруға бейім балықтарды бейім емес немесе бейімділігі төмен балықтармен ауыстырады. Тоғандарға, аулау құралдарына және мүліктерге зарарсыздандыру жүргізеді.

965. Тоғандарда балықтарды кешенді әдіспен сауықтырғанда алдын ала емдеу жұмыстарын жүргізеді.

966. Осы аурудан қолайсыз пункттердегі тоғандарды кешенді әдіс бойынша сауықтырғанда шектеу алынар алдында ветеринариялық қадағалаудың бақылауымен биологиялық сынаманы жүргізеді. Тоғандарға жергілікті тұқы балықтарын (бір жылға дейінгі, бір жылдық немесе бас көбейтетін) осы аурудан, басқа да аурудан қолайлы шаруашылықтан әкелінген балықтарды жібереді. Балықтарды 15 градустан төмен емес температурада үш ай ішінде ұстайды және қолданылатын балық өсірудің тығыздығын анықтайды. Егер судың температурасы 15 градустан төмен болса, онда биосынаманың мерзімін ұзартады, онда орта тәуліктік температура үш ай ішінде 15 градустан төмен болмауы тиіс. Осы аталған уақытта балық ауруының болмауы шектеуді алуға негіз болады.

967. Жүзу жарғағының ауруы толық тоқтағаннан,

ветеринариялық-санитариялық және балық өсіру-суландыру іс-шаралары жүргізілгеннен кейін бір жыл өткен соң кешенді кешенді әдіспен сауықтырғанда, теріс биосынама алынса, балық өсірілетін шаруашылықтан шектеу алынады.

86. Балықтың дифиллоботриозы

Ветеринариялық-санитариялық өткізілетін іс-шаралар қолайлы аумақта профилактикалық іс-шаралар

968. Жануарлардың дифиллоботриозды жұқтыруының алдын алу мақсатында :

- 1) су айдындарын нәжіспен ластанудан қорғау;
- 2) қызмет көрсететін персоналға гельминтологиялық тексеру жүргізу;
- 3) санитариялық қызметпен бірлесіп, табиғи су айдындары мен су қоймаларындағы балықтарды тексеруді ұйымдастыру және жүргізу;
- 4) күзет иттеріне мерзімді түрде дегельминтизациялау жүргізу қажет.

969. Су айдындарына, қоқыс тастайтын орындарға шикі балықты және оның қалдықтарын тастауға, ет қоректі және барлық қоректі жануарларға беруге т ы й ы м с а л ы н а д ы .

970. Дифиллоботриид личинкаларын жұқтыруға: шортан, нәлім, алабұға, пеляд, ақсақа, хариус, көкшұбар, талма, кета, бахта, ақ балық, кета, кумжа, таймень, арқан балық тұқымдасының кейбір түрлері және қорегі су шаяндары-циклоптар мен диаптомустар болып табылатын балықтың басқа да түрлері тексеріледі.

Дифиллоботриоз бойынша қолайсыз аумақта өткізілетін іс-шаралар

971. Су айдынында дифиллоботриид личинкаларын жұқтырған балықтар анықталған кезде барлық балықтар ауру жұқтыру дәрежесіне қарамастан, шартты түрде жарамды деп саналады және осы Қағидаларда белгіленген тәртіппен тек қана тиісті өңделуден кейін тамаққа пайдалануға жіберіледі.

972. Дифиллоботриоз бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде алдын-ала ветеринариялық-санитариялық сараптамадан өткізбей, мамық жүнді аңдар мен иттерді балықпен және балық өнімдерімен жемдеуге т ы й ы м с а л ы н а д ы .

973. Құрттардың плероцеркоидтарын жұқтыруға бейім қолайсыз тоғандардан ауланатын балықтардың барлық түрлеріне міндетті түрде ихтиопатологиялық зертханалық-диагностикалық зерттеу жүргізілуге тиіс.

974. Балықты өндеген кезде алынатын қалдықтар азықтық балық ұнын жасау

үшін қайта өңделуге жіберіледі, ал май-ұн қондырғылары болмаған жағдайда су қайнағаннан бастап 30 минут бойы қазандарда қайнатылады.

975. Балық ауланған жерлерде шартты түрде жарамды балықтарды өңдеуге мүмкіндік болмаған жағдайда оны аудан, облыс шеңберінде жақын орналасқан өңдеу орнына дейін тасымалдауға рұқсат етіледі.

976. Шартты түрде жарамды балықты тамаққа пайдалануға тұздау, мұздату, қайнату, қақтау, арнайы кулинариялық өңдеу немесе консервілеу арқылы тиісті өңдеуден кейін оның түріне байланысты рұқсат етіледі.

977. Жалпақ құрттың плероцеркоидтарымен қатты зақымдалған балық техникалық кәдеге жаратуға жібереді.

87. Тұқы балықтың қызамығы

Қызамықтан қолайсыз пунктте өткізілетін іс-шаралар (шектеу іс-шаралары мен карантинді ұйымдастыру)

978. Тұқы балықтың қызамық ауруының шығуын және таралуын алдын алу мақсатында шаруашылықтардың және шаруашылық субъектілерінің басшылары жалпы сауықтыру, ветеринариялық-санитариялық және балық өсіру талаптарын қ а т а ң о р ы н д а у ғ а м і н д е т т і .

979. Балықтардың қызамық ауруы анықталғанда тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық инспекторы балық өсіретін шаруашылық субъектілерінің иелерімен бірлесіп, қызамық жұқпасы ошағына кіретін көлшіктерді немесе су қоймаларын тексереді.

980. Тексерудің нәтижелері актімен ресімделеді.

981. Аурудан қолайсыз пунктке карантин қойылады.

982. Карантиннің шарты бойынша қолайсыз пункттерде мыналарға:

1) балықтарды карантиндегі су айдындарынан шығаруға, сондай-ақ карантиндегі көлдерге балықтарды әкелуге;

2) ауырған немесе ауру жұғуға күдікті балықтарды қолайлы шаруашылықтардың тоғандарына және бір тоғаннан басқа тоғанға ауыстыруға;

3) қызамыққа бейім балықтардың әртүрлері мен әр жастағыларын суларда а р а л а с т ы р у ғ а ;

4) балық өсіретін тоғандарға тыңайтқыш мақсатында қи төгуге;

5) балық өсіретін шаруашылық субъектілеріне бөгде тұлғаның баруына;

6) балық өсіру мүліктерін, аулау құралдарын және басқа заттарды бір балық шаруашылығы тоғанынан басқасына әкетуге және әкелуге тыйым салынады.

983. Карантиндегі шаруашылық субъектілерінде балық ауруларын жою мақсатында мынадай іс-шаралар жүргізіледі:

1) қолайсыз пункттерде жұмысқа арналған арнайы бөлінген аулау құралдары

мен мүліктер болуы тиіс. Оларды басқа түске бояйды және жеке сақтайды. Карантиндегі тоғандарға қызмет көрсету үшін тұрақты жұмысшылар бекітіледі;

2) тұқы балық-үйрек аралас шаруашылық субъектілерінде үйректерді оқшау балық кәсіпшілігіне маңызы жоқ және басқа балық өсіретін көлдермен, табиғи сулармен қатысы жоқ тоғандарға тастайды. Тұқымға және өсіруге арналған үйректерді басқа балық өсіретін шаруашылық субъектілеріне немесе балық кәсіпшілігіне маңызы бар тоғандарға шығаруға тыйым салынады;

3) қырылған балықтардың өлекселерін ұстап алып, тоғаннан алыста алдын ала хлор ерітіндісімен немесе сөндірілмеген әкпен зарарсыздандырылғаннан кейін кемінде 1,5 метр тереңдікке көмеді;

4) ауланған тірі ауру балықтар (жаралары бар, қабыршақтары тікірейген, қабықтары қабатталған, денесі және құрсағы суға толған) техникалық кәдеге ж а р а т у ғ а ж і б е р і л е д і ;

5) судың қатты ағысын және аэрация жолымен оттегімен байыту і с - ш а р а л а р ы н қ а м т а м а с ы з е т е д і ;

6) судың қышқылдығын және оларда жиналып қалған органикалық қалдықтарды бейтараптау мақсатында судың рН деңгейінің 8,5-ке дейін көтерілуіне қол жеткізе отырып, су көлемінің 150-300 килограмм/гектарына мөлшерінде (8-15 күн аралықпен суды ағызу кезеңінде 2-3 рет) сөндірілген әкті немесе әктің сүтті сұйығын енгізу ұсынылады;

7) шағын толық жүйелі балық өсіретін шаруашылығы субъектілері, жеке тоғандар және әсіресе балық питомниктерінде суын толық ағызып жіберу және барлық балық өсіру-мелиоративтік және сауықтандырудың кешендік і с - ш а р а л а р ы н жү р г і з у ж о л ы м е н к е п т і р е д і ;

8) су айдынында жұмыс істейтін персоналдың аяқ киімдерін және киімдерін, аулау құралдарын, мүліктерін, жабдықтарын міндетті зарарсыздандыруды ұйымдастырады.

Қызамықтан қолайсыз пунктте сауықтандыру б о й ы н ш а ө т к і з і л е т і н і с - ш а р а л а р

984. Судың қамтамасыз етілуіне байланысты суын босатпайтын немесе суын толық босатпайтын су айдындарында, сонымен бірге жабық балық шаруашылығы субъектілерінде қызамықты жоюдың кешенді әдістері қолданылады, мұнда қоздырғышты табу және оны жою іс-шаралары, оның таралу жолдарын үзу және болдырмау, балықтардың ауруға қарсы төзімділігін жоғарылату және аурудың әрі қарай дамып өрістеуіне кедергі келтіретін жағдайлар жасау жөніндегі іс-шаралар жүргізіледі.

985. Қолайсыз пункттерде қызамықпен ауырған, аталған ауруға салыстырмалы төзімді балықтардың арасынан еркек тұқым беретін және балық басын

көбейтетін жас балықтардың үйірін қалыптастырады. Қолайсыз пункттерде және табиғи суларда өсіру және көбейту үшін қызамыққа көбірек төзімді өсімдік қоректі балықтарды ұстаған жөн.

986. Балық кәсіпшілігіне маңызы бар, табиғи тұйық суларда уылдырық өсіретін шаруашылықтар және суға салатын материалмен толық қамтамасыз ететін балық өсіретін зауыттар салу ұсынылады. Тоғанды шаруашылықтарды тұйық балық өсіретін шаруашылықтарға ауыстырады (тауарлық балықтардан басқа балықтарды шығаруға және әкелуге жол бермейді).

987. Қызамықтан қолайсыз пункттерде емдік және сауықтыру мақсатында Қазақстан Республикасында тіркелген дәрілік заттар қолданылады:

1) түйіршіктелген жем, астық, байытылған антибиотиктер барлық жастағы балықтар тобына көбею кезеңі ішінде мынадай схема бойынша беріледі: 3 күн балықтарды емдік жеммен, одан кейін үзіліс беріп кәдімгі жеммен жемдеу. Судың температурасы 12^0 С-қа дейін кезде емдік жеммен және кәдімгі жеммен жемдеу 6 күнге дейін ұзартылады, ал температура 21^0 С-тан жоғары болғанда 3 күнге дейін қысқартылады;

2) еркек балықтар мен өсіретін балықтарға емдік мақсатпен левомоцитинді 1 килограмм салмаққа 20-30 миллиграмм көктемде қыстаулардан босағанда, екінші рет - көктемгі түгендеуден кейін және үшінші рет - күзде қыстауға ауыстырғанда құрсағына егіледі. Аурудың білінетін клиникалық белгілері бар ауру балықтармен жанасқан еркек балықтар уылдырыққа қонар алдында қосымша өңделеді;

3) өсіретін тоғандарда біржылдық балықтарға, серуендейтін тоғандарда сауықтыру мақсатында метилен көкті әр балыққа біржылдықтарға 2-3 миллиграмм және екіжылдықтарға 3-5 миллиграмм береді. Емдік жемді жемдейтін жерге тәулік сайын 7-8 рет салады. Осындай тәртіппен 2-3 рет қайталайды;

4) балықтар үшін сауықтыру және емдік мақсатпен мынадай препараттардың емдік ваннасы ұсынылады: левомоцитин, синтомицин, немесе метилен көк;

5) қызамық ауруының қайталануынан сақтандыру мақсатында уылдырық шашар кезең ішінде еркек балықтарды метилен көкпен байытылған жеммен 1 килограмм жемге 3 грамм метилен көк қосылған жем беріледі. Жем нормасы - желінуіне қарай. Жемдік жем 2-3 күн қатарынан беріледі, содан кейін 2-3 күн кәдімгі жемді пайдаланылады және осылай 2-3 рет қайталаынады.

988. Кешенді ветеринариялық-санитариялық және балық өсіру-мелиоративтік шаралар жүргізіледі және балықтың қызамық ауруы толық тоқтағаннан кейін бір жыл өткеннен соң балық өсіретін шаруашылық субъектісінен карантин алынып, қолайлы деп жарияланады.

88. Балықтардың лигулезі және диграммызы

Ветеринариялық-санитариялық қолайлы аумақта
өткізілетін сауықтыру жөніндегі
іс-шаралар

989. Лигулез бен диграммыздың профилактикасы балық аулайтын шаруашылық жүргізуші субъектілерінің аумағынан балық жейтін құстарды үркітіп отыруды білдіреді. Вегетациялық кезеңнің ішінде балық жейтін құстардың жиналуына және олардың ұя салуына жол бермеу үшін тоғандарда қатты және жартылай қатты шөптер шабылады.

990. Негізгі кәсіпшілік балық ретінде плероцеркоидтермен инвазиялауға ұшырамаған сазандар және көксеркелер өсіріледі.

Эпизоотия ошақтарында және қолайсыз
пунктерде өткізілетін
іс-шаралар

991. Ауру балықтарды аулау олардың жиналу орындарында жүргізіледі. Тұқылы балықтардың ұсақ түрлерінің лигулезбен және диграммызбен зақымдану кезінде көксеркелер саны ұлғайтылады. Лигулез, диграммыз бойынша қолайсыз жерлерде орналасқан қайта жасалатын су айдындарында өсіру үшін ақсақа, арқан балық ауруларына бейімділігі мейлінше төмен немесе бейім емес балық түрлерін арнайы іріктеп алу керек.

992. Лигулез, диграммыз анықталған кезде сатуға тек қана ішкі құрылысы алынған балық жіберіледі. Ішкі органдары гельминттермен бірге кәдеге жаратылуға тиіс.

89. Описторхоз

Описторхоздың профилактикасы жөніндегі
іс-шаралар

993. Күрес және профилактика шаралары кешенінде адамның және жануарлардың денсаулығына арналған балық өнімдерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі мынадай іс-шаралар бірінші дәрежелі мәнге ие:

1) оны адамның және жануарлардың гельминтоздар қоздырғышынан зарарсыздандыруға кепілдік беретін балықты өңдеу режимдерін қамтамасыз ету;

2) санитариялық-гигиеналық және ветеринариялық-санитариялық сараптамалар ;

3) медициналық-биологиялық және ветеринариялық-санитариялық талаптарға, сондай-ақ паразитарлық тазалықтың көрсеткіштері бойынша санитариялық нормаларға сәйкестігіне зерттеулерді ұйымдастыру және олардың

с а п а с ы .

994. Балықтарды елді мекенге сату ихтиопатологиялық зертханалық-диагностикалық зерттеулер жүргізілгеннен кейін өткізіледі. Қолайсыз пунктердегі ауруды жою жөніндегі іс-шаралар

995. Қауіпсіздік және санитариялық нормалардың талаптарына сәйкестігіне зертханалық зерттеулер кезінде адамның және жануарлардың денсаулығына қауіпті тірі метацеркарилер анықталған балықты және олардың өңделген өнімдерін сатуға рұқсат етілмейді.

996. Құрамында адамның және жануарлардың денсаулығына қауіпті тірі метацеркарилері бар балықтар және олардың өңделген өнімдері «шартты түрде жарамды» немесе «жарамсыз» санатына ауыстырылады.

997. «Шартты түрде жарамды» балық өнімі тамақ өнімдеріне, қайта өңдеуге және сатылуға тек қана зарарсыздандырудан кейін рұқсат етіледі.

998. «Жарамсыз» санатына ауыстырылған балық және олардың өңделген өнімдері кәдеге жаратуға жіберіледі.

999. «Шартты түрде жарамды» балықты тамақ мақсатында пайдалануға тұздау, тоңазыту, ыстау, қақтау, арнайы кулинариялық өңдеу немесе консервілеу жолымен рұқсат беріледі.

1000. Шартты түрде жарамды балық өнімін тұздау:

1) балықты описторхид личинкаларын зарарсыздандыру балық етінде тұздың салмақтық үлесін 14 %-ға жеткізе отырып, аралас өткір және орташа тұздауды (+1+2 С⁰ температурада тұздаудың бірінші күнінен тұздықтың тығыздығы 1,20) қолданумен қамтамасыз етіледі. Бұл ретте тұздаудың ұзақтығы мынадай болуға тиіс:

теңге балықта, үкішабақта, қабыршақ балықта - 10 тәулік;
тортада, тарақ балықта, қызыл қанатта, щипа балықта, ұсақ (25 сантиметрге дейін) аққайрандарда, табанда, онғақта - 21 тәулік;
ірі (25 сантиметрден жоғары) аққайрандарда, табанда, онғақта - 40 тәулік;

2) «Шартты түрде жарамды» балық үшін барынша әлсіз немесе ұзақ тұздау тек қана осы Қағидаларда белгіленген тәртіппен алдын ала тоңазытудан кейін рұқсат етіледі.

1001. Балықтың уылдырығын тұздау:

1) жылы күйінде тұздау (15-16 С⁰ температурада), тұздың мөлшерінде (уылдырық салмағына пайызбен) жүргізіледі: 12 % - 30 минут, 10 % - 1 сағат, 8 % - 2 сағат, 6 % - 6 сағат жүргізіледі;

2) салқындатып тұздау (5-6 С⁰ температурада) тұз бен уылдырықтың бірдей арақатынасында екі есе ұзақ жүргізіледі;

3) шайлы лентец личинкаларын (дифиллоботриид) жұқтырған ақсақа және басқа балықтардың уылдырықтарының салқындатылған тұздауы, уылдырықтың салмағына 5 % тұздың мөлшерінде 12 сағат бойы жүргізіледі. 1002. Балықтарды тоңазыту:

тоңазытудың мынадай режимдерін сақтау кезінде балық описторхис личинкаларынан зарарсызданады:

минус 40 С⁰ (балық денесіндегі температура) - 7 сағат (зарарсыздандыруға қажетті уақыт);

3) минус 35 С⁰ - 14 сағат;

4) минус 28 С⁰ - 32 сағат.

1003. Балық өнімін зарарсыздандырудың сенімді әдісі оны жоғары температурамен өңдеу болып табылады.

Қолданыстағы технологиялық регламенттерге сәйкес жүзеге асырылатын ыстық және салқын ыстау, сүрлеу, кептіру, сондай-ақ консервілерді жасау, аққайраңды қоспағанда, балықтарды описторхис личинкаларынан зарарсыздандырады. Салқындатылған аққайраң сүрленген және салқындатып ысталған балық өнімдерін өндіруге пайдаланылуы мүмкін емес, өйткені бұл ретте оның описторхис личинкаларынан зарарсыздандыруы жүрмейді.

1004. Жануарлардың азығына тағайындалған балық өнімдері зарарсыздандырылады.

1005. «Шартты түрде жарамды» балық өнімдерін қайта өңдеу кезінде алынатын қалдықтар, сондай-ақ, «жарамсыз» санатына ауыстырылған балық өнімдері, мал шаруашылығы мақсатына арналған балық ұнын шығаруға жіберіледі. Балық ұнын өндіретін қондырғылар болмаған жағдайда, қалдықтар қайнау сәтінен бастап 30 минут бойы қазандарда қайнатылады. Биотермиялық шұңқырларда көмуге рұқсат етіледі. Балық өнімін қайта өңдеуден алынған қалдықтарды алдын ала зарарсыздандырмай, су ағындарына және қоқыс орындарына тастауға, сондай-ақ олармен малдарды жемдеуге тыйым салынады.

90. Аралардың аурулары, ара ұясының зиянкестері

Аралардың ауруларын сауықтыру және ара ұясының зиянкестерімен күрес жөніндегі іс-шаралар

1006. Жеке және заңды тұлғалар омарталарды адамдардың қауіпсіздігі қамтамасыз етілетін орындарға орналастырады.

1007. Көшпелі омарталар бал жинау кездерінде бір бірінен бір жарым километр және тұрақты омарталардан үш километрден кем емес қашықтықта орналастырылады. Тұрақты және көшпелі омарталарды бұрын орналасқан бал

жинау көздері омарта араларының ұшу жолдарына орналастыруға рұқсат е т і л м е й д і .

1008. Омарталарды құрғақ, күн сәулесімен жарықтандырылған, желден қорғалған, тас және темір жолдарына, ағаш кесу орнына, жоғары кернеулі электр беру желілеріне 500 метр жақын емес және кондитерлік, химия өндірісінің кәсіпорындарынан, аэродромдардан, әскери алқаптардан, радиолокациялық, радио-телетаратушы станциялардан және басқа кіші толқынды сәулелі көздерден 5 километр қашықтықта орналастырады.

1009. Тұрақты омартаның аумағы шарбақпен қоршалады. Ара ұялары астына қоятын құралмен жерден 30 сантиметр төмен емес және бір бірінен 3-3,5 метр және қатарларының аралығы 10 метр қашықтықта орналастырылады. Ара ұясының кіріп-шығатын тесіктерінің алдына мөлшері 0,5 x 0,5 алаңшалар жасалады. Осы алаңшалардағы аралардың өлекселелері және қоқыстары ж и н а л ы п ө р т е л е д і .

1010. Аралар әртүрлі түске боялған (көк, ақ, сары) түзетілген ара ұяларында ұсталады. Әрбір омартада резервтегі ара ұялары және мөлшері ара ұясының жалпы санының 10-15 пайызын (бұдан әрі - %) құрайтын бал салатын кәрездік р а м к а л а р б о л а д ы .

1011. Омарталардың тиісінше ветеринариялық-санитариялық жағдайын ұстап тұру үшін бұларға омарталық үйшіктерді (көшпенді дүңгіршіктер) орналастырады, жеке гигиенаның, сондай-ақ дизжұқпалау (сутегі тотығы және басқалары) заттарымен және құралдарымен қамтамасыз етіледі, дезинфекциялаушы алаңшалар, жабық шұңқырлар (қолданылған суға арналған), омарташыға арналған жуыну ғимараты жабдықталады.

1012. Стационарлық омарталардың аумағында бал салатын бос кәрездерді сақтайтын, сондай-ақ балы және балтозаңы бар кәрездерді, ыдыстарды, омарташылық құралдарын, дезинфекциялаушы заттарды сақтауға арналған ғ и м а р а т б о л у ы қ а ж е т .

1013. Қысы суық созылмалы жерлерде омарталарда қыстайтын - құрғақ тоңдырмайтын, ауаны енгізіп-шығарушы және 0,5-4 С⁰ бойынша (бұдан әрі - С⁰) температураны, 75-85 % қажетті ылғалдылықты ұстап тұруды қамтамасыз етуші желдеткішпен жабдықталған қыстауыш ғимарат салынады.

1014. Сыртқы ауаның температурасы 12⁰С-тан төмен емес кезде, ғимараттың ішіндегі температура 6⁰С-қа дейін тұрақты көтерілгенде немесе аралары төменгі температурадан ауытқыған кезде ара ұясын қыстауыштан алып шығады.

1015. Ара ұясының кіріп-шығатын тесігін өлекседен және қоқыстан тазартады, қажет жағдайда жылытушы материалды және басқаларын құрғақ, қолайлы, дезинфекцияланған түрлеріне ауыстырады.

1016. Ара ұясына тұрақты қарау жүргізеді және жемнің болуын тексеріп отырады. Жем жетіспеген жағдайда жоғарыдан рамкаларға аралар үйірінің үстіне «себілген бал» немесе қант бал қамыры-кандиді орналастырады, жем оттығына жылы (30°C) қант сиропын 1:2 қатынасында немесе кенептің астына бал толтырылған рамка қойылады.

1017. Ауа райының тұрақты жылы кезінде (12°C -тан төмен емес) ара ұясына (көктемгі тексеріс) мұқият қарау жүргізіледі, олардың ұяларындағы күштерін, ұрық-құрттардың болуын және санын анықтайды. Көгеріп кеткен және аралардың нәжісі жағылған бос рамкалар алынып тасталынады. Бұл ретте рамкалар ұрық-құрттары мен азығынан тазартылады. Аралардың ұясы қолайлы дезинфекцияланған ара ұяларына ауыстырылып отырғызылады. Аурудың белгілері жоқ әлсіз ұяларды біріктіреді, ұяларды қысқартады.

1018. Дені сау әлсіз ара ұясын аурудың анық белгілері бар ауру аралармен қосуға рұқсат етілмейді. Мұндай ара ұясының ұрық-құрттары, азығы бар кәрездерін дені сау ұяларға қолдануға болмайды. Омартада қалған ауру ара ұясына емдеу жүргізіледі.

1019. Омартаға қолайлы және тұздалған сумен толтырылған суарғыш орнатылады (ас тұзының 0,01 % ерітіндісі).

1020. Арнайы алаңда механикалық тазарту және омарташылық жабдықтарға, құралдарға және жемнен бос, қолдануға жарамды кәрездерге дезинфекция жүргізіледі. Дезинфекцияланған құрал заттар тиісті бөлмелерде сақталады. Жарамсыздыққа шығарылған кәрездер балауызға тұщытылады.

1021. Тұрақты жылы ауа райы кезінде ұя ашық-қоңыр кәрездермен кеңейтіледі, тозаң және шырын алып келу кезінде ара ұясында кәрездерді тұрғызу үшін балауызды күштірек қолданады. Омартада жыл сайын 30 %-дан кем емес кәрездердің қоры жаңартылады. Жыл сайын 50 %-дан кем емес аналықтарды ауыстыру жүргізіледі.

1022. Аралардың ұрлығына, үйірленуіне және көп болып жиналып үйірленуіне жол берілмеуге бағытталған іс-шаралар жүзеге асырылады.

1023. Қыстауышты өз уақытында дайындауды жүргізеді. Бөлмелерді кептіріп, қабырғаларын және төбесін әкпен ақтайды, еденін мұқият жуады.

1024. Балдарды кәрездерден сорғытып алғаннан кейін оларды бұрын шығарып алынған ара ұяларына кептіру үшін орналастырады.

1025. Негізгі бал жинаудан кейін ара ұясына тексеру, сұрыптау, қысқы мерзімге ара ұясын біріктіру және күштерін белсенді түрде өсіру жүргізіледі. Қыркүйек айында ара ұясында 20 000-нан кем емес ара болады (6-8 ара ұясы).

1026. Жабысқақ және кристалданушы балды толығымен сапасы жақсы балмен немесе қант шырынымен алмастырады.

1027. Жемдік қорлар тамыз-қыркүйек басында қант шырынымен (5-6 килограмм қанттан көп емес) толықтырылады. Республиканың орталық және солтүстік өңірлерінде жемдік қор аралардың бір ұясына 28-30 килограммды құрайды, ал қалған өңірлерде 18-25 килограммнан кем емес, балтозаңы - 2 килограмм (толығымен толтырылған екі кәрез). Қант шырынын жалпы ас оттығынан жемдеуге болмайды.

1028. Қысқы уақытта ұяларды жинауды жем сақталатын қормен толықтырғаннан және тұқым-құрттардың негізгі бөлігі шығарылғаннан кейін жүргізіледі. Бал ара ұясынан тұқым-құрттардан босаған кәрездерін шығарып тастайды (1,5 килограммнан кем). Ұяның ішіне кәрездерді дұрыс орналастырады, оның көлемі ара ұясының күшіне сәйкес келуі қажет.

1029. Салқын түскен кезде барлық ара ұясын тексеру қажет және кәрездердегі аралар үйірінің орналасуын анықтайды, қажет жағдайларда кәрездердің орнын ауыстырып қояды. Тұрақты суық және құрғақ ауа райы басталысымен, ара ұяларын қыстауышқа енгізеді, ара ұяларының төбесін алып тастайды, кіріп-шығатын тесіктерді торлайды.

1030. Ара ұяларын, омарташылық құралдарды, бал айдаудың арнайы киімдерін, бал ыдыстарын және басқа омарташылық заттарды бір омартадан басқа омартаға алдын ала дезинфекция жүргізбей жіберуге болмайды.

1031. Қолайлылығын растайтын құжаттардың негізінде омарталарды жұқпалы аурулардан қолайлы омарта шаруашылықтарынан алынған дені сау ара ұясымен толтырады.

1032. Әкелінген араларды, шыққан тегі белгісіз ара үйірлерін басқа омарталардан 5 километр жақын емес қашықтықта, оқшауланған омартаға орналастырады және қамтамасыз етуші ветеринариялық маманның бақылауында күнтізбелік 30 күн ішінде карантинде ұстайды, осы уақыттан кейін жұқпалы аурулардың қоздырғыштарының бар немесе жоқ болуына зерттеу жүргізіледі. Ара ауруларын емдеу және жою жөніндегі іс-шаралар

1033. Ара ұясының аурулары немесе өлімі туралы қоғамдық және жеке омарталардың омарташылары тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық-санитариялық инспекторына дереу хабарлайды.

1034. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық-санитариялық инспекторы барлық ара ұясына тексеру жүргізуді, ауруларды анықтауды және аурудың себептерін табуды, аурудың көзін анықтауды, таралу жолдарын, жұқпа ауруының (инвазияның) таралу дәрежесін анықтауды ұйымдастырады және осы Қағидаларда көзделген қажетті іс-шараларды қабылдайды. Аурудың диагнозын түпкілікті анықтау үшін патологиялық материалдарды тандап алып, ветеринариялық зертханаға зерттеуге жібереді.

1035. Жұқпалы ауру немесе улану анықталған жағдайда, тиісті аумақтың

ветеринариялық-санитариялық инспекторы мынадай іс-шараларды жүргізеді:

1) осы аумақта орналасқан барлық омарталардың иелеріне және көрші аудандардың (қалалардың) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторларына хабарландыру жібереді;

2) осы омарталарға, араларына, аналықтарға, омарташылық өнімдеріне және араларына күтім жасауға қолданатын заттарға ветеринариялық-санитариялық тексеру жүргізуді ұйымдастырады.

1036. Аралардың аса қауіпті аурулары анықталған жағдайда (америкалық шіріме, еуропалық шіріме, залалды тұқым-кұрт), карантин қойылады.

1037. Аралардың жұқпалы аурулары анықталған жағдайда (гафниоз, варроатоз, аскофероз) шектеу шаралары қойылады.

1038. Карантин немесе шектеу іс-шаралары қолайсыз омарталарға қойылғанда, жеке және заңды тұлғалар мынадай ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізеді:

1) қолдануға жарамсыз омарталарды брактайды және балауызға өңдейді;

2) қолданыста 2-3 жыл болған жарамды кәрездерді, дүкендік кептіргішті залалсыздандырады (зарарсыздандырады);

3) аралардың көшіп-қонатын орындарын, ара ұяларын, рамкаларын, құрал-саймандарды, арнайы жұмыс киімдерін дезинфекциялайды;

4) ара үйірлеріне қарсы шаралар қолданады;

5) омартада араларды бір жерден, бір ыдыстан тамақтануға, сироп ішуге және бал алғаннан кейін кәрездерінің қатар орналасуына рұқсат етілмейді, әлсіз және аналығы жоқ ұяларды өсіруге жол бермейді;

6) аурудан арылған аралардың көшіп-қонатын орындарын, ара ұяларын, кәрездерін, құрал-саймандарды, арнайы жұмыс киімдерін және басқа қонатын құралдарды толық тазартуды және дезинфекциялауды жүзеге асырады.

1039. Ауру ара ұясына емдік ветеринариялық препараттар қолдану жөніндегі тиісті нұсқауға сәйкес беріледі (қолданылады).

1040. Барлық ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешенін жүргізу шарты кезінде карантин мен шектеулер алынады.

Араның жеке аурулары кезіндегі іс-шаралар

1041. Америкалық шіріме. Аралардың америкалық шірімемен ауруы анықталған кезде омартаны және оның айналасындағы 5-7 километр алқапты осы ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды және карантин қойылады.

Өлекселері бар кәрездерді ауру ұядан алып тастайды және балауызға өңдейді; балауыз қалдығын өртейді. Араларды ауру ұядан үйірлерге сыпырады (мұның алдында ұяларды түтінмен өңдейді) және 1-2 тәулікке қыстаққа орналастырады.

Ауру ұя араларын парақ қағазға сілкіді және түскені бойынша түтінмен дезинфекцияланған қолайлы кәрездерге немесе балауызы бар рамкаларға

жіберіледі. Одан кейін қағазды жағады.

Аурудың нақты белгілері жоқ аралардың тұқымдарын арнайы инкубатор-ұяларда өсіреді.

Мұндай ұялар ұшатын ұяларды майда торлармен жабады, аналықтарды сау аналықтармен ауыстырады, араларды сумен және ем сироптарымен қамтамасыз етеді. 10-18 күннен кейін жас араларды жана ұяларға қайтадан қондырады.

Омартада барлық ара ұяларын емдеу кезінде бөлінген микроорганизм штаммдарының сезімталдық ерекшеліктеріне қарай антибиотиктер мен сульфаниламид препараттарын тиісті нұсқауларға сәйкес қолданады.

Балдан босаған және құрамында өлген араның өлтірігі, ұя және ара шаруашылығы құралы жоқ бос қолайсыз кәрездерді дезинфекциялайды.

Омартаның аурудан қолайсыз ара ұяларынан алынған балауызды техникалық өңдеуге жібереді.

Ара балын және гүл тозаңдарын тек қана жем үшін өткізеді.

1042. Европалық шіріме. Қоздырушысы анықталған кезде омартаға карантин қойылады.

Ауруға шалдыққан ұяларды: қысқартады және жылытады, адал сапалы жеммен қамтамасыз етеді; әлсіз ауыру ұяларды біріктіреді, аналықтарын сауларына, өнім беретіндеріне ауыстырады.

Емдеу және зарарсыздандыру жұмыстары америкалық шірімеде көрсетілгендей жүргізіледі. Кәрездерді және мүкәммалды зарарсыздандырады.

Ара балын және гүл тозаңдарын тек қана жем үшін өткізеді.

Омартадан карантинді бір жыл өткен кейін, ал шектеулерді ауруды жоюға наннан кейін алады.

1043. Қалталанған өсін. Ауру анықталған кезде омартаны аталған ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды және оған карантин қойылады.

Егер ауру омартада бірінші рет тіркеліп отырса, онда ауру ұяларын барлық ұяларымен және құрама бөліктермен бірге дереу жою туралы шешім қабылдайды.

Бос жарамды кәрездер, ұялар және ара мүкәммалы дезинфекцияланады. Өлген личинкаларының қалдықтары бар кәрездерді балауызға ерітеді.

1044. Гафниоз. Ауру анықталған кезде омартаны аталған ауру бойынша қолайсыз деп жариялайды және оған карантин қойылады.

Ауру ара ұяларына дәрілік жем береді.

Бос жарамды кәрездер, ұялар және ара мүкәммалы дезинфекцияланады.

Ауру ұялардан алынған бал кондитерлік өнеркәсіпте термиялық өңдеу шартымен тамақ мақсатында пайдаланылады.

91. Бруцеллез

Ескерту. 1-қосымша 91-бөлікпен толықтырылды - ҚР Үкіметінің 08.11.2013 № 1191 қаулысымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Жануарлар бруцеллезінің диагностикасы

1045. Бруцеллез диагнозын қою үшін эпизоотологиялық, клиникалық, серологиялық, бактериологиялық әдістер (биосынама қоя отырып) және полимеразды-тізбектеу реакциясы (бұдан әрі - ПТР) қолданылды.

Жануарларға бруцеллезге жаппай диагностикалық зерттеулер жүргізген кезде Жануарлардың саулығы жөніндегі дүниежүзілік ұйым (бұдан әрі - ХЭБ) ресми түрде ұсынған серологиялық тестілер қолданылады: комплементті байланыстыру реакциясы CF (КБР/КҰБР), Бруцелланың буферден тыс антигенімен тест - ВВАТ (ПРА/РБС), иммундық ферментті талдау - Elisa (ИФТ) және флюоресцентті поляризация - FPA (ФПА). Бруцеллез бойынша табынның (отардың) мәртебесін анықтау үшін бактериологиялық (биосынама қоя отырып) әдіс немесе ПТР қ о л д а н ы л а д ы .

1046. Жануарлардың жеке түрлерін зерттеу үшін Қазақстан Республикасының аумағында бруцеллез диагностикасының мынадай әдістері қ о л д а н ы л а д ы :

1) ірі қара мал, марал (бұғы), ала құлан және басқалары - серологиялық: агглютинация реакциясы (бұдан әрі - AP), комплементті байланыстыру реакциясы (бұдан әрі - КБР) немесе комплементті ұзақ байланыстыру реакциясы (КҰБР), Роз-бенгал сынамасы (бұдан әрі - РБС), сүтпен шығыршық реакциясы (бұдан әрі - ШР), О-ПС антигенімен иммунды диффузиялық реакциясы (бұдан әрі - ИДР), иммунды ферментті талдау (бұдан әрі - ИФТ). Табынның (отардың) мәртебесін растау үшін биологиялық материалды, іш тастаған жағдайда - іш тасталған төлдерді биологиялық сынама (бұдан әрі - биосынама) қоя отырып бактериологиялық немесе ПТР зерттейді;

2) қой, ешкі - серологиялық: AP, КБР (КҰБР), РБС, ИФТ, аллергиялық және бактериологиялық (биосынама қоя отырып) немесе ПТР;

3) шошқа - серологиялық: КБР, РБС, ИФТ, бактериологиялық (биосынама қоя отырып) немесе ПТР;

4) жылқы - серологиялық: AP, КБР, РБС, бактериологиялық (биосынама қоя отырып) немесе ПТР;

5) түйе - серологиялық: AP, КБР, РБС, бактериологиялық (биосынама қоя отырып) немесе ПТР;

б) ит және жануарлардың басқа түрлері - серологиялық: пробиркалардағы AP, бактериологиялық (биосынама қоя отырып) немесе ПТР;

7) терісі бағалы аңдар - іш тасталған төлдерді бактериологиялық (биосынама қоя отырып) зерттеу жолымен немесе ПТР.

Бруцеллез диагнозын растау (нақтылау) үшін жоғарыда көрсетілген диагностикалық зерттеулердің әдістерінен басқа ХЭБ ұсынған әдістер қолданылады.

1047. Ұсақ малды овис Бруцелласы тудыратын ауруға күдіктенген кезде овистік антигенмен КҰБР немесе ИФТ зерттейді. Тасталған төлдер болған кезде биосынама қоя отырып, бактериологиялық зерттеулер немесе ПТР жүргізеді.

1048. Бактериологиялық зерттеулерге (биосынаманы қоюды қоса) немесе ПТР бруцеллез ауруына күдік тудыратын клиникалық белгілері бар жануарлардан алынған патологиялық материалдар ұшырайды. Ветеринариялық зертханаға трихомонозға, кампилобактериозға, сальмонеллезге, лептоспирозға, хламидиоздық іш тастауға, листериозға, иерсиниозға зерттелуге келіп түскен тасталған төлдер міндетті түрде бруцеллезге зерттеледі.

Бруцеллез бойынша қолайлы шаруашылықтардағы іс-шаралар

1049. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілердегі ветеринариялық іс-шаралар тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының келісімі бойынша ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы орган бөлімшесінің (бұдан әрі - ЖАО бөлімшесі) басшысы бекітетін іс-шаралар жоспарының негізінде жүзеге асырылады.

1050. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерде инфекцияланған жануарларды уақтылы анықтау үшін және кейіннен ауру табылған жағдайда оның таралуын болдырмау үшін ветеринариялық-санитариялық іс-шаралардың жалпы кешенінде жоспарлы серологиялық зерттеулер жүргізіледі.

1051. Қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерде бруцеллезді уақтылы айқындау мақсатында жоспарлы түрде диагностикалық тексеріске:

1) ірі қара мал: физиологиялық жағдайына қарамастан аналық бас - жылына екі рет РБС, КБР ;

4-6 айлық төлдер - жылына бір рет ИФТ; аталық бұқалар - тоқсан сайын РБС, КҰБР; қалған ересек бас - жылына бір рет РБС, КБР; іш тастау орын алған жағдайда, тасталған төлдерді биосынаманы қою арқылы бактериологиялық немесе ПТР, ал іш тастаған малдарды - РБС, КБР-ға зерттейді;

2) қой мен ешкі: аналық қойлар (ешкілер) - (ұрықтандырылар алдында және төлдеу науқанынан кейін) жылына екі рет РБС, КБР; одан әрі өсімін молайту үшін пайдаланылатын 4-6 айлық жастан бастап

төлдер - жылына бір рет КБР, РБС;
аталық қошқарларды бруцеллез бен инфекциялық эпидидимитке - жылына
екі рет (шағылыстыру науқанына дейін және кейін) КҰБР;
іш тастау болған жағдайда, тасталған төлдерді биосынама қою арқылы
бактериологиялық немесе ПТР, ал іш тастаған малдарды - РБС, КБР-ға зерттейді;

3) ш о ш қ а :

негізгі аналық мегежіндер және аталық қабандар - жылына бір рет РБС, КБР;
одан әрі өсімін молайту үшін пайдаланылатын ағымдағы жылы туылған мал
басын толықтыратын төл - жылына бір рет РБС, КБР;
тасталған төлдер - биосынама қоя отырып, бактериологиялық немесе ПТР, іш
тастаған аналық мегежіндер - РБС, КБР;

4) ж ы л қ ы :

бруцеллезге (бурсит) күдіктенуге негіз болатын белгілері анықталған кезде -
Р Б С , К Б Р ;
спорттық және цирктік жылқылар - ел шегінен тыс алып өткен (тасымалдаған
) жағдайда, жөнелтілерден бұрын - РБС, КБР;

сондай-ақ жалпы басының 1 % - жылына бір рет РБС, КБР;

5) марал (бұғы): жылына бір рет аталықтардың панттарын кесу кезінде - РБС;

6) түйе, оның ішінде 4-6 айлық жастағы төлді - жылына бір рет бруцеллезге
з е р т т е й д і - Р Б С , К Б Р ;

7) ит: шаруашылық жүргізуші субъектілердің аумағында (отардың жанында)
мекендейтін үлкен иттерді зерттейді - КБР, РБС.

Республикадағы эпизоотиялық жағдайға байланысты жануарларды (жануарлардың түрі, зерттеулердің жиілігі мен әдістері) жоспарлы
диагностикалық зерттеулердің стратегиясы мен тактикасы, оның ішінде мал
басының жалпы санының кемінде 10 %-ын қамти отырып, скринингтік (іріктеп)
зерттеулерді қолдану түзетіледі.

1052. Бруцеллезге қарсы иммунизацияланған жануарларды вакциналарды
қолдану жөніндегі нұсқауларда көзделген тәртіпте және мерзімде зерттейді.

1053. Бұрын қолайлы пункттерде (табындарда) жануарларға қолданылған
әдістермен жануарлардың арасында зерттеудің күдікті нәтижесі анықталған
жағдайда диагностикалық зерттеулер кешенімен аталған жануарларды қайта
зерттеу жолымен 15-20 күннен кейін АР, КБР немесе ПТР әдістерінің ретімен
диагнозды нақтылауды жүргізеді.

1054. АР немесе КБР бойынша теріс нәтиже алған жағдайда жануарларды
бірдейлендіру жөніндегі деректер қорына диагностикалық тестілердің
нәтижелері туралы белгі енгізіледі, жануарды 3 айдан кейін қайта тексереді.

1055. АР немесе КБР бойынша оң нәтиже алған жағдайда осы жануар
бруцеллезбен ауыратын болып саналады.

1056. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының нұсқамасы бойынша ЖАО басшысы ауру жануарларды қалған жануарлардан оқшаулауды ұйымдастырады және кемінде 15 күн ішінде оларды тиісті аумақта орналасқан мал союды жүзеге асыратын өндіріс объектілеріне (ет комбинаты, сою пункті) (бұдан әрі - сою объектісі) санитариялық сою үшін жібереді.

Ауру жануарларға жақ немесе сауыр тұсына «Б» әрпін басу жолымен ыстық немесе суық таңбалау әдістерімен белгі салады.

1057. Санитариялық союды жүзеге асыру үшін ЖАО бөлімшесі сою объектілерінің басшыларымен бірлесе отырып, бруцеллезбен ауыратын жануарларды сою үшін аптасына бір санитарлық күнді белгілейді.

1058. Жануарларды санитариялық союды жүзеге асыру сою объектісінде ЖАО бөлімшесі сойылған жануарлардан биологиялық материалдың үлгілерін күнтізбелік іс-шаралар жоспарына сәйкес алуды ұйымдастырады және пункттің (табынның) мәртебесін анықтау үшін оны мемлекеттік ветеринариялық зертханаға ПЦР немесе бактериологиялық зерттеу (биосынама) әдісімен зерттеулер жүргізу үшін жібереді.

1059. Ветеринариялық зертханадан осы Қағидалардың 1058-тармағында көрсетілген әдістер бойынша оң нәтиже алған жағдайда, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы ЖАО бөлімшесімен бірлесе отырып, шаруашылық жүргізуші субъекті өкілінің қатысуымен эпизоотиялық ошақ пен эпизоотиялық үдерістің сипатын, ауру қоздырғышының көзін және берілу факторларын анықтау мақсатында шаруашылық жүргізуші субъектіге эпизоотологиялық зерттеу жүргізеді, эпизоотиялық ошақ пен қолайсыз пункттің шекараларын белгілеуді жүргізеді.

1060. Эпизоотологиялық зерттеу аяқталғаннан кейін нәтижелер еркін нысандағы акт түрінде бір жұмыс күн ішінде ресімделеді. Акт үш данада жасалады және зерттеудің барлық қатысушыларының қолдары қойылады. Түпнұсқасы тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторында қалады, көшірмелері ЖАО бөлімшесінің және шаруашылық жүргізуші субъектінің өкілдеріне беріледі.

1061. Эпизоотологиялық зерттеу актісінің негізінде зерттеу аяқталған күні бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органына ұсыныс жолдайды.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы ұсынысты алған сәттен бастап кемінде 3 жұмыс күнінің ішінде аумағында эпизоотиялық ошағы бар оған іргелес аумақта жаңа эпизоотиялық ошақтардың туындау кәтері бар елді мекенге (село, кент), елді мекеннің бір бөлігіне немесе меншік нысанына

қарамастан оқшаулана орналасқан шаруашылық жүргізуші субъектіге (ферма, табын, отар) шектеу іс-шараларын енгізе отырып, ветеринариялық режим белгілеу туралы шешім қабылдайды.

Ұйымдастырылған мал бағу жолға қойылған екі не одан көп табынды, отарды қалыптастыратын елді мекендерде шектеулерді енгізе отырып, жануарлардың осы топтарын орналастыру қағидаты бойынша оның бір бөлігіне ветеринариялық режимнің қолайсыз пункті деп жарияланады.

1062. Қолайлы аймаққа жаңадан келіп түскен жануарларды (оның ішінде асыл тұқымды) Кеден одағының талаптарына сәйкес кемінде күнтізбелік 21 күн ішінде қалған жануарлардан оқшау ұстау қажет (профилактикалық бақылау) және бруцеллезге, аталық қошқарларды, сондай-ақ инфекциялық эпидидимитке диагностикалық зерттеулерден өткізу қажет.

Бруцеллезге оң нәтиже алынған жағдайда, жануарларды кейіннен сою және пісірілген шұжықтар мен консервілік бұйымдарға өнеркәсіптік өңдеу үшін жеткізушіге қайтарып береді.

1063. Алдын алу мақсатында Қазақстан Республикасында ветеринария саласындағы уәкілетті органның ведомствосы тіркеген, сондай-ақ Кеден одағына мүше мемлекеттерде тіркелген вакциналармен жануарларды бруцеллезге қарсы иммунизациялауға жол беріледі. Вакцинаны таңдау және оны қолдану тәртібін уәкілетті орган ведомствосының келісімі бойынша облыстық аумақтық бөлімшелер жүзеге асырады.

Жануарларды иммунизациялау стратегиясы мен тактикасы республикадағы эпизоотиялық жағдайға байланысты (жануарлардың түрлері, вакциналардың жиілігі мен түрлері) түзетіледі.

1064. Вакцина егілген жануарларды жапсырмалау, чиптау немесе ен салу жолымен арнайы таңбалармен таңбалайды және вакцинаны қолдану жөніндегі нұсқауда көзделген мерзімде және әдістермен бруцеллезге зерттейді.

1065. Алдын алу іс-шараларын жүргізу кезінде үй-жайларды, мал жайылатын аулаларды механикалық тазарту, сондай-ақ профилактикалық дезинфекциялау мен дератизациялау мал иелерінің есебінен жүзеге асырылады.

Эпизоотиялық ошақтарда және бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар

1066. Шектеу іс-шараларын жариялау туралы шешім қабылданғаннан кейін қызмет көрсету аумағына бруцеллез бойынша қолайсыз пункт кіретін ЖАО бөлімшесінің ветеринариялық дәрігері ұйымдастырушылық-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық және арнайы ветеринариялық шаралар кешені кіретін сауықтыру іс-шараларының жоспарын әзірлейді.

1067. Жоспарды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының келісімі бойынша ЖАО

1068. Эпизоотиялық ошақтарда және бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерде осы жоспарды іске асыру жөніндегі ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) іс-шаралар мемлекеттік ветеринариялық ұйымның күшімен республикалық бюджет қаражатының есебінен жүргізіледі.

1069. Эпизоотиялық ошақты табу және қолайсыз пункттің шекарасын анықтау кезінде шектеу орнатылады.

1070. Шектеу шарттары бойынша:

1) шектеу қойылған аумақ арқылы жануарларды алып өтуге (айдап өтуге), осы аумаққа сау жануарларды әкелуге (алып келуге), осы аумақтан оларды союға жіберген жағдайдан басқа әкетуге (алып кетуге);

2) эпизоотиялық ошақтар белгіленген қолайсыз аумақта шөп, сабан және басқа да ірі сабақты жемшөптерді басқа аумаққа әкету үшін оларды дайындауға, сондай-ақ жануарлар немесе адамдардың жиналуымен байланысты іс-шаралар жүргізуге жол берілмейді.

Бруцеллезбен ауырған жануарларды және олардан алынған төлдерді басқа мал басынан тез арада оқшаулау және бордақыламай және жайып семіртпей, олардың асыл тұқымдылығына және өндірістік құндылығына, салмақ кондициясына, жасына, физиологиялық жағдайына қарамастан 15 күннен аспайтын мерзімде союға өткізуге тыйым салынады.

1071. Бруцеллез бойынша қолайсыз табынның жануарларын қолайлы топтардың мал басынан оқшау ұстайды. Бұзаулауды (төлдеуді) басқалардан үй-жайдың іргелі қабырғасымен оқшауланған мал төлдету бөлімшесінде жүргізеді.

1072. Бұрын ауру мал (қолайсыз мал басы) тұрған үй-жайларға сау малды мал жайылатын аулалар мен басқа объектілерді мұқият дезинфекциялағаннан, санациялағаннан кейін, сондай-ақ дезинсекциялау мен дератизациялаудан кейін ғана енгізуге жол беріледі.

1073. Бруцеллез бойынша жануарлардың қолайсыз тобы жайылған жайылымдық учаскелерден шабылған шөп 3 ай бойы сақтауға жатады. Бұдан кейін онымен осы аумақта ұсталатын малдарды қоректендіреді.

1074. Бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерде ұсталып отырған қойлар мен ешкілердің сүтін саууға, дезинфекцияланбаған елтірі терілерін өңдеуге (кептіруге, тазалауға), сондай-ақ қозылардың ұлтабарлары мен ұшасын дайындауға, қойлар мен ешкілердің сүтінен сүзбе ірімшік пен ірімшіктер әзірлеуге тыйым салынады. Елтірі терілерін оларды малдан сыпырып ала салысымен бірден дезинфекциялайды және консервациялайды, ал ұшаны кәдеге жаратады немесе жояды.

1075. Бруцеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілердегі

қойлар мен ешкілердің жүнін ең соңынан қырқады. Үй-жайларды, алаңдар мен қырқу аспаптарын, персоналдың арнайы киімін қырқу аяқталғаннан кейін тазартады және дезинфекциялайды. Жұмысшылар (қырқушылар және басқалар) жұмыстан кейін санитариялық өңдеуден өтеді. Бруцеллез бойынша қолайсыз отардың (табынның) қойларынан (ешкілерінен) алынған жүн шаруашылықта зарарсыздандырылады, одан кейін оны шектеусіз өнеркәсіптік қайта өңдеуге а п а р а д ы .

1076. Бруцеллезбен ауыратын (әсер беретін) жануарларды ветеринариялық-санитариялық қағидаларды сақтай отырып союға әкететін жағдайларды қоспағанда, мұндай жануарларды тасымалдауға және айдап әкетуге жол берілмейді. Бруцеллезбен ауыратын жануарларды сою үшін ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды қатаң түрде сақтай отырып және тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық-санитариялық инспекторының бақылауымен, жануарларды ерекше жағдайларда тасымалдау кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарды басшылыққа ала отырып, теміржолмен, су көлігімен және шанағы қымтап жабылған автомашиналарда тасымалдауға рұқсат етіледі.

1077. Бруцеллезбен ауыратын жануарларды сою мал союды жүзеге асыратын өндіріс объектісінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды сақтай отырып, арнайы белгіленген күндері жүргізіледі.

1078. Бруцеллезге оң әсер беретін ірі қара мал мен шошқалардың, түйелердің, жылқылардың еті ұша мен ағзаларында патологиялық-анатомиялық өзгерістер болмаған кезде еттің 12 сағаттық жетілуі өткеннен кейін шектеусіз шығарыла береді. Ұша мен ағзаларында патологиялық өзгерістер анықталған жағдайда шұжық және консерві бұйымдарына арнап шығарылады.

1079. Бруцеллезге оң әсер беретін қойлар мен ешкілер Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен міндетті алып қоюға және жоюға ж а т а д ы .

1080. Бруцеллезбен ауырған жануарларды сою кезінде алынған етті, ет және басқа өнімдерді зарарсыздандырылмаған түрінде аңдарға беру үшін қолдануға т ы й ы м с а л ы н а д ы .

1081. Жануарлардың өлекселері мен тасталған төлдері дереу жоюға жатады.

1082. Бруцеллезбен ауырған сиырларды саууға тыйым салынады.

1083. Қолайсыз пункттегі сиырлардан алынған зарарсыздандырылмаған сүтті сүт өңдеу кәсіпорындарына, базарларда сату үшін, қоғамдық тамақтандыру желілерінде пайдалану үшін шығаруға тыйым салынады.

1084. Қолайсыз пункттегі әсер бермейтін сиырлардан алынған сүтті (кілегейді) 70°C температура кезінде 30 минут бойы немесе $85-90^{\circ}\text{C}$ температура кезінде

20 секунд бойы, сондай-ақ қайнату немесе өңдеу жолымен қорытылған майға зарарсыздандырады. Дәл осындай тәртіппен ішкі шаруашылық қажеттіліктеріне қажетті (оның ішінде қаймағы алынбаған сүтті алмастырғышты әзірлеу үшін) сүтті зарарсыздандырады.

1085. Қорытылған майды әзірлеу кезінде алынған шайқалған май мен көк сүтті тек осы шаруашылық жүргізуші субъектідегі жануарларға беру үшін пайдаланады.

1086. Объектілерді дезинфекциялау үшін Қазақстан Республикасында және Кеден одағына мүше елдерде тіркелген дезинфекциялау құралдарын қолданады. Жұмыс ерітінділерін әзірлеу мен дезинфекциялау режимдері оларды қолдану жөніндегі нұсқауларда көрсетілген талаптарға сәйкес келеді.

1087. Бруцеллезбен ауырған немесе күдікті жануарлардың қиын, төсеніштерін және жемшөп қалдықтарын жояды немесе зарарсыздандырады. Осы жануарлардың қиын алдын ала зарарсыздандырудан кейін ғана оны шаруашылықта қолдануға жол беріледі. Қиды биологиялық, химиялық немесе физикалық тәсілдермен зарарсыздандырады.

Эпизоотиялық ошақтарда және ірі қара малдың бруцеллезі бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар (сауықтыру)

1088. Бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерді сауықтыру эпизоотиялық ошақта жоюға және қолайсыз пунктте ұйымдастырушылық-шаруашылық, ветеринариялық-санитариялық және арнайы ветеринариялық іс-шаралардың кешенін жүргізуге сайып келеді.

1089. Іш тастаумен байланысты малдың бруцеллезбен бірінші ауырғаны анықталған кезде, осы табындағы барлық жануарлардың диагнозы расталған жағдайда 15 күн ішінде союға тапсырады.

1090. Қолайсыз пунктті сауықтыруды:

1) кейіннен ауру жануарларды оқшаулай және соя отырып жүйелі диагностикалық зерттеу жолымен;

2) бруцеллезге қарсы вакциналарды қолдану жолымен;

3) жануарлардың барлық қолайсыз мал бастарын жою жолымен өткізеді.

1091. Қолайсыз пункттерді кейіннен ауру жануарларды оқшаулай және соя отырып жүйелі диагностикалық зерттеу арқылы сауықтыру әрбір 15-30 күн сайын екі рет қатарынан теріс нәтижені алғанға дейін РБС, КБР серологиялық зерттеу жолымен жүзеге асырылады.

1092. Оң әсер беретін жануарларды осы Қағидалардың 1055-тармағында көрсетілген әдістермен таңбалайды, тез арада табыннан оқшаулайды және оларды ауру табылған уақыттан бастап 15 күннен кешіктірмей сояды. Ауру жануарлар тұрған үй-жайға мұқият дезинфекция жүргізеді (ауру жануар анықталған әрбір оқиғадан кейін).

1093. Екі рет қатарынан теріс нәтиже алғаннан кейін ірі қара мал басы 3 айлық бақылауға қойылады, сол уақыт ішінде 1,5 ай аралығымен жалпы қабылданған серологиялық әдістермен РБС, КБР бақылаулық диагностикалық зерттеулер жүргізіледі.

1094. Ірі қара малдың бруцеллезі бойынша қолайсыз пункттен шектеуді алып тастар алдында осы Қағидада көзделген әдістермен бруцеллезге қатысты зерттеулер қолайсыз пункттің аумағында орналасқан бруцеллезге сезімтал басқа түрдегі жануарларға жүргізіледі.

Жануарлардың сауығып келе жатқан мал басын және солармен бірге тұрған басқа да сезімтал жануарларды бақылау мақсатындағы зерттеуде теріс нәтижелер алған кезде және бекіту іс-шараларын жүргізген кезде (үй-жайлар мен аумақты санациялау) қолайсыз пункттен шектеу алынып тасталады.

1095. Қолайсыз пунктті бруцеллезге қарсы вакциналарды қолдану жолымен сауықтыру мынадай түрде жүзеге асырылады:

1) қолайсыз пункттегі сезімтал жануарлардың мал басын, 4-6 айлық төлді кемінде екі рет бруцеллез жұқтырған жануарларды барынша анықтау мақсатында серологиялық әдістермен (РБП, РСК) зерттейді және осы Қағидалардың 1093-тармағына сәйкес іс-шаралар жүргізеді;

2) қалған мал басы Қазақстан Республикасында және Кеден одағына мүше мемлекеттерде тіркелген бруцеллезге қарсы вакциналармен иммундалады.

1096. Вакцина егілген жануарларды вакциналарды қолдану жөніндегі нұсқауда көзделген мерзімдерде және әдістермен бруцеллезге зерттейді.

1097. Егер жүйелі серологиялық зерттеулер жолымен және вакциналарды қолданумен бір жыл ішінде табынды сауықтыруға қол жеткізілмесе, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас ветеринариялық-санитариялық инспекторы эпизоотологиялық зерттеудің нәтижелері бойынша шаруашылық жүргізуші субъектінің басшысымен бірлесе отырып, толық ауыстыру әдісімен шаруашылық жүргізуші субъектіні сауықтырудың орындылығы туралы шешім қабылдайды. Эпизоотиялық ошақтарда және ұсақ малдың бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерде жүргізілетін іс-шаралар (сауықтыру)

1098. Мал шаруашылығы субъектілерінде (соның ішінде аулаларда) қойдың (ешкінің) бруцеллезбен ауырғаны анықталған жағдайда, эпизоотиялық ошақта тұрған оң әсер беретін жануарларды физиологиялық жай-күйіне, асыл тұқымды және шаруашылық құндылығына қарамастан солардан алынған төлімен қоса дереу союға ұшыратады. Қолайсыз пункттің және қауіп төндіретін аймақтың сезімтал жануарларының қалған мал басын 15-20 күн аралықпен екі рет бір мезгілде аллергиялық және серологиялық (КБР, РБС) әдістермен бруцеллезге зерттейді.

1099. Егер осы шаруашылық жүргізуші субъектіде араларында ауру мал

болған қойлар (ешкілер) қалмаса және қолайсыз пунктте ұсталған барлық жануарлардың сезімтал мал басын зерттеуде теріс нәтижелер алынса және барлық ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар орындалған болса шектеулерді алып тастайды.

1100. Сау жануарларға ауру жұқтыру және эпизоотиялық қауіпті аймақта инфекцияны тарату қаупі кезінде шаруашылық жүргізуші субъектілердің барлық мал басын алдын ала зерттеуден (аллергиялық немесе РБС, КБР) кейін қолдану жөніндегі нұсқауға сәйкес кейіннен жыл сайын зерттеу арқылы Қазақстан Республикасында және Кеден одағына мүше мемлекеттерде қолдануға рұқсат берілген вакциналармен имундайды.

1101. Вакцина егілген және қайта вакцина егілген қойдың (ешкінің) саулығын бақылауды тасталған төлдер мен өлі туылған қозыларды (лақтарды) бактериологиялық зерттеудің, аталық қошқарлар мен күйек қошқарларды шағылыстыру науқанына дейін және кейін, осы отардан алынған ұрғашы тоқтыларды, отар жанындағы иттерді серологиялық зерттеудің нәтижелері бойынша жүзеге асырады, сондай-ақ қызмет көрсетуші персоналдың бруцеллезбен ауырған жағдайлары ескеріледі.

1102. Зерттеудің топтық теріс нәтижелері алынғаннан және бекіту іс-шараларын (үй-жайлар мен аумақты санациялау) жүргізгеннен кейін қолайсыз пункттен шектеулерді алып тастайды.

1103. Бруцеллез бойынша қолайсыз пункттен шектеулерді алып тастар алдында эпизоотиялық ошақта (осы аумақта) тұрған басқа түрдегі жануарларды осы Қағидаларда көзделген серологиялық әдістермен бруцеллезге зерттейді.

1104. Қойларды (ешкілерді) ұрықтандыру үшін бруцеллез бен инфекциялық эпидидимитке қатысты сау қошқарлардың (текелердің) ұрығын пайдаланады. Қойлардың «Бруцелла овис» (қошқарлардың инфекциялық эпидидимиті) қоздыратын ауруы бойынша қолайсыз пункттерде (сауықтыру) жүргізілетін іс-шаралар

1105. Қошқарлардың инфекциялық эпидидимитпен ауырғаны анықталған жағдайда ауру малдарды союға өткізеді, ал шаруашылық жүргізуші субъектіге шектеу қояды.

1106. Ауру қошқарлармен байланыста болған қой басын (қошқарлар мен қойлар) серологиялық әдіспен КҰБР 20-30 күн сайын үш рет (қатарынан) теріс нәтиже алғанға дейін зерттейді. Ауру малдар анықталған жағдайда оларды (саулық қойларды олардан алынған төлдерімен бірге) союға тапсырады. Іш тасталған төлдер бар болған жағдайда оларды зертханаға биосынама қоя отырып, бактериологиялық зерттеуге немесе ПТР жібереді.

1107. Барлық ауырған мал басын союға тапсырғаннан және санитариялық жұмыстар жүргізгеннен кейін зерттеулердің теріс нәтижелері алынған жағдайда

пунктті қолайлы деп таниды және жануарларды мақсаты бойынша пайдаланады.

1108. Одан әрі осы Қағидалардың 1050-тармағында көзделген әдістермен және мерзімдерде аталық қошқарларға міндетті жоспарлы диагностикалық зерттеулер жүргізіледі.

Эпизоотиялық ошақтарда және түйелердің, шошқалардың, терісі бағалы аңдардың, маралдар мен бұғылардың бруцеллез бойынша қолайсыз пункттерінде жүргізілетін іс-шаралар (сауықтыру)

1109. Түйелердің бруцеллез бойынша қолайсыз мал басын кейіннен ауру жануарларды бөлумен және бекіту іс-шараларын жүргізумен жүйелі диагностикалық зерттеулер жолымен сауықтырады.

1110. Шошқаларда бруцеллез анықталған жағдайда барлық мал басын, оның ішінде төлдерін қоса союға өткізеді және ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешенін жүргізеді. Үй-жайларды және аумақтарды санациялағаннан кейін шектеуді алып тастайды және фермаға сау шошқаларды әкеледі.

1111. Барлық санаттағы аң өсіру шаруашылықтарында және ит питомниктерінде бруцеллез анықталған жағдайда қолайсыз топтың барлық жануарларын өлтіреді, терілерін зарарсыздандырғаннан кейін қолданады. Қалған мал басын екі рет теріс нәтиже алынғанша тексереді. Ауру жануарларды жойғаннан және ветеринариялық-санитариялық жұмыс кешенін жүргізгеннен кейін пункттен шектеуді алып тастайды.

1112. Маралдар мен бұғылардан бруцеллезді табу үшін пантыны кесу кезеңінде қандары зерттеледі. Әсер беретін жануарлар анықталған жағдайда оларды өлтіреді. Аурудың алдын алу мақсатында табындардың қозғалыс бағыттарын анықтайды. Төлдеу кезеңінде шуларын және іш тасталған төлдерін жояды, ал табынды жайылымның жаңа учаскелеріне айдайды.

1113. Егер кезекті зерттеу кезінде табында диагностикалық тестілердің оң нәтижесімен жануарлар анықталмаса және ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар кешені жүргізілген болса, табынды қолайлы деп таниды.

Адамдардың бруцеллезбен ауруына жол бермеу жөніндегі іс-шаралар

1114. Бруцеллез инфекциясының эпизоотиялық ошағы шегінде инфекция қоздырғышының көздері бар және жануарлар мен адамдарға жұғу мүмкіндігі бар, оның берілу тетіктері әрекет ететін аумақ болып табылады. Эпизоотиялық ошақты тексеруді тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы және дәрігер-эпидемиолог жүргізеді.

1115. Адамдардың ауыруының ерекше маңызы ұсақ малдың бруцеллез бойынша қолайсыздығы. Ірі қара малдың және шошқаның бруцеллез бойынша эпизоотиялық ошақтары бар елді мекендерде, әдетте, адамдардың бруцеллезбен ауыруының кездейсоқ жағдайларының бірлі-жарымы тіркеледі.

1116. Эпизоотиялық ошақты эпидемиологиялық тексеруді

емдеу-профилактикалық ұйымынан шұғыл хабарлама (есепке алу нысаны № 58/e), сондай-ақ шаруашылық жүргізуші субъектілерде бруцеллезбен ауырған жануарлардың анықталғаны туралы ветеринариялық қызметтен, шаруашылық жүргізуші субъектілердің басшыларынан, мал иелерінен мәліметтер алғаннан кейін бір тәулік ішінде бастайды.

1117. Адамдардың бруцеллезбен ауыру жағдайларын эпидемиологиялық тексерудің мақсаты ветеринариялық қызмет мамандарымен бірлесе отырып, инфекция қоздырғышының көздерін, жұқтыру жолдарын табу, инфекция көздерімен байланыста болған барлық адамдарды анықтау және одан әрі осы ошақта бруцеллездің адамдарға жұғуының алдын алу бойынша кешенді іс-шаралар жүргізу, сондай-ақ эпизоотиялық ошақта жұмыс істейтін адамдарға медициналық байқауды ертерек белгілеу болып табылады.

1118. Жұқтыру жолдарын анықтау үшін меншік нысанына қарамастан шаруашылық жүргізуші субъектілерге, шикізаттарды және мал шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындарына (ет комбинаттарына, сою пункттеріне, сүт зауыттарына) егжей-тегжейлі эпизоотиялық-эпидемиологиялық тексеру жүргізген жөн. Тексеруді тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық-санитариялық инспекторы осы объектіге жетекшілік ететін эпидемиологты тарта отырып және шаруашылық жүргізуші субъекті, кәсіпорын әкімшілігінің немесе мал иесінің қатысуымен жүргізеді. Ошаққа эпизоотиялық-эпидемиологиялық тексеріс мынадай схема бойынша жүргізіледі:

1) эпизоотиялық ошақтың пайда болған жерін анықтау (ферма, отар, мал шаруашылығы шикізатын қайта өңдейтін кәсіпорындар, шаруашылық жүргізуші субъект). Халықты диспансерлік тексерудің алдыңғы нәтижелерін және ветеринариялық зертхана деректерін пайдалана отырып, бұрын осы ошақта адамдардың немесе жануарлардың ауырған жағдайы болды ма соны анықтау қ а ж е т ;

2) эпизоотиялық ошақтың шығу себептеріне және жағдайларына тікелей қатысты, адамдарға жұқтыруға және олардың ауыруына ықпал ететін инфекция қоздырғышының көздерін табу. Осы аспектілерді анықтаудың нақтылығы мен толықтығы одан әрі бруцеллезге қарсы іс-шараларды таңдау тактикасына байланысты. Ветеринариялық қызмет жануарларды бруцеллезге тексеруді ұйымдастырады және ауру жануарлар табылған кезде оларды оқшаулау, союға тапсыру және басқа да ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізу бойынша шұғыл шаралар қабылдайды. Санитариялық-эпидемиологиялық қызмет емдеу желісі арқылы науқастарды ертерек анықтау және емдеу мақсатында жұқтыру қатеріне ұшыраған барлық адамдарды клиникалық-зертханалық тексеруді ұйымдастырады, қоздырғыштың берілу факторлары ретінде күдікті объектілерді зертханалық зерттеу үшін сынамалар алуды жүргізеді, аурудың

жаңа жағдайларының алдын алу үшін санитариялық-ағарту жұмыстарын және басқа да іс-шараларды ұйымдастырады. Жануарлардың іш тастаған, өлі туған төлдерінен және сүттен қоректік (селективті) орталардың көмегімен бруцеллалардың өскіндерін бөліп алу жұқпалы бастаудың берілуіндегі олардың рөлдері дәйекті дәлел болып табылады. Сонымен қатар, осы факторлардың маңызын басқалармен (топырақ, су, сүт өнімдері, жүн, тері, қи) қатар анықтау серологиялық және басқа да әдістермен жүзеге асырылуы мүмкін;

3) алынған деректерді талдау, пайда болған эпизоотиялық ошақты жою жөнінде барабар шараларды таңдау және оның пайда болу себептері мен жүргізілген іс-шаралар туралы қорытындылар жасау. Ветеринариялық маман және эпидемиолог ошақтағы эпизоотологиялық көріністі, оның қарқындылығын (малдың жұқтыру дәрежесін), шекарасын, айналатын қоздырғыштың түрін, объектінің санитариялық-гигиеналық жағдайын, инфекция қоздырғышының берілу факторлары мен жолдарын, жұқтыру қатеріне ұшыраған адамдардың тізбесін нақты анықтауға, және пайда болған ошақты жою жөнінде барабар шараларды қабылдайды. Бруцеллездің эпизоотиялық ошағы ауру малды союға толық тапсыру жағдайында, қалған мал басына бақылау диагностикалық тексеріс кезінде теріс нәтижелер алынған жағдайда инфекция берілуінің барлық ықтимал факторларын зарарсыздандырғанда, мал тұрған жерді санациялағанда, жұқтыру қатеріне ұшыраған барлық адамдарды диспансерлік бақылаумен толық қамтығанда жойылды деп есептеледі. Эпизоотиялық ошақты жою өлшемдері бруцеллезбен ауыратын малдың болмауы және, ең бастысы, осы ошақпен байланысты адамдардың бруцеллезбен ауруының қайталанбауы болып табылады. Эпизоотиялық ошақты тексеру процесінде эпидемиолог ветеринариялық маманмен бірлесіп, адамға жұққанына немесе жұқпағанына қарамастан арнайы № 175/Е есептілік нысанды «Зооноздық ауру ошағына эпизоотиялық-эпидемиологиялық тексеру картасын» толтырады. Адам ауырған жағдайда, оған қоса «Науқас туралы мәліметтер» қосымша беті толтырылады. Ошақта бірнеше осындай жағдайлар болғанда, әрбір науқасқа қосымша бет жеке толтырылады. Картаның бөлімдері және ондағы сұрақтар ошақты эпизоотологиялық тексерудің негізгі кезеңдерінің тәртібімен орналасқан. Егер эпизоотологиялық тексеру бруцеллезбен ауыратын жануарларды анықтауға байланысты жүргізілсе, тексеріс нәтижелері актімен ресімделеді (ветеринариялық қызмет мамандарымен бірге), онда бруцеллезге қарсы іс-шаралардың орындалу нәтижелерін, жұмыс істейтін адамдарда бруцеллездің алдын алу жағдайын, инфекция көздерімен байланыста болған адамдарға медициналық тексеріп қарауды ұйымдастыруды, сондай-ақ эпидемияға қарсы іс-шараларды тексеруді көрсету керек. Осы шаруашылық (кәсіпорын) бойынша кейіннен орындалуын міндетті түрде тексерумен жоспар-тапсырма дайындалады.

1119. Фермаларға, кәсіпорындарға (шаруашылық жүргізуші субъектілерге) эпизоотиялық-эпидемиологиялық тексеру жүргізген кезде бірінші кезекте бруцеллезге қарсы іс-шаралардың сақталуына көңіл аудару керек, жұмыскерлердің еңбек жағдайын зерделеу қажет, ол үшін:

1) аумақтың абаттандырылуына, сумен жабдықтауға, дезинфекциялық және жуғыш заттардың бар болуына, жұмысшыларға арналған тұрмыстық үй-жайлардың жабдықталуына, олардың жай-күйіне және ұсталуына, мал қорымдарының, Беккери шұңқырларының немесе өлексе өртеу пештерінің жабдықталуына, жинау мүкәммалының, оның ішінде іш тастаған және өлі туған төлдерді, шуды жинауға арналған жинау мүкәммалының бар болуына ерекше көңіл аудара отырып, объектінің санитариялық-гигиеналық жағдайын бағалау;

2) персоналдың жеке қорғаныш құралдарының бар-жоғын анықтау: арнайы киім мен аяқ киімдер, қолғаптар, резеңке (клеенка) алжапқыштар, саусаққаптар, олардың саны, қолдануға жарамдылығы, сақтау, ауыстыру тәртібі, кір жуудың орталықтандырылуы, дәрі қобдишаларының, қол жуғыштардың, дезинфекциялық заттардың, сабынның бар болуы;

3) жұқтырудың алиментарлық жолдарын анықтау мақсатында сүтті пастерлеу режимін, сүт ыдыстарын, сүзгіш материалдарды сақтау және өңдеу шарттарын сақтауды тексеру, сүт және сүт өнімдерін сату тәртібін белгілеу;

4) тексерілген шаруашылықтан мал шаруашылығы шикізаты мен өнімдерін алғашқы өңдеу және тасымалдау тәртібін анықтау, шаруашылықтағы немесе кәсіпорындағы персоналдарға профилактикалық қарау жүргізудің ұйымдастырылуын тексеру қажет.

Адамдарды жұқтырудан қорғау жөніндегі іс-шаралар

1120. Адамдарды жұқтырудан қорғау мақсатында мынадай ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) және санитариялық-гигиеналық іс-шаралар жүргізіледі:

1) кейіннен жабдықтарды, үй-жайларды дезинфекциялай және қалдықтарды зарарсыздандыра, ауру жануарлар тасымалдаған көлікті дезинфекциялай отырып бруцеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде жануарларды сою ережесін сақтау;

2) зерттеу кезінде бруцеллезге әсер беретін жануарларды қабылдауға, тасымалдауға және союға, ұшаларын бөлуге және олардан алынатын шикізаттарды өңдеуге бруцеллезге диспансерлік тексеруден өткен, оның ішінде бруцеллезге тексеру кезінде оң иммунологиялық реакциясымен, бірақ бруцеллездің манифестік түрлерімен ауыратынын жоққа шығаратын тиісті медициналық мекемелерге қатысты динамикада титрлердің өсуі жоқ кәсіпорынның тек тұрақты жұмысшыларына рұқсат етіледі;

3) қолдарының саусақтарында тіліктер, жара бар және терінің басқа да

зақымданғаны анықталған тұлғалар жұмысқа терінің зақымданған жерлерін алдын ала өңдегеннен кейін резеңке саусаққаппен ғана жіберіледі. Бруцеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектіден келіп түскен жануарларды, тексерген кезде бруцеллезге әсер беретін, малдардың барлық түрлерін (және оны сойғанда алынған өнімдерді) қайта өңдеуде осы жұмысқа қатысатындардың барлығы резеңке саусаққап киеді;

4) бруцеллезге әсер беретін жануарларды қабылдауға, тасымалдауға, союға және ұшалары мен олардан алынған шикізаттарды қайта өңдеуге жасы 18 жасқа толмаған адамдар, жүкті және бала емізетін әйелдер, маусымдық жұмысшылар, этиологиясы әртүрлі жіті және созылмалы (асқыну сатысындағы) аурулармен ауыратын науқастар, бруцеллездің клиникалық белгілері байқалған науқастар, бруцеллездің алдын алу бойынша санитариялық минимумнан өтпеген жұмыскерлер жіберілмейді;

5) бруцеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектідегі жануарлардан алынған сою өнімдері мен сүтті өңдеу мен пайдаланудың белгіленген ережелерін сақтау;

6) кәсіпорындарда және шаруашылық жүргізуші субъектілерде жануарлармен жұмыс істеу ережелерін сақтау: персоналды, оның ішінде бруцеллезді жұқтыру қаупіне қатысты жұмысқа уақытша тартылған адамдарды жеке гигиена құралдарымен, жеке және арнайы киімдермен (халаттар, резеңке саусаққаптар, жеңқаптар, клеенка алжапқыштар, арнайы аяқ киім) қамтамасыз ету;

7) демалатын бөлме, тамақ ішетін орын, себезгі бөлмелер сияқты тұрмыстық үй-жайларды пайдалану ережелерін сақтау;

8) ыстық сумен, жуғыш және дезинфекциялық заттармен қамтамасыз ету;

9) шаруашылық жүргізуші субъектілерде және кәсіпорындарда орталықтандырылған дезинфекцияны, арнайы киімдерді жууды және тазалауды ұйымдастыру;

10) гигиена ережелері, жеке қорғаныш заттарын қолдану, бруцеллезге қарсы режимдерді сақтау туралы шаруашылық жүргізуші субъектілердің жұмыскерлеріне нұсқау беру. Ауыл шаруашылығы жануарларының иелеріне ұқсас нұсқау жүргізеді;

11) бруцеллезді жұқтыру қаупімен байланысты жұмысқа нұсқаудан өткеннен кейін ғана жіберу.

1121. Шаруашылық жүргізуші субъектілерде, жануардан алынатын өнімдер мен шикізатты қайта өңдейтін кәсіпорындарда, вирулентті өскіндермен жұмыс істейтін зертханаларда бруцеллезге қарсы іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге және бруцеллезге қарсы режимді сақтауға мемлекеттік санитариялық қадағалау тәртібіндегі бақылауды Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау

1122. Хеддльсон және Райт реакцияларымен бруцеллез ауруына міндетті тексеруге донорлар, тіндер, ағзалар және басқа да биологиялық материалдар ж а т а д ы .

1123. Бруцеллезді жұқтыру қаупі бар шаруашылық жүргізуші субъектілерде, шалғайдағы жайылымдарда, сою пункттерінде, қой қырқу пункттерінде, ет комбинаттары мен сүт зауыттарында және басқа да кәсіпорындарда бруцеллезге қарсы режимнің сақталуы бойынша жоспарлы тексеруді эпидемиологтар осы объектілерге жетекшілік ететін санитариялық дәрігерлермен, сондай-ақ тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің ветеринариялық-санитариялық инспекторлармен бірлесіп жүргізуі керек. Жоспарлы тексерулердің жиілігі тәуекел дәрежесіне және эпидемиологиялық және эпизоотиялық жағдайға байланысты, бірақ жылына екі реттен сирек емес. Тиісті шара қолдану үшін объектілерді тексеру нәтижелерімен шаруашылық жүргізуші субъектілердің әкімшілігін және иелерін таныстырады.

Кәсіби контингенттерге тексеріп-қарау жүргізу кезіндегі іс-шаралар

1124. Бруцеллез жұқтырған және онымен ауырған адамдарды уақтылы анықтау мақсатында жұмысқа орналасатын кезде және бұдан әрі жыл сайын міндетті диспансерлік профилактикалық тексеріп-қараудан мынадай санаттағы а з а м а т т а р ө т е д і :

- 1) мал өсірушілер және олардың отбасы мүшелері;
- 2) мал күтуге уақытша тартылған жұмысшылар, шаруашылық жүргізуші субъектілерде мал шаруашылығы жұмысына тартылатын құрылысшылар, м е х а н и з а т о р л а р ;
- 3) мал шаруашылығы шикізаты мен өнімдерін қайта өңдейтін кәсіпорындардың тұрақты және уақытша жұмыскерлері;
- 4) қаракөл зауыттарының, тері зауыттарының, жүнді алғашқы өңдеу фабрикаларының, тері, жүн өңдейтін кіші кәсіпорындардың жұмысшылары;
- 5) бруцеллалардың тірі өскіндерімен, жұқтырылған материалмен, вакциналық препараттармен жұмыс істейтін медициналық, ветеринариялық және басқа п е р с о н а л ;
- б) алғашқы латентті бруцеллезбен ауырған және серологиялық реакциялар бойынша бруцеллезге оң әсер беретін адамдар.

Жіті бруцеллезбен ауырып жазылған адамдар 2 жыл бақылауда болады.

1125. Тізбелеп аталған контингентті диспансеризациялау ресми жарияланған бруцеллез бойынша қолайсыз шаруашылық жүргізуші субъектілерде ғана емес, қолайлы шаруашылық жүргізуші субъектілерде де жүргізіледі.

1126. Егер ауруды жұқтырған жағдайда аурудың кәсіби сипатын барынша

ықтималдықпен жіктеу мүмкін болуы үшін ауылды жерлерде барлық көрсетілген контингент жұмысқа орналасатын кезде бруцеллезге тексеріледі (клиникалық тексеріп-қарау, қанды Хеддльсон реакциясында зерттеу). Жұмыс басталғанға дейін диспансеризациялау толық қамтылмаған жағдайларда жұмысқа уақытша тартылған контингент ошаққа келген алғашқы 10 күнде тексеруге жатады, өйткені жаңа жұқтырған кезде гуморальдық жауап осы мерзімнен кейінірек дамиды. Бұл ретте медициналық қызметкер сақманға нақты тартылған адамдардың тізімін жасайды.

1127. Диспансеризациялау басшылығын Денсаулық сақтау департаменттерінің бас мамандары жүзеге асырады. Диспансеризацияны инфекциялық аурулар кабинеттері жүргізеді. Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалаудың аумақтық басқармалары мерзімдік медициналық тексеріп қарау және диспансеризациялаумен толық қамтылуын бақылауды жүзеге асырады, бруцеллезге мерзімдік медициналық тексеріп-қарауға жататын контингентті анықтайды, тексеріп-қарауды жүргізу мерзімдерін көрсете отырып, объектілердің және жұмыс істейтіндердің тізбесін жасайды, сондай-ақ қолайсыз өндірістік факторлардың әсерін бағалайды. Аудандық орталық аурухананың ұйымдастырушылық-әдістемелік бөлімі, инфекциялық аурулар кабинеті санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің эпидемиологымен бірлесіп жыл сайын динамикада мынадай деректерді көрсете отырып, бруцеллезге мерзімдік тексеріп-қараудың нәтижелерін қорытады:

- 1) бруцеллезге диспансерлік тексеріп-қарауға жататын адамдардың, оның ішінде дәрігерлік учаскелер бөлінісінде қаралғандардың саны;
- 2) бруцеллезбен ауырғандардың және реакциялар (Райт, Хеддльсон) кешені бойынша оң әсер бергендердің, оның ішінде диспансерлік есепке алынғандардың саны;
- 3) емделуге жататын науқастардың, оның ішінде (амбулаториялық және стационарлық) емделуге жіберілгендердің саны;
- 4) басқа жұмысқа ауыстырылған науқастардың саны;
- 5) бұрын ауырған ауруға байланысты мүгедектікке ауыстырылған адамдардың саны;
- 6) ауырғаннан кейін диспансерлік есепте тұрған адамдардың, оның ішінде ағымдағы жылы есепке алынғандардың саны;
- 7) ағымдағы жылы диспансерлік есептен шығарылған адамдардың саны.

Кәсіптік ауру ресімделген адамдарға ерекше көңіл бөлінеді. Олар есепке жеке тізіммен алынады.

1128. Объектілердің әкімшілігі бруцеллезге мерзімдік медициналық тексеріп-қарауға жататын жұмыс істейтіндердің тегін, атын, әкесінің атын көрсете отырып, бекітілген тізімдерді ұсынады.

1129. Ұсынылған ресми тізім бойынша учаскелік медициналық қызмет маусымдық жұмысты жүргізу кезінде малшылардың және жұмысқа уақытша тартылған адамдардың денсаулық жағдайын сұрау және тексеріп-қарау жолымен бақылайды және деректерді диспансерлік журналға (дәптерге) тіркейді.

1130. Бруцеллезге оң әсер берген адамдар, бруцеллездік инфекцияға тән клиникалық белгілері бар науқастар клиникалық белгілердің бейіні бойынша мамандарды (инфекционист, невропатолог, гинеколог, уролог, хирург) тарта отырып, тереңдетілген медициналық тексеріп-қараудан өтуге жатады.

1131. Диагнозды анықтауды немесе растауды инфекциялық стационарда (бөлімде, ауруханада) инфекционист дәрігер жүргізеді.

1132. Бруцеллездің, кәсіптік қызметпен байланысын анықтау белгіленген тәртіппен инфекционист пен эпидемиологтың міндетті түрде қатысуымен жүргізіледі. Бруцеллезді жұқтырудың кәсіптік сипатын растайтын негізгі құжат толтырылған қосымша парақпен қоса эпидемиологиялық тексеру картасы болып т а б ы л а д ы .

1133. Тұрақты мал өсірушілерге және мал шаруашылығына уақытша тартылған адамдарға ауыл шаруашылығы жануарларының төлдеуі және бұзаулауы аяқталғаннан кейін 1-2 ай ішінде профилактикалық медициналық тексеріп-қарау (клиникалық тексеріп-қарау, қанды Хеддльсон реакциясында з е р т т е у) жү р г і з г е н ж ө н .

1134. Мал шаруашылығы өнімдері мен шикізатын қайта өңдеу кәсіпорындарының тұрақты және уақытша қызметкерлері жаппай мал сойылғаннан кейін және малды санитариялық қасапханаларда сойғаннан кейін әр жылдың IV тоқсанында диспансерлік тексеруден (клиникалық тексеріп-қарау, қанды Хеддльсон реакциясында зерттеу) өтулері қажет. Диспансерлік топқа жұқтыру қаупі бар цехтардың жұмысшылары кіреді.

1135. Қаракөл зауыттарының, тері зауыттарының, тері, жүн өңдейтін кіші кәсіпорындардың жұмысшылары, сондай-ақ бруцеллалардың тірі өскіндерімен жұмыс істейтін медициналық, ветеринариялық және басқа да персонал жылына бір рет диспансерлік тексеруден өтулері тиіс (клиникалық тексеріп-қарау, қанды Хеддльсон реакциясында з е р т т е у) .

1136. Алғашқы-латентті бруцеллез ауруымен ауыратын және серологиялық реакциялар бойынша бруцеллезге оң әсер беретін адамдар тоқсанына 1 рет тексеру жиілігімен 1 жыл бойы диспансерлік бақылауға жатады. Серологиялық реакциялардың титрі артқан жағдайда олар 2 айда 1 рет қайта тексеріледі (қажет болғанда ем тағайындалады). Бруцеллез ауруына ұқсас шағым пайда болған жағдайда кеңейтілген зерттеу (қан егу, қан мен несептің жалпы талдауы, Хеддльсон және Райт реакцияларын қайта қою, дене қызуын сағат тәртібімен өлшеу) және инфекционистке консультацияға жіберу керек. Диспансерлік

мерзімнің соңында шағым болмаған жағдайда қанға Райт реакциясында зерттеу жүргізіледі және теріс нәтиже анықталған жағдайда бақылау тоқтатылады.

1137. Балаларды қоса алғанда, жеке шаруашылықтағы жануарлармен ошақта байланыста болған тұлғалар аумақтық мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау басқармасының нұсқауы бойынша дереу тексеруге (клиникалық тексеріп-қарау, қанды Хеддльсон реакциясында зерттеу) жатқызылуы тиіс. Осы адамдарды бақылау ауру малды жойған және ошақты санациялаған сәттен бастап (инкубациялық кезеңнің барынша ұзақ мерзімі) 6 ай ішінде белгіленеді. Байланыста болған адамдарға әрбір 2 ай сайын зертханалық зерттеу және бақылау жүргізіледі. Көрсетілген мерзім аяқталған соң шағым болмаған кезде ошақта бақылау тоқтатылады. Шағым пайда болған жағдайда кеңейтілген тексеру (қан егу, Райт реакциясы) жүргізу керек.

1138. Жіті бруцеллез ауруымен ауырып жазылған адамдар үдеріс созылмалылығының клиникалық-иммунологиялық белгілері болмаған жағдайда ауырған сәттен бастап 2 жыл бойы бақыланады. Бұрын ауырып жазылған адамдарды бірінші жылы 1, 2, 3, 6, 9, 12 айдан кейін, ал екінші жылы 6 айдан кейін инфекционист тексереді. Бұл уақытта олар мұқият клиникалық және серологиялық тексерілуі тиіс. Жіті және жітілеу бруцеллез ауруымен бұрын ауырып жазылған адамдарды егер соңғы 2 жыл бақылау кезінде үдеріс созылмалылығының белгілері байқалмаса, құрамында инфекционист дәрігер, терапевт және эпидемиолог бар комиссия оларды диспансерлік есептен алып т а с т а й д ы .

1139. Созылмалы бруцеллез ауруымен ауыратын науқастарға тоқсан сайын міндетті түрде термометрия және серологиялық зерттеу (Райт және пассивті гемагглютинация реакциялары) жүргізе отырып, мұқият клиникалық тексеру жүргізіледі. Созылмалы бруцеллез ауруымен бұрын ауырып жазылған адамдар жіті және жітілеу бруцеллез ауруымен ауырған адамдар тәрізді диспансерлік есептен шығарылады.

Халық арасында санитариялық-ағарту жұмысын жүргізу кезіндегі іс-шаралар

1140. Халықтың қалың жігіне бруцеллез бойынша қажетті санитариялық-гигиеналық білімді жеткізу мақсатында санитариялық-ағарту іс - ш а р а л а р ы жү р г і з і л е д і .

Бруцеллездің алдын алу бойынша санитариялық ағартудың негізгі міндеттері:

1) халықтың белгілі бір топтарында бруцеллез - инфекция қоздырғышының көздері ауру ауыл шаруашылығының жануарлары болатын зооноздық инфекция екендігі туралы нақты түсінік қалыптастыру;

2) жануарлар арасында аурудың таралуы, бруцеллезді жұқтыру жолдары туралы және аурудың кәсіптік сипатына назар аудары отырып, адам үшін

қауіптілік дәрежесі туралы хабардар ету болып табылады.

1141. Арасында санитариялық-ағарту жұмыстары жүргізілетін халық тобының ерекшеліктеріне байланысты кәсіптік сипат мәселесіне баса назар аудару керек. Мал шаруашылығы қызметкерлері өздеріне тиетін экономикалық зиянды көрсетулері қажет, іш тастаудың алғашқы жағдайларын айқындау, табынның және барлық шаруашылық жүргізуші субъектінің сауығыуына ықпал жасайтын шұғыл дезинфекциялық шараларды жүргізу соларға байланысты екенін атап көрсетулері тиіс.

1142. Мерзімді медициналық тексеріп-қарауды және зертханалық тексеруді жүргізу кезінде, тексерілетін контингент арасында санитариялық-ағарту жұмыстары кеңінен жүргізіледі.

1143. Мал өсірушілерді арнайы киімдермен қамтамасыз ету тәртібімен, сондай-ақ жеке бас профилактикасының шараларын орындауға барлық қажеттілермен таныстыру керек.

1144. Жеке ауласында қой және ешкі өсірумен айналысатын халыққа малдарда бруцеллез ауруының белгілері байқалған кезде шұғыл қолданылатын санитариялық және ветеринариялық-санитариялық шаралардың маңыздылығын, оларды бұзу және сақтамау инфекцияның таралуына және адамдарға да, малдарға да жұғуына әкеп соғатынын түсіндіру қажет, сонымен қатар балалар мен жасөспірімдерді аурудан қорғауға көңіл бөлу қажет.

1145. Жануарлардан алынатын шикізатты және өнімдерді қайта өңдейтін кәсіпорындардың қызметкерлеріне жеке бас профилактикасының шараларын мұқият түсіндіру керек.

1146. Халықпен әңгімелесуде бруцеллездің клиникасына егжей-тегжейлі тоқталудың қажеті жоқ. Негізгі симптомдарына тоқталып, осы ауруды диагностикалауды клиникалық және зертханалық зерттеулер негізінде тек дәрігер жүргізетінін айту жеткілікті.

1147. Егер балалар ауру малдарды күтуге қатысса, оларға бруцеллездің жұғу мүмкіндігі бар екендігін атап өткен жөн.

1148. Егер тәжірибеден алынған нақты оқиғалар пайдаланылып, нақты аумақтардағы бруцеллезбен күресудің табысты шаралары мысалға келтірілсе, халық арасында ғылыми білімді насихаттау өте тиімді болады.

В е т е р и н а р и я л ы қ

(ветеринариялық-санитариялық)

қ а ғ и д а л а р ғ а

2-қосымша

Сауда объектілеріндегі ветеринариялық-санитариялық сараптама зертханалары жүргізетін міндетті және қосымша зерттеулердің ТІЗБЕСІ

1. Жануарлар мен құстарға міндетті түрде жүргізілетін зерттеулер (тексеру):
1) жануарлардың жалпы жай-күйін, көрініп тұрған шырышты қабаттары мен беткі лимфа түйіндерін клиникалық қарау (ф-1 ветеринариялық куәлігін тексере отырып) ;

2) термометрия, тамыр соғысын, демалысын, руминациясын тексеру.

2. Етті міндетті түрде зерттеу:

1) ұшаны, ішкі мүшелері мен басын, қолжетімді барлық лимфа түйіндерін ашып қарай отырып және ішкі мүшелерін тіле отырып, органолептикалық қарау;

2) қайнатып сынау ;

3) финнозға (цистицеркоз) тексеру;

4) трихинеллезға тексеру;

5) жылқының басын маңқаға тексеру;

6) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

3. Міндетті зерттеулерді жүргізу кезінде ветеринариялық нормативтерден ауытқу анықталған жағдайда, етті қосымша зерттеу:

1) күдік туғызған лимфа түйіндерінен, ішкі мүшелері мен ұшаның бұлшық еттерінен алынған жағындылардың бактериоскопиясы;

2) биохимиялық зерттеулер (токсокологиялық зерттеулерді қоса алғанда).

4. Сүт пен ашыған сүт өнімдеріне (үйде жасалған) міндетті түрде жүргізілетін зерттеулер :

1) органолептикалық зерттеу;

2) тығыздығын анықтау;

3) қышқылдығын анықтау;

4) тазалық дәрежесін анықтау;

5) сүттің бруцеллезге сақиналы реакциясы;

6) маститке мастидин сынамасы;

7) сынамалардың жалпы радиациялық фонын анықтау.

5. Міндетті зерттеулерді жүргізу кезінде ветеринариялық нормативтерден ауытқу анықталған жағдайда, сүтті қосымша зерттеулер:

1) майлылығын тексеру;

2) сүттегі сода қоспасын анықтау;

3) редуктазды сынама;

4) сүттің жасандылығын анықтау.

6. Сары майды (үйде жасалған) тексергенде міндетті түрде жүргізілетін

з е р т т е у л е р :

- 1) органолептикалық зерттеу;
- 2) майлылығын анықтау;
- 3) ылғалдығын анықтау;
- 4) ас тұзын анықтау;
- 5) жасандылығын анықтау;
- 6) ірімшік, сыр және тағы басқа заттардың қоспасын анықтау;
- 7) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

7. Ара балын тексергенде міндетті түрде жүргізілетін зерттеулер:

- 1) анықтау және жіктеу;
- 2) органолептикалық зерттеулер;
- 3) су құрамын анықтау;
- 4) механикалық қоспаларды анықтау;
- 5) жалпы қышқылдығын анықтау;
- 6) шіре балын анықтау;

7) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

8. Міндетті зерттеулерді жүргізу кезінде ветеринариялық нормативтерден ауытқу анықталған жағдайда, ара балын қосымша зерттеулер:

- 1) диастазалық белсенділігін анықтау;
- 2) инвертацияланған қанттың шекті құрамын анықтау;
- 3) жасанды инвертацияланған қант қоспасын анықтау;
- 4) сахарозаны (қамыс қантын) анықтау;
- 5) балдың божығанын анықтау.

9. Балықтарға міндетті түрде жүргізілетін зерттеулер:

1) органолептикалық зерттеу (бүкіл партияның немесе орамның кемінде 10 данасын) ;

2) бактериоскопия ;

3) қайнатып сынау ;

4) адамдарға қауіпті инвазиялық балық ауруларына (описторхоз, клонорхоз, гетерофоз, метегонимоз, дифиллиоботриоз, диоктифимоз, нанофиетоз) тексеру;

5) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

10. Жұмыртқаны тексергенде міндетті түрде жүргізетін зерттеулер:

1) органолептикалық зерттеу (ф-2 ветеринариялық ілеспе құжаттарды зерттей отырып) ;

2) овоскопия ;

3) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

11. Қақталған етті (үйде жасалған) тексергенде міндетті түрде жүргізетін зерттеулер :

1) органолептикалық зерттеу;

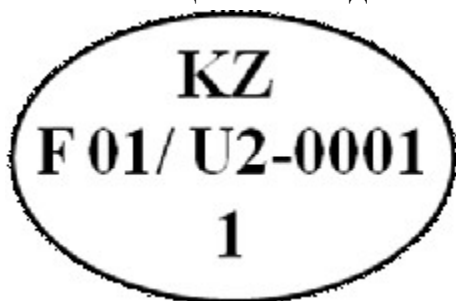
- 2) трихинеллоскопия;
- 3) ылғалдылығын анықтау;
- 4) ас тұзын анықтау;
- 5) сынаманың жалпы радиациялық фонын анықтау.

12. Міндетті зерттеулерді жүргізу кезінде ветеринариялық нормативтерден ауытқу анықталған жағдайда, қақталған етті қосымша зерттеу – биохимиялық зерттеу (токсикологиялық зерттеулерді қоса алғанда).

В е т е р и н а р и я л ы қ
(ветеринариялық-санитариялық)
қ а ғ и д а л а р ғ а
3-қосымша

Ет пен сойылғаннан кейін алынған өнімдерді таңбалауға арналған ветеринариялық таңбалардың және мөртабандардың үлгілері

1. Сопақша нысандағы 1-таңба.

KZ F 01/U2-0001 – жануарларды сою жүргізілген сою пунктiнiң немесе ет өңдейтiн кәсiпорынның есептiк нөмiрi, Қазақстан Республикасы Үкiметiнiң 2009 жылғы 4 қарашадағы № 1755 қаулысымен бекiтiлген Жануарлар өсiрудi, жануарларды, жануарлардан алынатын өнiмдер мен шикiзатты дайындауды (союды), сақтауды, қайта өңдеудi және өткiзудi жүзеге асыратын өндiрiс объектiлерiне, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндiру, сақтау және өткiзу жөнiндегi ұйымдарға есептiк нөмiрлер беру ережесiне (бұдан әрi – қаулы) сәйкес берiледi:

- бiрiншi белгi – елдiң кодy – KZ;
- екiншi белгi – облыстың литерлiк кодy;
- үшiншi белгi – ауданның реттiк нөмiрi;
- төртiншi белгi – өндiрiс объектiсiнiң қызмет түрiнiң кодy;
- бесiншi белгi – өндiрiс объектiсiнiң реттiк нөмiрi;
- 1 – таңба қоятын ветеринар дәрiгердiң жеке нөмiрi.

Мөлшерi: 40(± 5)x60(± 5) миллиметр.
Жиегiнiң енi – 1,5(± 0,3) миллиметр.

Әріптердің және сандардың биіктігі – $10(\pm 0,2)$ миллиметр.

2. Сопақша нысандағы 2-таңба.

«ЖК ВЕТСАРАПТАМА» – ветеринариялық-санитарлық сараптама зертханасының атауы;

KZ – Қазақстан Республикасының литерлік коды;

F 01 – аумағында ветеринариялық-санитарлық сараптама зертханасы орналасқан облыстың және ауданның коды, қаулыға 1-қосымшаға сәйкес берілген:

1 – таңба қоятын ветеринар дәрігердің жеке нөмірі.

Мөлшері: $40(\pm 5) \times 60(\pm 5)$ миллиметр.

Жиегінің ені – $1,5(\pm 0,3)$ миллиметр.

Әріптердің және сандардың биіктігі – $10(\pm 2)$ миллиметр.

3. Құстардың, үй қоянының, сазқұндыздың және басқа да ұсақ жануарлардың еттерін таңбалайтын сопақша нысандағы (кішірек мөлшердегі) таңба.

KZ F 01/U2-0001 – сою пунктiнiң немесе ет өңдейтiн кәсiпорындардың есептiк нөмiрi, қаулыға сәйкес берiледi:

бiрiншi белгi – елдiң коды – KZ;

екiншi белгi – облыстың литерлiк коды;

үшiншi белгi – ауданның реттiк нөмiрi;

төртiншi белгi – өндiрiс объектiсiнiң қызмет түрiнiң коды;

бесiншi белгi – өндiрiс объектiсiнiң реттiк нөмiрi;

1 – таңба қоятын ветеринар дәрігердің жеке нөмірі.

Мөлшері: $25(\pm 3) \times 40(\pm 5)$ миллиметр.

Жиегінің ені – $1(\pm 0,2)$ миллиметр.

Әріптердің және сандардың биіктігі – 6 миллиметр.

4. Тік бұрышты таңба нысаны.

KZ F 01/ U2-0001

**АЛДЫН-АЛА
ТЕКСЕРУ**

1

KZ F 01/U2-0001 – жануарды сою жүргізілген сою алаңының уақытша есептік нөмірі, қаулыға сәйкес беріледі:

бірінші белгі – елдің коды – KZ;

екінші белгі – облыстың литерлік коды;

үшінші белгі – ауданның реттік нөмірі;

төртінші белгі – өндіріс объектісінің қызмет түрінің коды;

бесінші белгі – өндіріс объектісінің реттік нөмірі;

1 – таңба қоятын ветеринар дәрігердің жеке нөмірі.

Мөлшері: 40(± 5)х70(± 5) миллиметр;

Жиегінің ені – 1,5(± 0,3) миллиметр;

Әріптердің және сандардың биіктігі – 10(± 2) миллиметр.

5. Ветеринариялық мөртабандар.

KZ F 01/ U2-0001

ҚАЙНАТУ

1

KZ F 01/ U2-0001

УТИЛГЕ

1

KZ F 01/ U2-0001

КОНСЕРВИГЕ

1

KZ F 01/ U2-0001

ФИННОЗ

1

KZ F 01/U2-0001 – жануарды сою жүргізілген өндіріс объектісінің есептік нөмірі, қаулыға сәйкес беріледі:

бірінші белгі – елдің коды – KZ;

екінші белгі – облыстың литерлік коды;

үшінші белгі – ауданның реттік нөмірі;

төртінші белгі – өндіріс объектісінің қызмет түрінің коды;

бесінші белгі – өндіріс объектісінің реттік нөмірі;

1 – таңба қоятын ветеринар дәрігердің жеке нөмірі.

Мөлшері: 40(± 5)x70(± 5) миллиметр;

Жиегінің ені – 1,5(± 0,3) миллиметр;

Әріптердің және сандардың биіктігі – 10(± 2) миллиметр.

6. Қосымша мөртабандар.

аю еті

бұғы еті

қабан еті - өө

есек еті

қашыр еті

жылқы еті

Мөлшері: 20 (± 3)x50(± 5) миллиметр;

Жиегінің ені – 1,5(± 0,3) миллиметр;

Әріптердің биіктігі – 10(± 2) миллиметр.

7. Құс өңдейтін кәсіпорындарда құс ұшаларына қойылатын электротаңба.

1 2 Қ

1 – бірінші санаттағы құс;

2 – екінші санаттағы құс;

Қ – өнеркәсіптік қайта өңдеуге.

Әріптердің және сандардың биіктігі – 20(± 4) миллиметр.